

Forfatter: Wied, Gustav

Titel: Livsens Ondskab. 1967

Citation: Wied, Gustav: "Livsens Ondskab. 1967", i Wied, Gustav: *Livsens Ondskab. 1967*, udg. af Villadsen ; Christensen , Rosenkilde og Bagger, 1966-, s. 1. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-wied07val-root.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Livsens Ondskab. 1967

GUSTAV WIED

ROMANER NOVELLER SKUESPIL

Syvende Bind
LIVSENS ONDSKAB

*Med autentisk Billedmateriale illustrerende
Forfatterens Liv og Digtning*

ROSENKILDE OG BAGGER København 1967

4

Billedredaktion og Billedtekster:

Volmer Rosenkilde

Fotografi - hvor andet ikke er anført:

Finn Jacobsen og Volmer Rosenkilde

Anastatisk Del af Tekst

Villadsen & Christensen

Tilrettelægning af Billedsider og Smudsomslag:

Preben Dahlstrøm

Klicheer:

Romanus-Klicheer

Omslag, Billedsider og Nysats:

Det Berlingske Bogtrykkeri A/S

© Rosenkilde og Bagger 1967

Printed in Denmark

Sidste Bind vil indeholde en fuldstændig Billed- og Indholdsfortegnelse for hele Værket

5

FORORD

I dette Værks første Bind havde vi den Glæde at kunne bringe Kapitel 26-43 af Gustav Wied's Selvbiografi *Digt og Virkelighed*. De var forud utrykte og ukendte.

Et lykkeligt Tilfælde har gjort, at ogsaa Kapitel 44 og 45 nu er dukket op. Det er det sidste Wied har skrevet, og er Arbejdsmanuskripter med talrige Rettelser, det sidste Kapitel er ikke gjort færdigt. Vedlagt Manuskriptet er en Dispositionsplan for Erindringernes Fortsættelse.

Forfatteren fortæller heri om Tilblivelsen af sit første dramatiske Arbejde *En Hjemkomst*, om muntre Streger fra sit og Venners Ungdomsliv, og naar frem til at berøre Tiden omkring det Strindbergske Forsøgsteater. Manuskriptet er stadig i Slægtens Eje og vil blive trykt i Bind 12.

Volmer Rosenkilde.

6

LIVSENS ONDSKAB

FØRSTE DEL

I

Byen ligger ved Fjorden. Og fra Spadserestierne neden om Baghaverne er der Udsigt ud over Vandet til fjerne Bakker, Skove og Gaarde.

Det er en gammel By og en sød By med mange smaa, underlige Huse, mærkelige Gadenavne og krogede Stræder og Gyder.

Og midt i Byen paa en Banke ligger Kirken stor og hvid med brogede Ruder og takkede Gavle.

Den hedder »de hvide Søstres Kirke«. Og Navnet har den fra den Tid, Byen var katolsk og rummede inden for sine grusklædte Volde Klostre og Stiftelser og fromme Skoler, hvor Borgernes Sønner og Døtre lærte under Salmesang og Røgelseduft, at Livet paa Jorden kun skulde være en Vandring i Bøn og Forsagelse; en Rejse gennem vildsomme Skove og langs truende Afgrunde, hvor tusinde Farer lurede for hvert Skridt, man tog. Og hvor man kun naaede frem til Maalet, fri og frels og uden at snuble, ved fra Sol stod op, til Sol gik ned, og Natten med, at hæfte sit Blik og sin Tanke og alle sine Ønsker og Længsler, ikke til Verden, og hvad Verdens var, men til det ene usigelige og ufattelige: at Livet her er kun en evig Død, men Døden selv det evige Livs Tærskel ....

Ja, saaledes lærte og levede man den Gang. Nu var det anderledes.

Ikke at forstaa, at Byen var bleven særlig »ugudelig«. Paa ingen Maade! Man sad endnu paa Søn- og Helligdage 10 i de gamle udskaarne Egetræsstole i de hvide Søstres Kirke og lyttede andagtsfuldt til Præstens Ord og Orgelets Toner. Man svarede redebon sin Skat og sin Tiende til den verdslige og gejstlige af Gud indsatte Øvrighed. Man gav de fattige en Kobbersysling og en Humpel Fedtebrød, naar de var værdigt trængende. Og om Julen »lænkede« den ganske By Uldtrøjer og varme Smaabukser til Gydernes pjaltede Unger. -

Men - og dér laa Forskellen mellem Før og Nu, sagde Moralisterne - man gjorde ikke alt dette: gik ikke i Kirke, gav ikke Fedtebrød, betalte ikke Skat og Tiende og strikkede ikke Bukser og Trøjer, fordi man *maatte* det, drevet dertil af en indre, uimodstaaelig Trang ... Man gjorde det, fordi ens Nabo gjorde det.

Thi Byen var lille. Gaderne snævre og smalle. Man kiggede ind i hinandens Stuer. Lugtede hinandens Middagsmad.

Og der var jo ikke nogen som helst optænkelig Grund til, at Fru Lassen ikke om Tirsdagen skulde traktere med Kyllingesteg og Rødgrød, naar Fru Heilbunth allerede havde vist sig med disse Lækriteter om Søndagen!

II

Det var Lørdag, Rengørings- og Poleringsdag. Klokkeren slog syv paa Kirkeuret, og Gadetummelen var endnu ikke begyndt.

Men der lød, Byen igennem, en ustandselig Snakken og Fnisen af Tjenestepigerne, som stod i deres flagrende Bomuldskjoler og holdt sig med den ene Haand i Vinduesposten, medens de med den anden gned de vaade Brændevinsklude op og ned ad Ruderne for at faa dem til at skinne.

- Hvor bli'er lille »Thumsen« a'? raabte den lange Engeline, der filede løs paa Konsul Mørchs Dagligstuevinduer paa første Sal, saa at det klang som Fuglekvidder.

- Han skal vel først ha' rent paa! brummede Telefondirektørens fede Rikke oppe fra anden. Hun havde en Stemme, som talte hun gennem et Drænrør.

Engeline hvinede af Latter og maatte klamre sig til Vinduesposten med begge Hænder for ikke at styrte ned.

11

- Hva' sa'e Rikke? Hva' si'er hun? Er Rikke grinagtig? lød det rundt omkring fra.

- Hun si'er, at »Thummelumsen« er ved at faa ren Ble paa!

- Hu-ii! Ha, ha, ha! Huit, huit! fnistes der i Kor, og Bomuldskjolerne svansede og bølgede i Lattervridninger.

- Hø! vrængede gamle Dorthe paa Kvisten - Grinemaskiner! sagde hun og slog to af Frøken Reiersens Trøstere sammen; det hørtes som Hammerslag - Tøsepjank!

Der kom en Bondevogn buldrende fra Nonneporten. Hestene luntede af Sted i smaat Trav, og Kusken sad sammensunken og døsigt paa Agebrættet og plirede med Øjnene, som om han sov.

Det var en Brædevogn, og dens Larmen henover Brostenene fyldte hele Gaden og fik Ruderne til at klirre.

Et Par af Pigerne drejede Hovederne om og raabte Godmorgen.

I det samme strøg et Vindstød ned over Tagene, og Bomuldskjolerne løftede sig som Balloner.

- Hæ, hæ, hæ! grinte Karlen lysvaagen og stak med Pisken op efter Engeline-Læggepølse!

- Bondefredrik! brummede den fede Rikke gennem sit Drænrør. - Det ku' han li'!

Og atter lød der en fnisende Latter fra alle Etager. Bondemanden lo med og kneb et Øje sammen op mod Damerne og rumlede videre ...

Det var Byens Hovedgade, Søndergade kaldet. Husene paa begge Sider lignede to Rækker slidte Tænder? gamle og ujævne, lange og smalle, brede, korte og afstumpede spredt imellem hverandre.

I en ganske lille »Tand«, et bitte enetages, trefags Hus, der laa indeklemt mellem to lange Naboer, som baade havde anden Sal og Kvist, boede den omtalte »Thumsen«.

KAREN THOMSENS LINGERI- OG GARNHANDEL

stod der at læse over Butiksdøren.

Huset var oliemalet, perlegraat med lysebrun Sokkel. Og man gik fra Gaden lige ind i Butikken.

12

»Thumsen« hed Emanuel og var Karens Søn.

- Der er han! hviskede Engeline. Hendes Hvisken lød skarpt og distinkt som en Trækvind i en Dørsprække.

Fede Rikke bøjede sin Kødbolle af et Ansigt om mod Gaden og nikkede:

- Godmorgen, Hr. Thomsen!

- Godmorgen, Hr. Thomsen! sagde ogsaa Engeline. Og:

- Godmorgen! Godmorgen! Godmorgen! lød rundt omkring fra.

Men den lille Mand dernede lod, som om han hverken saa' eller hørte.

Han var kommen ud af Butiksdøren med en Vandkande og en Kost og gav sig nu sindigt og omhyggeligt

til at vande Fortovet og den Halvdel af Kørebanen, som det tilkom ham at holde ren. Han vandede næsten som efter en Lineal. Ikke en Draabe kom der ind paa Naboens eller Genboens Part af Gaden. Og endda var Thomsen skæv i højre Skulder.

Da Vandingen var overstaaet, tog han Kosten og gav sig til at feje. -

Rundt om fra Gadens Døre og Porte dukkede nu lidt efter lidt Piger og Koner frem for at gaa til Bageren og Mælkehandleren. Og Karle og unge søvndrukne Handelsbetjente tumlede Skodderne fra Butiksvinduerne.

Solen glimtede frem over de høje Træer henne i Anlægget, og fra de fleste Huse Gaden ned sendte Skorstenene deres blaa Morgenrøg til Vejrs.

- Jeg kan vælteme ikke begrive, Thomsen, at Di gider feje saadan hver eneste Dag!

Det var Vognmandskarlen i Huset ved Siden af, der var kommen ud i Porten og nu stod doven lænet op mod Muren og gabede og strakte sig, saa at det knirkede og gav sig i alle hans Ledemod.

- Jeg begriver det ikke! sagde han - Og saa skal Di jo vælteme feje igen i Aften, det er jo *Lørdag*, Mand! ... *Go'maaren!* tilføjede han derpaa højt og indædt, da Thomsen ufortrødent vedblev med sit Arbejde uden at svare.

- Godmorgen! sagde Thomsen høfligt, men uden at løfte Hovedet.

- Di skulde tillægge Dem et Hørerør lisom Frøken 13 Reiersen i sagde Karlen og forsvandt i Gaarden, da der i det samme blev raabt paa ham. - Naar Folk snakker til Dem, Di Pejs! sagde han.

Emanuel Thomsen værdigede ham intet Svar. - Vogn efter Vogn buldrede nu ind fra Nonneporten. De fleste af dem havde et Tremmebur bagi, hvori var stuvet et eller to, ja undertiden tre Svin. Lørdagen var »Svinedag« der i Byen, og Bønderne afleverede til Slagteriet.

Mangfoldige var de Lyde, Dyrene udstødte, naar de blev vækkede af deres Døs ved at rulle fra den jævne Landevej ind paa den toppede Stenbro.

- Øv, øv! Aai, aai! dhii! hvinede de. Og Pigerne rundt i Vinduerne hvinede med og viftede ned til Bønderne med deres Pudseklude.

- Hum! murrede Emanuel, da en Vogn kørte op i den velformede Skarndyngge, han havde fejlet sammen paa Gaden foran Huset. - Kan man ikke se sig for!

- Sæt et Stakit om! snærrede Kusken tilbage. - Gaden er vel for di kørende!

- Nu slap jeg færdig! raabte Konsulens Engeline og forsvandt med et Hop ind gennem Vinduet.

- Jeg med! meldte Rikke og krøb møjsommeligt ned af Karmen. Hun var saa trind, at dette maatte iværksættes sidelæns. - Farvel, Thomsen, nikkede hun, førend hun trak Ruden til. - Hils »Mortensen!«

Kirkeuret slog tre Kvarter paa otte. Alle Butikker var aabnede, og der var Færdsel paa Gaden. Man hørte Døre smække op og i, og Dørklokker ringe. Avidsdrængene klappede fløjtende af Sted paa deres Træsko. Og paa venstre Side hele Gaden ned stod Solen som Ild i de nypolerede Ruder.

»Thomsen« havde baaret Vandkanden og Kosten bort og var nu sindig beskæftiget med at pudse Messinghaandtaget paa Butiksdøren.

Jordemoder Fredriksen kom gaaende forbi med Posen over Armen.

- De er en Negl, Thomsen, til at hænge i! sagde hun og standsede.

- Man maa jo arbejde, Fru Fredriksen; derfor er man jo sat paa Jorden.

14

- Da blev jeg da ved Gud helst i min gode Seng!

- Ja, man er jo lidt forskellige ...

Emanuel blev ufortrødent ved at gnide paa Laasen.

- Godmorgen, Fru Fredriksen! raabte Overlærer Clausen ovre fra det andet Fortov (han gik Morgentur) - Er Storken allerede kommen, raabte han, - saa tidlig paa Aaret, hi, hi, hi? ... Godmorgen, Thomsen!

- Godmorgen, Hr. Overlærer!

- Ja, sagde Fru Fredriksen - Ungdommen er jo ivrig, Hr. Overlærer!
- Hi, hi! lo Overlæreren og gik videre.
- Det er en briljant Mand! sagde Jordemoderen og nikkede efter ham. - *Ham* kan jeg li'!
- Maaske en Smule for frittalende, naar man har været Børneopdrager .... mente Thomsen.
- Aa, Di ....! vrængede »Madammen« og daskede ud efter ham med Posen.
- Jaja, Fru Fredriksen; men der er dog saa meget urent i Verden ...
- Di er en Stivstikker, Thomsen!
- Man er, hvad man er, Fru Fredriksen ....
- Og en Fejltagelse!
- Man forstaar Dem ikke .... Thomsen brugte aldrig Ordet: jeg.
- Jo, jeg mener, at hvis der blev set rigtig efter, saa var Di vist et Fruentimmer!

Emanuel rødmede og bøjede sig dybt over sit Arbejde.

- Jaja, godt Ord igen! lo »Madammen« og klappede ham godmodigt paa Skulderen. - Naa! sagde hun saa
- Nu maa jeg hjem i Visselullen! Godmorgen, Thomsen! Og hils deres Mo'r! -

Smaahobe af Skolebørn, med Tornystre paa Ryggen eller Bøgerne dinglende i Remme eller Tasker kom sjokkende op gennem Gaden. Pigerne for sig og Drengene for sig. Og naar de mødte hinanden, veg Pigerne altid sky til Side, medens Drengene saa' haanligt paa dem.

- Thomsen, Thummelumsen! sagde et Par lange Bengler himmelhøjt, da de passerede Lingerihandelen, og satte derpaa i Løb af Frygt for Følgerne.

15

Men den bitte Emanuel ænsede dem ikke. Han arbejdede videre, roligt og ihærdigt, som et Menneske, der er sig sit Maal bevidst.

- Lille Manuel, skal du ikke ind og ha' din Kaffe, min Dreng?
- Man maa først være færdig, Mo'r Karen!
- Jaja, saa drikker jeg min, sagde Madam Thomsen mildt og gik fra Butikken ind i Bagstuen igen.
- Drik! sagde Emanuel.
- Naar kommer *du* ?
- Om et Kvarter! .....

Og først da Dørlassen skinnede som det gyldneste Guld, samlede han sine Pudseremedier sammen og gik ind for at nyde sin Morgendrik.

Idet han aabnede Butiksdøren, gned en stor graablaa Kat sig kælent ind mod hans Ben.

- Dér har man jo Knors, sagde han med kælen Røst, og løftede, til Trods for de forskellige Sager han bar i Hænderne, Dyret op paa Armen. - Hvorledes har man det, Kissemissenbarnet?

-- Mjau-au! sagde Knors og borede sin Snude ind under hans Arm.

I den lille Stue bag Butikken sad Madam Thomsen i Lænestolen foran Vinduet og sømmede Lommetørklæder.

Dagslyset faldt ind mellem Potteplanterne i Karmen og lagde sig hen over hendes hvide Haar og friske, røde Kinder. Hun saa' saa ung ud. Og hendes klare, blaa Øjne var milde og gode.

- Nu skal jeg hente Kaffen, Manuel, sagde hun og rejste sig skyndsomst, saa snart Sønnen traadte ind.

-- Tak, Tak, Mo'r Karen! nikkede han og satte sig i Sofaen bag det ovale, tyndbenede Mahognibord.

Der var et hvidt, fileret Tæppe bredt over Bordet. Og over Sofaens Ryg og Stolenes Sæder laa der hvide, hækledede »Stykker«.

- Naa, Knors, gentog Thomsen sit Spørgsmaal til Katten, 16 som han stadig holdt paa Armen - hvorledes har man det saa?

Knors gned sit Ansigt op mod hans Ærme og gjorde Forsøg paa at spinde.

Det var en ældgammel Kat. haarene var gaaet af den langs ned ad Ryggen; og dens Øren var forrevne og forbitte af talrige Elskovskampe. Det var en Hankat. Og den manglede det ene Øje.

- Er der Mus i Fælden, Mo'r? raabte Thomsen hen mod Køkkendøren.

- Han *har* faaet dem, lød det tilbage.

- Hvor mange var der?

- To. Men han bryder sig jo ikke om dem.

- Nej! men det morer ham .... hva' Kissemanden? Det morer vos at se dem og lege med dem? vedblev han og gned Dyrets Snude med sin hule Haand - Det morer vos? Det morer vos?

Katten nøs.

- Nyser han? Har han taget Kulde? spurgte Thomsen ømt og lagde varsomt Katten hen i Sofahjørnet.

Madam Thomsen kom ind fra Køkkenet med en Bakke:

- Værsgod, lille Manuel. Drik nu, mens den er varm. Manuel snusede Kaffeduften til sig.

- Mo'r laver den bedste Kaffe i Danmark! sagde han.

Den gamle smilede tilfreds og satte sig igen til sit Arbejde.

Hver eneste Morgen roste Sønnen hendes Kaffe. Og havde han ikke gjort det, vilde hun have troet, at han var syg, eller at der var hændet ham noget ondt.

For de havde det paa en Maade rart nok sammen, de to ; men ... men ...

Madam Thomsen sukkede og kiggede fra Øjenkrogene frygtsomt hen paa »Drengen«.

Knors laa nu lunt sammenrullet i Sofahjørnet; og Emanuel drak velbehageligt slubrende sin Kaffe. Af og til brød han en Bid Krumme af Hvedebrødet og stak det ned for Snuden af Katten, der langsomt smaskede det i sig.

I Stuen var hyggelig lunt. Man var jo kun i Slutningen af April, saa der var fyret i Ovn. Og Potpourrikrukken oppe paa Hjørneskabet udsendte en krydret Duft.

17

- Nu er han da snart færdig derude! kom det pludselig fra Emanuel.

Det gav et Stød i den gamle:

- Det har di jo sagt saa længe, Manuel ...

- Det bli'er en stolt Dag, naar man kører ind paa Godset igen, Mo'r Karen! Sønnens Øjne lyste.

- Aa, ja ... Men nu er vi da ellers næsten faldet til her.

- Saa bli'er man fri for at krybe og svanse for alle di storsnudedede Byfolk!

- Jeg synes, di er meget rare, lille Manuel.

- Til December Termin gaar han.

- Jamen, du har jo ikke Penge nok, Manuel!

- Di kommer, Mo'r Karen, di kommer! ... Til December Termin gaar han. Og saa ....! Thomsen knipsede triumferende med Fingrene.

- Hvoraf véd du nu det saa lige ...

- Købmand Bech! Han *vil* ikke længer, ser du. Fa'ers gamle Ven!

- Aa, *det* Venskab ....

- Vi *kunde* jo ikke bli'e der dengang!

- Ha'de Bech villet, saa ....

- Det var Kreditforeningen. Bech sad jo med anden Prioritet!

- Jaja, Manuel, men ....

- Mo'r Karen, sagde Sønnen og vendte sig rask om mod Vinduet - hvorfor by'er du en altid imod vedrørende Gaarden.

- Det gør jeg ikke Manuel, men ...

- Men hva'?

- Naar bare jeg vidste, det kunde gaa.

- Er man ikke Landmand! sagde den lille og kroede sig i Sofaen. - Er man ikke Proprietærsøn! Har man ikke gaaet paa Møllegaarden i nitten Aar!

- Jo, jo, lille Manuel! Og naar Vorherre lægger sin Velsignelse til, saa ....

- Vorherre er med *vos!* sagde Thomsen afgjort. - Det har en mærket mange Gange, véd du!

- Jo, jo, du si'er jo saa ....

18

Manuel saa' sig om i Stuen med et lysende Blik.

- Og alle Møblerne *har* vi! Og man husker hvert Sted, di skal staa!

Men saa gled der en Sky over hans Ansigt.

- Bare Mortensen lever! sagde han. - Knors her er en ikke bange for, han staar sig nok. Men den anden ... En synes, han er blevet en Skrælling paa det sidste.

- Aa nej, det er nok det samme da ...

- Og her har di gaaet i femten Aar, vedblev Thomsen elegisk - og længtes efter Gaarden, li'som vi andre. En har mange Gange haft saa ondt af dem. Og Møblerne har di jo ingen Glæde kunnet haft a' ...

Han slog ud med Haanden hen mod en stor gammeldags Mahogni-Sekretær, der stod straalende blankpoleret nede i Stuens Baggrund, ved Væggen ud mod Køkkenet. Oven paa Sekretæren laa Stenkiler, Økser og spættede Konkyljer ordnede i smaa, sirlige Hobe.

- Og Billedet kan di ikke forstaa, saadan som vi andre!

- »Billedet« var et Maleri i grelle Vandfarver, det hængte over Tobaksbordet henne i Hjørnet. Det forestillede en skinnende hvid Bondegaard med safrangult Straatag og græsgrønne Vinduer og Døre. En Række kæmpemæssige Træer med brunrøde Stammer og uhyre blaa-grønne Blade omgav Bygningerne. Og til højre for Indkørselen snurrede et Vandhjul rundt; et »Overfaldshjul«, som en underlig, tyktflydende Masse styrtede ned paa, brusende, sprøjtende og skummende som et Niagara og med en Farvetone som blaafarvet Mælk.

Det var Møllegaarden, den Thomsenske Familieejendom; og det var malet i den bedste Mening af Karens Broder, Skolelærer og Kirkesanger i Græsted, og skænket hende Aaret efter, at hun og Sønnen var flyttet her til Byen.

Og det var Genstand for en næsten religiøs Dyrkelse. -

Emanuel havde siddet en Stund tavs og grundende. Saa rejste han sig pludselig:

- Tak for Kaffe, Mo'r!

- Velbekomme, min Dreng.

- Ja, saa gaar man ud og gør i Stand i Gaarden.

19

- Ja, gør du det, lille Manuel.

Thomsen ordnede Kaffetøjet paa Bakken, strøg nogle Krummer fra Sofaen ned i sin hule Haand, ordnede lidt ved Bordtæppet og gik saa ud gennem Køkkenet.

- Man ta'r Bakken med, sagde han.

- Tak, Manuel.

Madam Thomsen løftede sit lille, milde Ansigt fra Sytøjet og saa' efter ham. Saa rystede hun stille paa Hovedet og syede videre.

Henne i Kakkellovnen blussede Brændestykkerne op. Stuen blev lunere og lunere. Og Vandkedlen, som altid stod inde i Kakkellovnsrummet, begyndte at snurre.

- Go'morgen! sagde Madammen pludselig højlydt og venligt og nikkede smilende bag Vinduet. Det var en af Byens Damer, som gik forbi ude paa Fortovet og hilste ind.

Et Brændestykke henne i Ovnens sprang med et Brag, og nogle Gnister for ud gennem Trækhullet.

- Men Gu' do w! sagde den gamle og kiggede ængstelig derhen.

Gnisterne ude paa Gulvet slukkedes straks. Men saa mørkt var der i Baggrunden af Stuen, at Lysskæret fra Kakkellovnen spillede op over Væggen og legede mellem de gamle, afblegede Fotografier, som hængte dér i pyntelig Orden : et stort i Midten med en Krans af mindre udenom. Det store havde Evighedsblomster om Rammen. Det var Bedstefader Thomsen: en smuk, gammel Mand med et prægtigt, hvidt Skæg, der gik ham helt ned paa Brystet.

Saa væltede der en sort Klump for Ovnens Trækhul. Og Portrætterne hang atter i Mørke.

Madam Thomsen havde ladet Sytøjet hvile i sit Skød og sad og stirrede frem for sig.

Hun tænkte paa Emanuel og hans fikse Idé:

Herregud, nu havde hun boet her i dette rare, lille Hus snart i femten Aar og fundet sig til Rette i det og vænnet sig til det. Men *Manuel* tænkte jo aldrig paa andet end Gaarden derude. Aldrig var hans Tanker borte fra den. Hvad han saa gjorde og tog sig for, saa var det *Gaarden*. Det var lige knap og nap, at de kunde spise sig mæt, for at han kunde lægge Penge til Side. Det var ligefrem bleven saadan en Galskab

20

hos ham at faa Gaarden tilbage; og en *Ære!* Han gik jo nok her og var saa mild og ydmygelig udvendig; men *indvendig* der var han li'saa stolt som en Pave! Flittig og paapasselig det var han, det maatte hun medgi'; og *renlig!* næsten *for* renlig, syntes hun; og hun var endda et Fruentimmer. Og Folk i Byen morede sig da osse over ham. Men *Manuel*, *han* gik bare sin stille Vej og lod dem snakke .... Aa, Herregud, ja, det kunde jo naturligvis være skønt nok at komme tilbage til de gamle Stuer igen! Og Møllen! Og Haven! Men hvor skulde han faa Pengene fra? Og han kunde jo ikke *passé* det; han *kunde* ikke *passé* det. Saalænge *hun* levede, kunde hun jo ta' fat med og støtte og raade. Men naar hun saa engang faldt fra .... Okja, okja, okja, aa, Herregu' ja! .... Men Manuel fik sæl raade ....!

Madam Thomsen tog hovedrystende fat paa sit Sytøj igen ; og de travle Fingre gik.

Traadens Skuren gennem det stive Lærred, Kakkellovns ensformige Buldren og Vandkedlens sagte Nynnen dyssede efterhaanden hendes Tanker til Ro.

Naar af og til en Vogn rumlede forbi ude paa Gaden, rystede ganske vist det hele Hus, og Stensagerne henne paa Sekretæren klirrede. Men det generede hende ikke nu mere, som i den første Tid efter at de var flyttet til Byen. Hun kiggede bare helt mekanisk ud mellem Blomsterpotterne efter Køretøjet. Vendte saa Hovedet tilbage igen og syede videre.

Op ad det gamle Sybord, ved hvilket hun sad, steg en krydret, hengemt Lugt af Lavendler og tørrede

Roser. Og Duften fra Potpourrikrukken paa Hjørneskabet blev stærkere og stærkere, alt som Varmen i Stuen steg.

Hendes Øjelaag faldt halvt til, og hendes Hænder sank ned i hendes Skød. Saa skubbede hun sig tilbage i Stolen og lænede Nakken mod dens Ryg:

- En lille, bitte Formiddagslur kunde hun ikke undvære, nej: Bare lukke Øjnene i to Minutter ... Hi, hi, hendes Mand kunde heller aldrig sidde i Stolen her uden at blunde ... Om Middagen sad han der ... Og om Aftenen i Mørkningen ... Ok, jaja, ja-a det var den Gang, ja .... og da han blev syg ... Mon Manuel havde husket at lukke Loftsvinduet ... hvis det blev Storm ... Og faa Hønsene 21 ind ... Og Ladeporten stænget ... Mus, ja, to Mus i Fælden ; ok, ja, ja ... pyh, a-pyh ...

Madam Thomsen slumrede. -

Saa ringede Dørklokken. Der kom en Kunde.

Den gamle for forvildet op af Stolen og gned sine Øjne.

- Gu! sagde hun og glattede sig hurtigt ned over Kjolen og løb ud i Butikken.

IV

Gaardspladsen bag Karen Thomsens Hus var seks Alen lang og fem Alen bred. Paa de to Sider begrænsedes den af de høje Nabohuse, og paa den tredje af et lavt Skur med Skraatag.

Dette Skur benyttedes til Oplagssted for Brændsel. Og saa stod der nogle Pakkasser derinde og en Bunke indpakkede Møbler, samt et Savelad og en Huggeblok.

Den lave Dør stod aaben, og Emanuel var ivrig beskæftiget med at pinde Brænde ud.

Det blev lysere og lysere i Gaarden, alt som Solen hævede sig frem over det store Pakhus i Nabogaarden mod Øst.

Endelig naaede den op over Tagrygningen og skinnede nu lys og varm lige ned i Hjørnet henne ved Vandposten.

»Thumsen« lagde Øksen fra sig paa Blokken og vendte sig om mod Skurets Baggrund.

- Saa, Mortensen, sagde han - nu kan man da komme ud og slikke lidt Solskin!

Og han gik hen under det lille Vindue dybest inde i Krogen og løftede forsigtig noget op med begge Hænder og bar det ud gennem Døren.

Det var en Hane. Den ældste Hane, som nogen Sinde havde levet i Kristenheden.

Skindmager, plukket og tilrasket! Dens Vinger hængte den slapt ned langs Siderne, og den havde kun to forpjuskede og knækkede Fjer i Halen. Dens Ben syntes unaturlig lange. Men dens Hæle var forsynet med et Par vældige Sporer, der bagtil krydsede hinanden som et Par Klinger.

22

Uden at kny lod den sig bære over Gaardspladsen og hen i Hjørnet, hvor Solen skinnede.

- - Her kan Mortensen ha' det lunt og godt! sagde Thomsen og stillede Dyret med lagttagelse af alle Forsigtighedsregler ned paa Stenbroen - Her har man Sommer!

Mortensen dinglede som i Søgang, forinden den fik Fodfæste. Men omsider stod den der. Halsen var slapt bøjet nedad og næsten skaldet. Øjnene lukkede. Den kunde ikke løfte sit Hoved; og dens rynkede, brungule Kam daskede mat ned til Siden. Men paa dens Strikkepindeben sad de martialske Sporer.

Den lignede en Eskadronchef paa halvfems.

- Man har det nok skidt? sagde Thomsen med uendelig Medynk i Stemmen og strøg Hanen varsomt henover den forpjuskede Ryg - Man er ble'en en Skrædder ....

Dyret vaklede under Berøringen af hans Haand. Øjenlaagene glippede op og i, og Hovedet nikkede.

Emanuel havde stukket Hænderne i Bukselommerne og stod en Stund i dybe Tanker og stirrede paa sin Ven. Saa gjorde han resolut omkring og gik ind i Skuret og tog fat paa Brændet.

»Knors« og »Mortensen« var født ude paa Møllegaarden, kort før den gamle Thomsen døde. Og da Ejendommen et Par Maaneder efter var bleven solgt ved Auktion, og Karen og Sønnen flyttede ind til Byen, havde Manuel taget Dyrene med. Knors havde hedt Knors fra Fødselen af, og Mortensen havde faaet sit Navn efter en gammel Møllerkarl, som endnu gik derude.

Manuel havde grædt, som var han bleven pisket, da han rullede ud af sit Barndomshjem. Og Mo'r Karen havde siddet bleg og stille ved hans Side og tyssed paa ham og snakket godt. Knors havde han haft paa Armen, og Mortensen havde kukkeluret i en Laagkurv ved hans Fødder.

Det var nu paa nær femten Aar siden. Og han var dengang nitten og havde aldrig nogen Sinde været to Dage i Træk borte fra Fædrengaarden. -

Naturligvis blev han til Spot og Spe i Købstaden, den lille, kluntede Bondeknold med det runde Maaneansigt, og 23 de smaa, rødkantede Griseøjne. Og saa var jo tilmed hans ene Skulder noget hængende, saa at den højre Arm, naar han gik ned ad Gaden, syntes betydelig længere end den venstre.

- Han løber sidelæns, sagde man om ham - Han har kun een Nyre ligesom Hundene!

Til at begynde med »løb« Manuel nu forøvrigt ikke meget. Han holdt sig forkuet og fortrykt inden Døre. Og hans Tanke kredsede og kredsede om Gaarden derude, om Møllen og Haven og alt det, han og Moderen havde maattet forlade.

Men saa en skønne Nat, et Aarstid efter Flytningen, havde han en Drøm. Det vil sige, selv kaldte han det » en Aabenbaring« : Faderen var kommen til ham og havde sagt, at den ny Ejer vilde gaa fallit, og to Ejere til, og saa vilde Emanuel faa hele Herligheden tilbage!

I Drømmen var der ogsaa indvævet noget om, at den ikke vilde gaa i Opfyldelse, om Knors og Mortensen gik hen og døde, forinden de atter havde betraadt deres Fødesteds Jordbund.

Om Morgenen var Emanuel vaagnet med en stor Beslutning i Hjertet. Han vilde tjene Penge! Paa enhver Façon tjene Penge; om han saa skulde køre med Latrinvognen gennem Byens Gader!

Klokken var kun fem, og det var ganske mørkt endnu. Men han havde tændt sit Lys og havde klædt sig paa og var gaaet ind til Mo'r Karen, som laa og sov. De havde hver sit lille Tagkammer til Soveværelse.

Madam Thomsen var jo farete over Ende i Sengen og havde stirret vildt paa Sønnen:

- I Jesu velsignede Navn, Manuel ....! Men Manuel havde rolig sat sig paa Stolen foran Sengen med Lyset i Hænderne.

- Man har haft en Aabenbaring! sagde han. Mo'r Karen stak i at græde:

- Aa Herregud, at det skulde komme saa vidt med dig ....

Saa begyndte Sønnen stille og behersket at berette om sit Drømmesyn; om hvad Faderen havde sagt om Gaarden, om de nye Ejere og om Knors og Mortensen.

24

Den gamle sad stadig oprejst i Sengen og lyttede til hans Tale:

- Vi Mennesker drømmer jo saa meget, Manuel ...

- Jamen en saa' Fa'r livagtig for sine Øjne, Mo'r Karen! Han stod nede for Benenden af Sengen. Og man hørte ham lukke Døren, da han gik!

Madam Thomsen rystede paa Hovedet.

- Jamen Pengene, Pengene! sagde hun - Hvor skal *di* komme fra?

- Man vil erfare det! nikkede Sønnen højtideligt - Naar Fa'r kommer igen!

- Gør han da det, Manuel ....

- Det sa'e han!

- Og du tro'r, der er no'en Rimelighed i det ... ?

- Man *saa'* ham jo! sagde Emanuel med lynende, fanatiske Øjne - Man *saa'* ham jo, som man ser *dig!*

Den gamle tav. Hun vovede ikke mere at sige Drengen imod. Han *saa'* *saa* »forfløjen« ud, syntes hun, dér i Nattens Mørke. -

Samme Dag skulde der være Auktion i Hotellets Sal. De Thomsenske Møbler stod derhenne mellem en Hoben andre Sager. Og de lyste op blandt al det meget Skrammel, thi det var gode, solide Mahognimøbler. Madammen var bleven tilraadet at tage dem med til Byen, da man der rimeligvis kunde faa mere for dem end ude paa Bondelandet. I over et Aar havde de staaet og fyldt op i Hjørner og Kroge hjemme i det lille Hus. Hun nænnede ikke at skille sig af med dem. Dog nu i Dag Klokkeren ti skulde de sælges.

Men straks det blev lyst gik Emanuel hen i Auktionslokalet og tog Møblerne tilbage. Man havde betænkt sig, sagde han, de skulde vente til en anden Gang.

Byen lo, morede sig og blev arrig. Og ved denne Lejlighed var det, at Emanuel havde erholdt Navnet »Thummelumsen«.

Men et Par Timer efter var Møblerne kørt tilbage til Huset og stuvet sammen paa Loftet og i Skuret over Gaarden, saa godt det lod sig gøre.

Madam Thomsen rystede og rystede paa sit hvide Hoved. Men der sad i hende en mystisk Skræk for Natten. Og saa 25 var Manuel jo til syvende og sidst et *Mandfolk*; og dem havde hun altid været vant til at betragte som de klogeste. - Saa blev Butikken indrettet.

- Fa'r har sagt det! sagde Emanuel. Og saa turde Karen ikke kny:

- Han har altsaa vaaren hos dig igen, Manuel ...

- Det hedder *været*, Mo'r Karen.

- Ja, aaja, jeg skal se og huske det ... Du har altsaa snakket med ham ... ?

- Ja. I Nat.

Der var kommet en egen striks og tilknapet Mandighed over den lille Thomsen, siden han var begyndt at staa i Rapport til det hinsidige. »Aabenbaringerne« havde stivet ham af og gjort ham energisk. Han havde faaet et Maal. Og han arbejdede med ti Hestes Kraft paa at naa det. Var i uafbrudt Virksomhed fra Morgen til Aften. Han indrettede selv Butikken, snedkererede og hamrede, lavede Disk og Hylder, malede og fejede og polerede. Og da alt var færdigt, og der var kommen Gang i Handelen, som Karen passede, fandt han paa de tusinde Ting for ogsaa selv at tjene Penge. Han gav sig til at lave Smaasager af Pap og Læder, Haandkufferter, Tasker og Etuier, som blev udbudt i Forretningen. Han forsøgte at grundlægge en Eksport af brugte Frimærker. Og han gik ud paa Landet hos Bønderne og købte gamle Møbler og Billeder og Kobber- og Messingsager, som han saa fiktede op og solgte til langt over det dobbelte af, hvad han selv havde betalt for det. Han skrev en udmærket smuk og læselig Haandskrift og skaffede sig derved Afskrivningsarbejde fra Herredskontoret og et Par af Byens Sagførere. Han ansøgte om at blive Telegrafbud. Og han var endogsaa et Par Gange mødt op paa Byens Jærnbanestation og havde tilbudt de rejsende at transportere deres Bagage til Hotellerne. Men denne Trafik havde dog de bestaltede Dragere og Byens to Bybude vidst at sætte en Stopper for ved deres massive Spottegloser og Drillerier.

Dog, Penge skrabe han sammen. Han spinkede og sparede paa alle optænkelige Maader. Det var næppe, at han undte sig selv og sin Moder Føden. Den gamle maatte aflægge ham Regnskab for hver Synaal, der blev solgt i Butikken. 26 Og *han* udbetalte Husholdningspengene. I det første Aarstid efter Indflytningen havde Madammen holdt en lille Skolepige til at løbe Byærinder og hjælpe sig i Huset. Hendes Løn var to Kroner om Maaneden og Middagsmaden. Men en god Dag fik hun sin Afsked. Emanuel mente, at de ene to Mennesker nok kunde klare sig foruden. To Kroner om Maaneden var *fireogtyve* Kroner om Aaret! Ikke at tale om *Føden!!* - Og saa tog han selv fat: vadskede Gulve, fejede Gade, polerede Vinduer, hentede Vand og Brænde og travede Byærinder mere sidelæns end nogen Sinde og med den lange Arm daskende ud i Luften som en Vinge paa en Mejemaskine.

Folk lo naturligvis. Og han lod dem le.

- Vent, til man kommer ud paa Gaarden! sagde han og kneb sine smaa Griseøjne sammen paa en mystisk-underfundig Maade - Saa bli'er det *min* Tur!

Thi det var jo *det*, der bar ham oppe og gjorde ham næsten ufølsom for Byens Latter og Øgenavne: *det*, at han nærede en fuld og fast Overbevisning om, at den Dag vilde komme, da han skulde drage med Pomp og Sejr tilbage til sin fædrene Ejendom.

Men dette Motiv til sin Flid og hele sin Gøren og Laden holdt han omhyggelig skjult for alle undtagen for Mo'r Karen. Og for at ingen skulde ane, at han i Tidens Løb virkelig sparede sig en temmelig stor Kapital sammen, anbragte han sine Penge i en Bank i Hovedstaden. Men saa snedig var han, at han stadig havde nogle Hundrede Kroner staaende i Byens Sparekasse. Og, for at holde Skinnet vedlige, tog han snart en ti-tyve Kroner ud og satte snart en ti-tyve Kroner ind, naar Skatterne skulde betales, eller naar han havde gjort en Handel, der rygtedes. Han var ikke for intet runden af Bondeæt; og Folk *maatte* jo være klar over, at han og Moderen tjente mere, end de forbrugte.

Men ikke engang Madam Thomsen anede hvor meget.

Manuel var færdig med sin Brændehuggen for i Dag. Han stillede Pindene op langs Skurets Trævæg, fejede Huggeblokken og Gulvet rent for Spaaner, og hængte Øksen op paa dens to Søm i Vægstolpen.

27

Saa saa' han sig et Øjeblik mønstrende om, fandt alt i Orden og gik ud i Gaarden.

Solen var ved at forsvinde bag det høje Nabohus. Der faldt vel endnu en Stribe Lys ned i Hjørnet henne ved Muren. Men den var smal og mager.

Hanen sad slap og sløv og gammel i sin Krog ved Posten med hængende Vinger og Hovedet bøjet mod Jorden. Den havde ikke rørt sig af Pletten, siden den var bleven plantet der.

- Naa, lille Mortensen, sagde Thomsen og gik hen til den - nu er der ikke mere Sol for i Dag. Nu er det nok bedst, man kommer ind i sin lille Rede.

Og han tog igen Dyret forsigtig mellem sine Hænder og bar det ind i Skuret i det bageste Hjørne under Vinduet. Der var et Lag Sand paa Gulvet og derover var bredt Halm og Dun og visne Blade. Og oppe paa Væggen var der anbragt en Pind vel i en Alens Højde. Men det var fem Aar siden, Mortensen havde kunnet sidde paa den.

Og førstkommende 27. Maj var det akkurat tre Aar siden, han sidst havde galet.

V

Der skulde være Møde i Foreningen »De danske Ædedolke« .

Omtrent midt i Søndergade, paa Hjørnet af Maren Smeds Gyde, laa Hotel »Stadt Gammelkøbing«. Der holdt Foreningen sine Møder i en mindre Sal i Stueetagen ud mod Gyden.

Der holdtes fire aarlige Møder, tre om Vinteren og eet om Sommeren.

Dette var Aarets sidste Vintermøde.

Kontingentet var to og tyve Kroner Kuverten; og man lagde for med tre stive Lysholmere.

Forplejningen havde ellers ved Foreningens Stiftelse været blot og bar national; deraf Navnet. Men da gamle Redaktør Heilbunth i Fjor blev valgt til Formand, fik han den paagældende Paragraf ændret derhen, at Drikkevarerne i 28 det mindste *kunde* være internationale, om Stemme flerhed opnaaedes.

Og den opnaaedes øjeblikkelig med *alle* Stemmer.

Det var ligeledes Heilbunth, der havde faaet sat Kontingentet op fra femten Kroner til to og tyve. Samt gennemført, at intet Medlem *maatte* være under halvtredsindstyve Aar og veje mindre end to Hundrede og tredive Pund.

- Vi maa være *eksklumpsive!* sagde han.

Medlemstallet var noget varierende. Til dette Møde var indtegnet seks.

Alle Møder var »lukkede«. Naar den sidste Deltager var ankommen, blev Nøglen i Døren ind til Kaféløkalerne drejet om. Og der var nu kun Passage gennem Døren til Køkkengangen, ad hvilken Fetaljen frembares.

Ogsaa en Tjener holdt Foreningen.

Og det var Emanuel Thomsen.

At Manuel havde søgt denne Ansættelse, skyldtes ene og alene hans monomane Trang til at skrabe Penge sammen, ligegyldig paa hvilken Maade. Thi han led grusomt i sit Hjerte ved at være Vidne til den, efter hans Opfattelse, overnaturlige Ødselhed, som her udfoldedes. De uhyre Masser af Mad og Drikke, som sattes frem og konsumeredes, forargede ham dybt.

Men i endnu højere Potens tog han dog Anstød af *Levningerne!*

Naar en halvspist Gaas, en saa godt som urørt Lammesteg, eller en Oksebrad, hvoraf der kun var skaaret et ganske forsvindende Antal Skiver, atter transporteredes tilbage til Køkkenet, da græd han Blod.

At Mennesker spiste og drak, saa de var ved at revne, det var allerede ugudeligt og strafværdigt nok. Men at de saa tilmed *levnede*, naar de nu engang *havde* betalt deres dyre Penge ....

Det fortjente Tugthus!

Dagen efter et saadant Møde løb den lille Mandsling sidelæns som en Krabbe op og ned ad Gulvet derhjemme i Stuen bag Butikken og slog ud med den lange Arm, saa Madam 29 Thomsen rystede i sin Lænestol og blev ganske hvid i Ansigtet af Angest.

- Man si'er Pladsen op! Man si'er Pladsen op! gestikulerede Thomsen. - Den er ikke menneskeværdig!

- Ja, si' du den op, lille Manuel ....

Men Manuel sagde *ikke* Pladsen op!

Thi den indbragte ham fem Kroner pr. Mødeaften. Foruden Fortæringen, der hver Gang forskaffede ham de gyseligste Mavekvaler. Saa kritikløst skovlede han i sig.

Klokken manglede eet Kvarter i otte.

Emanuel kom, iført sit blaa Cheviotstøj og med et stort, skinnende hvidt Forklæde bundet om Livet, vandrende ind fra Køkkengangen med en Iskøler, indeholdende Lysholmeren. Han bar Køleren forsigtig mellem begge Hænder. Omtrent som naar han gik med Mortensen.

Idet han traadte ind i Salen, førte netop Værten tre Handelsrejsende ind fra Kafeen. De skulde se Bordopdækningen. Disse Anretninger kastede nemlig, langvejs om, Glans over Hotellet. Og Hr. Hansen fremviste dem gerne for Stamgæsterne for at ægge deres Appetit.

De tre Rejsende blev staaende maalløse inden for Døren. *Dette* var dem som en Drøm om Guds Rige:

Midt paa Bordets snehvide Dug stod et uhyre Fad med seks store, højrøde, straalende Hummer. Forretten. Et Dyi til hver Broder. Og med Hummerfadet som Centrum bredte sig saa ud til begge Sider Fad ved Fad, fyldt med alskens kolde Spiser tilberedt af Fisk, Pattedyr og Fugle. Der var nogle Rødspætter paa et Par Tommers Tykkelse, garneret af grønne Citroner. Der var en Dyrepøstj med Trøfler. En Oksemørbrad. En Fedekalvesteg. Og Lam omtrent fra Moders Liv. Unge Ænder, Gæs og Kapuner. Og ved hver Ende af Bordet stod en Pyramide af Vibeæg, kunstfærdig opstillet i vaadt Sand. Assietter med Sardinier, Sardeller, Frokostsild, Kaviar, røget Gaasebryst, Strasburger Leverpøstj, Laks og Oksetunge dannede, spredt mellem de større Fade, lækre Hvilepunkter for Øjet. Og der var syv Slags Syltetøj, Radiser fra Drivhus, fem Arter af Ost og Smør af fineste Mærke.

30

Foran hver Kuvert stod fire Glas: Rødvín (ad libitum), Rhinskvin (til Fiskene), Porter (til Kaviaren) og Madeira (til Osten). -

De tre Handelsrejsende havde foldet Hænderne.

- Ja, sagde Værten med en bred Haandbevægelse - saaledes spiser man hos mig, mine Herrer! Og med et fint Smil tilføjede han:

- Naar man betaler for det!

- Maa jeg s'e Vinen? spurgte en af de fremmede, en svær Mand med et rødt Ansigt.

- Der! sagde Værten og slog ud mod et Bord i Hjørnet, hvor Flaskerne stod i Bataillon. - Det vil sige, det er naturligvis kun Rødvinen, tilføjede han - som skal ha' Temperaturen. Det øvrige befinder sig i Isskabet. I

Aften serverer vi jo for Kendere!

Hr. Hansen var en forulykket Hovedstadsrestauratør. Men med »plid«, som han selv udtrykte sig.

Klokken slog otte ude i Kafeen.

- Nu kommer di! sagde Thomsen, der havde staaet tavs og forbitret henne ved Siden af Anretterbordet.

- Ja. Nu kommer di! gentog Hr. Hansen - Mine Herrer ... denne Vej ...

Han bukkede og slog ud med Haanden hen mod Døren:

- Unschuld, meine Herrschaften .... Og de tre Rejsende trak sig tøvende og modvilligt tilbage.

Præcis ti Minutter over otte var Brødrene samlede. Da den sidste skred over Tærskelen, ilede Emanuel til og drejede Nøglen om efter ham.

Man var i Selskabsdragt, festligt: Diplomatfrakke, graa Benklæder, ren Manchetskjorte og sort Slips.

- Forsamlingen er fuldtallig! meldte Formanden med sin dybe Bas, - Mødet er sat!

Alvorlige som til en kirkelig Fest stillede man sig i en Halvcirkel henne foran Anretterbordet, hvor Snapseglassene stod i seks Rækker stjerneformigt ud fra Vinkøleren paa Bordets Midte. Tre Glas i hver Række. Spidse, slanke Glas paa en høj, spiraldrejet Fod.

Thomsen skænkede omhyggeligt den knagkolde Lysholmer 31 op i de atten Pokaler. Vædsken skulde staa lige med Glassets Kant; og det gjaldt om ikke at spille, naar man løftede det til Munden.

- For Kongen! sagde Redaktøren. De seks yderste Bægre blev hævet i Vejret, tømt og stillet tilbage igen paa Bordet med et Smæld. Alt som paa Tælling.

- For Kvinden! Næste Række fulgte.

- For Friheden!

Den inderste Række tømtes. Indledningsceremonien var til Ende. Og de egentlige Forhandlinger begyndte.

Man tog Plads:

For den øverste Bordende troned Formanden, Redaktør Heilbunth. Stor og mægtig laa han i sin Stol, ærefrygtindgydende, imposant, et Underværk af Kød. Tre Dobbeltbrynjer hang ham ned over Skjortebrystet; og hans røde, skinnende Ansigt lyste under det krusede, hvide Haar, som en Fuldmaane under en Snesky.

Ved hans højre Side sad Viceformanden, pensioneret Overlærer Clausen. En mager Mand, men en knokkelstærk Mand, der takket være sin Længde og sin Benbygning, letteligen præsterede de lovbefalede Pund.

Næst efter ham fulgte Fabrikejer Røssel, hvis vældige Fuldsæk flød som en graablond Pelskrave ned over hans Frakkeopslag. Han var Indehaver af Byens Spritfabrik. Og hans Isse var skaldet som et Græskar.

Ved Bordets nederste Ende sad Partikulier Eriksen, lille, kortbenet og med en uformelig Mave, der sagdes at bæres oppe af et kompliceret. Maskineri: en skindpolstret Ringbrynje fastgjort i Stalseler. Denne Ejendommelighed havde mellem Brødrene forskaffet ham Navnet: Luksusbugen.

Derpaa fulgte Kæmner Lassen. Og ved Formandens venstre Side, Toldkontrollør Knagsted. Lassen var høj og velvoksen med en kongelig Næse og vandblaa, lidt udstaaende Øjne. Knagsted var mindre, korthalset og skulderbred, ligesom fortættet. Hans graasprængte Hovedhaar var kort og strittende. Det rødbrune, buskede Fuldsæk voksede ham nær op under Øjnene. Og frem af hans Næsebor og Øren stod der tykke Totter af Haar. Øjenbrynene var mægtige og 32 opadbøjede. Og hans Hænder var lodne til helt .ud paa Fingrene. Al denne Haarfyldte gav ham et haardt og utilgængeligt Udseende. Og Brødrene nævnede ham hemmeligt: Esau ...

Saaledes saa' »Dolkenes« Forsamling ud. - Da enhver var kommen trygt til Sæde, løftede Formand Heilbunth sin uhyre Haand, hvis Fingre lignede Servaltpølser. Og Emanuel stillede adræt en Flaske Rødvin foran hver Kuvert. Glassene fyldtes.

- For de afdøde! sagde Formanden.

Pokalerne tømtes.

Og Hummeren blev budt om.

Det var en Øjnenes Lyst at se den Grundighed og Alvor, med hvilken disse hæderværdige Gubber skred til Værket. Det var, som dyrkede de en Guddom: Eddiken gødes andagtsfuld over Offerdyrene. Peberet dalede som Røgelse. Og tavse aad man ristet Brød dertil med Smør af højeste Notering.

Saaledes omtrent har vist de ægyptiske Tempelpræster fortæret, hvad af Landets Førstegrøde det troende Folk bar frem for Isis og Osiris. -

Men lidt efter lidt brødes Tavsheden. Ret fulgte paa Ret. Glas gled ned efter Glas. Og de gamle Øjne begyndte at lyse, medens de tykke Fingre kælent famlede om de fyldte Flasker.

- Duerne, brummede »Luksusbugen« - Lang mig Duerne!

- Lam! Lam! raabte »Esau«. Han lignede en Menneskeæder i Funktion. Og alle hans Haartotter bevægede sig.

Fabrikant Røssel og Overlærer Clausen tog hver sin Rødspætte. Og Redaktør Heilbunth aad blodig Oksesteg.

Men Kæmner Lassen, der var Slikmund, holdt sig til Assietterne.

Thomsen løb som en Krabbe rundt om Bordet, sidelæns og travl, og satte nye Flasker frem med sin lange Arm.

Humøret steg, og Stemmerne blev høje. Man drak private Skaaler, puffede hinanden i Siderne med Albuerne og begyndte 33 at drille hinanden med forlængst mosgroede Ungdomsudskejelser.

- Du, Lassen, raabte Fabrikant Røssel tværs over Dugen til Kæmneren - kan du huske franske Marie, gamle Dreng, med Hareskaaret?

Lassen fik Kaviaren og Portereren forkert i Halsen, saa Tolder Knagsted maatte dunke ham.

- Ho! ho! gryntede Redaktøren, Sveden sprak ham af Panden under det hvide Haar. - Det var hos Markussen i Pilealleen!

Man havde altid brugt der i Byen at tage til Hovedstaden, naar man skulde ekstravagere. Og man brugte det endnu.

- Jaha! sagde Lassen, der var kommen sig efter Hosten - det var i togtres, Far! Og han slog et Klask med Tungen for at antyde de herlige Tider.

- Ja, og der fik du din lange Næse, Kæmner! sagde Røssel.

- Ho', ho'! knortede Redaktøren paa ny. Det var nemlig *ham*, der var rendt af med Pigebarnet. - Det var *den* Gang! sagde han. - Da var man springsk!

Vi er Fa'en henteme Ka'le endnu! mente »Luksusbugen«.

- Gu' er vi saa, Eriksen! nikkede Redaktøren. - Skaal, gamle Kuponklipper!

- Skaal .... din Renoseros! Du lugter!

- Hva' *gør* jeg!

- Jeg si'er: Du *lugter!* Li'som din Avis. Det er skidt Sværte, du bruger!

- Lang ham en ud! raabte Redaktøren. - Lang ham en ud fra mig, den Istervom. - Men han blev dog end rødere i Ansigtet. Sværten var hans ømme Punkt,

Saa slog Overlærer Clausen til Lyd paa sit Glas. Han var Foreningens Taler:

- Brødre, begyndte han. - Livet er en Jammerdal ...

- Sludder! brummede Kæmner Lassen.

- Schmaul, Sæbehorn! sagde Overlæreren ... en *Jammerdal!* gentog han demonstrativt. - Men *vi* har fundet os en Krog, hvorhen Jammeren ikke formaar at trænge!

- Hør ham!

- ... Og hvem er det, der Gang paa Gang trækker os 34 hen i denne herlige Krog? Det er vor stolte, velproportionerede Formand! (Her lagde Heilbunth stille Kniv og Gaffel fra sig). Han er vort Broderskabs bærende Kraft!

- Hans Sværte lugter, mumlede Eriksen.

- ... Og skønt han Dag efter Dag maa siges at sidde i trykkende Omstændigheder ...

- Den var god! Clausen er storartet! Overlæreren smilede selvbevidst:

- ... i trykkende Omstændigheder, saa tænker han dog, ligesom salig Horats, kun stedse paa at gavne og fornøje! Har jeg ikke Ret?

- Jamen, hans Sværte lugter ...

- Hold nu Mund, Eriksen, med dit Vrøvl! ... Hvad skulde vi blive til uden *ham*, denne Ridder sans peur et sans reproche, spør' jeg? Naar vi er ved at forgaa af Kedsomhed og Kone ...

- Bravo! Bravo! Overlæreren smilede paa ny.

- ... Kedsomhed og Kone, da skikker han af Sted sin liden Gangerpilt, Hr. Thomsen, at banke paa vore Døre ...

- Hans Sværte lugter ...

- ... og vi omgjorde os med vort Festskrud og følge gladeligen hans Kaldelse! ... Aa Knagsted, kan du dog ikke la' være med at banke i Bordet med den Kniv?

Tolderen havde ustandselig siddet og hamret Takt til Overlærerens Tale, tre lange Slag og to korte: dum, dum, dum- dumdum! dum, dum, dum-dumdum! Nu holdt han op; mens hans Totter rejste sig.

Clausen vedblev lidt mat:

- Min Hensigt var, hvad De vel alle forlængst har anet ...

- Hans Sværte lugter ...

- .... Nej, det er jo *umuligt* at holde Tale!

- Nu skal du sgu Fanden galemej osse holde Kæft, Eriksen! sagde Kæmneren og dunkede sin Nabo oven i Hovedet.

»Luksusbugen« lo, saa han rystede. Han var lidt beruset.

Og atter klemte Overlæreren paa :

35

- ... Min Hensigt var at bede Dem alle med mig at tømme et Glas for vor udmærkede Formand!

- Hans Sværte lug ...

Kæmneren lagde i en Fart sin Haand over Briksens Mund.

Clausen hævede sin Stemme:

- Ganske vist er der en Del »Hager« ved ham ...

- Prutt, hi, hi! *Den* var sgu god!

- ... men han er dog ingenlunde vejet og fundet for let! ... Vor klassiske Formand, Hr. Redaktør Heilbunth, længe leve!

Der raabtes et nifoldigt Hurra, og Glassene tømtes til Bunden.

Lystigheden blev nu utøjlet:

- Mere Vin, Thomsen, mere Vin! skreg man.

- Hvem vil ha' en Ostepind med Kød paa?

- Aa, gaa ad Helvede til!

- Dengang jeg drog af Sted, min Pige vilde med ...

-- En Lysholmer, gamle Dreng?

- Ptøj, for Satan, den er ble'en lunket!

- Dannevang leve! Skaal Brødre!

- Skaal! Skaal! Skaal!

Man raabte og skreg i Munden paa hinanden. Man lo og sang og var sentimentale, klappede hinanden paa Skuldrene og omfavnede hinanden. De gamle Øjne straaledede af den livsaligste Glæde; og alle Ansigter lyste. Overlæreren vilde igen holde Tale, men ingen vilde høre paa ham. Kæmner Lassen forsøgte at faa en Porterflaske til at balancere paa sin Næse. Og Partikulier Eriksen sad og kæmmede Fabrikejer Røssels Skæg med en Hummerklo.

Der var ikke til at faa Ørenlyd for Raab og Skrig og Latter.

- Mine Herrer, mine Herrer! brølede Redaktør Heilbunth, der laa fed og salig som en Falstaf i sin Formandsstol. - Mine Herrer, mine Herrer, det over Skrævet gaar!

Men i det samme greb Toldkontrollør Knagsted den røde, kuglerunde Ejdammer med sine lodne Esauhænder og trillede den af al Kraft hen ad Gulvet og midt ind imellem alle de tomme Flasker.

Det var, som Salen skulde styrte sammen! -

Og nede i det borteste Hjørne ved Døren ud til Køkkengangen 36 stod Manuel og saa' til, oprørt, indigneret, forarget, rædselsslagen .... omtrent vel som et Alterlys i en Heksesabbath.

VI

Naar man gik gennem Nonneporten og ud ad Landevejen og saa drejede ned ad den første Bivej til højre, naaede man efter en halv Times Gang »Gaarden«, Møllegaarden, Emanuel Thomsens fædrene Ejendom.

Og det var ikke blot Manuels Fader, men baade *hans* Fader og Farfader igen, som havde levet og virket paa denne lille Plet Jord.

Dér hørte en cirka tredive Tønder Agerland til Gaarden. Og saa Møllebruget.

Mølledammen, eller »Søen«, som de Thomsener yndede at kalde den, laa i Haven bag Beboelseslængen. Den laa højt, i Linie næsten med Husets Mønning, og kun adskilt fra Bygningen ved en smal Hulvej. Vandet strømmede i en aaben, et Par Alen bred Trærende hen over Vejen og styrtede derfra ned over Drivhjulet. Og naar Stigbordet var aabent, og Møllen gik, lød der over den gamle Gaard en brusende og buldrende Larmen, der stødvis fik Ruderne til at klirre.

- Og naar man engang har været saa lykkelig at tilbringe sine Barndomsaar. paa et saadant Sted, sagde Emanuel i en Samtale med Mo'r Karens Brodér, Degnen -'og i Ungdommens Vaar har vænnet sine Øren til Vandets yndefulde Rislen og Hjulets Dønning og Kværnstenenes Malen, da vil man stedse i sin Manddoms tunge Timer længes tilbage dertil... Særlig da, tilføjede han under en dyster Nikken - naar man som en sæl, Morbroder Jakob, er født med et noget trist Lune over sin Karakter. -

Rundt om Mølledammen laa Haven. Nu var den et Vildnis. Træer og Buske voksede uglejede og usøgnede imellem hverandre. Plænerne Græs groede ud over Gangene, og de laa tiloversblevne Blomster kunde om Foraaret, naar de skød frem, næppe aande for Ukrudt.

Denne Have havde været Familien Thomsens Kæledægge og Stolthed:

37

Der var Lindelysthuse med store, runde Stenborde, gamle udrangerede Møllesten, hvis Riller var slidt ud. Og omkring dem stod kunstnerisk udførte Bænke og Stole af Naturtræ, krumme Stammer og Grene, som Bedstefader Thomsen selv havde tømret sammen. Under et vældigt Kastanietræ laa paa en oversavet Egebul en ældgammel Døbefond fra Lindenberg Kirke. Og midt paa Stammen af et Bøgetræ sad fastgroet,

næsten i Mandshøjde, en irretgrøn og mosbevokset Møllesten, i hvis Midterhul Træet i længst forsvundne Tider var blevet plantet som en spæd, lille Stikling. Stenen havde været anvendt som Bord engang. Men nu var Benene for længst raadnede bort, og Træet havde i Aarenes Løb udfyldt Hullet og løftet Stenen alenhøjt i Vejret. Store brogede, halvt søndertraadte Konkylter laa spredt rundt under Træerne. De havde engang sirligt kranset Plæner og Gange. Og bøjede man sig og søgte omhyggeligt i det lange, visne Ugræs, kunde man endnu af og til finde en Stenøkse eller en Kile, Klenodier, som de Thomsener havde pløjet op af deres Marker og Jorder og omhyggelig samlet paa.

Thi, som Nabobønderne sagde, de sidste Ejere af Møllegaarden, Emanuels Fader og Farfader, havde været mere »smaakulrede« og »underlige« end egentlig Møllere og Landbrugere.

Derfor var det vel ogsaa gaaet Familien, som det gik.

Mindst een Gang hver fjortende Dag listede den lille Thomsen sig sent om Aftenen ud til Gaarden. Og helst i Maaneskin.

Han gik ikke den slagne Vej, hvor han kunde risikere at træffe Folk og blive kendt og grint ud. Ad Grøftevolde og Markstier sneg han sig af Sted som en lille skæv Underjordisk med Kraven smøget op og Hatten trykket ned over Øjnene.

Paa Stakpladsen foran Indkørselen stod han i Skjul bag et af Hæssene og lurede længe paa, om nogen skulde vise sig uden for Bygningerne.

De tre hvide, sammenbyggede Længer lyste i Maaneskinnet. Og gennem det sribede Forhæng foran Vinduerne i Stuehuset skinnede Lampelyset frem.

38

Manuel gled nærmere og nærmere. Han befølte Murene og eftersaa' Døre og Lemme. Mange Steder var Kalken skaldet af, og de nøgne Sten grinede .ilde. Stalddørenes Tjære var slidt; og de hang skævt paa deres Hængsler. Og den lyseblaa Maling paa Vaaningshusets Døre og Vinduer var bleven skiddengraa af Smuds og Vejrlig.

Emanuel sukkede dybt i sit Hjerte.

Men samtidig kløede hans Fingre efter at tage fat herinde. Efter at hvidte og male, lappe Hullerne i de forrevne Straatage og lugte Ukrudtet bort, som voksede tykt over Gaardspladsens Stenbro! -

Tre Ejere havde Gaarden haft i disse femten Aar. Den første sad der i seks Aar, den anden i fire. Og nu sang ogsaa Rasmus Cornelius, »den tredje Skurk«, paa sit sidste Vers.

Gaarden havde faaet et daarligt Ry. Den var bleven en »Fallitgaard«. Ingen kunde holde sig der.

Og hver Gang den var bleven solgt paa ny, havde Emanuel lagt sig til Sengs af Sorg og Græmmelse over, at han endnu ikke havde faaet skrabet Penge nok sammen til at kunne købe den tilbage.

Men saa sidste Gang, det var altsaa nu omtrent fem Aar siden, da han havde ligget og vredet og vendt sig mellem Dynerne næsten i Feber, saa var han ud paa Natten faldet hen i en Døs, udmattet og fortvivlet. Og da havde han atter haft en »Aabenbaring«. Faderen havde paa ny vist sig for ham. Han havde haft en Tavle i Haanden, og paa Tavlen stod skrevet med lysende hvid Skrift Tallet: 23811.

Naturligvis betød dette, at Emanuel skulde spille i Lotteriet.

Han løb sidelæns i et Par Dage og kviede sig i sin inderste Sjæl ved Tanken om de kontante Penge, det vilde koste ham.

Men da saa Faderen igen en Nat mødte op med Tavlen og Tallet, var hans Beslutning taget.

Og næste Dag rejste han med Morgentoget til København. -

Naturligvis maatte »Byen« intet vide om, at han spillede i Lotteriet. Saa fik den bare det at »lumre« over. Ejheller Mo'r Karen anede Grunden til hans Rejse. Sin sidste Aabenbaring 39 havde han instinktmæssig holdt hemmelig for hende. -

Inde i Hovedstaden løb han Gade op og Gade ned. I de fine Kvarterer vilde han ikke købe sin Seddel; for der var den naturligvis meget dyrere end andetsteds. Og han løb og løb. Saa kom han ind i en mørk og snæver Gyde, hvor Husene var smaa og skidne. Han kiggede sig omkring. Og henne over en Gadedør fik han saa Øje paa et rødt Lotteriskilt. Beslutningens Sved sprak ud af hans Krop: her vilde han forsøge.

Han steg op ad Trappen og kom op paa første Sal: Kontortid mellem 8-11. Han ringede paa og blev

lukket ind.

Det var en pæn gammel Dame, han skulde handle med. Manuel fikserede hende prøvende fra Siden. Saa halede han et Stykke Papir op af Lommen og rakte hende:

- Man vilde gerne ha' det Nummer.
- Ja, det kommer an paa, om jeg har det, min gode Mand.
- *Har* det! Kunde man ikke erholde de Numre, man vilde ha', naar man betalte for det?

Thomsens Skjorte blev ganske vaad, i den Grad flød Rædselens sure Vædske ned ad hans Krop.

- Jo, naar man bestiller Sedlen en Serie i Forvejen, sagde Damen.
- Serie ... ?

Manuel ønskede, at han aldrig var gaaet herop, for hun vilde *nok* snyde!

Damen bladede langsomt en Bunke Sedler igennem; hun vædede Fingeren og bladede. Saa trak hun pludselig et Papir frem og rakte hen imod ham.

- Jo-o, her er skam Deres Nummer, sagde hun saa - Det er et Kvartlod. Vil De ha' det?

Emanuel greb Sedlen og undersøgte den nøje paa alle Kanter:

- Hva' koster den?

- Ja, Ejermanen har undladt at forny den for de to sidste Trækninger, og dem har jeg saa betalt. Vil De ha' Seddelen, maa De altsaa betale for dem med, ellers beholder jeg den selv.

40

Betale for de Trækninger, der var gaaet ...! Emanuel løb sidelæns op og ned foran Skranken.

- En kan jo ikke vinde, naar Lotteriet er trukket! sagde han.
- Nej, det kan De ikke. Men De kan jo vinde nu denne Gang.
- *Vandt* De? spurgte han pludselig og standsede.
- Nej.

Damen, der sad paa sin Stol foran Skrivebordet, lagde Hovedet skælmsk paa Siden og nikkede.

- Men De har jo *drømt* Nummeret, sagde hun - saa *De* vinder nok!

Thomsen sank i Knæ:

- Hvor ... ? Hva ... ? Hvem ... ? Den gamle Dame vedblev at smile.
- Deres Navn? spurgte hun - Og Adresse?

Emanuel remsede Navn og Adresse op. Han havde ligefrem faaet Ærefrygt for Damen foran sig.

Men saa kom de til Pengespørgsmaalet, og hun nævnede Summen. - Om han ikke kunde faa den lidt billigere? - Nej, her holdt man bestemte Priser! - Hvorlænge gjaldt den saa? - Det var en gennemgaaende Seddel, saa den gjaldt for alle seks Trækninger. - Jamen hvis man vandt i den første, der kom, saa var jo di Penge smidt ud!

Nu blev den gamle Dame utaalmodig.

- Det er ikke nogen Butik, dette her! sagde hun og rejste sig fra Stolen med et Stød - Vil De ha' Seddelen, min gode Mand, eller vil De *ikke* ha' den?

Historien kunde have trukket længe ud endnu, om der ikke var kommet en ny Kunde ind.

Emanuel snappede hurtig Seddelen til sig og vilde putte den i Lommen.

- Her er Pengene da! sagde han og trak Portemonnæen frem.
- Tak. Men Seddelen skal først stemples.

- Stemples? Med hva'?

- Med mit Navn og Adresse. Ellers husker De jo ikke, hvor jeg boer.

- JO!

41

- Puhh ! sagde Damen anstrengt - Men den skal stemples *alligevel!*

Thomsen leverede trevnt Dokumentet tilbage. Han vendte forsynligt Bagsiden opad, for at ikke den nyankomne skulde læse Nummeret.

Saa fik han endelig Papiret udleveret i komplet Stand og forvarede det omhyggelig i sin Tegnebog.

Han stod lidt.

- Det skal vel ikke meldes til Herredsfogeden dernede, eller saadan? spurgte han.

- *Næi!*

- Og naar man nu vinder ... ?

- Saa ser De det i Trækningslisten.

- Er den til at stole paa!

- Ja-a!

- Og Byen faar ikke noget at vide?

- H-næi, det er jo kun Dem og mig, der véd, hvad Nummer De har! ... Farvel, Hr. Thomsen!

- Farvel! ....

Lotteridamen havde allerede vendt sig til den anden Kunde, en ældre Kone med en Kurv paa Armen, da Emanuel blidt skubbete dette Væsen til Side, bøjede sig frem over Skranken og stak sit Ansigt tæt hen til Kolletricens Øre.

- Det skal ingenlunde mangle paa en liden Erkendtlighed, *om* man vinder! hviskede han og blinkede diabolisk med sine smaa Griseøjne.

Damen brast i en klingende Latter.

- Ja, Tak, Tak, min gode Mand! sagde hun - Jeg skal gøre, hvad jeg kan!

Thomsen nikkede forstaaende, blinkede igen, men denne Gang kun med det ene Øje, og gik. -

Da han var kommen ned til Gadedøren, tog han Lotterisedlen ud af Brevtasken og studerede den nøje.

Og da var han paa een Gang bleven ganske stiv af Lykke.

Nu vidste, vidste, *vidste* han, at han vilde vinde! Thi i Stemplet, som Kolletricen havde paatrykket Seddelen, stod: Larslejstræde 23, Kontortid fra 8-11. - 23,8,11! Netop det Tal, der havde staaet paa Tavlen! Netop det Nummer, 42 hans Seddel havde! *Derfor* altsaa havde Faderen vist sig to Gange for ham!

Og saa havde den gamle Thomsen til og med hedt *Lars!*

Der var ikke længere nogen Tvivl mulig!

Manuel rystede over hele Kroppen af Sindsbevægelse. Han foldede uvilkaarlig sine Hænder, og det var ikke langt fra, at han i sine Stadsbukser var knælet ned lige midt paa det skidne Forstuegulv og takket Gud den Almægtige, Himlens og Jordens Skaber, for hans kolossale Miskundhed.

Men han betænkte sig dog i Tide. For bare som en Raket ud af Gadedøren og ned ad Trappen; ilede mere sidelæns end nogen Sinde ud til Jærnbanelen; sprang i Toget og kørte hjem, medens det sang og jublede i ham som Lyd af glade Klokker. Og over de hundrede Gange holdt han, paa de Par Timers Kørsel tilbage til Købstaden, med truttende Horn og smældende Flag sit Indtog paa den fædrene Ejendom! -

Ak, men nu var der gaaet *fem* Aar siden hin lyksalige Dag; og endnu havde han ikke vundet saameget som en Fjerdedel af en Tillægsgevinst ...

26 Kroner og 20 Øre kostede Sedlen ham om Aaret. Og fem Gange 26 Kroner og 20 Øre var 131 Kroner; foruden Portoent!

VII

Der bestod et underligt Forhold mellem Konsul Mørch og Toldkontrollør Knagsted. De kunde ikke være fra hinanden. Det vil sige, det var Knagsted, der søgte Mørch. Thi Konsulen hadede vistnok Tolderen og vilde rimeligvis helst være fri for hans Selskab.

Og alligevel saa' man dem altid sammen.

Mørch havde for en Del Aar siden haft et Anfald af Hjerneapopleksi og gik med tunge, slæbende Skridt og ved Stok. Hans Ansigt var slapt og sløvt; og hans Stemme lallende. Det lød, som var Tungen for tyk.

Men Tobak røg han med Lidenskab. Det var saa omtrent den eneste Glæde, der var ham levnet.

Tobakken slørede saa rart hans Tanker. Han levede nemlig i en evig, dirrende Angest for at dø. Han havde hverken 43 Fred Dag eller Nat for dette Skræmmebillede. Ikke en Gang naar han sov Middagssøvn.

Og det værste var, at Knagsted talte altid om Døden. Aldrig om andet: om Døden og dens Attributer ... Sygdom og Daarlighed, Medicin, Sakrament, Klokkeringning og Begravelse.

Det krøb som med Orme i Mørch, naar Tolderen begyndte. Han vilde helst have jaget ham bort; slaet ham med sin Stok. Og dog vedblev han med en Slags gysende Interesse at høre paa ham. Han blev ligesom hypnotiseret af Vennens Ord, havde samme Fornemmelser omtrent som et Barn, der med strittende Hovedhaar lytter til en Spøgelsehistorie.

De gik Ture sammen. Næsten hver Dag henad Mørkningen kom Knagsted og hentede Konsulen. -

En Aftenstund mellem seks og syv skravlede de to Venner igen ned ad Trappen til Mørchs Lejlighed.

Da de omsider stod nede paa Gaden, spurgte Tolderen :

- Naa lille Mørch, hvor gaar vi saa hen i Dag?

- Thet*) maa thu*) om, lallede Mørch.

- Lad os gaa om ad Prinsessestien. Et Par Orme begyndte at røre sig i Konsulen. Dette var nemlig Vejen ad Kirkegaarden til:

- Skal vi ikke hellere gaa ad Thlandevejen, Knagsted ...

- Du sa'e jo sæl, at jeg skulde raade!

- Thatha, saa gaar vi ad Stien da ...

- Det er vist skidt med Befindendet i Dag, Mørch?

- Thu' er det ej, theg har det meget godt!

- Du har vist ikke sovet i Nat.

- Ikke meget.

- Næi, det gør man ikke, naar man bliver gammel.

- Knagsted havde taget Konsulen under Armen, og de trissede nu op ad Søndergade.

- Du skulde ikke ryge saa meget, Mørch! begyndte saa Tolderen.

- Aa, hva', the Par Piber!

- Har du læst Morgenavisen for i Dag?

- Tha.
  - Saa' du det?
  - Hva' saa' theg?
  - Det fra Næstved.
  - Hva' var thet? Det gøs i Konsulen.
  - Om ham, Manden.
  - Hva' var ther med ham?
  - Han døde ...
  - Naa, tha, thet skal vi tho alle ...
  - ... af Nikotinforgiftning. Jeg tænkte, jeg vilde gøre dig opmærksom paa det.
  - Thae Tak! sagde Konsulen indædt. Thu er altid saa god a' thig!
- Knagsteds Haartotter bevægede sig skadefro. Men han svarede ikke.
- Thet var vel Cigarer ... fortsatte Mørch lidt efter.
  - Der stod *Tobak!*

Tavshed ...

De gik Fod for Fod midt ad Gaden. Konsulen ludende, foroverbøjet og støttende sig tungt til sin Stok og sin Vens Arm. Knagsteds lille, firskaarne Person holdt sig derimod rank som en Milepæl, uknækket og uanfægtet af Aar og Begivenheder.

Henne ved Hotellet bøjede de om Hjørnet og drejeae ned ad Maren Smeds Gyde, der munder ud i Prinsessestien.

Du kan tro, vi ha'de en munter Aften her forleden i Foreningen ! sagde Tolderen og pegede paa Vinduerne i Dolkenes Lokale.

- Hum ... brummede Konsulen og saa' til den anden Side.
- Du skulde sgu melde dig ind, Mørch!
- Thsludder! sagde Mørch og hans sløve Øjne lynede.
- Hi, hi ....

Intet Menneske i Byen havde Rede paa Tolderens Fortid. Da den gamle Toldkontrollør for en halv Snes Aar siden gik hen og døde, var Knagsted bleven hans Eftermand. Han kom ovre fra Jylland, fra Ebeltoft- eller Grenaaegnen, hvor 45 han havde været Toldassistent. Man kendte ikke det mindste til ham i Byen, før han en Dag stod nede i Døren til Toldbodbygningen ved Fjorden og saa' bistert ud over Vandet. Han havde en flunkende ny Uniform paa, men ingen Hue. Og hans ræverøde Haar lyste i Solen. Borgerne stak Hovederne sammen og mente, at det var vist en slemme Karbunkel, de der havde faaet i Stedet for gamle Mathiesen, der havde været mild og god som en Majdag. Og da man rigtig havde faaet ham kigget efter i Sømmene og set Totterne i hans Øren og Brynene over hans Øjne og det gulrøde Haarlag, der groede ham ud over Fingerledene, var der straks et vittigt Hoved, der havde døbt ham: Esau. Og man paastod, at han var et Elskovsbarn af en Buskmand og en Bulldog.

Men Tolderen lod Folk vrøvle. Han lejede sig et Par Værelser hos en halvgammel Enke, i et lille Hus nede i Nærheden af Toldboden. Der stillede han sine faa Ejendele ind. Og der opholdt han sig, naar han ikke var i Boden.

Til at begynde med havde han ogsaa ladet Enken lave Mad til sig. Men det varede ikke længere end i fjorten Dage. Saa fik hun sin Afsked paa graat Papir, og han gik op paa Hotellet og spiste.

Det var mest Handelsrejsende, han her traf sammen med; thi Borgerne indtog, som ret og rigtigt var, deres Maaltider ved Arnen.

Men saa en Aften bankede Hotelværten, Hr. »Plid« Hansen, ærbødigt Redaktør Heilbunth med en elastisk

Langfinger paa Skulderen. Redaktøren sad i Restaurationslokalet og fik sig en Romtoddy:

- Tillad, Hr. Redaktør ... sagde Hr. Hansen. Heilbunth drejede med Møje sit Ansigt om mod ham:

- De véd, Hansen, jeg holder ikke af at blive forstyrret !

Værten duvede som et Hvedestraa i Storm:

- Gudbevares, Hr. Redaktør, det véd jeg! Me-n ...

- Hva' er der?

- Redaktøren skulde ligge sig lidt efter Toldkontrolløren ... om jeg saa maa sige!

- Den Børsteigle!

46

- Hihhi! ... Jeg tror ikke, Redaktøren vilde fortryde det. Han er ma'esløs vittig!

- Saa-aa? Hva' si'er han da?

- Ja, hva' han si'er ... Hr. Hansen vippede som i Bølgegang op og ned fra Hæl til Taa. - Hva' han saadan netop lige si'er, Hr. Redaktør, det er mig for Øjeblikket ikke nærværende ... Men Hr. Redaktøren skulde høre ham behandle de rejsende inde ved Table d'hotet. Han formaar virkelig at gi' dem rent paa, paa den nydeligste Maade hihhi!

- Det kan de vist ogsaa trænge til!

- Hihhi, ja! Den Slags Folk har jo gennemgaaende ikke megen plid! ... Men nu véd jeg et Eksempel, Hr. Redaktør ... Værten lagde igen en blød Finger paa Heilbunths Skulder. - Om Hr. Redaktøren tillader?

- Hum ...

- Han sa' forleden Dag derinde ... det var netop ved Desserten: Frugt af Aaret! ... at man skulde formode, *hihihi!* at Vorherre havde lavet Borgmesterinden saadan ved at kaste smaa Klumper hen paa hende, een til Næsen, og een til hver af Kinderne, og til Øjnene.. *hihihi!* jeg finder, det er særdeles vittigt ... og en til Hagen ... Hva'?

- Sa' han mere?

- Hi, ja! han sa' ... (Værten nærmede diskret sin Mund til Redaktørens Øre) ... han sa', at saa maatte Borgmesterinden være gaaet sin Vej, *hihi!* for hun havde glemt at faa Klumperne paa til Barmen og ... og ... (Her foretog Hr. Hansen nogle runde Bevægelser med sin hule Haand) ... og de øvrige hvælvende æh ... Kvindedele. *hihi!* Hva'?

Heilbunth sad lidt uden at fortrække en Mine. Men saa vred han med en Kraftanstrengelse Hovedet en halv Tomme længere om og sagde over Skulderen:

- Jeg er ikke med til at gøre Grin af Byens Øvrighedspersoner ! At De véd det!

Hotelejeren stod et Sekund blottet for Maal og Mæle. Saa bukkede han vanvittig hurtigt et Par Gange, frembragte nogle uarticulerede Lyde og trak sig med et aandsforladt Smil tilbage bag Skænken ...

Men et Par Dage senere spiste Redaktøren med ved Table d'hote.

47

Og ved Kaffen spurgte han Knagsted, om han spillede L'hombre.

Saaledes blev Toldkontrolløren introduceret i Borgerskabet. -

Og snart blev han Medlem af Dolkene og drak Dus med flere Brødre. Men egentlig hvad man kalder »afholdt«, blev han ikke.

Snarere fik man en Slags Ærefrygt for ham, og det i dette Ords allergammeltestamentligste Betydning, idet man paa en Maade saa' op til ham og beundrede ham, men i Frygt og Bæven. Man var bange for at blive hans Offer og bøjede af for ham. Man skælvde for hans hvasse Tunge og talte ham derfor efter Munden.

- Det er en onskabsfuld Satan! sagde Fabrikant Røssel.

- Det er Fanden sæl'! sagde Kæmner Lassen.

- Det er den personlige Djævel med Haar paa! sagde Partikulier Eriksen.

Og alle trak de i Land for ham. -

Men saa var det, at han begyndte at gaa Tur med Konsul Mørch.

Konsul Mørch, der i aarevis havde siddet syg og gnaven hjemme i sin Stol, og hvem Byen i sin daglige Travlhed og Brød-Trummerum næsten havde glemt.

Og straks gik der Hul paa nogle Fruer af Ejegods-Racen: Der kunde man bare se! tappede de løs - *Hvad ha'de de ikke altid sagt? Man ha'de gjort Toldkontrollør Knagsted blodig Uret. Den stakkels grimme Mand, som Naturen ha'de behandlet saa stedmoderligt ... ja, man kunde jo paa en vis Maade ogsaa sige overdaadigt, hi, hi! ... og som ingen Familie ha'de, og ingen Familie kunde stifte ... thi nu spør' jeg Dem, Fru Heilbunth (Det var Fru Kæmner Lassen, der talte), hvem vilde vel gifte sig med ham? Min Mand og han har engang været i romersk Bad sammen ... jeg be'er Dem: som Pelsværk, sa'e Lassen! ... Og denne stakkels prædestinerede Pebersvend ha'de naturligvis gaaet der og længtes efter noget, der kunde fylde ham, nogen, han kunde ofre sig for; og saa ha'de han fundet Mørch. Og Fru Lassen maatte ved Gud i Himmelen sige, at hun fandt det nydeligt af Knagsted netop at kaste sig paa Mørch, for Mørch ha'de altid ... 48 det véd De da selv, Fru Heilbunth! været en temmelig ubehagelig Person! Og endydermere var det Fru Lassens uforgribelige Mening, at Knagsted naturligvis ha'de haft en ulykkelig Kærlighed, og derfor var det, at han ha'de Skinnet imod sig! Thi det véd vi da, søde Fru Heilbunth, at Hjerte det har vi allesammen, naar bare vi kommer derind! ... Puhh! Tak, ja en lille halv Kop til maaske ... Jeg synes, her er meget varmt! Skal vi ikke lukke et lille Vindue op ... ?*

Saaledes henflød Fruerne i Begejstring over Tolder Knagsted ved deres Kaffekomsammen. Og Manden levede i nogen Tid med et romantisk Skær over sig.

Indtil det lidt efter lidt sivede ud, paa hvad Maade han praktiserede sin Kærlighedsgerning.

Da hævede man Blikket mod oven og korsede sig!

- Ihvorvel der ogsaa var mange, som i Smug bar gammelt Nag til Konsul Mørch fra den Tid, da han var Byens første Matador. -

Men hitte ud af Knagsteds Motiver formaaede man ikke, hvor meget man end lagde Hovedet i Blød. Han forblev en Gaade. Men en dragende og lokkende Gaade, som man aldrig blev træt af at diskutere.

Ja, Fru Lassen skrev endogsaa til en Veninde i Ebeltoft for at indhente Oplysninger. Men Veninden kunde kun berette, at han var kommen til Ebeltoft fra Svannike. Og at alle havde været bange for ham.

Hvorefter Fru Lassen gav ham Navnet: »Livsens Ondskab« (Hun »sværmede« nemlig for J. P. Jacobsen), og førte sine udenbys Gæster ned om Toldboden, for at de kunde se ham.

VIII

Det var en Aften i Slutningen af Juni. Maanen sejlede af Sted højt oppe paa Himlen og gjorde næsten Stjernerne blege ved sin Glans. Ude over Moser og Enge stod en tæt Taage stiv og ubevægelig; thi ikke en Vind rørte sig.

Klokken var godt paa Vej til elleve. Og ude paa Møllegaarden sov Rasmus Cornelius med Familie for længst den søde Søvn som sædvanlig, lullet til Ro af Hjulets Brummen og det brusende Vand.

49

Han var nu saa flot Rasmus, at han holdt en Mand til at passe Møllen om Natten.

Og for Resten holdt han ogsaa en Mand om Dagen til at passe Landbruget.

Selv studerede han »Kimi« paa Lindenberg Kro. »Kimi« og »Regning«, som han sagde: Brændevin og Kortspil. -

Der kom en lille, skæv Skygge glidende hen over Markstien bag Møllegaardens Have. Da den naede de yderste Træer, der hvor Hegnet fordem havde været, standsede den og lagde Haanden bag Øret som for at lytte.

Ikke en Lyd hørtes. Kun Vandets Plasken, naar det styrtede ned over Drivhjulet.

Saa raslede Skyggen ind mellem Buskene og ind i Haven.

Emanuel Thomsen gik Aftentur.

Han listede omkring fra Plet til Plet derinde. Der var jo ikke den Fodsbred, han ikke havde sat sine Fødder paa som Barn og halvvoksen Mand. Han kendte hvert Træ og hver Busk. Og skønt der ikke længere var større Forskel mellem Plæner og Gange, hittede han sig dog Vej som den blinde mellem sin Stues vante Møbler.

Maanen stod lodret over Træerne, og dens Straaler faldt stift ned mellem de ubevægelige Blade.

Inde i det store Lindelysthus med Stenbordet satte Manuel sig paa en af de værkbrudne »Naturstole«. Gennem Buskene ligeoverfor kunde han se en Del af »Søen«, hvis Vandspejl skinnede som slebet Staal. Men hist og her midt i det klare, blanke saa' han mørke, uformelige Klumper rage op. Det var Siv og Vandplanter, der stak frem fra Dammens Bund, hvor de groede frodigt i det fede Mudder.

- Di Svinepelse! Di Svinepelse! mumlede han og rejste sig med tæt knyttede Hænder - I vor Tid var Søen som en skuret Gryde!

Henne paa Plænen under Valdnødtræet stod han stille foran Døbefonten. Hans Fingre løb famlende hen over den, og han følte de Skaar og Skrammer, som »Skurkenes« Børn havde slaet i den gennem de mange Aar.

- Di skal svare en til det, naar man køber Gaarden tilbage! mumlede han.

50

Men han nikkede smilende til Bøgetræet, hvor den mosgroede Møllesten sad tre Alen oppe paa Stammen:

- Den sidder dem for højt!

Ud gennem Haven listede han og over Hulvejen, der flød med Vand, fordi Sluseværket og Renden ikke blev holdt i Orden. Men Møllen buldrede og arbejdede saa yndigt; og han kiggede længselsfuldt op til det lille, firrude Gavlvindue, bag hvilket der brændte Lys.

- Mortensen! kaldte han hviskende - Mortensen! Det er mig, Emanuel!

Den gamle Mølle-Mortensen hørte ham ikke.

Saa gled han hen foran Indkørselen og stirrede ind over Gaardspladsen.

Græs og Ukrudt voksede lystigt derinde. Harver og Plove laa uordentlig henslængte mellem hverandre. Ladeporten stod halvt aaben. Ruder var slaet ud. Og overalt paa de hvide Mure gren store, nøgne Huller frem.

Manuel havde engang i den første Ejers Tid vovet sig op gennem Gaarden og ind i Stuelængen. Det var en Dag, han var gaaet forbi og havde opdaget, at en Vogn havde paakørt en af Bygningerne og revet Kalken af.

Han var gaaet ind i Stuen og havde sagt, at han kom for at hilse paa Familien.

Og han var bleven yderst venlig modtaget. Var bleven beværtet og vist omkring.

Men han havde jo ikke kunnet dy sig, den søde Mand! Han havde peget paa en Plet hist og et Hul her, og sagt, at saadan havde det ikke været i »vor« Tid. Dette burde man hurtigst muligt gøre grundig i Stand.

Om han saa skulde være styrtet død om paa Stedet, kunde han ikke have holdt disse Udtalelser inden for Tændernes Gærde!

Men Manden paa Gaarden var da til sidst bleven saa aldeles rasende, at han havde jaget den bitte Thummelumsen paa Porten med Skældsord og Trusler.

Saa gik Fyren Fallit, og Ejer Nummer to rykkede ind.

Gaarden var imidlertid kommet end yderligere i Forfald. Og den ny Ejer havde hverken Penge eller »Geni« til at udbedre den.

51

En Dag traf Thomsen ham udenfor paa Vejen og gav sig i Snak med ham. Og hvordan det saa gik eller ikke gik, det endte da med, at »Skurken« havde løftet sin svære Egekæp og bedet Fanden flytte og føre ham denne lille skrutryggede Avekat af en Orangutang ad hede Helvede til, da han ellers sæl ...

Men Manuel var da allerede midt i Besværgelsen krabbet halvvejs ad Byen til! -

Og hos Ejer Nummer tre havde han aldrig forsøgt sig.

Thomsen stod endnu foran Møllegaardens Indkørsel. Han var faldet i Tanker. Det var Lotteriet, der trimlede ham rundt i Hovedet:

- At han dog ikke kunde vinde! Eet hundrede og een og tredive Kroner havde han allerede skudsat; og nu til Oktober skulde han af med tretten Kroner og ti Øre igen! ... Men han *maatte* jo vinde, han *maatte* jo; hvorfor havde ellers Faderen aabenbaret ham det Nummer! Og Damen derinde havde jo sæl sagt, at han vilde vinde! ... Sæt nu, at Rasmus Cornelius allerede kom fra Gaarden til December, og en anden købte! (Der gik et Knivstik gennem den lille Mands Hjerter ved Tanken). *Han* havde jo ingen Penge. For hvor meget han end havde spinket og sparet i disse femten Aar, var hans Konto i Banken ikke løbet op til mere end 5,265 Kroner. Og sidst Gaarden var bleven solgt, blev der givet 21,000 for den. Een og tyve Tusinde; med ni Tusinde Kroners Udbetaling. *Een og tyve Tusinde!* ... Han *kunde* ikke skrabe de Penge sammen, om Gud, den Almægtige, ikke hjalp ham! Han kunde ikke! ... (Vilde Planer om at stjæle og myrde og plyndre kravlede frem i hans Hjerne.) For Gaarden maatte han ha' ! ... Om endda bare Bygningerne, lille Gud Fader i Himlen! bare Bygningerne og Møllen og Haven! Jorderne kunde saa en anden faa. Han havde jo aldrig interesseret sig videre for Jorderne ... Aa, men Bygningerne! Bygningerne og Haven! Han skulde blive saa taknemmelig, saa taknemmelig! Der skulde ikke findes saa taknemmeligt et Menneske i Verden! ... Og hvor skulde han pleje og passe dem og kæle for dem! Hvidte og tække og skuffe og rive! Der skulde ikke ses en Plet paa Husenes 52 hvide Mure; og ikke en Ukrudtsplante skulde faa Lov at gro i Haven ...

Manuel sneg sig helt hen til Bygningerne og strøg kærtegnende sin Haand ned over Kalken.

- Lille go'e Væg! mumlede han - Lille go'e Mur!

Og Taarerne randt tunge og store ned over hans Kinder...

Idetsamme slog Uret i Lindenberg Kirketaarn tolv. Slagene lød skarpt gennem den stille Luft.

Thomsen rettede sig. Det trak et Par Gange nervøst i hans skæve Skulder. Saa sank han sammen igen, bøjede Hovedet og tridsede hjemad haabløs og fortvivlet. -

Men ude paa Landevejen fandt han en Hestesko med *tre* Søm i (Gud Fader, Gud Søn og Gud den Helligaand). Og det friskede ham betydeligt op!

IX

De to uadskillelige Venner, Konsul Mørch og Toldkontrollør Knagsted, var igen ude paa deres Aftenpromenade.

Og som sædvanlig var de drejet om ad Maren Smeds Gyde og kommen ned paa Prinsessestien.

Solen hang lavt ude over Fjorden. Det var en lun og herlig Sommeraften. Og de hvide Gaarde og Smaahuse lyste frem paa de fjerne Bakker hinsides Vandet.

Mørch havde bedt, om han maatte sidde lidt. Han var træt, sagde han. Men det var nok det uundgaaelige Besøg paa Kirkegaarden, han vilde forhale saa længe som muligt.

Og nu sad han krumbøjet og ludende og ridsede Cirkler og Streger med sin Stok i Stiens bløde Grus; medens Tolderen rank og spændstig lænede sig tilbage mod Bænkens Rygstød og fløjtede.

Han hengav sig aldrig til. denne Kunstnydelse, undtagen naar han var sammen med Konsulen. Han

vidste, at det ærgrede Vennen som et Bevis paa Livskraft.

Noget borte fra dem løb en Flok Børn og legede.

- Se! sagde Knagsted og pegede hen paa dem. Mørch vaagnede af sin Døs og løftede Hovedet.

- Tha-e ... sagde han.

- Saadan har vi ogsaa været engang.

53

- Tha-e . . .

- Men det er længe siden!

- Thet er thet ...

- Hvad vilde du gi'e, Mørch, for at bli'e saadan igen?

- Thet ka' man thunde bli'e, Knagsted.

- Nej. Men hva' vilde du gi', *hvis* du kunde?

- Theg indlader mig ikke paa Thsludder og Vrævl! sagde Konsulen arrigt.

- Du skulde prøve den kloge Kone i Vragby, Mørch.

- Thet er osse Thsludder!

- Gu' er det ej! Hun kurerede i Foraaret Dyrlæge Hansen, du véd, som en Nat blev lam i den ene Side.

- Thet véd theg ikke no'et om ...

- Nej, men det gjorde hun. Og nu kan han baade gaa igen og køre i Praksis!

- Hum ... Han har vel ikke været thsaa medtaget thsom theg.

- Akkurat netop! Det var Apopleksi. Hans Tunge var ogsaa lam.

Mørch sendte sin Ven et skulende Sideblik. Men Tolderens Ansigt var en lukket Bog.

Saa sagde Konsulen:

- Og han kom thsig, thsi'er thu?

- Fuldstændig! Han kunde gerne løbe om Kap med Ungerne derhenne.

- Hum ... Hva' ga' hun ham?

- Det var no'et i en Flaske ... Hva' si'er du til at komme til Klubbal igen, gamle Jægersmand!

- Hø, hø! ... Thsludder!

- Dyrlægen kom sig paa tre Uger.

- Theg ka' thunde vinde ud til hende ...

- Naa-aa, det kunde du vel nok! Men du kan jo ogsaa sende Bud efter hende.

- Kommer hun saa?

- Ja vel kommer hun! .. Tænk, om du kunde spise din Mortensgaas paa Hotellet?

- Thsludder, Knagsted! brummede Konsulen. Men inderst inde i ham viftede dog en Flig Haab frem.

- Du skulde prøve, Mørch! vedblev Tolderen ufortrødent.

54

- - Tha prøve ka' theg tho gerne ... Og Dyrlægen mærker ikke no'et mere, thsi'er thu?

- Han er saa rask som en Fisk. Meget raskere end før han blev syg.

- Og Konen kommer, naar theg thskikker hende Bud?

- Ubetinget I

- Thjø, thjø! sagde Konsulen og rokkede oplivet med Hovedet. - Om theg kunde gaa hen og bli'e Ka'l igen, Knagsted! Hum, hum, hm! Nu har theg ikke været Menneske i thseks Aar ... Aa Herregud, tha, tha, tha!

Mørch sad og vippede af Glæde paa Bænken. Hans opbulnede, apoplektiske Hænder famlede omkring Stokken, og hans Læber mimrede.

Knagsted skævede om mod ham, og Pupillerne i hans Øjne trak sig onskabsfuldt sammen som paa en Kat, der fikserer en Mus.

Saa sagde han roligt :

- Men du skal nu paa en Maade alligevel ta' dig i Agt, Mørch I

- Hva'?! spurgte Konsulen opskræmmet. Og det var, som gled der ham en iskold Spiral ned igennem Rygraden ved Tonefaldet i Tolderens Stemme.

- Du skal være lidt forsigtig, si'er jeg.

- Hvorfor ... ?

- Jo; for ovre i Jylland, hvor jeg var fra, var der ogsaa en klog Kone ...

- Hum ... (Mørch sank mere og mere sammen).

- Hun leverede engang en Ka'l noget fejl Medicin ...

- Naa ... (Det lød som en Stønnen).

- Saadan Folk er jo ikke fuldt saa paalidelige som Lægerne ...

- Nej ...

- De har jo ingen Eksamen ... *De har jo ingen Eksamen*, si'er jeg!

- Nej, nej, theg hører det godt, Knagsted!

- Og de *maa* jo egentlig ikke praktisere ...

- Thnej ...

- ... for at der ikke skal ske Ulykker. Hun her ha'de brugt nogle gale Urter ...

55

- Hum ... Og Manden? Ka'len ...?

- Ka'len? Ja, *han* døde! Det var Gift, hun ha'de gi'et ham ... Naa, men det var naturligvis et Uheld, forstaar du, gamle Ven, hæ, hæ! Konen i Vragby er fuldt ud paalidelig!

Konsulen svarede ikke. Han var igen sunket sammen med Hagen bøjet ned mod Brystet og Armene slapt hængende langs Siderne.

Men Tolderen rejste sig pludselig fra Bænken.

- Ja, saa skal vi vel gaa lidt igen! sagde han.

Og uden at afvente nogen Livsytring fra sin Ven, stak han sin Arm ind under hans, fik ham stavlet op og slæbte saa videre med ham ad Stien hen ad Kirkegaarden til.

Karen Thomsen var, som sagt, i alle Maader tilfreds og fornøjet med at bo og bygge her i Købstaden.

Efter at i sin Tid Benovelsen over Mandens Død og Hurlumhejen ved Gaardens Salg, og Oprykningen og Omflytningen først havde sat sig, begyndte hun at falde saa rart i Traad med sin nye Livsførelse.

Og skulde hun være ganske ærlig, behagede den fredelige og stille Tilværelse i det lille Hus i Søndergade hende langt bedre end Travlheden ude paa Møllegaarden, hvor hun fra Morgen til Aften ikke havde undet sig et Kvarters Hvile af Angest for, at et eller andet i den store Husholdning skulde gaa i Skudermudder.

Ikke at tale om de to sidste Aars anstrengende Sygepleje og den truende Uhygge ved den sig mere og mere nærmende Ruin.

Naturligvis havde Karen holdt af sin Mand. Det vil sige saadan paa Bondevis, idet hun nærmest havde nærret en uhyre Respekt for ham efter den gode gamle Recept: I Kvinder værer Eders Mænd underdanige og lydige i alle Ting! - Og naturligvis havde hun grædt, da han døde, og været sortklædt ved Begravelsen.

Men hun tog Begivenhederne, som de kom, uden at mukke og uden at gaa i Rette med dem: bedre baade for Lars og hende, at han omsider fik udstridt, end at han kanske skulde 56 ligge til Sengs i lange Tider til Bedrøvelighed og Plage for sig selv og andre; og til ingen Verdens Gavn og Nytte.

Og *Manuel* ja? Ja han ha'de jo gaaet og puslet og rullet der hjemme i al sin Tid, Skroget!

Hun havde engang frygtsomt og prøvende slaaet paa for Faderen, om det ikke vilde være bedst for Drengen, om han kom et Stød ud blandt fremmede og saa' lidt andre Skikke. - Men det kunde der ikke være Tale om! Hverken Faderen eller Farfaderen, som den Gang endnu levede, kunde tænke sig at undvære Synet af Drengen en Dag for deres Øjne!

- Naa, jaja ... havde Konen saa bare sagt og var gaaet til sin Gerning.

Og Manuel var bleven paa Møllegaarden.

Ikke saadan at forstaa, at Mennesket gik derude og drev og svinede. Paa ingen Maade! Han var paa Færde fra Morgen tidlig til sen Aften. Han hjalp sin Fader i Møllen og paa Marken, kørte Grønt hjem til Kreaturerne og om Høsten Korn i Hæs og Lade.

Men hans kæreste Syssel var dog at tulle rundt med gamle Farfar Thomsen. De nuslede og puslede om Bygningerne og i Haven. De hvidtede og maledede, skuffede, rev, plantede og beskar. Husene skinnede i den Tid som nyvadsket Dækketøj. Og ikke en Græstot voksede der mellem Gaardens Brosten. Ikke en Ukrudtsplante i Bede elier paa Gange. Fløj der et Halmstraa fra Stakhaven ud paa Vejen, blev det omhyggelig baaret tilbage. Og forglemte en Høne sig selv paa en Vognstang, straks for Emanuel ud med en vaad Klud for at udbedre Skaden.

De to, Drengen og Oldingen, var i Aktivitet Dagen lang. Og om Aftenen lavede de Papsager og skar Rammer ud. Eller Emanuel læste højt af sine »Historiebøger« fra Skolen.

Saa døde den gamle. Han fik Lungebetændelse. Og i Løbet af to Dage slukkedes han som et Lys.

Han blev begravet inde paa Købstadens Kirkegaard, hvor ogsaa hans Kone laa. Og et prunkende Sandstensmonument blev oprejst paa Graven. Det var 5 de gode Tider. Men Gudskelov var der da endnu Plads paa Stenen baade til Manuels og hans Forældres Navne. -

Efter Farfaderens Død tog Drengen alt Arbejde med Bygningernes 57 og Havens Vedligeholdelse paa sig. Det var gaaet ham i Blodet. »Gaarden« maatte repræsentere sig pyntelig og net. Det havde den gjort, saa længe den havde været i Familiens Eje! Og han hvidtede og maledede som forud og rev og skuffede. Og Farfaderens Økser og Kiler, og Møllestensbordene og Døbefonten skurede og vadskede han, og de kunstfærdige Naturbænke holdt han vedlige. Han fik ikke mere Tid til at give sig af med Arbejdet i Møllen eller paa Marken, tabte næsten Interessen for denne Del af Bedriften. Og desuden: den kunde jo Faderen og gamle Mortensen besørge! Men trængte Mo'r Karen til en Haandsrækning inden Døre ved de store Rengøringer Foraar og Efteraar, da var Manuel øjeblikkelig til Rede med Klud og Petroleum og hjalp til med at polere de gamle Mahognimøbler, saa at deres Kanter og Hjørner straaledede som Diamanter, naar Solen tittede ind gennem de blanke Ruder ...

Madam Thomsen nikkede i sin Stol og lod Hænderne med Sytøjet synke ned i Skødets:

- Ja ja, skrap ha'de han altid, Manuel, været paa Fingrene! ... Men en Fejl var det vist alligevel af Vorherre, at han ikke ha'de gjort Drengen til en Tøs; for saa ha'de hun jo haft li'som lidt mere Kram paa ham og kunde kanske ha' reddet Stumperne i de Aar, Lars gik og hev ... Okja, okja! men Manuel vilde jo altid styre. Han kunde ikke taale, at fremmede rørte ved Gaardens Sager. Og Faderen, den Skrælling, han var

bleven, lod ham raade! ... Men aldrig ha'de hun dog troet, at Drengen skulde vinde over det, den Dag de kom og tog Gaarden! Han sad der paa Stolen som Kalk i sit Ansigt, ha'de ikke rørt sig af Pletten og ikke mælet et Ord! *Hun* ha'de maattet klare det hele, snakke og skrive under og hitte Papirer frem ... Ok, Gud i Himlen ja, og om Natten ha'de hun hørt ham ligge og vride sig inde i Sengen og puste og jamre, saa hun var bleven ganske ræd for, at hun skulde miste ham osse ... Og saa, da han var kommen slæbende med Katten og Hanen og vilde ha' dem med, da de skulde flytte! ... *Ork* ja, det ha'de saamænd ikke været som bedst, alt det i de Dage; nej det ha'de saamænd ikke!

Mo'r Karen sukkede dybt og stirrede med sine klare blaa Øjne stift ud i Luften:

58

- Men Gud den Almægtige ha'de dog i sin Visdom redet alting godt og vel ud alligevel! Lov og Tak for *det!* De sad i deres lille Hus og ha'de baade, hvad de skulde bide og brænde. Og *hun* ønskede saamænd ingen Forandring! ... Men - ja Gud Herren forlade hende hendes Synd! - hun led næsten Emanuel bedre, som han ha'de været, straks de var flyttet herind! Da kunde hun pleje og hygge om ham; og han ha'de opført sig saa taknemmelig, for hvad hun gjorde ... Men siden saa dengang han ha'de haft den »Aabenbaring«, som han kaldte det, med Lars, saa var han da ble'en saa studs og mandig, saa det var rent forskrækkeligt! Ja, han var ligefrem ikke fri for at tale hende haardt til og dundre, naar hun ikke straks sa'e ja til alle de Sebedaljer, han kom frem med! ... Det var naturligvis svært, saa han var kommen sig; han var jo næsten ble'en et helt Kal'folk nu! Men hun ha'de jo altid maattet bøje sig for Mandfolk, baade hjemme og paa Skolen, og da hun var bleven gift, saa det kunde jo ellers ha' været skønt nok sæl aa ha't prøvet paa at regere engang! ... Og saa saa pengenerig Manuel da var blevet! Hun maatte aflægge Regnskab for hver Ende Traad, hun solgte ude i Butikken. Og lige strengt nok holdt han hende da osse med Skillingerne til Maden! ... Men *klog* var han bleven, det maatte hun medgi! Alle de Maader, han kunde tjene Penge paa; og alt det Arbejde, han kunde overbekomme! Han maatte da vist osse snart ha' en hel Million i sin Bankbog, saadan han ha'de maaget sammen i alle de femten Aar! ...

Karen Thomsen sukkede igen, og hendes Øjne blev bedrøvede :

- Om Drengen endda tænkte paa sine gamle Dage og paa *hendes*; saa vilde hun aldrig nævne et Ord om det, men bare takke og lovprise ham, at han kneb og sparede! Men det var jo den *Gaard*, der stod ham i Hovedet! Det var jo Gaarden derude, der var bleven ham li'som en Galskab i Blodet at faa igen! Ok ja, ok ja! ... Og sæl om han nu ogsaa *fik* den. Sæl om han nu osse ha'de pruttet saa meget sammen, at han kunde købe den tilbage, naar den Tid kom ... Det gik Aldrig! Aldrig i Gu's Evighed gik det! Det var bare som at kaste Pengene lukt ud i Mølledammen! Rent og skært 59 og bart at smide dem lige ud af Vinduet! Manuel kunde ikke klare Bedriften; han ha'de ikke Hoved til det, hvor klog han saa end var! Det vilde ende med et Mirakel! Og saa vilde de bare komme og ta' Gaarden fra dem een Gang til ...

Hver Gang Mo'r Karen naaede saa langt i sine Reflektioner, saa krøb hun sammen i Lænestolen og blev ganske lille og gøs som af Kulde i Skræk for Fremtiden. Og hun foldede sine Hænder og bad saa mindeligt til Vorherre, at han dog vilde faa Manuels Fader til at sige til Drengen, at det var den bare Galskab med den Gaard - ren Sorg og Ulykke og Skidt og Elendighed!

Og da Vorherre ikke syntes at ville høre hende, saa havde hun selv saa blideligt og stille forsøgt at tale Sønnen til Fornuft.

Men han var da bleven som det bare Nytaarskrudt! Havde hoppet og futtet rundt i Stuen og slaaet ud med den lange Arm og rendt sidelæns og skreget til Vejrs og ligefrem truet hende!

Saa Madam Thomsen var krøbet til Bunds i Stolen og havde bare sagt:

- Jaja, Manuel! jaja, min Dreng! Du forstaar dig jo bedre paa det! Du forstaar dig jo bedre paa det!

Og i de sidste Aar havde hun saa saa godt som holdt ren Mund om Sagen. Var tilsyneladende gaaet ind paa Sønnens Tankegang og havde trolig bistaet ham, naar han i Fantasien ordnede og arrangerede alt derude paa den efterhaanden mere og mere forfaldne Familieejendom.

Og alt som Tiden gik, og Manuel i Virkeligheden intet syntes at foretage sig for at realisere sine Planer vedrørende Gaarden, voksede der frem i hende et lille Haab om, at det hele fra hans Side kun var Digt og Historie. Han skrabede bare Mønt sammen, fordi det nu saadan en Gang var bleven ham en Fornøjelse. Og »Gaarden« brugte han kun som Paaskud, for at hun ikke skulde „plukke“ ham.

Hun var jo selv af Bondestanden og kendte Racens medfødte Lurendrejere, saa snart det kom an paa Penge.

Hun for sin Del stak da ogsaa selv en femten-tyve Øre om Ugen til Side af Husholdningssummen.

XI

Byens Damer holdt meget af at komme i Karen Thomsens Butik. Den skinnede af Properhed; og Madammen selv var saa net, ja ligefrem »sød«, og saa pæn og dannet i sit Væsen.

Undertiden bad de da, om de maatte gaa lidt ind i Stuen og se paa hendes morsomme Sager og gamle, mærkelige Møbler.

- Hvad er det for et Billede, som hænger der? spurgte de saa ufravigelig og pegede paa Akvarellen over Sekretæren.

- Men Gu', det er jo Gaarden! sagde Karen.

- Gaarden .....? Naa-aa, Møllegaarden derude?

- Jo-

- Er det sandt, at Deres Søn tænker paa at købe den tilbage? (Karen slog benægtende ud med Haanden). Ja, det si'er man da! (Karen nægtede ihærdigt videre). Han gaar og sparer Penge sammen for at købe den, si'er man!

- Hi, hi! lo Madam Thomsen og rystede energisk sit hvide Hoved.

Men den romantiske Fru Lassen, der altid havde et eller andet »poetisk« at interessere sig for, og som nu sidst havde faaet et Knæk med Tolder Knagsted, fortsatte uden at lade sig afficere :

- Og Gud, hvor *maatte* det ogsaa være yndigt, saadan at flytte ind paa sin Fædreejendom igen, *henrivende!* Selv om den nu var noget *lille*; for det er jo kun en *mindre* Gaard, Madam Thomsen .... Men at *tænke* sig, at gaa i de samme *Stuer!* Og sidde under de samme *Træer!* Og pløje de samme *Agre!* Nu be'er jeg Dem, Fru Heilbunth! Og om Aftenen, naar Solen daler, at trække det brølende Kvæg hjem paa Stalden, medens Kirkeklokkens hellige Slag toner ud over det dæmrende Landskab .... aah!

Fru Lassen fik en Begejstringsbolle fast i Halsen og maatte standse.

Men Karen Thomsen sad ganske kold.

- Vi har det godt, som vi *har* det! sagde hun. Og det

var ikke muligt at faa hende videre paa Gled i den Retning.

Ellers holdt hun nok af at faa sig en Passiar. Hun var jo 61 ene det meste af Dagen, medens Emanuel løb til sine forskellige Beskæftigelser eller sad oppe paa Kvistkammeret og puslede med sine Læderarbejder.

Undertiden kunde der være en fem-seks Damer paa een Gang inde i den lille Dagligstue; og da kan det jo nok være, at Snakken gik!

Det var som en Andesti ved Aftentide! Rap, rap, ra-ap! sagde Fruerne i Munden paa hverandre og lod Byens smaa Begivenheder og Skandaler passere Revu.

Og Mo'r Karen sad i sin Lænestol ved Vinduet og lyttede smilende og fornøjet til.

Men saa kunde pludselig en falde paa at sige:

- Hør, Madam Thomsen, Fru Brandstrup vilde saa forfærdelig gerne se Deres Hane?

- Aa, ja, hva'? bad Fru Brandstrup, der var ny i Kredsen. Smilet forsvandt øjeblikkelig af Karens Ansigt.

- Nej, nej, sagde hun hurtigt og rystede forfærdet paa Hovedet - Manuel kan ikke li'et!

- Jamen, han er jo ikke hjemme, Madam Thomsen.

- Nej, men om han *kom!*

- Aa, lille, søde Madam Thomsen? tryglede Fru Brandstrup.

- Bare titte? sagde Fru Heilbunth.

- Det kan ved *Gud* da ikke skade Dyret! mente Fru Lassen.

- *Vi køber da altid saa pænt vore Sager hos Dem!* sagde Frøken Rejersen, der var tunghør og derfor talte noget højt.

Gamle Karen vred og snoede sig. Men det endte altid med, at hun gav efter. Manuel havde jo selv engang sagt, at man maatte ikke støde Kunderne for Hovedet. Og naar han nu ikke fik det at vide ...!

Hun listede ud gennem Butikken, aabnede Døren paa Klem og spejdede forsigtigt til begge Sider af Gaden, om Sønnen skulde være i Farvandet.

Saa kom hun ind igen.

- Nej, han var der ikke, sagde hun.

Og helt oppe paa Spidsen af sine grønne Filtmorgensko bevægede hun sig hen mod Døren til Køkkenet, medens hun vinkede hemmelighedsfuldt med Haanden.

62

- Kom saa da, hviskede hun - Men I maa skynde Jer, Damer!

Og Damerne blev smittet af hendes mystiske Lader og fulgte hende tavse, med lydløse Skridt og forventningsfuldt opspilede Øjne ud gennem det bitte Køkken, hvor en Mængde gammelt Kobbertøj hang og skinnede som det røddeste Guld rundt omkring paa Væggene.

Ude i Gaarden aabnede Karen Døren til Skuret.

- Hyyss! sagde hun.

Og Fruerne stimlede sammen om hende og kiggede Hoved ved Hoved ind i det halvmørke Rum.

- Der sidder den, sagde Fru Heilbunth lavmælt - Se-e! Se-e!

Og der sad Mortensen henne i sin Krog under Vinduet. Lyset faldt kun sparsomt ind gennem de diminutive Ruder. Urørlig sad han med Hovedet bøjet ned mod Brystet og Øjnene lukkede. Mager var han og afrakket. De nøgne Pletter skinnede frem rundt om paa Kroppen; og i Halen hængte sørgmodigt de to knækkede og forpjuskede Fjer. Men de mægtige Sporer paa hans Hæle skar hinanden som to Segle ... En Don Quixote iblandt Fugle!

Pludselig aabnede Dyrets Næb sig langsomt og rykvis, det gjorde Forsøg paa at løfte Hovedet, og dets næsten fjerløse Vinger bevægede sig svagt.

- Nu galder han! hviskede Madam Thomsen - Det er, fordi her er ble'en lysere.

Men der kom ikke en Lyd over Dyrets Strube ...

Stille skød Madammen Døren til og satte Krogen paa. Og saa gik man igen over i Stuen.

Først herovre fik Fruerne Munden paa Gled.

- Uf, hvor var den *væmmelig!* sagde Fru Brandstrup og gyste.

- Modbydelig! sagde Fru Heilbunth.

- At De gider ha' den! sagde Fru Lassen.

- *De sku slaa ham ihjel!* skreg Frøken Rejersen.

- *Slaa ham ihjel ....* (Mo'r Karens Øjne blev store af Skræk) - Hvis *han* kom no'et til, saa .... (men her huggede hun resolut Munden sammen og

- Hva' saa? spurgtes der.

63

- Aa ikke no'et ... smilede den gamle paa sin vante, blide og høflige Maade - Det er jo bare Tossestreger

....

- Jamen, hvad er det da? Hvorfor kan De ikke slaa det ækle Dyr ihjel?

- Hyss, hyss! sagde Karen og kiggede urolig mod Døren hen til Butikken - De maa ikke snakke saadan,

Damer! Om Manuel kom og hørte det!

Og mere kunde Fruerne ikke faa ud af hende. -

Men naar de fremmede var gaaet, og Madam Thomsen sad ene tilbage i Stuen, gav hun sig til at sysle med den Tanke: at hvis nu Hanen gik hen og kom noget til, saa .... For det ha'de jo Manuel sæl sagt, at saa fik de aldrig Gaarden .... Og saa kunde hun faa Lov at sidde her i Fred til sin Dødedag .... Og at faa Livet af dette sølle Kræ det var jo ....

Men da den gamle var naaet saa vidt frem i sin Tankegang, blev hun grebet af en gysende Rædsel for, at Vorherre skulde læse hendes Hjertes syndige Tanker.

Og i sin store Vaande gav hun sig til at synge en Salmestump og slaa Takt dertil med Foden for til Gavns at jage Djævelen og hele hans onde Følge langt væk fra Huset.

- Vi skal la' Vorherre raade! mumlede hun og gav sig i Lag med sit Sytøj - Det baa'er vos bedst! - Okja, okja: Hvo ikkun la-der Herren raa-de ....

XII

- Æ-ærke, haark, haark, haark! ... Hruu ...

- Mortensen maa spytte i Kakkellovnen!

- Hum! Javel .... Ptøj! Gi' Fa'en ha'de min Hoste.

Det var gamle Mølle- ogsaa kaldet Menneske-Mortensen, der var paa Besøg hos Emanuel.

Han kom gerne humpende engang imellem om Søndagen. Og saa trak de to Mandfolk sig op paa Thomsens Kvistværelse og snakkede om Tiden, der var svunden, og Tiden, der skulde komme.

Mo'r Karen led ikke disse Møder, thi Mortensen pustede til Manuels fikse Ide om Købet af Møllegaarden; og »Drengen« plejede efter et saadant Besøg at blive saa »kaalhøj«, at 64 man skulde tro, at han allerede sad og tronede som Herremand derude!

Ha'de de saa endda holdt sig nede i Stuen og præket løs der! Saa kunde hun da ha' hældt lidt Vand paa engang imellem. - Men altid skulde de putte sig op paa Loftet, skønt Mortensens vove Ben knap kunde trimle op ad Trappen og ned igen!

Madam Thomsen fik somme Tider ligefrem Lyst til at give gamle Mortensen Rottekrudt, naar hun hørte ham trampe løs deroppe og hoste og harke i Værelset lige over sit Hoved.

Og hun kunde stundom knytte sine Hænder og true mod Loftet, hvorfra Mandfolkenes Stemmer ustandselig lød ned til hende som en hul brummende Mumlen.

Emanuel sad ved Bordet henne under Skraatagets eneste Vindue. Han var travlt beskæftiget med at klistre Lærred paa de indvendige Flader af en af sine smaa, fikse Haandkufferter.

Menneske-Mortensen (Manuel havde givet ham dette Navn for at skelne ham fra Hanen) laa tilbagelænet i en gammel Kurvestol og dampede paa sin Snadde. Han havde engang været en høj og velvoksen Mandsperson. Nu var han krumbøjjet og sammenskrumpet af Alder. Haaret hang ham i smaa, smudsiggraa Tjavser ned om Øren og Nakke; og hans Underansigt var bedækket med stride, graahvide Skægstubbe. Ikke en Tand havde han i Munden, hvorfor Pibespidsen var ombunden med en Klud fastholdt af Seglgarn. Han taalte nemlig ikke at bide i det haarde Horn med sine gamle Gummer. Hans Øjne var blanke og agtpaagivende som en Fugls; og hans Næse krum og spids. Men det mærkeligste ved ham var dog hans Hals, der stak frem over Frakkekraven, lang og tynd og fuld af Rynker og smaa underlige Poser og Hudlapper som Halsen paa en Kondor eller en Kalkun. Og saa var hans venstre Ben stift og dobbelt saa tykt som det højre.

- Næi, sagde Mortensen og rejste sig med Besvær, saa Kurvestolen skreg under hans Bevægelser - Menneskerne nu til Dags, Manevel, er smen ikke Føden værd, di transpetere i dem!

- Her er Tobakken! sagde Manuel og tog en Kardus frem af Bordskuffen og rakte ham. Det var Tobak til tolv Øre Fjerdingspundet.

- Tak, som bydder .... Hvor ka' jeg krasse hinne ud?

- I Kakkelovnen.

Mortensen humpede hen til Ovnen i Hjørnet. Han var paa Strømpefødder. Nogle uhyre graa Uldhoser. Træskoene havdb han maattet sætte fra sig nedenunder, lige inden for Butiksdøren.

- Men dette her Indiviw er sgu dov det værste! fortsatte han Samtalen, medens han besørgede Piben - han mangler Æresforstand, ser du; aa hvem ka' leve i Længden uden den? Han sviner og maaver derovre paa Kroen mejet værre end som en Kat a' Papir! Han kommer hjem død og magtesløs som en Sild, aa smider sig i Dynerne, aa vovner som et Svin, aa begynder forfra!

- Men Mortensen mener dog, at han klarer sig til December Termin osse?

- Klarer sig, klarer sig! ... Jamen det kan *han* sgunde gøre for! Det er jo et rent Vanheld, a' der er saa masendes med Grøde paa Jo'ren i Aar!

Den gamle humpede hen og lagde en Haand paa Emanuels Skulder.

- Han er ikke værd det Salt, han ædder, Manevel! sagde han.

- Og hvordan ser der ud i Stuerne? spurgte Thomsen.

- Møjhuller! erklærede Mortensen. - Hva' Fa'en nytter det, a' Madammen stridder som en Hund! *Hekse* ka' hun junde, naar Manden ikke vil staa hinne bi. Og nu ska' der en Unge til' ... *Det* ka' han sgu!

Manuel vrissede med Hovedet.

- Ja, der er megen Synd til paa Verdens Kloder ....

- Naa-aa, formeres ska' vi jo. Men det ska' sgu ske i ædruelig Stand! .... Æ-ærke, haark, haark, haark! ... Hruu!

- Mortensen maa spytte i Kakkelovnen.

- Javel! Jeg respe'tere Re'lementerne .... Ptøj! .... Gi' Fa'en ha'de min Hoste!

66

Da den gamle havde faaet tændt sin Pibe, satte han sig igen hen i Stolen med det syge Ben strakt ud fra sig.

- Det er Faerne ellers en god Tobak, du holder! sagde han og smøgede velbehageligt.

- Ja-a.

- Du ry'er immherhen stadig væk ikke sæl?

- Næi. Det smager mig ikke.

- *Sma'er?* ... Mortensen spilede rædselslagen Øjnene op - *Føi*, skam dig! *Sma'er!* ... Ha'de je'nne min Pive, ku' jæ sgu lissegodt smække Frikkedellerne sammen med det samme!

- Ja, man er jo ikke alle ens ...

- *Nej*, det er ma' sgunde!

Der blev en længere Pavse. Thomsen syslede flittigt med sit Arbejde. Og den gamle bakkede løs.

Saa drejede han langsomt sin mærkelige Fuglehals om mod Vinduet.

- Bak, bak, puhh! sagde han - Nu har di da faaet væltet Funden.

Manuel *fløj* op fra Stolen.

- Hva' *har* di? spurgte han - Døbefonten?

- Jo. Di har vrikket aa vrakket saa længe ved ham; aa nu ligger han paa Jo'ren.

- Det er et helligt Kar! sagde den lille ligbleg af Bevægelse.
- Det er det, ja; men det bry'r di sig Fa'en om! Thomsen begyndte at løbe sidelæns op og ned ad Gulvet.
- Ha'de man ham her! sagde han - *Ha'de* man ham her! Og hans Fingre kravlede rundt ude i Luften.
- Ja-a, nikkede Menneske-Mortensen forstaaende - han var Fa'eme ikke hedder værd!
- At forgribe sig paa et helligt Kar!
- Ja, det var sgu en god Fund.
- Og hva' generede det ham, at den stod derude i Haven?
- Næi, ... Bak, bak! Men det er nok ellers Ungerne, der har væltet den ned.
- Det er lige meget, hvem der har gjort det!
- Aa, ja. Aa han har jo da osse selv avlet dem, Svinet

67

- Om man paa Timen kunde købe Gaarden tilbage! sagde Emanuel og strakte de foldede Hænder mod Loftet - Om man kunde *købe* den i Morgen den Dag!

- Ja, *han* solgte sgu gerne.
- Sæt han begynder at rive Bygningerne ned!
- Næ-i, gal er han; men tosset er han da'nne! .... Men *køv* den, Manevel, *køv*!
- Hva' skulde man *kø* ve for?
- Folk si'er ellers, du har Penge.
- Di Par Skilling!

Thomsen greb pludselig den gamle i Skulderen og rystede ham.

- Nej, om man kunde vinde i *Lotteriet*! sagde han.
  - *Spiller* du?
  - *Næi!* sagde den lille resolut og begyndte igen sin Vandring.
  - Ja, saa vinder du sgu'nde heller! Paa ny standsede Manuel. Han stirrede sin Gæst stift ind i Øjnene.
  - Tror du paa Aabenbaringer, Mads Mortensen?
  - *Aabenbaringer* ...
  - Ja. Saadan no'et, man ser om Natten?
  - Har du hat a' dem?
  - Ja!
  - Det var Satans! (Den gamle tog Piben af Munden) Hva' saa' du saa da?
  - *Fa'n*
  - Din *Fa'r!* Det var Satans!
  - Og han sa'e, at jeg skulde faa Gaarden tilbage!
  - Sa'e han *det*?
  - Ja. Naar først den ha'de haft tre nye Ejere, sa'e han, saa skulde jeg faa den!
- Mortensen rettede sig lidt i Sædet, strakte sin lange Hals hen mod Manuel og sagde hviskende:
- Jæ har osse set ham!

- Har *du*?

- Jo! ... Det var Natten efter, a' di ha'de væltet Funden, a' jeg saa' ham. Jeg sat ag blundede henne ved Kværnen paa en Sæk, saa hørte jeg Døren knirke ud til Vejen, 68 du véd, aa det blæste ind. Aa da jeg saa vender mig, staar han henne ved Trappen, li'som da han levede, aa ser paa mig med sine Øjne, saa det knvlede mig ned a' Ryggen ... Det var Fa'eme det værste, jeg har vaaren med til i *min* Tid!

- Sa'e han ikke no'et? spurgte Manuel; og hans Stemme var ogsaa sunken ned til en Hvisken.

- Næi.

- Gjo 'r e han ikke no'et?

- Næi ... Han stod der bare. Aa saa var han væk! .... Jæ troede jo, det var et Varsel for, a' jeg snart sku' gaa til Vejrs. For ma' har jo *Aarenel*!

- Nej, *det* var det ikke! sagde Manuel afgjort.

- Næi, vistsaa, nej, begraveliVis! naar *du* osse har set ham!

Mølle-Mortensen var bleven sært højtidelig. Og hans Pibe var gaaet ud.

- Du sku' faa Gaa Ven, naar Cornelius var væk? spurgte han saa, men fik i det samme et Anfald - Æ-ærke, haark, haark, haark, haark! Gi' Fa'en ha'de min Hoste! .... Hruu! Ptøj! - Naa, det er sandt, det sku' vel ha' vaaren i Kakkellovnen! ... Du sku' ha' Gaa'ren, naar han, Didrikken, var borte, sa'e du?

Thomsen nikkede distræt. Hans Hjerne var optaget af Spørgsmaalet om, hvad nu *det* vel kunde betyde, at ogsaa Mads-Mortensen havde haft en Aabenbaring.

- Aa du har ikke Mønt til aa *køve* ham ud? spurgte den gamle videre.

Emanuel rystede paa Hovedet.

- Nej. Men Vorherre hjælper mig nok!

- Ja-a! *han* hjælper jo vos *alle* / .... Næ-æi, vi maa se aa faa Kalorius væk paa en hedder Faksun ....

- Hvordan skulde det gaa til?

- Aa-aa, det gi'r sig vel! ... Med Forlov aa stoppe min Pive?

- Værsgod!

Thomsen havde sat sig hen paa sin Stol henne ved Bordet og fulgte med Øjnene den gamles Bevægelser, da han humpede over Gulvet hen til Kakkellovnen og tilbage igen.

69

- Naa? spurgte han saa, da Mortensen var kommen til Sæde og havde faaet Piben tændt - Hva' er det saa, du mener?

Mortensen plirede med sine kloge Fugleøjne og saa' uhyre dybsindig ud.

- Ja-a ... Bak, bak! begyndte han og tog et Par Drag af Snadden, der var saa kortstillet, at den sad ham helt inde under Næsen - se Maskineri er jo immerhen Maskineri, Manevel!

-Jo....

- ... Der er *Hjul*, aa der er *Vals*, aa der er *Krumholter*, aa der er *Tapper*! .... Aa altsammen griver det ind i hverandre aa ka' nape li'som Fingre og holde *fast* ... æ-ærke, haark, haark! ... Hva'! ... Aa dreje rundt, aa *male*, aa rive i Stykker, og flænse!

- Du tænker paa Møllen?

Thomsen gloede dumt paa den gamle og anede ikke, hvor han vilde hen med sin Snak.

- Jeg tænker paa Møllen, ja! nikkede Mortensen - For det er jo osse en Maskine, ser du.

- Ja-a ...

- Gu' er'et en Maskine! ... Jeg kom engang for nær med min Frakke; aa Tænderne fik fat ... aa ha'de ikke

din Fa'r vaaren til Stede aa standset Hjulet i en Ruf, saa ha'de je'nne ædt mange Hornfisk efter den Dag! ... Hruu! Ptøj!

- Næi, di var svær bange for, at man skulde komme for nær Værket, derhjemme, da man var lille.

- Jaja! Bedstefa'r aa Mo'r Karen jo! Jo-o, jeg husker det! .. Næmen, hva' jeg vilde si'e ... (Mortensens Øjne blev lidt grumsede og flakkende): Cornelius kommer jo da til Tider paa Møllen, om han ossensaa sidder sine længste Timer i Lindenberg ....

Der gik en Gysen gennem Manuel. Det begyndte at dæmre for ham.

- Cornelius ... ?

- Cornelius, jo! Aa han er for det meste svirendes, saa ... hva'? .... Om en finkererte lidt ved ham, hæ?

- Nej, nej! sagde Thomsen hurtigt, han var bleven ligbleg 70 - Sadan no'et maa du ikke drive Spøj med, Mads Mortensen!

- *Spøj!* ... Jeg driver Fa'eme ikke Spøj!

- Jamen ....

- Sku' han ka'ske ikke væk, før du ku' laa Gaa'ren?

- Jo-o, men ...

- Naa; der ser du! .... Aa hva'enden saadden en Mulæsel kommer avej paa den ene, eller ....

- Nej, nej! Jeg vil ikke ha' det!

- *Godt*, Manevel, *godt!* Saa la'r vi Krusemynten vokse! ... Men saa bekommer bare ikke *du* Gaa'ren! ... Faar jeg stoppe Piven?

- Værsgod ....

Mortensen kradsede ud og stoppede for tredje Gang.

- Bak, bak! begyndte han saa - Naa? ... Ska' jeg saa pille lidt ved ham?

- *Nej!* har jeg jo sagt! La' være med det Vrøv!

- Naa, jaja, saa holder vi Kæje! .... Men det var jo da ellers mest for *din* Skyld, a' en vilde ta' det Arbejde paa sig! ... Aa saa lidt for min egen osse, begraveligvis! for jeg har jo vaaren Lem a' Familien, siden jeg ku' labbe a' en Spølkum!

- Man faar nok Gaa'ren paa en anden Maade ...

- *Naa!*

- Og sæt han gikigen derude ...

- Saa u'ry'ede vi ham een Gang til, Manevel! Der gi's da aa Midler for *det!*

- Nej, nej! Man vilde hverken faa Ro Dag eller Nat!

- Aa-aa, du bli'r vel ikke søsyg a' aa knække en Lus!

Thomsen stak Fingrene i Ørene og næsten skreg.

- Jeg vil ikke høre mere!

- Saa *IV* er vi, Manevel, saa *ti'er* vi! nikkede den gamle.

- Du sa'e jo sæl før, at han vilde holde sig December Termin over.

- Det sa'e jeg ...

- Og kommer Tid, kommer Raad! Man skal nok klare sig!

- Æ-ærke, haark, haark! ... Du ka' da'nne *skidde* Penge, véd jeg!

- Man klarer sig nok; man klarer sig nok! gentog Emanuel. - Der er over et helt halvt Aar til næste Juni! Hva' kan der ikke ske i det?

- Aa jo saamænd! Funden ka' bli'e sol't, aa ...

- *Solgt!*

- Ja, her forleden var der da en Kvitetshandler ude aa se baadde paa den og Stenene.

- *Du lyver!*

Manuel greb sin Gæst i Kraven og rystede ham, saa at hans Hovede var ved at dingle af Halsen.

- Naa, naa, *naa*, Manevel, dov! Thomsen slap ham.

- Du lyver! gentog han.

- Kasker gør jeg det, ja! sagde Mortensen og vrikkede Halsen i Lave - Men du ka' jo ellers høre dig for derude.

- *Døbefonten? Og Bedstefars Borde?*

- Ja, Kalorius ska' jo ha' *no'et* aa stodere Kimi for, som han kalder det.

- Og hvem var det.... hvem var det, der vilde købe...

- Ja, det var ellers ham, den laadne Toldforvalter.

- *Knagsted?*

- Naa, hedder han saadan?

- Knagsted? Hva' vilde han med di Sager?

- Smykkesere sin Have, tænker jeg, li'som ...

- Han har ingen Have!

- Naa'nte det! Ja, saa vilde han vel sælle dem til Tyskland eller Serbien; den Slags Stodere kommer jo Verden rundt!

Thomsen var igen paa Fart op og ned ad Gulvet. Hans runde, glatte Ansigt var mørkerødt. Og af og til hug han ud med den lange Arm og ramte det lille Kammers Loft og Vægge.

Men Mølle-Mortensen sad uforstyrrelig i sin Kurvestol og røg af sin Pibe. Kun hans blanke Øjne rørte sig. De fulgte opmærksomt alle den andens Bevægelser.

- Naa? spurgte han omsider. Menneskeheden er fuld af Banditter!

- Aa ja saamænd ja! ... Ska' jeg saa? Manuel standsede:

72

- Hvorfor skal *jeg* absolut vide a' det?

- Næi, aa nej! ... Men det styrkner li'godt aa vaarreto!

- Men hvis han nu gaarigen!

- Det er der *Raad* for!

- Og hvis det opdages!

- Jæ er da'nne født i Nat!

- Jamen hvis det aabenbares *alligevel!*

- *Æ-ærke*, haark, haark, haark! ... Saa har jeg vaaren *ene* om det. ... Hruu! .... Ptøj! Gi' Fa'en ha'de min Hoste! ... Naa!

Thomsen trak Vejret hurtigt og pibende. Han havde presset en Haand imod Brystet, som om han følte Smerte. Sveden drev ned over hans Ansigt.

- Naa? gentog den gamle.
- Man maa først erfare Fa'rs Mening! sagde Emanuel kort.
- Hum!
- Det er Fa'r, der har raadet en til at spare Penge sammen.
- Ja, du si'er jo saa.
- Du har jo osse set ham!
- Det *nar* jeg, ja! .... Aa jeg troede, det var Varsel for mig sæl. Men det var altsaa Varsel for Cornelius.
- Det véd man ikke no'et om!
- Aa nej; han sa'e det jo ikke saadden liefrem ...
- Er det Guds Vilje at ... at ..., saa faar man Besked.
- Ja, det gør ma' vel, ja ... Ja, saa venter vi al'saa?
- Ja!
- Hum! ... Bak, bak! men dams nu Funden og Bordene ...
- Det bli'r der ikke no'et a'! Saa køber jeg dem sæl!
- Naa; ja, det ka' du jo osse! ... Men det var da ellers billi'ere vist aa faa det hele over en Bank!

Manuel svarede ikke. Han stod henne under det skraa Tagvindue med Ryggen vendt mod Stuen. Og han tegnede med en Finger nogle meningsløse Tal og Streger paa de smaa, duggede Ruder.

Menneske-Mortensen skævede om mod ham.

- Ja, saa gaar jeg, Manevel! sagde han og rejste sig fra Kurvestolen.

73

- Naa ...

- Ja, jeg har jo lovt aa vaarre hjemme inde fire. Cornelius aa Kone ska' paa Besøjelse; aa saa har jeg lovt aa se til Børnene.

- Naa ...

- Ja, saa adjøs da Manevel, for denne Gang. Emanuel vendte sig.

- Farvel ... sagde han distræt.

- Ja, saa snakkes vi vel ved, naar .. .

- Jo, jo!

Mortensen nærmede sig Bordet.

- Ja, jeg ka' vel ta' Tobakken med? Thomsen blev lysvaagen:

- Tobakken ... ? Ja-a ... Se man ha'de jo ellers tænkt sig, at du skulde ryge den, naar du kom her.

- Saamænd jo! ... Men stoppe faar jeg da?

- Ja, stop, stop! Værsgod!

Og Mortensen stoppede og tændte og humpede bort.

Neden for Haverne langs Fjorden løb en snirklet og bugtet Spadseresti, gruslagt og jævn og overskygget af bredkronede Linde.

Der var Byens fornemste Promenade.

Naar man om Sommersøndagene havde været i Kirke og givet Gud, hvad Guds var, ilede man hjem med Salmebøgerne og vandrede saa ned paa Stien for at røre Benene og tage Motion for Middagsmaden.

Røre Benene, ja; og Øjnene og Munden!

Thi en og anden lille Evadatter mødte jo gerne frem med en Hat eller et Overstykke, hvis Snit, Pynt og Farve ikke var set før der paa Pladsen.

Og naar den nye Hat saa stoltserede forbi, eller det revolutionære Overstykke, flagrende for Vinden, ublufærdig fremvisende sit lyse Silkefoer, da stak alle de fjorgamle Hovedtøjer og alle de lastingspolstrede Jaketter Næserne sammen og sang en Vise, som godt kunde være inkorporeret i Salmebogen og trykt under Fællestitlen: Død og Fordømmelse!

74

Men Ottendedagen derefter vrimlede Promenaden af epokegørende Hatte og silkeknitrende Sommertrøjer ...

Ogsaa paa de lune Aftener, naar Vinden var »gangen til Hvile«, og Solen sank bag Bakkerne og Skovene hinsides Fjorden, vandrede Stadens gode Mænd og Kvinder nede under Stiens duftende Linde, medens Fuglene sang deres Aftenkvad, og den hvide Kirke højt over Byens lave Tage skinnede som bygget af Sne og Marmor. -

Det var netop en saa dan Aften. Og Gruset knirkede under de promenerendes Fødder:

Der gik Fru Kæmner Lassen med Fru Redaktør Heilbunth, »De siamesiske« kaldte man dem. Og der gik Pastor Engelhardt med sin lille, spidsnæsede Kone, der lagde »Saltet« i hans Forkyndelser. Og den atletiske Bagermester Windberg, hvis Jomfruer som Regel fik Tvillinger, gik der. Og Kordegn Kiær med sin Husbestyrerinde. Og Materialist Ribensie; og Tømmerhandler Kuhle; og Klasselotterikollektrice Brandstrup, m. m. fl. ... Og paa Bænken med Ryggen mod Distriktslæge Smiths Have sad Overlærer Clausen, der til al sin Ulykke var løbet lige i Armene paa gamle Olivia Rejersen, Borgmesterens Søster.

Hun var døv som en Milepæl, Olivia Rejersen; og hver Gang Overlæreren skulde svare paa et af hendes talrige Spørgsmaal, maatte han bøje sig ned mod hende og brøle af alle sine Lungers fulde Kraft i et uhyre Valdhorn af et Hørerør, som hun med en lille utrolig gesvindt Bevægelse plantede i sit venstre Øre.

Overlærer Clausen var den eneste af »Dolkene«, som nogen Sinde nedlod sig til at frekventere Promenaden.

- Hvem er 'et der kommer? spurgte Frøken Rejersen - Hinner med di rø'e Fjer?

- Det er Fru Oppermann! hylede Overlæreren i Valdhornet.

- Hva' si'er Di, Clausen?

- *Fru Oppermann!!*

- Naa-aa! Er 'et hinner, der er Jor'mor?

- Nej! hun har en Boghandel!

- Saa-aa? Hva' hedder da hun, der er Jor'mor?

75

- Det er Fru Fredriksen!

- Naa, det er Fru Fredriksen! Jeg kan aldrig huske di to Damer fra hverandre.

- Ikke.

- Hva' si'er Di?

- *Ikke!!*

- Næ jeg kan s'mende. Det er svært, saa hun er opstadset!

-Ja!

- Hva' si'er Di. Di maa tale højere!

- Ja-a-a! ...

Fru Oppermann skred frem gennem Mængden, hilsende og duvende til alle Sider. Og fulgt af sine fem Børn, tre Piger og to Drengene, nydelige og fikse i Sko og Klæder.

Talen forstummede, hvor hun gled forbi. Mændenes Øjne tindrede. Men Kvindernes Læber blev stramme.

- Fiks Kone! sagde Tømmerhandler Kuhle og stak Materialist Ribensie i Siden med Albuen - Dessertchokolade, gamle!

- Cloetta Nr. I! sagde Ribensie.

Og Kordegn Kiær trak, hemmeligt for sin Husbestyrerinde, Bagermester Windberg i Frakkeskødet og hviskede:

- Wienertærte, hva'!

Men Fru Kæmner Lassen maatte rigtignok sige til Fru Redaktrice Heilbunth, at hun *begreb* ikke, hvor Fru Oppermann fik de Klæder at hænge paa sig og sine.

- For Herregud, Fru Heilbunth, Boghandelen, nu *be'er* jeg Dem! hvem *køber* Bøger? Man *laaner* dem jo!

Men det, der mest irriterede Fru Lassen var, at Fru Oppermann ogsaa var en Ildtilbeder af J. P. Jacobsen; og at hun i Daaben havde givet sin ældste Aflægger Navnet Mogens; medens hun, saa ofte nogen hørte paa det, slog de øvrige fire i Hartkorn under Betegnelsen: mine andre Noveller!

Og denne virkelig betydelige Aandrigthed kunde Fru Lassen aldrig tilgive Damen. Dels fordi hun (Fru Lassen) ikke selv havde undfanget den. Men dels, og fornemmeligst, fordi Kæmnerindens Forbindelse med Lassen, trods femten Aars ihærdige Trofasthed, stedse var forbleven gold.

76

Solen var gaaet ned. Og ude over Fjorden begyndte Aftentaagen at hæve sig i store, bølgende Flager. Der lød af og til en svag Susen gennem Lindetræernes Kroner; og de store, hjerteformede Blade skælvede paa deres fine Stilke. Fuglesangen var forstummet.

- Det begynder skam at bi'e køligt! skreg Frøken Rejersen.

- Ja-a! brølede Overlæreren til Bunds i Hørerøret - *De skulde gaa hjem, Frøken!*

- Det tror jeg saamænd osse jeg vil! ... Farvel, Hr. Clausen! Det har været mig en Fornøjelse!

- Tak i lige Maade!

- Hva' si'er di?

- *Tak i lige Maade!*

- Aa jeg *be'er*!

Og saa skiltes de.

Overlæreren blev siddende ene tilbage paa Bænken. Han drejede Hovedet lidt til Siden og saa' om efter den lille, gamle Dame, som trippede af Sted med sirligt opløftet Kjole.

Saa smilede han godmodigt, strakte Armene i Vejret og gabede.

- Di har nok moret Dem tappert! sagde en dyb Bas tæt ved Siden af ham. Det var Bagermester Windberg. Overlæreren lo stille.

- Ja, de gamle Fugle søger jo sammen! sagde han.

- Gaar De med! spurgte Bageren.

- Nej, jeg tror, jeg bliver her lidt endnu. Her er saa net hernede! .... Se, det ser skam godt ud! nikkede han og pegede ud over Vandet, hvor Byens Slæbedamper kom asende, med Gnister fygende ud af

Skorstenen og Lys bag Maskinrummets smaa, runde Ruder. Og bag den tegnede et Sejlskibs mørke Master og store, tunge Skrog sig skarpt mod den hvidgule Himmel.

Bagermesteren kiggede ned mod Fjorden.

- Hø! sagde han - det er jo bare Bukserdamperen! Og saa vendte han sig og gik.

Det blev mørkere og mørkere paa Promenaden. Og inde i Byen tændtes Lygterne.

77

Thi det var ikke Maaneskin.

- Dum dummelum dum dum! nynnede Overlæreren og fulgte Stien ned ad Havnen til.

I Toldbodbygningen var der lukket og slukket. »Livsens Ondskab« var gaaet hjem til sin ensomme Stue.

Bag Ruderne i de smaa, lave Huse paa Havnepladsen skinnede Lys frem. Og man hørte Stemmer derindefra, som talte: og Sang og glad Latter. Men stundom ogsaa brummende Skænden, og Barnegraad, og høje Skrig, og dundrende Slag i Bordet. -

Overlæreren drejede af til venstre og fulgte Vejen op over Graabrødre-Bakken, hvor Udsigten aabnede sig ind over Landet mod Vest, og, hvor man saa' Huse og Gaarde titte frem langt borte paa de disede Marker. Men mod Øst, nede ved Bakkens Fod, laa Byen krøbet sammen om Kirken, Hus ved Hus, som en Flok Kyllinger under en Hønes Vinger. -

Og videre gik han. Om forbi Garveriet og Søndre-Mølle, hvis nøgne Vinger, der stod i Kors ret op og ned, lignede fine, luftige Stiger, der førte lige lugt ind i Himlen. -

Men hvor Vejen igen skraaned nedad, var Jærnbanens udstrakte Terræn. Og her laa Byen aaben og uden Ly. Spadserestiens gamle, skærmende Linde var for længst hugget om; og ved Jævndøgnstider strøg Sydvestvinden uhindret ind gennem Gaderne og stemmede de ældre, satte Borgere for Brystet, naar de knurrende over Nutidens Vandalisme kæmpede sig om Hjørner og ud af Porte, med Hatten trykket dybt ned i Panden og Haanden forbitret knyttet om Spanskrørsstokkens Elfenbensgreb. -

Sort og øde laa Pladsen inde bag Jærnbanens lave Tremmestakit. Kun en enkelt Lygte kastede hist og her sit flakkende Lys ned over Skinnernes Virvar af Kurver og Linier.

Henne foran en lav, sortsværtet Træbygning i et Hjørne af Pladsen holdt to Transportvogne. De var halv fulde af Kul, som man om Eftermiddagen havde været i Færd med at losse ind i Skuret.

Og netop som Overlæreren passerede Stedet, blev en Dør i Skuret revet op, og en Mand med en Lygte for ud :

- I Satans forbandede smaa Tyvepukler!

Og i samme Øjeblik styrtede, trimlende og snublende en 78 halv Snes pjaltede Unger, Piger og Dreng imellem hverandre, frem over Skinnerne, ud gennem Stakitlaagen, tværs over Kørebanen og ned ad de tilstødende Gader. - Væk var de paa mindre end et Minut! Man hørte de flygtende Trin af deres fladbundede Træsko og Tøfler lyde som smaa, hæsblæsende Hammerslag mod Stenbroen, indtil de langt borte tabte sig i Døre og Porte.

- Det Tyverak! mumlede Manden og lyste med sin Lygte ind under Vognene - render di ikke her og stjæler Kullene!

En lille Tulle paa en fire-fem Aar sad sammenkrøben henne i en Krog bag et af Vognhjulene. Hendes Øjne stod stive af Rædsel, da Lygteskæret faldt hen over hende; og hendes Hænder og Ansigt var sorte som den moderlige Jord.

Manden halede hende frem.

- Din Djævlunge! sagde han - Jeg skal lære dig at stjæle!

Den lille udstødte et himmelraabende Vræl, og Jorden blev vaad ved hendes Fødder.

- Vil du ruppe dig hjem! sagde Manden med høj Røst og stampede med begge Ben i Jorden som for at forfølge hende.

Og Pokker tog ved Tøsen! Som en Bold trillede hun paa sine smaa, hjulede Ben hen over Skinnerne og forsvandt samme Vej som de andre.

- Det er nok ikke saa nemt, Kristoffer Banemand? sagde Overlæreren, der var standset op uden for Stakittet. Banemanden løftede Lygten.

- Naa -er det Dem, Hr. Overlære! sagde han - Nej sgu er det ikke nemt, nej! Og en nænner jo ikke at tampe dem. Det er jo Forældrene, der pudser dem paa! Og nu faar di Tamp hjemme, fordi di ingen Kul har!

- De kunde jo gerne ha' ladet dem samle de Par Stumper, Kristoffer!

- Vi har vore Rækler, Hr. Overlære!

- Naa, ja; det har I vel ..... Godnat, Kristoffer!

- Go'nat, Hr. Overlære!

Da Overlæreren var forsvunden op ad Stationsbygningen 79 til, og Banemanden var gaaet ind i sit Skur, gled en lille, skæv Skygge frem af en Port ligeoverfor. Den tittede forsigtigt til alle Sider, om noget levende skulde være i Farvandet. Men der var Dødsens stille paa Pladsen. Og Vejen laa øde og tom.

Saa sneg den sig lydløst over Kørebanen og ind paa Stien langs Baneterrænet. Da den naaede Laagen, hvorigennem Børnene var undslupne, bøjede den sig ned og plukkede med hastige, nervøst-dirrende Haandbevægelser de fire Hjørner sammen af en gammel, laset Rest af et Forklæde, hvori der laa ophobet en Dyrge Kul.

Derpaa rejste den sig, spejdede paa ny og krabbede saa af Sted med sit Bytte ind i »Aasmøgen«, der løber langs Bager Windbergs Baggaard og Købmand Bechs Pakhuse og munder ud ved Landevejen lige foran Nonneporten, halvtredsindstyve Skridt fra Karen Thomsens Hus ....

Taaruhret i de hvide Søstres Kirke slog ti. Og højt fra Guds Himmel lyste de evige Stjerner.

XIV

»Luksusbugen« var død. Han havde siddet hjemme ved sit Middagsbord midt i Eftermaden, en fortræffelig Fedekalvesteg (Nyrestykket), da han pludselig lagde Kniv og Gaffel fra sig, saa' bekymret over paa sin Husholderske og sagde:

- Jeg kan ikke mere, Jomfru Svendsen!

Hvorpaa han var segnet ned af Stolen og havde udaandet.

Kirkeporten blev slaaet op. Og fra Alteret ned gennem Midtergangen kom »Brødrene« vandrende Fod for Fod med den hensovedes blomstersmykkede Kiste.

Men allerede midtvejs i Kirken, omtrent lige ud for Prædikestolen, maatte de hvile. Betjentene stak Skamlerne ind under Baaren, og de seks Bærere slap de florumvundne Bøjler og trak Vejret dybt. Og medens Orgelet dæmpet spillede Melodien til: Lær mig, o Skov, at visne glad ... changede man om fra højre til venstre og byttede Plads.

80

Hvorpaa man, efter paa ny at have trukket Vejret, atter tog fat og bar Kisten ud gennem Vaabenhuset og ud til Ligvognen, som holdt foran Portalen.

Det var en enorm Kiste, Briksens; en ganske forbavsende Kiste. Og særlig var Laaget uforholdsmæssig højt og hvælvet. Man havde nemlig begaaet den Fejl, at man havde taget Maskinen af den døde. Arvingerne havde anset det for en utidig Ødselhed, at putte den med ned i Graven. Men Følgen af denne Sparsommelighed var, at Ligets Mave var svulmet i den Grad op, at Omkostningerne til den uhyre Kiste langt oversteg den Sum, Maskinen kunde tænkes at ville indbringe, selv om man ogsaa kunde være saa svineheldig at faa den solgt underhaanden til en Liebhaber. - -

Uden for Kirken stilledes Baaren atter til Hvile paa Skamlerne.

Det vilde have været Redaktør Heilbunth og de øvrige, trofaste Brødre en komplet Umulighed at løfte den op paa Vognen. De ligefrem vaklede i Knæene af Kærlighedsgerningen ned gennem Kirken. Kæmner

Lassen segnede endogsaa om i Armene paa Fabrikant Røssel, saa overanstrengt var han.

Seks arbejdsføre og muskelstærke Mænd traadte derpaa frem, vippede Kisten op paa Vognen og skød den ind under Baldakinen. Fjedrene sank sammen, Hjulene borede sig ned i Gruset; og man maatte gribe Hestene i Hovedtøjet for at formaa dem til at sætte sig i Bevægelse.

Saa begyndte Klokkerne at kime, Følget ordnede sig, og Toget drog af Sted.

Man kørte ned gennem Klerkegade, frem over Torvet, op ad Søndergade og drejede derpaa over Dybensbro og op langs Prinsessestien til Kirkegaarden.

Det var en Omvej. Men man ønskede at hædre den afdøde ved at give Følget Lejlighed til at udfolde sig i hele dets Længde. Og imponerende var det. Thi da Ligvognen kørte forbi Bager Windbergs Butik paa Søndergade, passerede de sidste af Sørgekaren først Bundtmager Hatteras Hjørnested paa Torvet.

Fra alle Huse vajede der Flag paa halv Stang. Og Gaderne var bestrøede med Blomster og Grønt. Bag Butiksdørene 81 stod Svende og Lærlinge. Og Kvinder og Børn tittede ud gennem Beboelseslejlighedernes Ruder. Partikulier Eriksen havde været en Spids.

Jordpaakastelsen var endt og den sidste Salme sunget.

Arvingerne kastede et vemodigt Blik ned til den dyre Kiste og vandrede hjem for at sørge uden Vidner; og for at give Jomfru Svendsen Afsked.

Følget gik hver til sit. Og der blev stille i de dødes Have.

Kun en pietetløs Krage sendte fra Toppen af en af de høje Popler henne foran Indkørselsportens Gitter sine hæse Skrig ned over Gravene.

»Dolkene« fulgtes i Klynge ind gennem Byen. Alle bar de høje, florumhyllede Hatte; og Eftertænksomhed prægede deres Fysiognomier.

- Ja, sagde Redaktør Heilbunth - nu har *han* Fred!

- Der var meget godt ved Eriksen! sagde Overlærer Clausen.

- Det var der sgu! sagde Kæmner Lassen - Naturligvis havde han sine *Fejl* ...

- Hvem har ikke *det!* sagde Fabrikant Røssel. Men Toldkontrollør Knagsted sagde intet. Paa Dybensbro standsede man og saa' ned i det rindende Vand.

- Hvor meget mon han har efterladt sig? spurgte Kæmneren.

- Aa, en tres-halvfjerdsindstyve Tusind, sagde Redaktøren.

- Ja, paaholdende var han jo, sagde Fabrikanten - Jeg husker, at da Kirken skulde restaureres, var det ikke muligt at plukke mer' end femten Kroner fra ham.

- De mortuis nihil nisi bene! sagde Overlæreren mildt. Men Toldkontrolløren sagde fremdeles intet. Saa naaede man gennem Søndergade op paa Torvet, hvor man tog Afsked.

- Ja, saa bli'r der vel ikke noget af Skovturen i Aar? spurgte Kæmner Lassen.

Alle vendte deres Øjne mod Formanden.

82

- Jo-o ... sagde han-Hva'? Jeg synes da ikke, at ....

- Ja-a ... sagde Røssel -

- Næ-æi ... sagde Overlæreren - Hvorfor ikke ? Naar vi venter lidt, saa ...

- En tre-fire Ugers Tid, hva'? .... mente Kæmneren.

- Ja, naar han er godt raadden! lød det pludselig fra Knagsted.

Det gav et Chok i »Brødrene« og Overlæreren vendte sig brat om mod Tolderen.

- Du skulde skamme dig! sagde han. Knagsteds Ansigt anlagde et fjoget Udtryk.

- Ja, jeg mener, forsøgte han - i dette fugtige Vejr ...

- De mener, De mener ..., brusede det ud af Redaktøren - Vi véd meget godt, hvad De mener! Og Kæmneren tilføjede :

- Du bli'er snart for morsom, gør du! Og Fabrikant Røssel:

- Der er sgu dog Grænser, Knagsted! Og saa skiltes man med et kort: Adjø!

XV

Samme Dags Aften, mellem Klokken seks og syv, da Emanuel Thomsen var færdig med sit Afskrivningsarbejde paa Herredskontoret, lagde han Vejen om ad Prinsessestien og gik ind paa Kirkegaarden.

Han søgte i den sidste Tid jævnlig herind for at tænke. Der stod i et Hjørne ude mod Marken en Bænk, halvt skjult af nogle Hyldebuske; det var hans Rugeplads.

Som en Træsplint, spids og haard og med skarpe, skærende Kanter, sad gamle Menneske-Mortensens Raad om »at pille ved« Cornelius derude paa Gaarden, boret ned i hans Hjerne. Dag og Nat pinte denne Tanke ham og gjorde ham til Tider næsten utilregnelig. Han kunde dirre af Nervøsitet, naar han paa Gaden saa' Menneskene spøge og le. Han følte Lyst til at sparke dem op ad Skinnebenene med sine tyksaaledede Støvler. Der var ingen Mening i, at de gik der og morede sig og havde det rart, medens *han* hvert Minut paa Dagen kunde ha' skreget og jamret af Sorg og Elende!

Undertiden kunde han, bedst som han sad hjemme i Stuen bag Butikken, geraade i et saadant Raseri, at han pludselig overdængede Mo'r Karen med Skældsord og Bebrejdelser, fordi hun brugte for meget i Husholdningen, og fordi hun ikke solgte Varer nok, og ikke syede nok, og ikke arbejdede nok, og ikke skaffede Penge nok til Huse!

- Man render sæl her og slider Benene af sig! skreg han og svingede truende med den lange Arm - Men *du* sidder bare der og breder dig i Stolen og nikker ud ad Vinduet li'som en Dronning eller Etatsraadinde!

- Manuel, Manuel! Og saadan kan du snakke til din egen Mo'r ...

- Ja-a, *flæbe*, det kan du!

Og Thomsen for brummende som en Humlebi ud af Stuen og op ad Trappen til sit Kvistværelse.

For et Par Søndage siden havde Menneske-Mortensen igen været paa Besøg i Byen. Men der var ikke blevet nævnet et Ord imellem dem om Rasmus Cornelius. Projektet om Møllegaarden havde ligget dem begge helt ude paa Spidsen af Tungen. Men ingen af dem havde villet begynde paa det.

De havde bare siddet i hver sin Krog og gloet skummelt til hinanden.

Og da Mortensen havde dampet og harket løs et Kvarterstid, var han humpet af Sted igen:

- Bak, bak! Ja saa Farvel, Manevel!

- Farvel!

»Thumsen« var som sagt i Aften tyet ud paa sin Rugeplads ude paa Kirkegaarden. Han sad med Nakken lænet tilbage mod Bænkens Rygstød. De smaa, tykke Ben hang slapt ned uden at naa Jorden. Og hans Øjne stirrede fulde af Bøn og Fortvivlelse op mod den blaa Himmel.

Han begreb ikke et Muk af Verdensordenen!

- Herre, lille Gud Fader hist oppe i dit høje Paulun, mumlede han, hvad har en dog gjort dig, at du ikke vil overgyde en med din Naades Vand! Du begyndte jo dog saa godt, lille Vorherre, og sendte en Bud gennem sin salig Far! Hvorfor gjorde du det, naar du ikke mente no'et med det? Aa Gud, aa Gud, forlad os vor Skyld, som vi osse forlade vore Skyldnere! Jeg skal i Evighed aldrig bebrejde dig no'et, kære go'e Vorherre, om du snart la'er mit Nummer komme ud og skænker min stakkels, gamle Mo'r den store Glæde paa hendes Livs Aften at rykke ind i de Stuer, hvor en har levet sin uskyldige Barnealder og tilbedt dig i Aand og Sandhed! O, naadige Gud i det høje, ske din Vilje saa og paa Jorden! Amen!

»Thumsen« slog Kors for Bryst og Pande, ligesom han havde set Pastor Engelhardt gøre oppe foran Alteret, og hans smaa, vandblaa Øjne fyldtes med Taarer af Rørelse over hans egen fast overmenneskelige Ydmyghed.

Og han følte sig styrket og trøstet. Gud *kande* ikke undlade at hjælpe et Væsen, der saa smukt forstod at belægge sine Ord og bøje sit Hjerter under hans uransagelige Vilje!

Til højre for den brede Midterallé og lige ud for Kapellets Indgangsdør var Luksusbugens Gravsted. Graven var om Eftermiddagen bleven kastet til, og den gule Lerjord grinede frem mellem Blomsterne og Kransene, som laa sammenhobede over den.

Emanuel stod med Hænderne dybt i Bukselommerne og betragtede det hellige Sted.

- Der laa nu Partikulier Eriksen og skulde vorde til Jord igen, som han var tagen af! De fortalte i Byen, at han var svulmet saa forfærdelig op, at Familien havde været bange for, at han skulde revne, forinden den fik ham puttet ned. Det var Straffen for al den utidige Mad og Drikke, han havde proppet i sig i levende Live. Hævnen hører mig til, siger Herren. Og Gud den Almægtige være lovet og takket, at man var et nøjsomt og skikkeligt ....

Gitterlaagen henne ved Prinsessestien skreg paa sine Hængsler. Og Manuel krabbede i en Fart ned ad en Sidegang og skjulte sig bag nogle Buske.

Det var gamle Frøken Olivia Rejersen, der kom trippende, lille og gesvindt med en Paraply i Haanden og med Valdhornet stikkende op af Kjolelommen.

85

Da hun naaede hen til Luksusbugens Gravsted, standsede hun og spejdede forsigtigt til alle Sider, som en Høne i et Ærtebed.

Thomsen rejste sig paa Tæerne og stak Ansigtet frem mellem Buskene. Det guddommelige var ganske gledet af ham. Han var nu fuldt ud Menneske.

Olivia bøjede sig ned over Graven, nappede med et Par hurtige Smaatag en tre-fire af de kønneste Blomster og forsvandt med dem bag Kapellet.

Emanuel blev stiv i alle Lemmer som en Staalorm.

- Borgmesterens egen Søster! mumlede han - *Borgmesterens egen Søster!*

Saa smuttede han frem bag Buskene og sneg sig efter hende.

Da han naaede hen bag Kapellet, tog han Hatten af og listede hen ved et Hjørne.

Valdhorninden stod lige foran Smedemester Sørensens Familiegravsted. Hun bøjede sig frem over Gitterværket og skar med en lille Kniv en Del Knopper og halvt udsprungne Blomster af Rosenbuskene derinde.

Men da hun vendte sig, havde hun ingen Blomster i Hænderne alligevel.

Saa svinkede hun hen til et nyt Gravsted, spejdede og skar løs. Og fra Grav til Grav løb hun og nappede en Blomst hist og en Knop her. Men hvor i Alverden gjorde hun af dem!

Thomsen dirrede af Sindsbevægelse. Og da den gamle Dame nu ogsaa nærmede sig Stedet, hvor hans Fader og Farfader laa begravet, kunde han ikke styre sig længere. Han sprang frem af sit Skjul og for hen og greb hende i Armen, lige som hun skulde til at skære en stor, mørkerød Rose af.

- Dame dog! sagde han, og hans Stemme rystede - Frøken dog! Hvad er det, De bestiller!

Olivia udstødte et Skrig og tabte Kniven. Men da hun saa', hvem Angriberen var, mandede hun sig øjeblikkelig op, rettede sin lille Skikkelse, knejsede kry med Nakken og sagde yderst indigneret:

- Men Menneske!

- Hvad er det, De bestiller? gentog Emanuel og tog fastere om hendes Arm.

86

- Slip mig, forrykte Mandsperson! sagde hun. Men Thomsen slap ikke.

- Hvor har De gjort af Blomsterne? spurgte han.

- Slip mig, si'er jeg!

- Jeg slipper Dem ikke! (Manuel var ligbleg af Bevægelse.) Hvor har De gjort af Blomsterne?

- Hva' si'er De? Jeg kant'te høre, véd De!

- Sludder! sagde Thomsen brutalt. Og pludselig rev han Paraplyen ud af Haanden paa hende. Han havde faaet Øje paa et grønt Blad, der stak frem af den.

- Men der er de jo! sagde han. Valdhorninden hvinede.

- Uforskammede Personage!

Men Manuel slog resolut Paraplyen op; og Blomsterne regnede ned paa Jorden omkring ham. Rapmundet sagde Frøkenen:

- Jeg har faaet Lov af Familieme!

- Ha'de De maaske osse faaet Lov at stjæle af vores Gravsted!

Olivia snappede adræt Paraplyen fra ham og vilde gaa.

- De bli'er her! sagde han og stillede sig i Vejen for hende. - Vi bli'er her begge to, til der kommer nogen!
At *stjæle* paa en Kirkegaard!

Den gamle Dame kunde ikke høre, hvad han sagde; men af hans Ansigtsudtryk læste hun, at Situationen var alvorlig. Og hun stak Valdhornet i Øret og spurgte:

- Hvad vil De mig da, Menneske?

- Jeg vil overlevere Dem til Politiet! truttede Thomsen vild af Nidkærhed.

- Til Politiet ...

- Ja! At stjæle paa en Kirkegaard!

- *Stjæle!* ... Et Par Blomster!

- Man maa ikke ta' noget fra de døde!

- La' mig nu gaa!

- Nej!

- Hva' si'er De?

- *Nej!*

- Jamen jeg kan ikke taale at staa, sagde Frøkenen. - Jeg har Nyregrus!

87

- Saa sætter vi os hen paa en Bænk.

- Hva' si'er De?

- *Saa sætter vi os hen paa en Bænk!*

- Jamen, hvad vil De da, Menneske?

- Jeg vil ha' Vidner!

- Vidner?

- Ja! Hele Byen skal faa at vide, at De gaar herude og stjæler!

- Aa, lad mig nu slippe? sagde Frøkenen mygt.

- Nej! ... Nu kalder jeg paa Graveren!

- For Guds Skyld, Menneske! Emanuel bøjede sig'helt ned til Valdhornet og spurgte hastigt:

- Hva' gi'er De mig?

- Gi'er? ...

- Ja, for at la' Dem slippe?

- Vil De ha' Penge?

- Ja! Saa skal jeg ingen Ting sige ... Skynd Dem; der kommer nogen!

Manuels Øjne glimtede, og han lignede i dette Øjeblik en fed Ræv paa Krigsstien.

- Skynd Dem. Skynd Dem!

- Jamen, jeg har jo ...

- Nu er det for sent! sagde Thomsen og greb hende i Armen igen. - Der er han!

Der lød tunge, knirkende Trin paa Grusgangen bag Kapellet. Og Graveren kom frem omkring Hjørnet.

- Nu skal der lukkes, sagde han. - Maa jeg anmode Dem om at forlade Kirkegaarden.

Frøken Rejersen vred sig for at komme løs. Men Manuel holdt godt ved.

Graveren traadte nærmere.

- Hvad gaar her for sig? spurgte han. Og da han havde draget Kendsel paa Personerne, fortsatte han - Men er Di gal, Thomsen!

- Det er Frøkenen, der har stjaalet alle di Roser!

- Er Di gal, Thomsen! Slip hende! Manuel slap sit Bytte, og Valdhorninden forsvandt i samme Nu imellem Gravene.

- Se her, alle di Roser!

88

- Ja, ja, ja! sagde den gamle Graver og rystede paa Hovedet. Han var hvidhaaret og hvidskægget og kendte Verden.

- Har hun Lov til *det*?

- Nej vist saa har hun ikke, nej ...

- Det er Krænkelser af Gravfreden!

- Ja, det er det, det er det...

- Og det er der Straf for!

- Ja vel saa, ja; det er der! ... Gaa nu lille Thomsen! Her skal lukkes!

Manuel stirrede paa Graveren som paa et Syn.

- *Har* di da Lov at stjæle herinde? spurgte han.

- Nej vist saa! naturligvis har di ikke det! sagde den gamle og virrede igen med Hovedet - Vel har di ej! Men ... (her bøjede han sig ned mod Manuel Nidkær, og hans Stemme blev hviskende fortrolig) .... men di gør 'et jo allesammen, lille Thomsen; alle Damerne; sær di gamle Frøkener. Saa det nytter saamænd ikke no'et, a' rode op i *det*! ... Ta' nu og hjælp mig med a' samle Blomsterne op; og ta' Di en Haandfuld hjem med til Deres Mo'r. Saa ta'r jeg Resten til min Kone; og saa er den Hare spækket!

Og Manuel krummede sin Ryg, pillede sig en Haandfuld Roser, gemte dem paa sit Bryst, knappede godt til over dem og gik.

Det var i September. Og Byen havde Høstmarked.

Det smældede med Flag og Vimpler fra alle Jordens Riger og Lande. Søndergade og Torvet var et komplet Sømmensurium, halvt Industriudstilling og halvt Dyrehavsbakke. Langs Fortovene var rejst Købmandsboder; og Torvet ved Foden af de hvide Søstres Kirke var opfyldt af Telt ved Telt, hvori der forevistes de utroligste Seværdigheder: Fede Damer - Magre Mænd - Kalve med seks Ben - Blaarædere - Havfruer - Præsident Carnots Morder - Og »to« Tvillinger i Spiritus.

Invalider med Lirekasser drog Byen igennem. De spillede hver sine Melodier. Og naar de mødtes, standsede de og spillede løs og skreg op og truede ad hinanden med Resterne af deres Lemmer.

89

Bønderne var kommen rullende til Bys fra Morgenstunden af. Og den ganske Stad lugtede af Vadmel og F. F. Portorico.

Oppe paa Torvet, foran en Halvtredsindstyveværes Bod, stod Mo'r Karens Broder, Jakob Henriksen, Degnen fra Græsted, og hans Datter Wulfdine. Faderen skulde forære Datteren en Markedsgave; men det var umuligt at bestemme sig Ansigt til Ansigt med alle disse Herligheder.

Wulfdines smaa Museøjne slugte Genstandene, som stod paa Disken foran hende. Hun kunde for aldrig det tage en Beslutning! Snart hældede hun til et Syskrin med Konkylies, snart til en Fotografiramme med Fløjeiskant, og snart til en »ægte kinesisk Vifte med spansk Tyrefægting«.

- Naa Dine, sagde Degnen - hva' bli'er det saa til, min Pige?

Dine smilede fra Øre til Øre og knækkede i Ryggen. Hun var saa forfærdelig genert af sig, Pigebarnet, og gik i Jorden ved den mindste Lejlighed.

- Jeg véd det saamænd itte, sagde hun og rødmede og vred sig - det er jo saa ny'eligt altsammen.

- Ska' vi ta' Syskrinet?

- Hører der Naalehus til ?

- Ja-a, sagde Madammen bag Disken - Og Naalepude og Fingerbølle og Saks!

- Ska' vi saa ta' *det*, Wulfdine?

Det knagede i Wulfdine, saadanne Bugter slog hun.

- Jeg véd det saamænd itte ....

- Jo-o, saa ta'er vi *det*, sagde Degnen og rakte Datteren Skrinet og betalte.

Wulfdine rødmede helt op til Haarrødderne, og hendes Gummer blottedes i et lykosaligt Smil.

- Tak, sagde hun og holdt Skrinet frem foran sig paa sine udspilede Fingre - Gu' hvor det er ny'eligt! sagde hun.

- Kom saa, min Pige.

- Jeg maa da først ha' svøbt det! Og hun trak et rødbrøget Lommetørklæde op af Kjolelommen og bandt forsigtigt dets fire Hjørner sammen om Klenodiet.

De gik nu rundt paa Torvet og saa' paa Teltene og hørte paa Udraaberne. Der var stuvende fuldt af Markedsgæster.

90

- Vil du ind og se no'et, Dine?

- *Næi!* sagde Dine og gik forfærdet i Jorden. Skrinet bar hun omhyggelig paa Armen, som var det hendes førstefødte. Og af og til sendte hun det et ømt Blik.

Degnen drejede ned ad Søndergade.

De kom forbi en Liremand, der drejede Melodien til »To Drosler sad paa Bøgekvisst ...«

Dine trak Faderen i Skødefrakken:

- La' vos staa lidt! Og saa stod de. Dine trak igen:

- Har du en Tøøre, Far?

Den gamle halede Portemonnæen op og leverede hende Kobberet.

Wulfdine rødmede og knagede og gik i Jorden. Men saa tog hun pludselig Mod til sig og bølgede hen og lagde Tøøren paa Spillekassen.

- Væ'sgod! sagde hun og bølgede skyndsomst væk igen. Liremanden nikkede og drejede, han havde kun een Arm.

- Tak, lille Frøjken! sagde han. Og saa bøjede han Ansigtet ned over Kassen, tog Pengestykket op med Læberne og spyttede det ned i en Blikbøsse, som hængte ham foran paa Brystet. Og saa faldt han ind i Melodien og sang med bævende Brændevinsrøst:

.... med Sork i Sindt og tyst di sad thi, ak, de skul-de skil-des ad!

Dine stod fasttryllet til Stenbroen, og i hendes Øjne var der Taarer.

- Dine, kaldte Faderen - Dine!

Et mægtigt Suk hævede Dines lille Barm; hvorpaa hun løsrev sig og fulgte.

Nede hos Karen Thomsen var der bredt en snehvid Dug paa Mahognibordet i Stuen bag Butikken; Kaffekopperne var stillet rundt, og i Centrum af Opdækningen stod et stort Fad med Wienerbrød.

Ude fra Gaden lød Markedslarmen.

- Kommer ikke Manuel mon, Søster Karen? spurgte 91 Degnen. De fremmede havde endnu ikke faaet hilst paa ham.

- Jo-o, sagde Madam Thomsen - nu maa han vel snart slippe.

Madam Thomsen var bleven saa mager og skarp i Ansigtet i den sidste Tid.

- Han strider svært i det, sagde Jakob Henriksen.

- Ja-a, paapasselig er han jo.

Wulfdine sad paa en Stol henne ved Vinduet og saa' ud. I Karmen foran hende stod Skrinet; og af og til blæste hun paa en Konkylie, naar hun opdagede et Støvgran; blæste og tørrede efter med Lommetørklædet.

- Der kommer Manuel! sagde hun og knækkede. Butiksklokken ringede.

- Det er mig! sagde en Stemme. Og Thomsen traadte ind i Stuen.

Han saa' sig om, som om han vaagnede. Saa gik han hen og trykkede Gæsternes Hænder.

- Goddag Morbro'er Jakob! Goddag Wulfdine!

Havde Wulfdine haft en tom Cementtønde at krybe ned i, havde hun gjort det. Det knagede og bragede i hende af Generthed. Men Manuel syntes ikke at ænse hendes Forvirring.

- Naa, hvordan befinder man sig? spurgte han.

- Tak godt, baade jeg og Dine; vi klager ikke.

- Kan jeg skænke Kaffen, Manuel?

- Skal vi ha' Kaffe, Mo'r Karen? Thomsen sendte Madammen et hvast Blik.

- Ja, jeg synes, naar ... stammede hun.

- Ja, skænk saa du! afbrød Manuel hende. Karen listede ud i Køkkenet.

- Wulfdine vilde jo gerne til Marked .... begyndte Degnen.

- Aa ja saamænd.

- Og saa tog vi herind, vi kørte med Sognefogdens.

- Naa! Tavshed.

- Du har meget at gøre her om Dagen, Manuel? tog Morbroderen fat igen.
92

- En maa tjene til Føden ...

- Ja-a .... Kigger du ikke ud til vort en Søndag? Wulfdine gemte Øjnene bort og gik i Jorden.

- Nu er Sommeren jo snart forbi, Morbro'er Jakob.

- Ja-a, det er den jo ... Men du véd da ellers, du er velkommen til enhver Tid.

- Jo-o, Tak, det véd man ...

Manuel gik rastløs op og ned ad Gulvet. Og hans Slægtninge fulgte ham med rædde Sideblikke, thi Mo'r Karen havde, da de var ene, lettet sit Hjerte for dem.

- Vi har da ta'et en halv Tønde Kartoffler med, forsøgte gamle Jakob for tredje Gang. - Jeg har sat den over i Skuret.

- Tak, nikkede Thomsen og klarede lidt op - di groer jo heller ikke herinde paa Gaderne!

- Næi vist saa! Men Sækken vilde jeg da gerne ha' med igen. Du ka' vel tømme den ud.

- Det skal jeg ... Saa' du Mortensen derovre?

- Jo-o ....

- Han er klejn nu.

- Han er jo gammel.

- Tror du, han gør 'et i Vinter?

- Du faar vist ta' ham ind i Vammen.

- Sæt han gik hen og døde!

Manuel standsede brat op og stirrede vildt paa Morbroderen.

- Han holder sig nok, Manuel.

- Døde han, var det hele forbi!

- Aa nej, aa nej ....

Wulfdine havde ganske og aldeles glemt sit Skrin og sine Konkylier bare for at kigge paa Fætteren. Hendes Øjne var bekymret-ydmyge. Og sine tykke, røde Hænder havde hun uvilkaarlig foldet foran sig nede i sit Skød. Lille, buttet og lavstammet som hun var, lignede hun med sit runde Ansigt, sine smaa Øjne og sit lyse Haar, paafaldende Emanuel. Kun var Øjnene blidere og mere godmodige; og Munden var større og Læberne fyldigere. Hun var et Par Aar yngre end sin Fætter, saadan omkring niogtyve-tredive. Og lige siden den Gang de som Børn legede i Møllegaardens Have, havde hun næret en bly og frygtsom Kærlighed til ham. Hun syntes, at 93 han var det skønneste Mandfolk, hun nogen Sinde havde set for sine Øjne. Hun gik i Jorden, bare han saa' paa hende; og kom han hændelsesvis til at røre ved hende, blegnede og rødmede hun og skælvede som i Feber. Om hun havde faaet Lov til stadig at være om ham og lappe hans Klæder og stoppe hans Strømper, skulde hun ikke have forlangt højere Lyksalighed i denne Verden.

Og Manuel selv havde for længst opdaget og tydet disse hendes Følelser. Og han fandt dem naturlige og tog dem som sin Ret. Om han gengældte dem, havde han aldrig gjort sig klart; han havde hidindtil ikke haft Tid til at interessere sig for Kvindfolk. -

Mo'r Karen kom ind med Kaffen:

- Værs'god og sid hen til Bordet, Jakob og Wulfdine ... Og værs'god, Emanuel!

Man satte sig omkring Dugen. Og Madam Thomsen skænkede Kaffe.

- Du har de gamle Sølvskeer endnu, Søster Karen, sagde Degnen og vejede sin Theske i Haanden.

- Ja-a, sagde Karen - man gemmer jo hen. Thomsen og Wulfdine sad ved Siden af hinanden.

- Værs'god og ta' Brød! Det var stadig Karen, der var gæstfri.

Wulfdine knækkede ind over Bordet og bemægtigede sig et Stykke. Men hun var i den Grad betaget af sit Naboskab, at hendes Fingre pludselig blev stive-og lamme. Hun sad og famlede en Stund med Wienerbrødet, som om hun brændte sig paa det. Til Slut tabte hun det. Og da hun saa vilde gribe det i Flugten, stødte hun i vanvittig Forfjamskelse til sin Kop, saa Kaffen skvulpede over.

- Men Dine! sagde Degnen - Hvordan er det, du sidder! Faster Karens rene Dug!

Dine slog Hænderne for Ansigtet og gik i Jorden.

- Bryd dig ikke om det, lille Wulfdine, sagde Mo'r Karen mildt - Drik nu din Kaffe.

Men Manuel sad stiv og forarget.

- Vi kørte forbi Møllegaarden, sagde Jakob Henriksen for at aflede Opmærksomheden fra Datteren - Den ser ikke ud som i Jer Tid.

94

- Cornelius er et Svin! bruste det ud af Emanuel.

- Ja, han er nok saa, sagde Degnen - Tænker du endnu paa at komme tilbage, Manuel?

- Hva' *nytter* det! indskød Karen. Sønnen sendte hende et hadefuldt Blik.

- Du *snakker!* sagde han skarpt.

Madam Thomsen bøjede Hovedet og pillede et Par Krummer af Dugen. Og Wulfdine, der havde vovet sig lidt frem af sit Skjul, forsvandt igen.

Der blev Tavshed i Stuen.

Men udenfor larmede Markedet. Man hørte Lirekasserne spille, og der var en ustandselig Traven af Menneskefødder paa Fortov og Gade. Der blev sunget, let og raabt; og paa een Gang begyndte Invaliden med de to Drosler at lire løs lige foran Butiksdøren.

- Aa-aa! sagde Wulfdine og blottede Gummerne i et saligt Smil - Det er *den!*

- Skal I unge ikke lidt ud og se paa Stadsen? foreslog Mo'r Karen. Hun blev altid ligesom lidt dristigere, naar der var fremmede til Stede.

Dine skævede ræd til Fætteren.

- Gaar Far og Faster Karen ikke med? spurgte hun. Hun var simpelt hen død, inden de var kommet ud paa Gaden, skulde hun have gaaet alene med Emanuel.

- Mo'r skal passe Butikken, sagde Thomsen. - Og en anden har heller ikke godt Stunder!

Broder og Søster vekslede paa ny et Blik. Og Karens Øjne var fulde af Bedrøvelse og Haabløshed.

- Vil du gerne ud, Wulfdine? spurgte saa Degnen - Det er jo mest for din Skyld, vi er kommet.

- Ja-a ... sagde Wulfdine og vilde have givet sit Liv for et venligt Ord af Fætteren.

- Ja, saa gaar vi, sagde Degnen.

Mo'r Karen sad lidt og vrikkede paa Stolen.

- I spiser vel her, inden I kører hjem? spurgte hun saa; og hun vovede ikke at se paa Sønnen.

- Ellers Tak, Søster, lød det stille fra Degnen - Sognefogden ta'er snart af Sted. Det er en lang Vej.

95

- I skal da ha' Mad, sagde Madam Thomsen fortvivlet modig. - Og I ka' da li'saa godt ta' den her.

Emanuel rejste sig med et Stød og gik hen og stillede sig ret ved Vinduet og saa' ud.

De tre andre drejede langsomt deres Øjne om efter ham.

Saa lagde Mo'r Karen sin Haand over paa sin Broders. Hendes Hage dirrede, Læberne pressede hun

sammen, og Taarerne løb stille ned over hendes Kinder.

- Naa, naa, Søster Karen, mumlede Degnen - det retter sig nok ...

Og Wulfdine skar nogle frygtelige Grimasser, som om hun blev elektriseret. Hun var ved at briste i Graad.

Men henne ved Vinduet stod Emanuel og trommede med Fingrene paa Ruden.

Og udenfor larmede Markedet.

XVII

Overlærer Clausen havde mødt »Livsens Ondskab« ude paa Landevejen Nord for Byen. De havde slaet Følge, var vendt om ved Fjerdingmilepælen og vandrede nu ad Byen til.

En Rytter kom imod dem i Pasgang.

Overlæreren puffede Knagsted i Siden med Albuen og hviskede:

- Det er Pastor Engelhardt!

Pastoren red forbi og hilste. Hans lange Lokker flagrede ham om Skuldrene. Høj Hat havde han paa og Slængkappe. Og hans Ansigt var blegt og forklaret.

Esau Totter bevægede sig:

- Han ligner Gabriel, sagde han - der skal ud at bebude!

- Naa, naa, Knagsted! smilede Overlæreren.

- Har du hørt, Clausen! vedblev Tottenborgeren - at der er kommen den Bestemmelse, at nu skal Præsterne *ride* til Kirken paa de store Helligdage og til Bryllupper og Barnedaab ... i Ornat. Og til Konfirmationen skal alle Konfirmanderne ride bagefter.

- Vrøvl, Knagsted!

96

- Det er vedtaget i begge Thingene. Og det stod i Berlingske i Morges.

- Hvor kan du nu gaa og hitte paa saadan no'et! sagde Clausen halvt forarget.

- Det er sgu ikke mig, der har bragt Forslaget ind!

- Hø!

- Det er Kultusministeren. Han mener, det vil ophjælpe vores egen Religion, nu da Katolikerne har saa stor Fremgang.

- Du skulde skamme dig, Knagsted!

- Har du ikke læst hans Tale?

- Du skulde *skamme* dig, si'er jeg!

- Ja, det kan jeg sgu gerne!

Overlæreren rystede opgivende paa Hovedet. Saa saa' han ud over de nøgne, afhøstede Marker og sagde med et lille Suk:

- Nu er *den* Sommer snart forbi.

- Gudskelov, ja!

- Si'er du Gudskelov!

- Ja, jeg gør.

- Du er aldrig af samme Mening som andre.

- Næi. Det er I sgu nok om.

- Hvad skader Sommeren dig?

- Aa nej saamænd, ikke mig personlig. (Knagsted talte stedse med urokelig Alvor). Jeg er ligeglad. Men Folk bli'er saa idiotiske i Solskin; akkurat som de ha'de vundet i Lotteriet. De pynter sig og ta'er »i Skoven« og »ud at sejle«; og saa synger de og lamenterer og skaber sig .... Det skulde altid være Regnvejr!

- Hø! Du ødelægger min Spadseretur, Tolder!

- Og saa skriver de med fede Typer i Aviserne: at *nu* er Stæren kommen, og *nu* er Viben kommen, og *nu* er Storken kommen. Hva' Fanden, de kommer jo hvert Aar. Det vilde sgu være mærkværdigere, hvis de blev borte!

- Holder du da ikke af Naturen?

- »Naturen« ... Næi. Jeg kender den.

- Og de grønne Træer og Blomster og Havet?

- Jeg kender det alt sammen.

- Du kender jo ogsaa Regnvejr!

97

- Det gør jeg. Men saa holder Folk Kæft og bli'er inde.

- Du gaar jo ogsaa ud!

- Jeg gaar for min Mave.

Overlæreren lagde blidt sin Haand paa Kontrollørens Arm og saa' ham ind i Øjnene.

- Du er vist et ulykkeligt Menneske, Knagsted!

- Ha! Hva' for et Fruentimmer har ruget *den* ud? Fordi man ikke for længe siden er død af Grin, behøver man da ikke netop at være »u«lykkelig ... med himmelvendt U !

- Jeg kan ikke forstaa dig, Knagsted! sagde Overlæreren dybt bekymret - Jeg kan sandelig ikke forstaa dig!

- Det kan du jo ta' dig let, lille Overclausen. Hva' Fanden skulde du gaa rundt og »forsraa« mig for? Altid skal I »forstaa«. Naar man først forstaar noget, saa er det jo kedeligt, Mand. I skulde hellere bespise mig paa Raadhuset, fordi jeg gaar her og morer Jer allesammen! ... Men husk paa: ingen hede Vine! det taaler min Mave ikke.

- Du er nu et ulykkeligt Menneske! sagde Overlæreren med Overbevisning.

- Mener du, fordi jeg ikke kan taale hede Vine?

- Blæse være med de hede Vine! Nej, det er din *Sjæl*, der er syg!

Tolderen smilede bag sit Krat.

- Ja, saa sig *det* da, ved din næste Kaffeslapperas, sagde han - Saa faar du nok to Kopper.

- Bar- vi kunde komme rigtig ind til dig ...

- Hvor ind? spurgte Knagsted og saa' for første Gang op paa sin Følgesvend.

- Ind til dit inderste Menneske ...

- Hum! hvor mange tror du, jeg har? Clausen blev hidsig.

- Jeg kan ikke fordrage, at du saadan leger med Ordene! sagde han, og Blodet skød ham op i Kinderne -

du véd meget godt, at vi gerne vil gøre noget for dig ... at ... at Byen gerne vilde ha' dig assimileret med sig ... ha' dig optaget i Selskabet! Nu .., nu ... gaar du saa alene rundt her, og ... og ...

Esau standsede. Og idet han satte sin tunge Stok haardt i Landevejens Sten og hvilede begge Hænder paa dens 98 Haandtag, løftede han sig op paa Tæerne og stak sin Haarfyldte lige ind under Næsen paa Vennen og brølede:

- *Hva' Fanden rager det Jer!* Overlæreren veg et Skridt tilbage.

- Er der... er der da slet ingen, du holder af? spurgte han.

- Jo! sagde den anden - Bismark! og Kong Ex-Milan af Serbien!

Overlæreren rystede dystert paa Hovedet. Det gjorde ham virkelig saa inderlig ondt i hans Hjerte, at han ikke kunde faa Lov til at »gøre noget« for dette »stakkels Menneske«.

Pludselig fik han en lys Indskydelse og sagde:

- Men *du* ta'er jo ogsaa i Skoven!

- Hva'?

- Du var jo ogsaa i Skoven i Sommer! Tolderens Totter strittede.

- Det *var* jeg, indrømmede han roligt - Men det var jo nærmest for at æde Gravøl over Eriksen sammen med Jer andre Dyr.

Clausen vrinskede af Indignation.

- Knagsted!

- Ja, saa lad være at rode dig op i mine Sager, lille Overclausen ...

De spankulerede nu af Sted en Stund i Tavshed.

Ud gennem Nonneporten kom en lille, letbygget Fjedervogn kørende i snurrende Fart.

- Dikkedik-Proprietæren! sagde Toldkontrolløren.

Vognen suste dem forbi, saa Støvet føg om Hjulene. To skinnende Skimler var der for Køretøjet; og de blev kyndig styret af en høj, bredskuldret, lyshaaret Mand, hvis hvide Tænder lo, da han fer dem forbi og hilste flot med Pisken.

- Det er dog uforsvarligt, saa Heimann altid kører! sagde Overlæreren.

- Han skal hjem og dikkedikke!

- Hæ!

- Han bygger nok en ny Fløj til Hovedbygningen nu.

- Saa-aa?

- Har du ikke hørt noget om det?

- Næi.

- Jo-o ... Et Sovekammer i Midten med Ovenlys.

99

- Hum ...

- Og saa seks Værelser uden omkring. Det skal være Pigekamre.

- At du kan spotte med saadan noget, Knagsted!

- Jeg spotter sgu ikke! ... Og saa skal Pigernes Navne sættes paa Dørene; og saa dikkedikker han dem i alfabetisk Orden. Og paa sin Fødselsdag ta'er han dem allesammen! ... Véd du, hvor meget han betaler i Alimentationsbidrag om Aaret?

Clausen svarede ikke.

- Femten Hundrede. Akkurat min Gage.

- Og synes du ikke, det er sørgeligt?

- Aa nej. Saadan no'et morer mig.

Og atter stampede de af i Tavshed. Overlæreren lang, mager, afgangret og fredsommelig. Knagsted lille, firskaaren, laadden og skummel, og ladet med alskens Utuskagtighed. En Pædagog og en Bjærgtroid. -

Landevejen gik op over en Bakke og faldt derpaa jævnt af ned mod Byen.

Da de to Svende var naaet op paa Bakkens Top, pegede Tolderen ind over Markerne ned mod nogle høje Træer.

- Der ligger Thummelumsenhejm nede, sagde han. Det var Møllegaarden, hvis Skorstene stak frem mellem Træerne. Overlæreren lo mod sin Vilje af Navnet.

- Ja, Herregud, sagde han - stakkels Thomsen!

- Du gør dig Uro og Bekymring for mange Ting, lille Clausen.

- Jamen han er jo da sindssyg paa det Punkt!

- Skruptosset med Udmærkelse, ja! Men det lever *han* nu paa! ... *Du* har jo ogsaa *din* Byld paa Hjernen.

- *Jeg?*

- Ja; har du ikke Anlægsgartneri i alle dine Vinduer! Overlæreren smilede mildt ved Tanken.

- Jo-o, mine kære Blomster! sagde han.

- Ja, ser du! ... Man *maa* ha' saadan noget for at holde det ud. Heimann for Eksempel har sit Dikkedik .... Og jeg har ogsaa *min* Livseleksir.

- Saa-aa? Har *du?* spurgte Clausen interesseret.

100

- Ja ... Jeg samler paa Kommaer.

- - Paa *Kom* ...

- Paa *Kommaer*, ja! Naar jeg læser en Bog, saa tæller jeg dem op og fører Regnskab over dem. Pædagogen stod uvis.

- Jamen, - stammede han - jamen, saa synes jeg ikke, at du rigtig maa kunne nyde Bogens Indhold.

- Nej vel saa, nikkede Skovtrolden - men det har jo ikke noget at sige, naar bare jeg faar mange gode Kommaer!

XVIII

Solen skinnede ned i Hjørnet bag Posten ude i Karen Thomsens Pakkasse af en Gaard. Og i Solskinnet stod Hane-Mortensen med sin pjuskede Krop, sit hængende Hovede og sine tvende, brudte Halefjer.

Han stod som sædvanlig uden at røre sig. Yderligere afrakket og plukket var han bleven i Sommerens Løb, smalskuldret og lille og frysende. Og havde man ikke vidst bedre, skulde man svoret paa, at han var et Hanelig, der var fundet paa en Mødding, og af en spøgefuld Haand stillet op her i Krogen for at forskrække frygtsomme Sjæle.

Henne paa Brændeskurets Tag sad en Klump Spurve og pludrede og kvidrede og pustede sig velbehageligt op. Himlen var høj og klar; og Luften var lun. Og det var sidste Søndag i September.

Paa Køkkendørens Tærskel laa »Knors« og spandt.

Den saa' saa uhyre agtværdig-tilforladelig ud, som om al denne Verdens Kødhunger og Blødtørst laa hundrede Mile borte fra dens Tanker. Kun drejede den nu og da sit ene tilovers blevne, grøngule Øje op imod Spurvene, medens Pupillen trak sig umærkeligt sammen, og de gamle, forrevne Øren sitrede.

Saa kom der en ny Spurv flyvende. Den havde et eller andet spiseligt i Næbbet. Og straks blev der Postyr og Slagsmaal. De smaa Struglere skreg og hvinede deroppe paa Taget og tumlede rundt og huggede løs paa hverandre med Næb og Klør og baskede vildeligen med Vingerne.

Knors løftede forsigtig paa sig og gled ned ad Dørtrinnet.

101

Hans Halespids bevægede sig, og han spileue Kæberne op og greb krampagtig ud i den tomme Luft, som nappede han en indbildt Steg. Nærmere og nærmere gled han hen mod Plankeværket, der gik i Flugt med Skuret. Hans hele Legeme sitrede, og Pupillen i hans stirrende Øje var smal som en Knivseg.

Spurvene jog stadig rundt mellem hverandre under Brus og Skrig.

Saa krummede Katten Ryggen. Alle dens ti Klør kom frem af deres Futteraler. Og med et vældigt Spring satte den, trods sine femten gamle Aar, op ad Plankeværket og ind paa Taget.

- I-i-ik! skreg en Graaspurv. Knors holdt den under Poten.

Og med et Forfærdelsens Hvin for de andre smaa Flyvere op over Nabetaget og bort.

Men henne i sin Krog sad Mortensen. Han sansede intet. Løftede ikke Hovedet, og aabnede ikke Øjnene. Omverdenen eksisterede ikke længere for dette Restparti af en Hane.

Inde i de Thomsenske Stuer var der stille. Karen og Thomsen var i Kirke. Det var jo Søndag, og Thomsen forsømte i Jen sidste Tid aldrig nogen Gudstjeneste. Søndag efter Søndag sad han paa sin Plads lige under Prædikestolen og lyttede anspændt til Præstens Ord, om der dog ikke skulde lyde et Vink eller falde en Udtalelse, som angik ham alene, ham og hans Livssag. Han sang Salmerne med fra Ende til anden; han mumlede Bønnen med Degnen i Kordøren og messede summende efter Præsten foran Alteret. Tre Gange i Sommerens Løb havde han nydt Alterens Sakramente. Og han havde puttet henvend en Krone i Kirkeblokken

...

Men lige meget hjalp det alt sammen!

- Gud har forladt en! sagde han. - Man finder ikke mere Naade for hans Aasyn!

Rundt om i Kirken sad i de gamle Egetræsstole Hoved ved Hoved.

»De Siamesiske«, Fru Kæmner Lassen og Fru Redaktrice Heilbunth, havde fundet hinanden. Og det var paa denne 102 Helligdag saa sødt imellem dem, at de sang af samme Salmebog; skønt de havde hver sin guldsnittede med.

Orgelet bruste ud over Mængden. Og Septembersolen spillede ned gennem de farvede Ruder og lagde hist og her kulørte Tinter over de andægtiges Ansigter.

Fru Boghandler Oppermann fyldte en hel Stol. Hun var der med Mogens og de andre Noveller. De sad pyntede og stive og veldresserede. Men pludselig bøjede den ældste Hunnovelle Hovedet og fniste. Hun havde opdaget en stor, grøn Plet, der ustandselig bevægede sig op og ned paa den yngste Hannovelles Næse. Det var Solens Leg gennem de høje Vinduer.

- *Rithra!* sagde Fru Oppermann strengt. Og Pigebarnet holdt Salmebogen op for Munden, lukkede Øjnene og kæmpede. Hun saa' ud, som var hun søsyg, men søgte at beherske sig.

- Nu be'er jeg Dem! hviskede Fru Lassen til sin Siameser (Fru Lassen havde længe suget sig indædt ved at se paa Fru Oppermanns Hat, og nu var Svampen fuld) - *Nu be'er jeg Dem!* sagde hun - det er ved Gud en hel *Struts!*

Men Fru Heilbunth svarede ikke. Hun slog afværgende ud med Haanden og sang andægtig og med høj Røst:

... alt, hvad Verden glædes ved, er kun Smerte for mit Hjerte; Himlen er mit rette Sted.

Ogsaa den lille Frøken Rejersen, Rosenjomfruen fra Kirkegaarden, var betaget af Andagt. Hendes Hoved naaede akkurat op over Stolestadet; og medens hendes Øjne stirrede stift paa de skinnende Orgelpiber, vældede Sangen falsk og vild frem af hendes vidt aabne Mund. Hun var henrevet af religiøs Ekstase, og hendes smaa, gamle Kinder havde røde Pletter ...

Saa endte Salmesangen, Orgelet forstummede og Pastor Engelhardt besteg Prædikestolen.

Menigheden lukkede Salmebøgerne og vendte Blikkene opad. Og Olivia plantede gesvindteligen Valdhornet paa dets Sted.

103

- Brødre og Søstre ...

Udenfor paa Kirkepladsen legede Børnene.

Hist og her stod et Par Træer med Bænke under. Her omkring tumlede de; eller sad søndagsvadskede og fine og dinglede med de smaa, tykke Ben ud i Luften.

Foran en af Bænkene stod Byens fede Dreng (hver Stad har jo sin). Han stod med Hænderne gravet ned i Bukselommerne og med vidtskrævende Ben.

»Klumpen« kaldte man ham. Og han syntes sammensat af overmenneskelige Rullepølser.

For Øjeblikket forholdt han sig som Tilskuer til en lydløs, men rasende Vædekamp.

To fire-femaars Tuller, en Dreng og en Pige, red sig en Tur paa Bænken med Ansigterne vendt mod hinanden. Drengen var galoperet helt ind paa Livet af Pigen, der lidt efter lidt havde maattet retirere og nu sad alleryderst ude lige paa Bænkens Rand. Ridderen vilde videre, men Damen vilde, som rimeligt var, ikke frivillig lade sig dumpe. Og nu havde de presset Panderne sammen og masede løs paa hinanden, stumme, forbitrede, sprutrøde i Hovederne og med blodsprængte Øjne.

Klumpen saa' yderst interesseret til. Men han rørte sig ikke.

Pigebarnet gled Afgrunden nærmere og nærmere. Hun havde med Fortvivlelsens Selvhjælp boret Neglene ind i Bænkens Træ for at hævde Stillingen. Ikke en Lyd undslap hende, ikke et Ord. Hun blev bare rødere og rødere i Ansigtet, og hendes Øjne stod paa Stilke.

Og Drengen pressede paa. Hensynsløst, blindt som en Mand, der hellere vil dø end vige, var det saa blot en eneste Tomme. Hans Mund stod halvt aaben, og sine smaa Musetænder havde han bidt sammen. Saa greb ogsaa han fat med sine buttede Fingre i Kanten af Bænken; og idet han samlede al sin Kraft, masede han sin Pande ind imod sin Fjendes som en Vædder i Bersærkergang. Og hvad der var at forudse, skete: Damen slap Taget, udstødte et Hvin og faldt til Jorden. Og der laa hun vrælende af fulde Lunger og med Ben og Søndagsbukser lige i Vejret.

Klumpens Kød bevægede sig. Han lo.

104

- Der trimlede hun sgu! sagde han.

Og fra sit Stade kiggede Sejrherreren betuttet ned paa sin Modstander.

Saa stak ogsaa han i at tude.

En lang, fregnet Tøs, der havde hoppet »Paradis« noget borte, kom farende.

- Hva' er der, Oskar og Krestine, skreg hun - Ka' I nu ikke forli's igen!

- Di slaas! sagde Klumpen.

- Saa ku' du jo ha' skilt dem, din Fedt-Fredrik!

Men Fedt-Fredrik vendte sine bageste Rullepølser til og drev af ...

Henne foran Kirkeporten standsede han igen. Der spillede nogle Drengene Klink op ad Muren.

- Vil du spille med, Klump?

Klumpen rystede paa Hovedet. Han ansaa al unødvendig Bevægelse for Vanvid.

De spillende var ivrige. Og Tørrerne fløj i Luften.

- Flyt dig, Klump!

Klumpen flyttede sig to Tommer til venstre.

- Væk, Klump!

Klumpen flyttede sig to Tommer til højre.

- Nej, gaa helt bort! sagde en lille, ilter Spiller og puffede til ham.

- Naada! gryntede Klumpen - ka' vi være her, Splejs!

Og saa gik han sindigt hen og stillede sig op ad Kirkemuren, akkurat paa det Sted, hvor Drengene skulde slaa med deres Skillinger.

- Nu staar jeg *her!* sagde han og gravede Hænderne ned i Bukselommerne.

Byens ene Politibetjent, den lange med det bistre Ansigt, Sørensen, kom op ad Kirkebakken. Han vejrede med Næsen i Luften som en Sporhund.

- Staar I og spiller Klink op ad Kirken under Gudstjenesten!

- Næi! sagde Spillerne og snappede deres Mønter.

- Hva' bestiller du der? spurgte han Fedt-Fredrik og gik ham ind paa Livet

Klumpen svarede ikke. Betjenten kunde jo se, at han bestilte ingen Ting.

105

- Hva' staar du der efter? gentog den vrede Mand.

- Jeg kan vel ikke *vælde* Kirken, mente Klumpen.

- Er du næsvis mod Politiet?

- Næi ...

- Gaa din Vej!

- Hum ...

Sørensen greb ham om Armen og trak af Sted med ham. Fredrik fulgte modvillig som en stædig Ko. Og da den vrede slap ham, blev han staaende, medens de andre Drengene flygtede under Hurraraab.

Betjenten truede efter dem og for derpaa hen og adsplittede Tøsene, der spillede Paradis.

- Ikke *støje* under Gudstjenesten! sagde han. Pigebørnene forsvandt ned ad Kirkebakken under Hujen og Skrigen. Bagest stampede den fregnede Barnevogterske af med en Tulle hængende i hver Haand. Tullerne hvinede i Rædsel, thi man havde af pædagogiske Hensyn fortalt dem, at lange Sørensen var Skorstensfejerens Fader.

Og videre drog Betjenten. Han foretog en *Razzia* rundt omkring Kirken. Og overalt udbredte han Skræk og Ødelæggelse.

Omsider laa Pladsen øde og tom.

Kun henne foran Portalen stod Klumpen støt og ubevægelig med skrævende Ben og begravede Hænder. Han vendte Reversen mod Kirken og stirrede apatisk ned over Bakken efter de flygtende Børn.

Men inde i Kirken arbejdede Organist Clemmesen, saa Sveden dryppede ham af Panden.

Han havde, Clemmesen, den fuldstændig rigtige Kunstopfattelse, at der skal være Stigning i enhver Præstation; den bør ende med en Slags Apoteose. Og han tog derfor bestandig alle sine Kræfter i Brug, naar han »spillede Menigheden ud«. Det lød, som travede han langs ad Tangenterne med Træskostøvler paa. Og navnlig traadte han til, naar han færdedes oppe i Bassen. Men saa, bedst som Larmen rasede paa sit vildeste med Brus og Drøn og Hvin og Nødraab i Master og Takkelage, bums! saa kom der et Par blide Fløjtetoner som fra en Stær eller en veldresseret Kanariefugl. Og 106 saa igen et uhyre Brag, som styrtede Orgelet sammen. Og saa holdt Musikken inde.

Toldkontrollør Knagsted kaldte Organisten for Clemmepaaesen. -

Man strømmede ud gennem de vidt aabnede Døre, hilsende paa Venner og Bekendte; nikkende og smilende og trykkende hinanden religiøst-dvælende i Haanden.

Og Snakken gik:

- Det var en *dejlig* Præken! - Ja, den Pastor Engelhardt han *kan* rigt'nok! - Og Ctemmesen! Nu *be'er* jeg Dem, Fru Brandstrup, Clemmesens *Spil!* - Ja, det *har* De ved Gud Ret i, Fru Lassen, sikke *Toner!* - Farvel, Farvel, Fru Borgmesterinde; det var rigtig yndigt at komme til at hilse paa Dem! ...

Den første, der smuttede ned ad Kirkebakken, var Frøken Olivia. Hun nærrede en næsten sindssyg Angest for Emanuel Thomsen siden Historien fra Kirkegaarden. Vandet løb af hende, som af en Feberpatient, bare hun fik Øje paa ham. Man vidste jo aldrig, hvad dette forrykte Menneske kunde finde paa.

- Olivia, Olivia! kaldte Borgmesterinden. - Jeg vil gerne tale med dig, Olivia!

- Frøken Rejersén, Frøken Rejersén! lød det fra tjenstvillige Aander - Borgmesterinden vil gerne tale med Dem!

Men Valdhorninden fór, som skudt ud af en lille Kanon, ned over Torvet og forsvandt med et Glimt bag Bundtmager Hatteras's Hjørne. Det var Solen, der spejlede sig i Stenkulsstrutterne paa hendes Hat. -

Fru Oppermann skred høj og majestætisk frem gennem Menigheden omringet af sine Noveller.

Og der blev Tavshed, hvor hun gik.

Kun Bagermester Windberg og Materialist Ribensie hilste dybt og seriøst. Hvorpaa de knappede Frakkerne op og trak Vejret dybt.

- Svedsketærte! hviskede Windberg.

- Delikatesse Figen! mumlede Ribensie. - Emanuel Thomsen og Mo'r Karen kom Side om Side hver med sin Salmebog under Armen. Emanuel's Ansigt var mørkt og sammenknebet. Og Madam Thomsen saa' mager og bekymret 107 ud. Hun nikkede venligt smilende til sine Kunder, men Smilet var ikke det gamle glade. Og Manuel lettede kun trevint paa Hatten. De lignede et Par Arvinger, der føler sig brøstholdne af Testator. -

Klumpen stod endnu paa samme Sted. Kun havde han vendt sig og stirrede nu hen mod Kirkedøren. De forbimydrende stødte til ham og puffede ham. Men han ænsede det ikke og rørte sig ikke.

En lille, vanfør, sortklædt Dame kom til Syne i Mængden. Det var Enkemadam Frandsen, Klumpens Moder. Hun var mager og bleg og sygelig; og Gud i sin Himmel maa vide, hvordan hun nogen Sinde havde faaet Fredrik.

Den fede Drengs Øjne lyste, da han saa' hende. Resolut skubbede han Mænd og Kvinder til Side og gik hende i Møde. Han elskede, gjorde Klumpen, sin bitte Moder af hele sin fattige Sjæls Fylde. Der var i hans Øjne intet fuldkomment som hun, intet godt som hun, og intet medynkskrævende som hun. Den eneste Gang, han var bleven bragt ud af sin kontemplative Ligevægt, var en Dag, da en Dreng havde omtalt hende haanligt og kaldt hendes stakkels puklede Ryg for en »Regimentskasse«. I samme Nu, Ordet var faldet, laa Fyren i Stenbroen med alle Klumpens Rullepølser oven paa sig. Og der var næppe blevet Sten paa Sten tilbage af Smæderen, havde ikke kraftige Næver i Tide flaaet de to Holmgængere fra hinanden.

Men overalt i Staden havde fede Fredrik høstet Ære for sin Adfærd. Naar undtages naturligvis hos den fladtrykte med Familie ...

- Naa, lille Mo'r ... ? smilede Klumpen, da han var naaet hen til den sortklædte Dame, og strøg hende kærtegnende ned over Kinden.

- Ja, her er jeg, min Dreng! nikkede hun og stak sin Arm ind under hans. Hendes Stemme var kvækkende og brystsyg.

- Det varede længe, inden du kom.

- Ja, der var jo Trængsel, lille Fridy.

- Der er vel ingen, der har gjort dig no'et? Klumpens Pande blev fuld af Rynker.

- Nejnej! Hvem skulde det dog være!

108

- - Skal jeg ta' din Salmebog?

- Tak, Tak! .. . Hun saa' lykkelig og stolt op paa ham.

-- Saa gaar vi vel?

- Ja ...

Og saa gik de to sælsomme Væsener bort gennem Mængden, der uvilkaarlig gjorde Plads for dem.

Og ned over den stejle Kirkebakke vogtede Klumpen omhyggelig sin bitte Ledsagerinde, at hun ikke skulde støde sin Fod paa nogen Sten.

Ogsaa Emanuel Thomsen vandrede hjemad med *sin* Moder. Men de gik ikke Arm i Arm. Han krabbede skummel og sidelæns af Sted et Par Skridt foran hende; og hun trissede forsagt i hans Kølvand. Ikke bar han hendes Salmebog; og ikke husvaledede han hendes Hjerter med venlige Ord ...

Da de naaede Butikken i Søndergade, aabnede han Døren og gik først ind.

Salmebogen lagde han fra sig paa Sekretæren i Bagstuen; og uden at kaste et Blik om efter Moderen gik han ud i Køkkenet og skiftede Søndagsfrakken om med en Lærredsjakke, lettede Krogen af Køkkendøren og gik ud i Gaarden.

En mager Stribe Sol faldt endnu ned i Hjørnet bag Posten.

Knors sad henne paa Stenbroen ved Siden af Mortensen og gjorde Toilette. Han slikkede sin Pote og gned sig med den ivrig rundt i Ansigtet. Der stak ham en Graaspurvefjer ud af det ene Øre. Ellers saa' han fuldstændig uskyldig ud.

- Mau-iauv! sagde han kælent, saa snart Døren til Køkkenet blev aabnet.

Mortensen sagde ingenting, fornam rimeligvis ingenting, rystede bare af og til som af Kulde.

Emanuel stod lidt og saa' paa Dyrene. Katten gned sig op ad hans Ben; men han talte ikke til den og karesserede den ikke, som han fordem plejede.

Saa bøjede han sig og løftede Hane-Mortensen op og bar den ind i Skuret.

Og derinde, henne i Krogen under Vinduet, satte han den varsomt ned igen; rodede Halmen sammen om den og bredte et Stykke af en gammel Uldtrøje over dens Ryg og helt ud over dens Hoved. Og nu saa' man af Mortensen kun de lange, 109 tynde Ben med de krydsende Sporer; samt den yderste Spids af de to knækkede Halefjer ...

Madam Thomsen stod i Køkkenet og syslede med Middagsmaden, da Sønnen kom ind fra Gaarden. Og han passerede hende uden at tale.

Inde i Stuen tog han Salmebøgerne, baade sin egen og Moderens, og gned dem omhyggelig af med sit Lommetørklæde for at forvare dem paa deres Plads inde i Sekretæren. Da han havde anbragt Bøgerne derinde, fik han Øje paa Mo'r Karens Portemonnæ, Opbevaringsstedet for de sparsomme Husholdningspenge.

Han greb den med en Bevægelse, omtrent som den, med hvilken Knors havde grebet Graaspurven, og aabnede den. Der laa nogle Kobbermønter rundt i Rummene og et Par Tiører og Femogtyveører. Og indsvøbt i et Stykke Papir, en Krone.

Lynsnart nappede han Papiret med Pengestykket og lod det forsvinde i Vestelommen. Saa lukkede han Sekretæren og gik hen og stillede sig ved Vinduet med Ryggen mod Stuen ...

Madam Thomsen kom ind og bredte Dugen og satte Tallerkenerne frem. Saa hentede hun Maden: et Fad kogte Kartoffler af Morbroder Jakobs og en tynd, vandklar Dypelse.

- Jeg har købt en Sild, sagde hun frygtsomt og sendte et sky Blik hen mod ham. - Det er jo da Søndag ...

- Hum! ... Ja naar du bare kan komme til at gi' Penge ud!

-- Værsgod Manuel. Maden er her.

- Tak ...

Manuel satte sig i Sofaen. Og Karen tog Plads paa en Stol for Bordenden. Hun pillede Kartofflerne og lagde dem over paa hans Tallerken.

- Her er Sild ...

- Tak, man skal ikke ha'.

- Aa, Manuel, Manuel ...

- Man skal ikke *ha'*, si'er jeg!

Hun satte Silden fra sig. Selv turde hun nu heller ikke røre den.

- De spiste videre i Tavshed. Mo'r Karen kæmpede 110 med Graaden, der stadig var ved at tage Magten fra hende. Manuels runde Maaneansigt blev rødere og rødere; og hans Øjne blev lurende og onde. Moderens bævende Hage og graadfyldte Blik satte ham lidt efter lidt i fuldstændigt Raseri. Pludselig kastede han Kniv og Gaffel haardt ned paa Bordet og rejste sig.

- En holder ikke ud at sidde her og se paa dit sure Fjæs! sagde han, og hans Ansigt var nu hvidt og dirrende. - Du kunde dog ellers gerne la' en faa sin Mad i Fred!

- Manuel, Manuel ...

Ja-a, *tude* kan du! Det er osse snart det eneste, du kan! ... Man gaar op paa Kammeret!

Og ud fer han gennem Køkkenet og op ad Trappen til Loftet. Og Dørene slog buldrende til efter ham.

Saa blev der Dødsens stille i Huset.

Madam Thomsen havde skjult Ansigtet i sine Hænder og rokkede hjælpeløst med Hovedet.

Og i Sofahjørnet sad Knors enøjet, tanketung og verdensviis; og med Graaspurvefjeren strittende frem af det ene Øre.

111

ANDEN DEL

I

Jordemoder Frederiksen havde været i Praksis helt ude i et af Byens alleryderste Smaahuse. Det blæste en Orkan fra Sydvest, og hun maatte ligefrem smaastrave ned over Graabrødrebakken, saaledes masede Stormen løs paa hendes brede Ryg og Bag. Skørterne smældede om hende som løsslupne Sejl; og den uundværlige Pose, der hængte hende i en Snor over Armen, rev og sled i sin Lænke, som en lille ilter Hanmops, der har faaet Øje paa en Veninde.

Nede paa Hjørnet af Strandgaden og Bakkevejen fer en Hvirvelvind pludselig ind under hendes Klæder, pustede dem op som en Ballon og truede med at føre hende ad Himlen til.

- Du almægtige Gud, mumlede Madammen og snurrede rundt som en Top for at laa Tøjet i Orden igen - hvor skal vi *nu* hen!

Saa slap hun i Læ omkring det første Hus i Strandgaden. Og Klæderne sank paa Plads.

- Puhh! sagde hun og blev staaende et Øjeblik stakaandet og medtaget - Men godt, at det ikke var ved *Dagens* Lys!

Og saa luntede hun paa ny af Sted.

Over hende rasede Stormen. Som en Flok tudende Udyr satte den ned over Havnepladsens lave Tage og ud over Fjorden.

- Hum! Der gik *den*!

Det var en Tagsten, der knustes mod Stenbroen.

- Sikken et Kæltringevejr!

Paa Spadserestien knagede og bragede det i Lindetræernes Grene. Sommerens sidste Blade hvirvledes i Ring hen over Grusgangen. Og Gaslygternes Flamme hvæsedede og kogte, og Glassene klirrede.

Madam Fredriksen havde igen faaet Vinden paa Ryggen. Hun maatte holde sig ganske svejrygget. Og undertiden for hun hen og omfavnedede et Træ, naar hun ikke kunde stritte imod længere.

Paa een Gang satte hun en Fod haardt ned i Jorden og standsede.

Henne paa Bænken under den nærmeste Lygte sad et Par Mennesker; en Mand og en Kvinde. Og der lød en klynkende Klagen.

- Du maa ikke rejse, Niels Peter! Du *maa* ikke rejse! hulkede en Kvindestemme.

- Jamen, naar jeg nu *skal*, Marie!

- Men kan du ikke li'saa godt bli'e her i Byen ....

- Her er jo ingen Arbejde aa faa, har jeg sagt dig!

- Aa Gud, aa Gud .... Og nu har du bragt mig i Ulykke ...

- Skav dig ikke, min Tøs! det har vi vel været li'egode om!

Madam Fredriksen kunde ikke dy sig.

- Hva' er her paa Færde? spurgte hun og blæste nærmere.

Pigebarnet skjulte Ansigtet i sine Hænder og hikkede af Graad. Men Mandfolket, en ung, skægløs Knægt, saa' trodsigt op. Han var bleg og indædt, og hans Øjne glimtede i det blaffende Lys fra Gaslygten.

- Hva' vil Di?

- Men det er jo Rulle-Karens Niels Peter! sagde Madammen og korsede sig.

- Ja, hva' saa? Hva' rager det Dem?

- Og du har allerede et Menneskes Ulykke paa din Samvittighed.

Fyren for rasende op fra Bænken,

- Gaa Deres Vej! sagde han. - Hva' render Di her og roder Dem op i andre Folkses Sager efter!

- Niels Peter, Niels Peter! skreg Pigebarnet og slog Armene om ham.

Niels Peter blev rolig.

- Jeg ska' sgu ikke skade Madammen, sagde han -- blot hun vil passe sig sæl.

Madam Fredriksen stod et Øjeblik ubeslutsom. Hun følte Trang til at skride ind og sige sin uforgribelige Mening; Indignationen kribledede hende paa Tungespidsen. - Men saa gjorde hun pludselig rask omkring og gik.

Og atter begyndte Pigebarnet at trygle og hulke. Det lød saa uendelig haabløst gennem Stormens Brus.

Madammen vendte uvilkaarlig Hovedet og saa' sig tilbage.

- Mandfolk! mumlede hun og sænkede forarget Mundvigene - Pisk sku' de ha'! ...

Maanen var kommet frem. Det saa' ud, som sejlede den i rasende Fart hen over Himlen. Snart for den ind i en Sky og snart ud af den igen. Telefontraadene sang paa deres Stænger. Og store, fantastiske Skygger dansede omkring de hvide Søstres Kirke hist oppe paa Bakken ...

Klokken slog et Kvarter paa to, da Madam Fredriksen drejede fra Prinsessestien ind i Maren Smeds Gyde.

Herinde var der Pusterum og lunt og Læ. Man hørte bare Stormen buldre af Sted oppe over Tagene.

Og saa hørte man Raab og Latter og Glasklirren henne fra Stadt Gammelkøbing.

Man var godt inde i Oktober Maaned. Og »Dolkene« havde deres første Vinterstævne.

Madam Fredriksen *maatte* standse ovre paa det modsatte Fortov. Thi Mødesalens Vinduer var slaaet paa vid Gab, og Tobaksrøg og Vindunst flød ud over Gaden.

Og trindt omkring det store, nu afdækkede Bord sad de glade Brødre.

Deres Ansigter skinnede af Fedt og Fryd. Deres Øjne lyste. Og deres Arme fægtede demonstrativt ud i Luften, eller laa fortrolig-kærligt om Naboernes Skuldre. Midt paa Bordet tronedede en uhyre Terrinfuld Punch, garneret af Cigarkasser, Glas og Flasker. Og de gamle Herrer raabte og skreg, sang og lo, saa at de ormædte Tandstumper blottedes, og de brede Buge gyngede.

G.W. VII 8

114

Redaktør Heilbunth laa i sin Formandsstol for Bordenden. Han. var i Skjorteærmer. Frakken havde han for længst afført sig; og Knapperne i hans Vest stod aabne. Og højt i sin opløftede højre Haand holdt han det ryggede Punchglas.

- Wein, Weib und Gesang! raabte han og hans Ansigt var rødt som en Skrigeballon - Wein, Weib und Gesang!... Leve gamle Morten Nonnekær!

- Ja-a! brølede Slagtermester Freisleben og svingede sit Bæger - det er *det*, det kommer an paa! Weiner og Weiber! Skaal Redaktør! De køber ganske vist *Højrekød*; men jeg holder allirenveller Deres Sprøjte!

Og saa sang han:

Den bedste Kone faar man for en Daler,

en Daler,

en Daler;

den bedste Kone faar man for en ...

- Ja, for hende kan man da komme a' med igen ... hæk, puit! hikkede Kæmner Lassen.

- Javel! sagde Fabrikant Røssel - Den er hørt! Kvinden leve!

Han sad med sin ene Arm om Halsen paa Slagtermesteren og daskede ham kærligt paa Kinden.

- Er du ikke morderlig glad, at du er kommen med her i Aften, Pølsehakker? spurgte han.

- Jo, det ka' du re'nok bande paa! sagde Slagteren, og hans Øjne tindrede. Han var Novice, indballoteret i afgangne Luksusbugens Sted; og det var første Gang, han deltog i et Møde.

- Jeg elsker dig, Røssel! sagde han - jeg elsker dig, li'som du ku' være min Mo'r!

Og i ubehersket Henrykkelse slog han Armene om Halsen paa Fabrikanten og kyssede ham midt i Skægget.

- Uf, *Mandfolk!* sagde Madam Fredriksen udenfor paa Fortovet. Og saa gik hun.

Kæmner Lassen rettede sig pludselig i Stolen og stirrede vildt.

- *Højrekød?* ... snøvlede han (han blev altid paa fremskredne Tidspunkter noget sen i Opfattelse ledsaget af 115 Hikke) - Hvem ... hæk, puit! ... se nakker om *Højrekød?*

Men da ingen svarede ham, sank han hen igen.

Ej heller den rare Overlærer Clausen taalte en sen Drue. Men han fik det paa en ganske anden Maade: han blev »stærk«. Hans lange, leddeløse Krop stivedes af; hans milde, godlidende Ansigt blev energisk; hans bløde Stemme skarp og indtrængende; og med sine underlige, tynde, bleghvide Fingre (de lignede Slikasparges med Hængsler) strøg han sig uophørlig gennem sit sparsomme, graasprængte Haar, der ellers var sirlig friseret med Skilning og Pomade, saa at det til sidst kom til at staa vildt og strittende paa hans Hoved, som Piggene paa et sydeuropæisk Hulepindsvin.

For Øjeblikket var han i Færd med at suggerere noget af sin Urkraft over i Toldkontrollør Knagsted, der sad rolig og behersket ved Siden af ham, godt forvaret bag sine Totter.

- Esau! næsten raabte den til daglig saa stille og varsomme Mand, idet han manende lagde sine Asparges paa Tolderens Skulder - Esau! ... Ja, for du véd vel, at du hedder Esau?

Knagsted nikkede:

- Jo vel!

- Jeg holder af dig som en Broder, Esau! fortsatte Overlæreren med begejstret Rørelse i Blik og Miner - som en Broder ... som en Ven! Du er en interessant Personlighed. Du er den interessanteste Personlighed i hele Byen! ... Men du er uden Styrke, uden sjælelig Spændkraft. *Thi du har intet Ideal, Esau Knagsted!* ... Og uden Ideal, intet Støttepunkt. Uden Ideal, intet Fundament. Uden Ideal, ingen Modstandskraft ... ingen Livsglæde ... Livsglæde; og *der* var det, vi skulde hen! ... *Se dig om, Esau Knagsted!* se dig omkring Bordet. Se disse glade Mennesker, hvis Munterhed klinger i denne Sal ... se dig om! Og *du* sidder tavs og mørk og deltager ikke. Glæden raaber paa dig, og du svarer ikke ... Du er en skummel Fyr. Men du er en interessant Personlighed ... Og du er min Ven. Og jeg vilde give mit Liv til, at du kunde blive som en af os andre.

Taarerne trillede ned ad den skikkelige Overlærers Kin 116 der, og hans Fingre for frem gennem hans Pigge, der strittede vanvittigt som under magnetisk Paavirkning.

Knagsted sad bredskuldret og rolig og syntes at lytte med Andagt til Pædagogens Tale. Men bag hans Haarfyldte kom og forsvandt omkring hans Mund og i hans Øjne et lille glimtende Smil.

De andre Gæster var bleven tavse og saa' hen paa Parret med et sløvt-anstrengt Blik.

- Du siger, jeg er uden Ideal, Clausen? spurgte saa Tolderen med en mørk og alvorlig Stemme.

- Ja, nikkede Clausen og stivede sig op - uden Ideal, sa'e jeg ...

- Du ta'er Fejl!

- Det skulde ... glæde mig meget! Men hidtil har du ikke ...

- Kender du Thummelumsens Hane? spurgte Knagsted pludselig og stirrede sin Ven og Broder stift ind i Ansigtet.

- Thumme ...

- Thummelumsens Hane, ja! »Mortensen« ?

- Nej ... ja ... det vil sige ... Overlæreren galoperede op igennem Hulepindsvinet.

- Saa kan du aldeles ikke tale med, sagde Esau barskt.

- Hva'? ...

- Dine Anskuelser bliver jo derved ganske værdiløse!

- Jamen, kære ...

- Og jeg forstaar ikke, at du tør vove at opkaste dig til Dommer over *mig!*

- Jamen, bedste Ven ...

- Du vil snakke om *Livsværdier!* vedblev Tottenborgeren, og hans Stemme lød mere og mere ophidset - *du*, som ikke har haft Lejlighed til at iagttage det ypperste: *Livsligegyldigheden!*

- Hans Sværte lugter! snøvlede Kæmner Lassen med en Reminiscens fra salig Luksusbugen.

- Jamen, kære, bedste ... stammede Clausen forvirret - Emanuel Thomsens Hane ... ? hva' ... Og atter travede Fingrene op igennem Piggene.

Knagsted gjorde denne Bevægelse efter og fortsatte saa med høj Stemme og brede Haandbevægelser:

117

- Emanuel Thomsens Hane er *mit* Ideal! Ganske vis vil jeg aldrig kunne gøre mig noget Haab om at naa frem til et saadant Trin af ophøjet Verdensforagt og imponerende Selvfordybelse, thi jeg er jo kun et Menneske (her løb Fingrene paa ny op igennem Haaret)! Men hele mit Liv skal være helliget Arbejdet derpaa. Og jeg vilde prise mig tifold lykkelig, om du, Clausen (igen Fingrene) vilde ...

- Gør du *Nar?* skreg Overlæreren pludselig sprutrød i Hovedet og greb sin Fjende om Armen.

- Aldeles ikke! sagde den anden.
- Du staar jo og gør li'som jeg!
- Hva' gør *du* da?
- Jeg ... ? Jeg - - - soignerer mig!
- Ja, og *jeg* »soignerer« *mig!* Det er vel mine egne Fingre!
- Mine Herrer, mine Herrer! tyssede Formanden paa.

Alle stirrede paa Kombattanterne med opspilede Øjne. Og selv den lille Thomsen, Idealets Ihænde-haver, der hidtil havde siddet og halvsovet paa en Stol i Hjørnet bag Anretterbordet, blev lysvaagen.

- Hva' gaar der af Dem, Clausen? spurgte Fabrikant Røssel - Bare rolig!
- Ja, hare rolig! sagde Slagtermesteren - Vi er vel da'nede Mennesker!

Men den ophidsede Pædagog, hvem Druen var gaaet i Blodet, lyttede ikke længere til Fredsrøster. Han bøjede sit Ansigt lige ind til Tolderen og sagde hvæsende:

- Skal jeg sige dig, hvad du er P Skal jeg sige dig, hvad du er? *Véd* du, hvad du er? ... Du er den p-e-r-s-o-n-i-f-i-c-e-r-e-d-e Ubehagelighed, Ondskabsfuldhed og Nederdrægtighed !

- Hov, hov! sagde Slagteren forskrækket - Hov, hov! Kan di knage den, Stiksted?

Og du, hvæsedede Tolderen tilsyneladende lige saa ophidset - *véd* du, hvad *du* er?

- Nej!

- - Skal jeg sige dig det?

- Værsgod!

118

- Men du maa ikke blive vred. Du skal være lige saa rolig, som du hele Tiden har været!

- Naa?

- Naa? Naa? lød det spændt og utaalmodigt fra de andre.

- Du er, sagde Knagsted, og der glimtede igen et Smil frem bag hans Totter - Du er en rigtig god, gammel *Statspensioneretoverbarnenumseømhedsfabrikant!*

- Han *stak* den! Han *stak* den! brølede Slagtermesteren og hug sine Hænder ned i sine Laar - Fandengaleme han *stak* den! .... En frisk Bolle, lille Thummelumelumsen! *Jeg* gier!

Madam Fredriksen havde kæmpet sig over Søndergaden, hvor Sydveststormen kom susende i al sin Vælde og rev og flaaede i hendes Beklædning og blæste durk igennem den, saa hun ligefrem kunde føle Vindens kolde Pusi paa sin nøgne Jordemoderkrop.

- Jeg har da aldrig kendt *Mage!* sagde hun og hagede Handskefingrene fast i Konditor Lams Mur for at slippe om Hjørnet ned i Klerkegaden, hvor hun boede.

Endelig sejrede hun, og hun stod paa ny i smult Vande. Men hun maatte læne sig op ad Muren for at puste ud og faa Tøjet lidt i Orden. Kjolen og Skørterne havde drejet sig en halv Omgang.

En Tagsten ramlede bragende ned bag hende. Og inde i en Gaard noget borte hamrede en Dør ustandseligt op og i.

Madammen lo. Hun syntes, at denne Rasen begyndte at blive humoristisk.

Henne paa Fortovet kom en lang, duknakket Mandsperson gaaende imod hende. Han var indhyllt i Tørklæder og Sjaler, og en laadden Hue var trykket ham dybt ned over Ørene.

- Go'af ten, Hr. Distriktslæge!

- Hvem er *det?* spurgte en bister Stemme inde bag Sjalerne.

- Det er Jordemoder Fredriksen.
- Hm! Skal De ud?
- Nej; jeg har været. Og Distriktslægen?

119

- Fanden i Vold ud bag Jærnbanen! Der udgik en tæt Taage af Distriktslægens Mund. Han gik altid med en tændt Pibe inden for Sjalerne.

- Er det no'et farligt? spurgte Madammen.

- Farligt! Hæ! En bullen Finger! ... De kommer jo rendende her og ringer en op, bare deres Ligtorne trænger til at skæres .... Blæser det henne i Søndergaden?

- *Blæser?* lo Madammen - *Det raser!* Jeg var lige ved at fare til Himmels med Pose og det hele!

- Slaveklima! brummede Sjalerne - Man skulde være bleven i Grønland. Der tog man kun i Praksis om Sommeren !

- Men Gud dog, hvad gjorde saa de stakkels Mennesker om Vinteren da?

- De døde naturligvis.

Distriktslægen havde levet ti Aar i Grønland. Og han saa' hen til hint Tidsrum som til en Guldalder. Han fredede omhyggelig om sine arktiske Minder; havde en blaa Ræv gaaende hjemme i sine Stuer og spiste Sælhundebøf paa sin Fødselsdag.

- De skulde ta' Dem en Amanuensis, Hr. Distriktslæge, sagde Madammen - til Natteturene!

- Moderne Springfyre, hæ! mumlede Sjalerne - Bilder sig ind at ha' slugt Alverdens Visdom. Og saa har de aldrig set saa meget som et Par Kamiker!

Saa stode de nogle Sekunder tavse. Stormen brølede over deres Hoveder.

- Det er ogsaa et forfærdeligt Vejr! sagde Madam Fredriksen saa.

- Lige til at hænge sig i! mumlede Distriktslægen - Hum! Men jeg maa vel af Sted!

- Go'nat, Hr. Distriktslæge!

- 'nat! ...

Da Madam Fredriksen var naaet hjem og stod i sin aabne Gadedør, hørte hun Distriktslægen bande og sværge nede ved Konditor Lams. Som Jakob fordem kæmpede med Engelen, saaledes kæmpede nu han med Vinden, der masede sig frem om Klerkegadens Hjørne og stemmede ham for Brystet og vilde vippe ham. Hun hørte ham paakalde ved Navn alle 120 Underverdenens Aander, lige fra Hans Majestæt Satan ned til den allermindste grønlandske Djævel, medens han stampede i Stenbroen og prustedede som en bremseslukken Bryggerhest.

Og for tredje Gang i Løbet af Aftenen trak vor Madam haanligt-medlidende paa Læberne og mumlede:

- Mandfolk!

Og saa lukkede hun Døren sin og vred Nøglen om .... Men da hun laa paa sit ensomme Leje, undslap der hende dog et Suk.

Thi hun var kun fem og tredive Aar. Og Enke.

I tre Dage havde Vejret haft Delirium. Stormen havde raset med Hyl og Brøl; havde væltet Skorstene, knækket Telefonstænger, knust Tagpotter og vendt Paraplyer. Og Regnen havde vadsket Kalken af Murene

og lavet Kældergange og Forstuer om til Indsøer, hvori muntre Smaabørn vadede rundt og medede Træsko og Gulvmaatter. Men nu var Anfaldet ovre. Stormen havde lagt sig for at samle Kræfter til næste Omgang; og Regnskyerne var drevet bort. - -

Klokken slog halv elleve i Lindenberg Kirketaarn.

Menneske-Mortensen halede sit uhyre Tombaks-Sejerværk op af Vestelommen og aabnede Urkassen.

-- Jo, det stemte!

Saa tog han Nøglen, som hang fastbundet til Uret ved en Stump Sejlgarn, og trak Værket op. Derpaa lagde han det til Øret og lyttede tænksomt: *dikdik-dikdik-dikdik!* sagde det lidt haltende, men yderst regelmæssigt. Mortensen nikkede tilfreds, lukkede Kassen med et Smæld og lod Monumentet glide ned i Lommen igen.

Han sad paa en halvfylt Sæk oppe paa Møllegaardens Kværnloft. Og noget fra ham, fremme paa Gulvet, stod en tændt Lygte.

Det var naturligvis bedre end ingenting; men meget Lys gav den ikke. Der, hvor Skæret fra den naaede hen, sprang Bjælker og Sparreværk frem, graahvidt og pudret som alting heroppe af Melstøvet fra Kværnen.
121

Mortensen selv sad i Mørke. Kun hans stive Ben ragede frem i Lyskredsen.

Vandet fra Stigbordsrenden faldt ned over Drivhjulet; og Kværnen gik.

Menneske-Mortensen tænkte paa at blunde lidt. Han havde nylig fyldt Korn i Beholderen oppe under Taget; og Hjulene havde han givet en frisk Omgang Smørelse. Saa nu kunde han jo nok »klemme lidt til for Kikkerten«, som han kaldte det.

Han lukkede Øjnene, begyndte at nikke som en kinesisk Mandarin og stødte Luften haardt ud igennem Næsen.

Men pludselig rettede han sig og skød Ryggen op; han fik et af sine fæle Hosteanfald.

- Æ-ærke, haark, haark! sagde han - Ptøj! Gi' Fa'en ha'de den Hoste!

Og saa sank han hen igen ...

Frem af en eller anden Krog var der kommet en sommerglemt Natsværmer. Den svirrede tungt og døsig omkring Lygten og stødte hvert Øjeblik Hovedet ind mod Glasset. Det lød som en Negl mod en Rude.

En Rotte pilede frem over Gulvet. Og saa nok en. Og en til. Deres lange, haarløse Haler slæbte efter dem; og deres Øjne plirede agtpaagivent. Snuderne gik, de vejrede efter noget ædeligt. Saa fandt den ene en bitte liden Stump af et Tællelys, der var traadt ned i Revnen mellem to Gulvbræder. Det var Smovs! Men straks kom der to andre farende. Der opstod Slagsmaal. Mortensen rørte sig. Og, vips! forsvandt Dyrene ind i Mørket.

Men henne omkring Lygten fortsatte Natsværmeren ufortrødent sine frugtesløse Attaquer ...

- Mortensen! ... hviskede en Stemme.

- Ævv, ævv, uf ... gi' Fa'en ha'de min Hoste! mumlede den gamle i Søvn.

- Mortensen ...!

-Ja! sagde Mortensen lysvaagen og stirrede vildt hen mod Trappen, hvorfra Stemmen lød.

- Er du alene, Mortensen?

Den gamle rejste sin lange Fuglehals.

-)Hvem er *det*? spurgte han.

122

Døren neden for Trappen knirkede.

- Det er mig ...

Der lød listende Skridt op ad Trappetrinene, og et Hoved kom til Syne.

- *Hvem er det ?* gentog Mortensen højere, og manøvrerede med det stive Ben for at rejse sig - Hva' vil I her ved Nattens Tider?

Personen stod nu paa det øverste Trin. Det var Manuel Thummelumsen.

Hatten var trykket ham dybt ned over Øjnene, Frakkekraven var smøget op; og han havde en af sine smaa Husflidskufferten i Haanden.

- Er det *dig*, Manuel? sagde den gamle overrasket.

-Ja...

- Ska' du til *Amerrika*? spurgte Mortensen og pegede med Tommelfingeren hen mod Kufferten.

- Er Cornelius kommen hjem? Manuel ænsede ikke den andens Vittighed.

- Ja, *han* ligger sgu paa sine Skinker for over en Time siden!

- Var han drukken?

- *Drukken? Han?* Næi, han var sgu total-spøl-møg-fuld! ... var han. Jæ aa Konen maatte divergere ham i Dynerne. Aa nu ligger han og buldersnorke værre end som en Kat a' Papir!... Var 'et ikke for din Skyld, Manevel, aa saa for min egen, saa ble' jæ her sgu ikke Ugen ud!

- Hum ... sagde Manuel, han stod og saa' tankefuldt rundt paa de gamle Tomter - Det er de samme Stene endnu ...

- Ja-a. Varerne bli'er sgu osse derefter! Ska' det vaarre Mel, bli'er det Gryn; og ska' det vaarre Gryn, bli'er det Pebernødder!

- Har I meget at bestille?

- Naa-aa, det kommer saadden i Stød.

- Sikken Vejen flyder her udenfor.

- Han vil jo ikke gøre ved Renden, *Tampen!* ... Hva' er du ellers kommen for, Manevel? Mortensen kneb et Øje sammen og stak Halsen frem - I Aften nytter det sgu'nde, 123 bitte Ven; for han er ikke til aa transpetere fra Lejet med seks Fuldblodsheste!

Thomsen virrede med Hovedet og slog ud med Haanden.

- Du med din *Snak!* sagde han uvilligt - Du med dit *Præk!*

- *Jaja*, bitte Manevel, ja/a/ mumlede den gamle - Jæ snakker jo da ellers mest for *dine* Sager!

Saa tav de. Man hørte kun Kværnstenenes Skuren og Vandets Piasken over Drivhjulet.

Pludselig stak Menneske-Mortensen Halsen i Vejret og lyttede.

- Hva' Satan! sagde han - har du levendes i Tasken? Der lød en tydelig Knurren og Kradsen ud fra Kufferten, som Manuel havde stillet fra sig henne ved Trappen.

- Ja, sagde Thomsen rolig - det er Dyrene.

- *Dyrene P ...*

-Ja.

- *Hva'* for Dyr?

- Knors og Mortensen.

- Er du *nu* begyndt aa rende *rundt* med dem? spurgte den gamle og saa' paa Manuel med et Blik, hvori man læste en tydelig Formodning om, at nu havde Vorherre da løst op for »Drengens« Forstand - Hva' i *Helvede* vil du med Dyrene i Kufferten?

- Han gør det ikke længe, sagde Thomsen dystert - *Hanen*.

- Nej, det er en viis Vej. Men formoder du, a' det hjælper aa gaa *Tur* med ham!

Emanuel ænsede ikke Vennens Bemærkning. Han gik hen og hentede Kufferten og bar den frem i Lyset.

- Og saa mente man, at det var bedst at faa ham herud, inden det blev bagefter, sagde han.

- Herud? ...

- Ja, du véd jo, at Fa'er sa'e, at man fik ikke Gaarden tilbage, førend Knors og den anden ha'de sat deres Fødder paa den fæ-dren-de Jord.

Menneske-Mortensen fløjtede langt og forstaaende. Og Udtrykket i hans Mine vekslede om fra Bekymring til Beundring.

124

- Du er en *Apostel*, Manevel! sagde han - Du er en hel *Ræv* til aa spekelere i Tankerne!

- Og saa fik man den Idé i Nat, vedblev Thomsen stolt og tilfreds med Virkningen af sine Ord - at man skulde ta' dem med sig i Aften og fuldkommengøre Guds Vilje.

- Jo/o/

- Og nu har man været ude paa Marken med dem, og i Haven og paa Gaardspladsen ...

- Ja/fl/

Menneske-Mortensens Højagtelse steg for hvert Ord, den anden talte.

- ... og saa har man tænkt, at di ogsaa skulde betræ-de Huset, sluttede Manuel - Saa har en jo gjort, hva' en kunde.

- Æ-ærke, haark, haark! gylpede Mortensen overvældet

- Du er slame en *Profet*, Manevel Thomsen, som Vorherre har ÆRe a'! ... Ptøj! Gi' Fa'en ha'de min Hoste!

- Vil du hjælpe mig at ta' dem frem? spurgte Emanuel og satte sig paa Hug for at løse Kuffertremmene.

- Det er li'e, *hva'* jeg vil, nikkede den gamle ivrig og hævede sig paa sit stive Ben - Men jæ ka' jo 'tte *bøje* mig, ser du ...

- Saa sætter vi Kufferten hen paa Sækken ... Manuel bar Kufferten hen paa Sækken og aabnede.

- Det er svært, saa han kradser løs! sagde Mortensen betænkelig, da der lød en heftig Rumsteren inde fra Kufferten.

- Ja, han er ble'en no'et vild, Knors. Man ha'de jo sit Mas med ham nede i Gaarden.

- Det er sgu heller ikke saadan aa køre i Karet, hæ, hæ! ... Men spolerer han ikke Hanen?

- Di sidder i hver sit Rum, ka' du forstaa i

- Naanaa! Ja, du ka' bælle Ærterne, ka' du! Du har Ho'de for *ti!* ... Men nu kommer han jo! Der er han jo! sagde den gamle befippet og dinglede med Fingrene i Luften

- Sikket Aasyn, han har! Men du *kvæler* ham jo, Manevel! Du *kvæler* ham jo.

- Jamen saa hjælp mig da Menneske! Saa *ta'* ham da.

- Jaja, jaja, ja/fl/ Men han flaar sgu *Kødet* a' mig! Katten havde maset sit Hoved frem af Kufferten, som 125 Manuel i en Fart havde smækket sammen igen. Og nu sad Dyret der i Klemme og gloede og hvæsedesom en sindssyg, der har faaet presset sit Hoved ud gennem Vinduet i sin Celle.

- Men saa *ta'* ham da! saa *to!* ham da! skreg Thomsen og stampede i Gulvet.

- Jo, *jove!* sagde den gamle og trippede - Men han *splitter* mig, om jeg rør ham ... Se nu faar han osse Kløerne ud! Han er rent kontant tosset!

Manuel trykkede Kufferten ind mod sit ene Ben og fik derved en Haand fri, hvormed han forsøgte at gribe Dyret i Nakken. Men Knors langede en Pote ud efter ham, saa at alle fem Kløer kendtes i hans Hud.

- Du kunde sgu da osse gerne hjælpe mig! sagde han arrigt til Vennen.

Mortensen skævede til Manuels fem røde Striber og rakte nølende en Haand frem med Fingrene vidt udspilede. Men saa lod han pludselig Armen synke og sagde i en uendelig overlegen Tone:

- *La' ham slippe! Fa'en, la' ham slippe!* Han har sgu godt a' aa ny'e Luften lidt!

- Jamen ...

- *Jæ ska' nok fange ham!* nikkede den gamle med Højhed ! - *Fa'en!* en *Kat!* Det er da ingen *Krukkedille*, véd jeg!

Thomsen tøvede et Øjeblik endnu. Men saa gav han los for Kufferten, og Knors fo'r ud.

Den var bleven fuldstændig vanvittig af denne Transport og Indespærring. Først satte den fire Gange i rasende *Fart* omkring Lygten, væltede sig om paa Ryggen, fægtede i Luften med Poterne, mjavede, hvæsedede, spruttede og tumlede rundt og kom saa paa Benene igen og begyndte forfra.

De to Venner stod og betragtede den i dyb Tænksomhed.

- Han er blit rivende rundtosset! erklærede Menneske-Mortensen saa - Maren er faret li'e lukt i ham! ... Men-æ-jæ, tilføjede han forhaabningsfuldt - det *r etter* sig vel!

- Knors .... lille Misseknors .... kaldte Manuel kælent - Kom saa da, lille Misseknorsebarnet ...

Men Knorsemissebarnet hvæsedede og skød Ryg og viste Kløer, og for saa pludselig i et Sæt forbi sin Herre og op ad 126 den nærmeste Bjælke, saa Melstøvet stod i en Sky omkring den. Og oppe paa Bjælken lagde den sig og skulede ned mod Fjenden med sit ene rædsomme Øje.

Mortensen kiggede i Vejret som en Høne efter en Glente.

- Ja, der *ligger* han! sagde han.

- Og hvordan faar man ham ned igen? spurgte Manuel.

- *Fa'en, la' ham ligge!* Han kommer sgu nok, naar Sindet slaar sig!

- Jamen du lovede jo at fange ham. Den gamle slog bredt ud med Haanden.

- *Jæ ska' nok praktensere ham til Veje i Tidens Fylde!* sagde han - *Stol paa det!*

Og derpaa lod de for en Stund Kat være Kat og vendte sig til Hanen.

Thomsen pillede den frem af Kuffertens andet Rum og holdt den ud foran sig i sine hule Hænder.

- Herre du søde Gui, sagde Mortensen medynksfuldt - *tjø, tjø!* hvor ka' man dog skæmme sig med Aarene!

- Ja, klejn er han, nikkede Manuel og lagde varsomt Dyret fra sig ned paa Gulvet - Men derfor maatte han jo osse herud!

Menneske-Mortensen prikkede forsigtig til Hanen med Spidsen af sin raske Fod.

- Du er da 'nne *død*, Apparat? spurgte han.

- Næi, *død* er han ikke, sagde Thomsen og strøg en Haand blødt hen over Dyrets fjerløse Ryg - Varm er han da.

Han *dør* sgu nok, inden du kommer hjem med ham.

- Ja-a; men saa *har* han jo været her.

- Saa *har* han vaaren her, ja! ... Aa opfyldt sin Misjun, som der staar i Aviserne!

Hane-Mortensen var saa medtaget, at den ikke længer formaadede at støtte paa Benene. Den laa plat ned paa Gulvet med Halsen hængende kraftløst til Siden. Et Par Gange forsøgte den at rejse Hovedet; men naar den møjsommeligt havde faaet det løftet lidt, idet den støttede Næbbet mod Gulvbræderne, dinglede det mat om igen.

Menneske-Mortensen stod og betragtede opmærksomt disse Bestræbelser.

- *Kaput!* sagde han saa og slog ud med Haanden - *Faalaaren! Færdig!*

Emanuel tog igen Dyret op i sine Hænder og bar det hen paa den anden Side af Kværnen.

- Det skader ikke, at han betræ-der saa meget som muligt, forklarede han.

- *Nejnei!* nikkede den gamle forstaaende - Aa du ka' saamænd osse godt gaa med ham ned i Køkkenet aa Forstuen. Di sover sgu sø-de-li-gen dernere.

- Aa nej, sagde Manuel og skiftede Hanen hen paa et nyt Sted - det trænges ikke. Nu har han jo baade været ude paa Marken og i Haven og i Gaarden. Og det var jo den fæ-dren-de *Jord*, han skulde betræ-de.

- Aaja, aa/'a/ .... Har din Fa'er ellers vaaren ved dig siden?

- Nej.

- Cornelius klarer jo nok December.

- Hum ...

- Men til Juni *ry'er* han!

- Hum ...

- *Ka'* du saa?

- En tænker det ... mente Thomsen undvigende - Nu har Dyrene jo været her ...

- Ja-a ... Om *det* ku' hjælpe! Men *Penge* sku' der jo osse gerne til!

- Hvo ikkun lader Herren raade!

- Aaja, saamænd ja! ... Æ-ærke, haark, haark! Ptøj! Gi' Fa'en ha'de min Hoste! ... Men jæ staar da ellers immer ved mit Tilbud.

Thomsen havde baaret Hane-Mortensen tilbage til Kufferten og var nu ifærd med at emballere ham for Rejsen. Han svøbte et stort strikket Tørklæde omkring ham.

- Man er da ingen Morder! mumlede han uden at løfte Øjnene fra sit Arbejde.

- *Nejnei, nejnej* sagde den gamle forarget - *Morder!* Men vi har da før set et Svin knække Halsen! Emanuel saa' hurtig og sky op.

- Han har Kone og Børn ...

- Kone aa Børn, hæ! haanlo Menneske-Mortensen og 128 demonstrerede hidsigt med begge Hænder - Di var sgu bedre farne *uden* ham! ... Der er jo ingen *Grøde* i ham mere, vedblev han - han gider jo ikke røre en Finger! Han har jo drukket al sin Smule Forstand væk, har han; om han no'en Sinde har haft no'en!

- Er *vi* sat til Dommer over andre?

- *Gu'* er vi saa! naar det er no'en Møgmikler! Emanuel rejste sig.

- Det ene Menneske skal ikke stræbe det andet efter Livet! sagde han med Salvelse.

- *Næi*, det *staar* der jo!

-- Og der høstes aldrig Glæde, hvor der saas Sorg!

- Monikke? Da mener jæ sgu da ellers, a' *den* Sorg ...

- Stille! sagde Manuel heftig - La' os ikke tale mere om det! Ska' man ha' Gaarden tilbage, ska' det være iføl-ge Loven og Profeterne!

- Ja, det har du nu sagt snart i femten Aar, lille Manevel ...

- Ja, sagde Thomsen dybt alvorlig - men en har ikke haft Dyrene med herud før, ser du! Saa Fejlen er vel nærmest ens egen!

Mortensen spilede sine smaa Fugleøjne op og tav beskæmmet. Og idet han atter blev grebet af Beundring for Vennens ualmindelige Begavelse, saa' han som i et Glimt Tingenes Sammenhæng.

Manuel fornåm Virkningen af sine Ord og kroede sig.

- En *tænder*, ska' man sige vos, sagde han - før en *handler!*

- Ja, nikkede Menneske-Mortensen i den myggeste *Ærefrygt* - Du sku' Satensuseme vaarren *Pave*, Manevel Thomsen.

Et Kvarters Tid senere tog Thummelumsen Afsked. Katten fik de ikke.

- Hvor vil du helst ligge, Mørch?

- Hum ...

129

- Se henne hos din Kone, der er jo fugtigt.

- *Æv* ...

- Og du holder jo meget af Varme og Solskin.

- Thsludder, Knagsted ...

- Men her er en dejlig Plads, hva'? tør og behagelig. Her kan du sgu holde dig længe!

- Hvor ka' thu komme med tsaadan no'et Vrævl!

- Og saa ka' du jo la dræne, hvis der skulde være Grundvand.

- Theg vil ikke høre mere paa thig!

Og Konsulen rev forbitret sin Arm ud af Tolderens og blev staaende.

De gik Tur inde paa Kirkegaarden. Og Esau vilde absolut have, at de nu, stante pede, skulde udvælge sig deres Gravsteder.

Konsulen var i Pels og laadden Hue, og Kontrolløren var i Vinterfrakke. Thi det var koldt. Men deres Spadsereture maatte de have.

Knagsted gik et Par Skridt ud til Siden, hvor der stod et Par bredkronede, afbladede Kastanietræer.

- Og her vil jeg saa ligge, sagde han og afridsede en Firkant med sin Stok - Her er saa dejlig køligt om Sommeren, og jeg har jo Haar nok til at holde paa Varmen.

Mørch svarede ikke. Han stod bare og skulede arrigt hen mod Vennen.

- Hør véd du hvad! sagde Tolderen saa - Jeg faar en Idé! Du skulde sgu la' dig begrave i Pels, Mørch; saa kan vi blive ved med at gaa Tur!

- Ihs! sagde Mørch - Nu gaar *theg!* Og han begyndte at stavre af Sted ned mod Udgangen.

Den anden fulgte efter og tog ham paa ny under Armen.

- Lad mig hjælpe dig, lille Mørch, saa gaar det bedre.

De trissede af Sted i Tavshed. Konsulen indædt og ludende forover med Øjnene fæstet mod Jorden. Kontrolløren frisk til Mode, ret og rank og med knejsende Nakke.

Da de kom forbi Emanuel Thomsens Rugeplads, hvor der var Læ mod Vinden, og hvor Solen laa hyggeligt og varmt hen over Bænken, spurgte Esau:

- Skal vi sidde lidt, Mørch? Er du ikke træt?

130

- Tho, sagde Konsulen - men theg er bange for at bli'e forkølet.

- *Her?* midt i Solskinnet? Næi! Og du er jo osse godt klædt paa.

- Tha, vi kan tho gerne sidde et Øjeblik ... - Her i Hjørnet er bedst, sagde Knagsted omhyggelig - her trækker det ikke.

Konsulen skulede mistroisk hen mod Vennen. Naar Knagsted blev hensynsfuld, vidste han nemlig, at der altid var noget i Gære.

Saa satte de sig.

- Kan du se, at her er rart?

- Tha...

En Hvirvelvind for ned over Kapellets Tag og snurrede Støvet henne paa den brede Midtergang op i én Top. Og en Stump Avispapir boltredes af Sted højt i Luften og forsvandt bag Træerne.

- Det trækker vel ikke paa dig, Mørch?

- Hnej ... Thet er tsvært tsaa du er venlig ...

- Hæ! ... Ja, men du er jo ogsaa den eneste, jeg har sluttet mig rigtig til her i Byen; saa jeg vil jo nødig miste dig. Indædt Tavshed.

- Det er ellers et rart Efteraar, vi har, begyndte Tolderen saa igen.

- Hum ... Thet blæser og stormer da hver Dag!

- Aa ja saamænd ...

- Og tstøver! Theg bli'er tsaa ked a' thet! Thet er altsid thet tsamme!

-- Naa-aa, det maa du ikke sige! Der er dog en Slags Afveksling. Den ene Dag støver det fra den ene Side, og den anden Dag fra den anden; saa ...

- Thsludder!

Ny Tavshed.

Konsulen var sunken til Bunds i sin Pels. Og Tolderen sad og fløjtede sagte og svippede Takten med Fodspidsen ned mod Jorden.

Pludselig holdt han inde og spurgte i en ligegyldig Tone :

- Er det sandt, Mørch, at du har ladet Sagfører Petersen sætte Gamlestine paa Gaden?

131

Konsulens oppustede Ansigt skvættede frem af Pelsen.

- Hva' ... æv ... hva'? sagde han. Han formaaede i Øjeblikket ikke at laa andre Lyde frem.

- Det si'er man, nikkede Tolderen

- Hvem tsier thet?

- Ude i Byen.

- Hum ...

- Men jeg sa'e, at det var Løgn.

- Hum ...

- For jeg kender dig jo.

- Tha ...

- De ti Kroner om Halvaaret...

- Thet er tsyve!

- Hva'?

- Thet er *tsyve!*

- Naa, ja, tyve! De tyve Kroner om Halvaaret kan jo hverken gøre dig fra eller til, vel? ... *ve!* P Mørch vred sig.

- Tsyve Kroner hist, og tsyve Kroner her, sagde han - Hun havde ikke betalt Husleje siden i Fjor Oksober Maaned !

- Hun er syg.

- Thet véd theg ikke no'et om ...

- Hun har ligget syg i over et halvt Aar.

- Hum ... Vi andre maa pænt betale, hva' vi skylder! Theg har osse været tsyg længe!

Knagsted saa' hurtig hen paa Vennen.

- Aa ja! sagde han rolig - Saamænd! Du kan ha' Ret! Det er bare mig, der har spist for meget Øllebrød!

- Tha! nikkede Konsulen med et Glimt af Haab - hvorfor ska' man ...

- Næ, forstaar sig! ... Kan du huske din Kone?

- Thsmin ...

- Din *Kone*, ja?

- Hva' er nu thet for no'et Vrævl igen? spurgte Konsulen og flyttede sig uvilligt paa Bænken.

- Jeg spør, om du kan *huske din Kone?*

- Gu' ka' theg huske min Kone, naturligtvis!

- Ja jeg mente ... Det er jo snart tolv Aar siden, hun døde; saa maaske ...

132

- Thsludder! Hva' ska' vi nu tsnakke om thet for!

- Jeg kan godt huske hende. Konsulen spilede sine sløve Øjne op.

- *Thu?*

- Ja, jeg har kendt hende.

- Har *thu* ? Knagsted nikkede.

- Og det er derfor, jeg holder saa meget af dig !

- Hvor har thu kendt hende fra?

- Kronprinsessegade otte, fjerde Sal. Konsulens Mund stod gabende aaben.

- Thamen ... thamen, stammede han - ther kom thu tha ikke ...

- Aa jo, i sin Tid! Men du stak mig nok ud, din Hjerteknuser !

- Theg? ...

- Du, ja? ... Men det er jo derfor, jeg holder saa meget af dig!

Der var ikke den mindste Bevægelse at spore hos Tolderen, han sagde sine Repliker tørt og nøgtern.

- Alviltha ... Alviltha tsalte aldrig om thet ... vedblev Mørch - Alviltha ...

- Næ-e, hvorfor skulde hun ogsaa tale? Hun skrev bare til mig, at nu vilde hun hellere ha' dig. Og dermed Punktum.

Konsulens Hænder famlede rundt i hans Skød.

- Var I tha ... var I tha ... forlovede?

- Noget i den Retning, ja!

- Thet ... thet vidste theg ikke no'et om ... Knagsted vendte sig brat om mod sit Offer.

- Ha'de du ellers ladet mig beholde hende?

- Thæv .... thæve .... lallede Konsulen. Han var nu ganske paralyseret af den anden og skjalv over hele Kroppen. Tolderen smilede.

- Hun kyssede storartet! sagde han - Og nu har Ormene ædt hende!

- Aa, thla nu være ... thla nu være ... Knagsted .... thla nu være ... Mørch klynkede som et Barn.

- Og hils hende fra mig. Du ser hende vist først.

133

Konsulen blev sorteblaa i Ansigtet og huggede kraftløs ud efter Esau med sin Stok.

- Thu er en Tsathan! hvæsedde han. Tolderen lo himmelhøjt.

- Naanaa! Husk paa du er syg, Mørch! sagde han saa i en venlig formanende Tone - Og syge Folk maa ikke forivres!

Stokken faldt ud af Mørchs Haand. Det var, som slappedes alle Nerverne i ham. Han sank sammen paa Bænken; og idet han løftede sine blaasvulne, dirrende Hænder op mod sit Ansigt, græd han som en Skoledreng, der har faaet Prygl.

- Thu ka' tho la' mig være ... Theg har tho ikke gjort thig no'eth ... og althid ska' thu gaa og tsie the værste Thing thil mig ... og gøre mig bange ... Theg er tsyg ... thet véd thu godt ... og althigevel ... og althigevel .... Hvorfor ka' ... thu ikke .. thla mig være ... i Fred ... ?

Knagsted svarede ikke. Han havde rejst sig fra Bænken og stod bleg og ubevægelig og betragtede sit Bytte.

Gitterlaagen skreg paa sine Hængsler.

- Mørch, der kommer nogen!

- Tha ...

- Der kommer nogen!

- Tha ... nu ska' theg ...

Konsulen gjorde Forsøg paa at staa op fra Bænken, men kunde ikke.

Knagsted hjalp ham.

- Og her er din Stok.

- Tsak ...

- Kom saa!

- Tha ... Og saa gik de.

IV

Da Thomsen hin Aften kom hjem fra Møllegaarden, laa Hane-Mortensen stiv og kold og død i sit Rum i den lille Husflidskuffert.

Stiv og kold og død, og befriet fra Livets Byrder ...

134

Gamle Mo'r Karen hvilede for længst i Søvnens Arme; eller i det mindste laa hun da i sin Seng. Og Manuel listede gennem Stuerne og Køkkenet op paa sit Værelse. Deroppe stod i en Krog en værkbruden Tørvekurv, hvori Mortensen havde tilbragt de sidste Uger, nu da det var begyndt at blive koldt i Vejret, og det ikke længere havde været ham muligt at holde sin elendige Krop varm i Reden ovre under det lille Vindue i Skuret.

Thummelumsen havde tændt Lampen og stod nu med det hensovede Dyr i Hænderne.

- Nu har man udstridt, lille Mortensen, mumlede han - Nu er man færdig! ... Aa Herregud, ja!

Og Manuel blev trang om Hjertet. Græde gjorde han vel ikke; men der laa dog en stor bedrøvelig Klump og trykkede ham indvendig i Brystet.

Og sæt Hanen var gaaet hen og havde strittet*), *forinden* den havde været ude paa Gaarden!

Der jog som et Knivstik igennem ham.

- Da ha'de man været fortabt! ... Men Vorherre var god; og hans Miskundhed varer evindeligt!

Han tog paa ny Tørklædet og svøbte det varsomt om sin døde Ven, Mortensens Ben havde strakt sig stift ud og syntes dobbelt lange og magre, nu Kroppen helt var sunken sammen, efter at den sidste Livsfunke var slukket.

Men de vældige Sporer krydsede lige martialsk hinanden ; og de tvende resterende Halefjer sad endnu paa deres Plads. Vel havde man kapituleret, men med Ære!

Stille lagde Manuel den døde ned i Kurven. Klædte sig af, slukkede Lampen og gik i Seng.

Om Morgen, da Moder og Søn sad ved Kaffebordet, tavse og umeddelsomme som sædvanlig, løftede Thomsen pludselig Hovedet og sagde:

- Mortensen er død i Nat!

Madammens Hænder sank som lammede ned i hendes Skød.

- I Jesu Navn, Manuel! sagde hun og stirrede paa sin ^{*}135 Søn, som om hun ventede at se ham synke til Jorden med det samme.

Men Manuel spiste rolig videre paa sin sparsomt besmurte Morgenhumpel.

- Og Knors? spurgte Karen - Knors har heller ikke vist sig til Morgen?

- Knors er ude paa Gaarden.

- Ude paa ...

- En var derude i Aftes med begge Dyrene.

- Aa Herre ...

- Og nu har di betraadt Fæ-dre-nejorden, som Fa'r sa'e, di skulde.

Karen vred sine Hænder.

- Aa jeg som troede, at du ha'de slaaet di Tanker a' Ho'edet, Manuel ...

- Skal du nu komme med din Snak igen! bruste Sønnen op.

- Nej, nej, nej, Manuel, nej ... Men ...

- Men *hva'* P

- Har du da .... vil du saa da købe ...

- Det kan du la' en sæl' om! - Og Thomsen rejste sig og gik til sit Afskriverarbejde paa Herredskontoret. -

Og om Aftenen, da Mørket faldt paa, pakkede han Mortensen ned i en Papæske og bar ham ud paa

Kirkegaarden og jordede ham hemmeligt i den fæ-dre-ne Gravhøj.

En Morgen nogle Dage senere, sad Madam Thomsen og Emanuel igen sammen ved Kaffeboardet.

Butiksklokken ringede. En Stemme sagde: Værsgod! Det var Drengen med Byens Avis.

- Hent Bladet! kommanderede Thomsen, og hans Hænder rystede.

Mo'r Karen trissede ud efter Avisen og rakte ham den.

Han rev den til sig. Papiret raslede i hans Haand, saa nervøs var han.

- Vil du ikke ha' en Slat Kaffe til, Manuel!

- *Nej!* for Fanden! La' mig saa dov være i Fred! (Thomsen 136 betjente sig ellers aldrig af Navnet paa nogen som helst ond Aand.)

Stilfærdig og lydløst gav Madammen sig til at samle Kopper og Tallerkener sammen for at bringe dem ud i Køkkenet. Men pludselig udstødte hun et Forfærdelsens Skrig og satte skyndsomst Sagerne ned paa Dugen igen.

- Manuel, Manuel, hva' fejler dig dov?

Avisen var gleden ud af Thomsens Hænder og ned paa Gulvet. Og selv laa han tilbagelænet i Sofaen, ligbleg og med lukkede Øjne.

- Manuel, Manuel! jamrede den gamle - Er du blit syg, Manuel ... Hun greb ham i sin Fortvivelse i Skulderen og ruskede ham - Sig mig dov, hva' der er i Vejen, lille Manuel! Ska' jeg springe efter Doktoren?

Manuel slog Øjnene op og saa' sig forvildet om.

- Aa Gud, aa Gud! stønnede han - aa Gud, aa Gud i det Høje! Og jeg, som har gaaet i Rette med ham! Og jeg, som har gaaet i Rette med ham! ... Bed, Mo'r Karen, bed! Tak Gud den Almægtige paa dine Knæ!

- Lille Manuel, lille Manuel ... at det skulde saadan ende, at det skulde saadan ende!

Emanuel havde ladet sig glide ned fra Sofaen. Og idet han foldede sine Hænder og løftede dem op mod det lave Loft, bad han med en underlig skingrende Stemme, der paa een Gang var fuld af Samvittighedsnag og Ruelse, men hvori ogsaa den saligste Glæde vibrede.

- Aa, Vorherre, Vorherre, hvordan skal en dog takke og prise dig for din store Miskundhed og Godhed? Hvordan skal en dog lovsynge dit Navn i Alevighed? ... En er det ikke værd! Nej, nej, nej, en er det ikke værd, lille Vorherre! Dit himmelske Navn skal lyde Dag og Nat fra min Mund for al den Kærlighed, du har vist mig og min stakkels gamle Mo'r, som lovsynger dig i sit Hjerte .... Aa, lille Gud og Skabermænd, vær ikke vred paa en, fordi man stundom har knurret mod din Vilje! Men det trak jo saa længe ud, inden du viste din himmelske Magt; og man er jo kun et svagt, sølle Menneske, der ikke kender dine Stier og Veje! .... Herre, Herre, Tak, Tak! Og nu kommer du og sanker gloende Kul paa en! ... Men se, se, man ligger for din Fod og strækker 137 sine svage Hænder mod dit Aasyn af sin inderste Sjæl for din store Naade! Herre, Herre!

Med Frydeskrig jeg hilser dig, thi du er god, evindeligt, fra nu af og til evig Tid!

Amen, Amen, Amen i Jesu Navn!

Thomsen slog Hænderne for Ansigtet og kastede sig ind over Sofaen som i Krampe.

Mo'r Karen var stiv af Forfærdelse.

- Manuel, Manuel, gentog hun uophørlig - Lille Manuel, lille Manuel, hva' er der? hva' er der? Ska' jeg springe efter Doktoren?

Men Emanuel hørte hende ikke.

Saa ringede Butiksklokken.

- Der er no'en, Manuel! Der kommer no'en! I Jesu velsignede Navn ...

Thomsen rejste sig hurtig og strøg sig med en Haand over Ansigtet.

- Gaa! Gaa ud! sagde han.

- Jamen ...

- Gaa bare! Gaa ud!

- Jo ... jo ...

Næppe var Madammen ude af Døren, før Manuel greb Avisen.

- Jo, der stod det: 23811-50,000 .... Søde, lille, elskelige Vorherre! Søde, lille, elskelige Vorherre: *Halvtredsindstyvetusinde!* ... Hvor meget var fire i halvtreds?

Han plukkede febrilsk en Stump Blyant op af Vestelommen og lavede et Regnestykke paa Avisens Margin:

- Fire i fem er en Eengang, og een i Mente ... Fire i ti er en Togang, og to i Mente ... Fire i tyve er en Femgang, og to Nuller bagefter . . . Tolvtusind og Femhundrede! Tolvtusind og Femhundrede!

.... *Mo'r!*

Madam Thomsen kom farende. Hun troede, at Drengen var ved at dø. Men da hun saa' ham staa lyslevende og oprejst midt paa Gulvet, trak hun Døren til og sagde:

- Di er ikke gaaen endnu derude ...

138

Men Manuel greb hendes Haand og drog hende hen til sig.

- En har været ond imod dig, Mo'r Karen ... sagde han blødt - En har somme Tider ikke været, som en skulde være ...

- Hvem? ... Du? ...

- Men nu skal det nok bli'e anderledes, vedblev han og klappede hendes Arm - En lover dig helligt, lille Mo'r Karen, at nu skal det nok bli'e anderledes!

- Men Manuel ... Karen var grædefærdig.

- En vil være god mod *alle Mennesker* nu! bedyrede Thomsen - Fra Dags Dato vil en være god mod alle Mennesker paa hele Jorden!

- Aa Herregu', lille Manuel .... Taarerne trillede ned ad den rare Kones Kinder.

- Jo, en har været dig en slet Søn ...

- Nej ... nej ...

- Et rent Utuske af en Søn!

- Aa nej ... nej ...

- Og et slet *Menneske* har en været! ... En har stjaalet fra sin egen Mo'r.

- Var 'et *dig*, der ha'de ta'et Kronen? spurgte Karen med opspilede Øjne.

- Ja ... men nu skal alting blive godt igen, Mo'r Karen! En skal være saa god, saa god imod dig! En har bare været ond, fordi en har haft det ondt... En har jo hverken vidst ud eller ind om Fremtidshaabet ... Men nu spirer Glæden, og saa blfer man god ... Vi skal leve i Fryd og Salighed, Mo'r Karen; og du skal faa Kjoler, mange Kjoler ... Og Gaarden skal repareres, og Haven og Søen ug ... Aa, Gud i sin høje, straalende Himmel være evig lovet og priset!

Manuel slog sine Arme om Moderen og trykkede hende heftig ind til sig.

Saa var der en Stemme ude i Butikken, der i et mindre blidt Tonefald raabte:

- Madam Thomsen, hvor er De dog bleven af? Og med et:

- Gui, jeg har *glemt* hinner! rev den lille Kone sig løs og for ud.

139

En halv Timestid senere kom Emanuel ned fra sit Loftsværelse. Han var iført det blaa Cheviotstøj og

havde sin stive Filthat i Haanden.

Mo'r Karen sad i sin Stol og syede paa de evige Lommetørklæder. Og da hun saa' hen paa Sønnen, syntes hun, at han var vokset.

- Du rejser altsaa, Manuel? spurgte hun frygtsomt, thi hun var endnu ganske forvirret af Drengens besynderlige Adfærd.

- Javel rejser man!

- Jamen ... Kontoret, Manuel? ... Han traadte hen til hende og lagde en Haand paa hendes Skulder:

- Fra Dags Dato blæser man Kontoret en Højskotsk, Mo'r Karen!

- Jamen ... Manuel ... hva', jeg forstaar ikke, hva' ... Taarerne begyndte igen at pible frem i hendes Øjne. Thomsens runde Ansigt lyste.

- Naar man kommer tilbage, sagde han - skal man fortælle dig det alt sammen!

Men han kunde dog ikke dy sig og fortsatte triumferende:

- *Nu* kan man bli'e Proprietær, hva' Time man vil! Og pludselig stak han i overstadig Lystighed en Finger hen mod Karens Hals.

- Dikkedik, Enkefru Thummelumsen! sagde han - Man kommer hjem med Syvtoget. Vil Di til den Tid ha' ens Tevand serveret!

Og saa tog Glæden ganske og aldeles Magten fra ham. Han slog sine Arme om Moderens Hals, trykkede hende paa ny ind til sig og sagde med en Stemme, der dirrede af Fryd:

- Man kunde ha' Lyst til at leje Trommeslager Halberstadt, Mo'r lille Karen, og la' ham melde det til *hele* Byen!

V

Overlærer Clausen var flov; flov og plaget af Samvittighedsnag. Siden hin noget ryggesløse Aften i Dolkeklubben listede han sky gennem Gaderne, naar han gik sine Ture. Og 140 han trak først Vejret normaliter, naar han var sluppen vel uden for Byporten og vandrede ad de øde Veje mellem de graa, efteraarstriste Marker.

Han var en alvorlig Mand og en Mand af Selvtugt. Og derfor talte han sig stedse haardt til, saa ofte Mindet om denne Aften stak sit grinende Satyrfjæs frem. Han forstod ikke, hvordan han saaledes kunde slippe Styret over sig selv! Det var hændet et Par Gange før deroppe ved Møderne; og hver Gang havde han i Uger efter følt sig saa ussel og brødebetyngt, at han næsten ønskede sig at være en Muldvarp for at kunne dølge sin Skændsel fem Fod under Jordens Overflade.

Han smurte lynsnart ned ad en Sidegade, hver Gang han saa' en »Broder« i Horizonten. Og særlig var det jo »Livsens per-so-ni-fi-cerede Ondskab«, han flyede for. Og han veg uden om Toldbodbygningen og dens Omgivelser, som en aldrende Siftsdame viger uden om en Landevejskro eller et Herrebadeetablissement.

Men sine Formiddags- og Aftenture maatte han trave; da ellers Tilværelsen vilde forekommet ham meningsløs.

Der var stort Halløj i Bredbrostræde!

Blomkaalsmarie, Grøntkonen, stod midt i en Klynge Mennesker ude paa Gaden foran sin Kælderhals. Hun skældte og smældte og skreg op og truede til Himmels med sine knyttede rødsorte Næver. I Klyngens Centrum saa' man en gul Spanskrørsstok hæve og sænke sig. Og en Hund hylede derinde af alle Livsens Kræfter.

Overlærer Clausen drejede ind fra Voldsmuget. Menneskehoben spærrede hele den smalle Gade og standsede ham.

- Hvad er her paa Færde? spurgte han og borede sig frem.

- Han sla'er min Hund ihjel! hylede Marie - Han tæ'sker Livet a' hende! Waldine! Waldine! Mit Dyr, mit Dyr! Der traf han hende li'e oven i Hovedet.

Slagene faldt langsomt og taktfast, og Hunden stemte Tonen op for hver Gang, den blev ramt.

- Waldine, Waldine! hvinede Blomkaalsmarie - Riv hende dov fra han a'!

141

- Hun har jo bidt ham! sagde en gammel Mursvend i blaa Bluse og hvid Kasket - Hinner sker kun hinneres Ret!

- Hun snappede efter *mig* i Gaar! nikkede en fed Kone med en Mælkespand i Haanden.

- Og Børnene vælter hun! nikkede en Moder.

- Sla' hinner bare flad! opfordrede en Læredreng - Saadden en Skidtsag!

Clausen var naaet ind i Klyngen, og saa' nu en lille, bredskuldret Mand, der stod og holdt en rødbrun Puddel med den ene Haand fast i Halskindet, medens han med den anden lod en tyk, gul Spanskrørsstok danse paa dens Ryg.

- Menneske! sagde Overlæreren og greb Manden i Armen.

Mennesket drejede Ansigtet om imod ham. Det var Tolder Knagsted.

- Er det *dig!* sagde Overlæreren forfærdet - Hvad i Himlens Navn er det dog du bestiller!

- Fjorten! talte Knagsted uforstyrrelig - Goddag, Clausen! Jeg driver en Djævel ud! Femten!

Stokken faldt, hver Gang han nævnede et Tal.

- Du skamferer jo Dyret, Knagsted!

- Gu' gør jeg ej! Seksten!

- Hun ska' ha', hva' der tilkommer hinner! grinede Mursvenden - Læg bare i, Hr. Kontrollør.

- Sytten! talte Esau og »lagde i«. Dyret vrælede og skar Tænder.

- Poleti-i! hvinede Grøntkonen pludselig - Poleti- i! Waldine! Waldine!

- Saa, hold nu op, Knagsted!

- Ja, naar jeg er færdig! ... Atten!

- Hvor mange skal den da ha'?

- Toogtyve ... *Nitten!*

- Hurra-a! skreg Læredrengen - Det rødhaarede Vildsvin!

Blomkaalsmarie langede en Næve ud efter ham. Men han smuttede væk.

- Ka' du gi' en Gullerod! sagde han.

- Tyve! talte Kontrolløren - Enogtyve ... *To-og-tyve!* Færdig!

142

Og han løftede Hunden i Vejret og smed den over imod Grøntkonen.

- Hurra-a! brølede Mængden - Længe leve Blomkaalsmarie og hendes Pillekartofler.

- Kom saa, Clausen. Lad os gaa!

- Ja, sagde Clausen.

- Og de borede sig ud og gik.

Da de var kommen omkring Hjørnet ind paa Søndergade, strakte Esau Armene i Vejret og sagde:

- Puhh! det lettede!
- Hvad ha'de Hunden gjort dig?
- Den ha'de sgu ikke gjort mig noget; saadan da!
- Bed den dig?
- Næ.
- Jamen ...
- Aa jeg trængte til at røre mig. Og saa har den saadan et nederdrægtigt Fjæs!
- Jo, men det ...
- Har *du* ikke somme Tider Lyst til at tærske løs paa et eller andet?
- Nej! aldrig! sagde Overlæreren afgjort.
- Men det skal være noget levende. Hva'?
- Aldrig! gentog Clausen - Aldrig!
- Ikke ? ... Naamen du har vel ogsaa faaet tærsket dig ud, dengang du praktiserede! ... Gaar du hjem?
- Hva'ba?
- Gaar du hjem til dig selv nu?
- Ja...
- Har du noget imod, at jeg gaar med?

- Næ-i ... sagde Overlæreren overrasket - det skal være mig en Fornøjelse! sagde han. Men der gik ham et Stik igennem Hjertet, thi nu var Opgørets Stund vel inde. Og han var vaabenløs; hans Samvittighed var skiden.

- Jeg vil gerne se dine Blomster, nemlig.

- Det skal være mig en Fornøjelse, kære Knagsted. De gik videre i Tavshed. Og der var som sædvanlig næsten mennesketomt paa Gaderne.

143

Overlærer Clausen boede paa første Sal i et lille, gammelt Bindingsværkshus ved Foden af de hvide Søstres Kirkebakke.

Foran Gadedøren var der to brede Sandstensbænke med høje, snirklede Rygstød af samme Materiale. Bænkene gik lodret ud fra Husmuren og dannede ligesom en lille Forgaard, der var overskygget af to store, bredkronede Lindetræer. Nu var Træerne jo nøgne og afbladede; men om Sommeren var der en sval og skyggefuld Siddeplads.

Tolderen standsede ude paa Kørebanen. Og som om han aldrig havde lagt Mærke til Huset før, sagde han :

- Her bor du jo hyggeligt!
  - Ja, ikke sandt! nikkede Overlæreren glad - Og se Gadedøren!
- Den var lav og bred med Snitværk paa Fyldingen og store Smedejærnhængsler.
- Ja, den er god nok! Clausen blev ivrig.
  - Huset er bygget 1776! forklarede han - Det staar skaaret deroppe over Døren.
  - Jaja!
  - Kan du se, hvad der mangler?
  - Mangler ... ? Næi ...

- Hihi, jo! Kan du ikke se, der mangler et N I Anno?

- Staves det med to N-er?

- Hi ja, det gør det rigt'nok! Vidste du ikke det?

- Næi. Er det Latin?

- Ja, *kære Ven!* véd du ikke ...

- Nej; *det* har jeg jo aldrig ædt noget a'.

- Næ, naturligvis! ... Men du kan tro, at han, der har bygget Huset, han har været stolt af sit Værk alligevel! fortsatte Overlæreren fornøjet og snaksom - Og her paa Bænkene har han og Naboerne siddet om Aftenen med deres Øl og deres Piber!

Clausens Ansigt lyste.

- Jeg elsker alt saadant gammelt! sagde han - Men kom nu op! der er ogsaa morsomt.

De traadte ind i en temmelig stor, stenlagt Forstue (røde Mursten paa Kant). Der var hvidmalet Bjælkeloft og blaablomstret 144 Tapet. Og til hver Side var der en lav, hvidmalet Dør med gul Messinglaas.

En smal, stejl Trappe førte op til første Sal.

- Denne Vej, sagde Clausen ivrig - denne Vej. Knagsted begyndte at stige op.

- Den er noget lodret! sagde han.

- Jamen, det er jo netop det yndige!

- Aa ja ...

Øverst oppe løb et Rækværk rundt om Trappeaabningen, hvorved der dannedes ligesom en smal Balkon langs alle Vægge.

- To Værelser til højre og to til venstre, forklarede Clausen - Nu skal jeg hjælpe dig!

Og travl snappede han Tolderens Hat og Stok og hjalp ham Overfrakken af.

- Er det ikke en dejlig solid Knagerække? sagde han og hængte Tøjet - Værsgod! (og han aabnede Døren til venstre). Jeg kommer straks; jeg skal bare ud i Køkkenet og se, om Konen er gaaet.

Knagsted traadte ind.

- Det er min Dagligstue! præsenterede den glade Pædagog - Og der bag ved er Sovekammeret. Og ovre paa den anden Side er Spisestuen og Køkkenet.

Han blev staaende for at høre Esaus Beundringsudbrud. Men da det lod vente paa sig, sagde han selv:

- Synes du ikke, det er en rar Stue?

- Storartet! ... Og der har vi jo Driverierne!

- Ja-ha! lo Overlæreren hjertensfornøjet - Du maa gerne gaa hen og se paa dem.

- Tak.

Knagsted stod midt i Stuen og saa' sig om.

Ogsaa her var hvidmalet Bjælkeloft og gammelt blomstret Tapet. Og hele den ene Væg var en stor Reol fyldt med Bøger. Møblerne var mørkpolerede Empiremøbler med Pæretræs Indlægning. Og rundt om paa Væggene hang gamle Staalstik og Litografier.

Og foran de to Fag lave, smaarudede Vinduer stod »Driverierne« : to store, grønmalede Blomsterborde fulde af Potteplanter. Ogsaa i Vindueskarmene stod Blomster. Og 145 der var Tæppe over hele Gulvet; og i Kakkellovnen i Hjørnet blussede en lystig Ild.

- Næ, hun var gaaet, sagde Clausen og kom ind igen - Men jeg kan godt lave Dig en Kop Kaffe selv, hvis Du vil?

- Nej Tak, du! Jeg skal jo ned og spise Frokost paa Bygningen nu.

»Bygningen« = Toldbodbygningen.

- Men en Pibe da?

- Ja Tak.

- Merskum eller Porcellæn?

- Helst en rigtig tør Porcellænspipe, hvis du har ... Men her er jo ingen?

Overlæreren blinkede polisk; man kunde se, at han havde en stor Skælm bag Øret.

- Kom! sagde han og aabnede Døren ind til Sovekammeret - Kom I

Det var et Jomfrukammer, dette! sirligt og pillent i hver en Krog! Hvide Gardiner for Vinduerne; Natbord med hvidt, blondkantet Forhæng, og hvidt, fileret Tæppe over en Seng med »Himmel«.

Esau stod paa Tærskelen.

- Hvor kan du egentlig nogen Sinde falde paa at drikke dig fuld, Clausen! spurgte han - med *det* Værelse.

Overlæreren ligesom sank i Knæene, saa overrumplende kom dette Angreb ham. Han havde i sin glade og hyggefulde Stemning ganske glemt ... og nu! Han rødmede og stønnede og vred sine Slikasparges, saa de var ved at gaa af Led.

- Ja ... kære Ven, sagde han - bedste Ven ... jeg ... jeg ... det var *meget* urigtigt af mig ... jeg ... jeg ... Du bærer da ikke Nag til mig? ... Jeg ...

Esau lo:

- Aa, vi har ikke noget at lade hinanden høre, kære Overclausen!

- Jo ... jo, det var mig som ... Og jeg har ogsaa hele Tiden villet gaa ned til dig paa Bygningen ... for at bede om Undskyldning; men ...

-- Skal vi saa ha' den Pibe? spurgte Knagsted.

- Du er altsaa ikke vred, kære Ven?

G.W. VII 10

146

- Jeg er da ikke Idiot! Overlæreren greb hans Haand.

- Tak, Tak! ... Det skal aldrig SKE mere ... Tolderen trak Haanden til sig.

- *Skal* vi saa ha' den Pibe? gentog han - din... Lilje! .... Men her er jo heller ikke nogen!

- Saa taler vi altsaa ikke mere om *det*, Knagsted?

- *Nej!* Men *Piben*, Mand!

- Her, her! sagde Clausen og drejede sin Gæst med Ansigtet om mod Væggen ind til Dagligstuen - Her!

- Naada! udbrød Esau overrasket - Det maa jeg sige! Det er sgu ligesom at komme paa Tøjhuset!

Hele Væggen var behængt med Piber. Vel op mod de halvt hundrede. De hang i den sirligste Orden. Først en Merskums og saa en Porcellæns; saa igen en Merskums og saa paa ny en Porcellæns, osv. osv. efter Størrelsen.

- Ja, jeg *samler* jo paa dem, sagde Clausen forklarende.

- Det ka' jeg sgu se!

- Vil du ha' en stor eller en lille?

- En Mellem!

Overlæreren lod sit Blik glide hen over Arsenalet.

- Saa ta'er vi Nummer otteogtyve! sagde han afgjort.
- Lad os *det!* nikkede Knagsted.
- Vil du ha' en fin eller en grovskaaren Tobak?
- Aa Herregud, skal jeg nu ogsaa vælge den! ... Grov!
- Haardt eller let stoppet?
- I den almægtige Guds Navn: *let!* ... Og en himmelblaa Tændstik med kanariegul Sats I Clausen daskede spøgefuldt ud efter Tolderen.
- Du bli'er da dig selv lig, Knagsted!
- Tak i lige Maade! sagde Knagsted.

Saa sad de inde i Dagligstuen og dampede og snakkede. De sad hyggeligt i hver sit Hjørne af Empiresofaen, og Ilden blussede i Ovn.

- Ja, man si'er det! nikkede Overlæreren forarget - Lille Thomsen overraskede hende derude engang i Sommer, da hun gik og skar Roser af!

- Naa, ja Herregud! ...

147

- *Det* vil du da vel ikke forsvare?
  - Forsvare ? ... næi ...
  - Ude paa Kirkegaarden! Paa Gravene! Næi, véd du nu hvad!
  - Hun *samler* maaske paa Roser ...
  - *Samler* ...
  - Ja. Hun holder maaske meget af Roser.
  - Det er da ingen Grund til at *stjæle!*
  - Stjæle ... ! Fy-y ... Ikke saa haard! Knagsted drejede Ansigtet om mod Vennen:
  - Se paa mig, Clausen ... Nej, lige i Øjnene! Clausen saa'. Dog ikke uden at blinke.
  - Hvor mon du har den dobbelte Fuchsia fra derhenne, lille Clausen?
- Overlæreren blev rød som selve Fuchsiaen.
- Ja der ser du! nikkede Esau, og hans Totter morede sig - Alle Samlere »stjæler«!
  - En sølle Aflægger ...! mumlede Pædagogen.

- Jaja! Men hvis du nu havde »samlet paa« Diamanter ...! Hør? Tolderen greb sin Vært i Armen - Du er da vel kommen ærlig til dine Piber? Du *har* vel ikke hugget Nummer otteogtyve! Jeg synes, den smager af Forbedringshus!

- Du spørger altid saa massivt! mumlede Clausen uvilligt.
- Hæ, hæ! ... Næ, man skal samle paa Kommaer, skal man! Dem er man nødt til selv at slide for!
- *Samler* du da virkelig paa Kommaer? spurgte Overlæreren vantro.

- Gu' gør jeg saa ja! Her skal du se ... (Knagsted trak sin Lommebog frem og bladede i den) her er de sidste Resultater.

Han pegede ned paa et Blad og læste:

- Ewald: Fiskerne. 27,335. Balders Død: 45,860. De brutale Klappere: 39,022 ... Jeg samler jo kun paa *danske* Forfattere, forstaar du. Man skal være Specialist. Og det andet var jo heller ikke til at overkomme! ... Og naar jeg nu er færdig med Ewald, vedblev han - saa tæller jeg ham sammen. Det er i Grunden det

morsomste! Holberg gi'er over seks Millioner, du! ... Men man skal være forfærdelig 148 omhyggelig; for det er saa irriterende, naar det ikke stemmer anden Gang!

- Tæller du dem *to* Gange? spurgte Pædagogen med Øjne som Desserttallerkener.

- Hi-ja-a! Og anden Gang bagfra! Clausen faldt i Tanker. Det maatte være et Pokkers rart Arbejde at sidde og pusle med i de lange Vinteraftener .. I

- Maa jeg gaa ind og stoppe en frisk Pibe? spurgte Tolderen og puttede Kommaerne i Lommen.

- Hva' si'er du ...?

- En frisk Pibe!

- Ja, gerne, kære Ven! gerne, gerne!

- Hvad Nummer maa jeg ta'?

- Ja, det skulde jo rigtignok helst være Nummer niogtyve ...

- Saa *ta'er* jeg Nummer niogtyve, naturligvis!

- Men det er en Merskums, Knagsted ....

- Jeg bøjer mig for Verdensordenen! sagde Knagsted og gik ind og stoppede.

Og lidt efter sad de igen hyggeligt i hver sit Sofahjørne og dampede. Og da Piben var røget ud, rejste Esau sig og tog Afsked.

Overlæreren fulgte ham ud paa Trappegangen og takkede ham saa mangfoldigt for Besøget.

Saa gik han tilbage ind i Dagligstuen. Midt paa Gulvet blev han et Øjeblik staaende og lod tankefuldt sine Fingre løbe op gennem Haaret. Derpaa tog han et langt Skridt frem mod Reolen og snappede en Bog ned fra den næstøverste Hylde. Og smilende, halvt forventningsfuldt og halvt genert, satte han sig med Bogen hen ved sit Skrivebord.

Han havde faaet en aldeles uimodstaaelig Lyst til at se efter, hvor mange Udraabstegn der var i Shakespeares Richard den Tredje ...

VI

- Nu be'er jeg Dem! sagde Siameser Lassen (og hun var sprutrød i Kammen) til Siameser Heilbunth, er ikke det lille Vinkelmaal til Emanuel Thomsen gaaet ganske fra sin Smule Forstand, fordi han har haft Lykke til at vinde de 149 to Mark og fire i Lotteriet! Jeg kommer ned i Butikken her forleden og skal ha' en halv Alen Elastik af de krusede, *véd* De, til Strømpebaand - Lassen er jo paa det Punkt gammeldags! - og saa stikker han, Gildingen - for et *rigtigt* Mandfolk er han ved Gud i Himmelen ikke! - og saa stikker han Næsen i Sky og si'er: »Min Fru Moder driver ikke længere Forretning«! »Fru Moder«, nu be'er jeg Dem! den Lappemadam! Og nu skal de være Proprietærfolk! Hva'? Og *han*, der har været slet og ret Opvarter i Foreningen! *Nej*, jeg *si'er* rigt'nok som salig Bjerregaard, at naar *Skidt* kommer til Ære og *Stodder* til Mønt, saa begynder Hønsene at gaa med Laksko!

Og Siameser Lassen udstødte et Indignationsprust, der fik Hagebaandene paa Siameser Heilbunths Visithat til at smælde.

Naa, men hele Byen var optaget af Familien Thomsen. Naar Manuel krabbede ned gennem Søndergade i sit Cheviotstøj, som nu var degraderet til Hverdagsdragt, fyldtes alle Kramboddøre af Svende, og mod alle Ruder sad fladtrykte Næser. *Ham* generede det kun lidet eller intet; men gamle Mo'r Karen turde næppe vise sig paa Gaderne; og hun led de fæleste Kvaler, førend hun vovede sig ind til Urtekræmmeren eller Bageren for at gøre sine Indkøb. Klæderne blev noget nær revet af Kroppen paa hende af Koner og Piger, der med griske Hænder halede hende til sig for at udspørge hende: *Købte* De Gaarden? *vilde* De købe Gaarden? *havde* De købt Gaarden? *Havde* De *arvet*, *havde* De *tjent*, *havde* De *vundet* Pengene? Hvor *meget* *havde* De arvet, *tjent* eller *vundet* ... ? Den arme Kone kom hjem øm i alle Ledemod og ør i Hovedet som efter en

Karrusseltur, i den Grad blev hun maltrakteret af det deltagende Folk.

Men hjemme i Sofaen i Bagstuen sad Manuel med det ene Ben storhertugmæssigt slængt over det andet og med Byens Avis spilet ud foran sig i hele dens Bredde.

Og saa havde han lagt sig efter at ryge. Han havde anskaffet sig en Pibe, der var fuldt saa velvoksen som han selv.

- Man bliver noget længe borte! sagde han og hævede sit skiverunde Ansigt frem over Bladet. Piben stak ham i venstre Mundvig.

150

- Det er jo ikke til at slippe fra dem! stønnede Madammen og sank ned paa en Stol - Di er jo ved at gøre en taavelig med deres Præk om Gaarden!

- Er man ikke færdig med at tale om den endnu! sagde Thomsen overlegent (Han haabede i sit Hjerte, at man aldrig vilde blive færdig!) - Her staar en god Fje-dervogn til Salgs (Han slog flot med Fingrene paa Avisens Bagside) ; synes du, man skulde ta' ud og se paa den?

- Der er jo længe til endnu, inden vi faar Brug for Vogn, Manuel ...

- En Fje-dervogn vil man altid faa Brug for!

- Ja, naar vi sidder der ...

- En tror alligevel, at man ta'er ud og ser paa den!

- Ja, gør du *det*, Manuel ...

Der gik næppe en Dag til Ende, uden at Thummelumsen »saa' paa« et eller andet. Han købte sjældent noget; thi han holdt stadig væk ikke rigtig af at rykke ud med Kontanter. Men han lod sig give »Forkøbsret«; og rejste saa af Sted igen med en Holdning som en Brandmajor. Han lod Heste »trave« for sig, befølte Køer og mønstrede Svin og Faar. Ja, han var endogsaa et Par Gange taget ud for at se paa Gaarde, som han aldrig i Evighed havde haft i Sinde at købe, da Familieejendommen i Lindenberg var det eneste Jordegods i Verden, som han brød sig om at komme i Besiddelse af. Men han lod sig vise rundt i Lo og Lade, vurderede Besætningen og undersøgte Jordernes Bonitet. Hvorpaa han lod sig Gaarden »give paa Haanden«, spiste til Middag med Familien og drog hjem igen.

Han var fuldt ud lykkelig nu, den bitte Emanuel. De femten henrundne Sorgens og Nedværdigelsens Aar tog han som en »Prøvelse«, Gud den Almægtige havde lagt paa hans Skuldre for gennem Tugt og Ave at gøre Oprejsningens Time endmere lys og straalende. Og han var virkelig i sit Hjerte Gud taknemmelig ligesom et Barn, der af en streng, men kærlig Fader har faaet et brændende og længe næret Ønske opfyldt. Og ligesom et Barn bliver elskværdigere og omgængeligere, naar der spredes Glæde paa dets Vej, saaledes kom nu ogsaa al det gode og naivt elskelige frem, som altid havde ligget paa Bunden af Manuels Sjæl; og hans 151 Bryst svulmede af Trang til at forlige sig med hele Verden, til at trykke alle Hænder og hviske venlige og spøgefulde Ord i alle Øren.

Men Byen fandt ham endnu latterligere i hans smilende Sejrglæde og naive Selvfølelse.

Den pegede hemmeligt Fingre ad ham og lo højlydt i Krogene. Og Thomsen saa' intet og hørte intet, saa opfyldt var han af sig selv og af den store vidunderlige Naade, Gud Herren havde ladet ham vederfares. Thi det var Gud først og Gud sidst: At man er funden værdig til en saadan Miskundhed, Mo'r Karen! - Men man priser da ogsaa dagligen den Almægtige paa sine Knæ! Og Manden gjorde, som han sagde: Hver Aften, før han besteg sit Leje, lagde han sig i sin lidt vel lange Skjorte (en uomsyet Arv fra Faderen) ned paa det lille Kludetæppe foran Sengen og sendte en varm Tak til Himlen, fordi den omsider havde bønhørt ham. Hans Hænder var foldede, og hans Ansigt nidkært vendt op mod Loftet. Og naar Takkebønnen saa var til Ende, tog han Bankbogen, som han stedse bar hos sig i sin Frakkes Inderlomme, aabnede den og betragtede længe Summen; stak derpaa Bogen ind under Hovedpuden, lagde sit kuglerunde Ejdammerhoved til Hvile paa Puden og sov sødeligen ind for næste Morgen at vaagne op til en ny frydefuld Dag.

Men lidt »højbenet« kunde man jo ikke nægte, at han var ble ven. Hans Ryg havde rettet sig (Mo'r Karen paastod ligefrem, at han var vokset), Hovedet sad knejsende paa den korte Hals, og han forsøgte at skyde den skæve Skulder i Vejret. Desuden havde han anskaffet sig en Spadserestok samt et Par brune Skindhandsker, som han bar skødesløst i højre Haand og af og til daskede sig med paa Laaret. Og om Søndagen optraadte han i lang, sort Diplomatfrakke og graastribede Bukser.

Alle sine Smaastillinger havde han opgivet.

- Man har det ikke længer nødig, Hr. Herredsfoged, havde han sagt, da han var henne at formulere sin

Opsigelse - og De vil af det foranførte kunne indse, at ens Stilling har ændret sig saaledes, at det ikke mere vilde passe sig for en at sidde paa Deres Kontor og kopiere Aktstykker!

152

»Det foranførte« var, at han under Tavshedsløfte havde betroet Herredsfogden, at han agtede i en snar Fremtid at købe sin Fædrenegaard tilbage.

Og til den Sagfører, hos hvem han ogsaa havde arbejdet nogle Timer om Ugen, havde han udtrykt sig i lignende sirlige Vendinger.

Men Opsigelsen af sin Stilling som Tjener i Dolkeklubben, havde han ment at kunne nøjes med skriftlig at tilstille Formanden, Hr. Redaktør Heilbunth ...

Naa, dette fik nu være, hvad det var! Men at han en skønne Dag havde placeret sig paa en Stol i Butikken derhjemme, og med en overjordisk Haandbevægelse havde vist de købelystne Damer Vintervejen, idet han sagde, at han meget beklagede ikke at kunne effektuere deres ærede Ordres, »da min Fru Moder fra Dags Dato har ophævet sin Forretning og trukket sig tilbage til Privatlivet«!... *det* bragte alle Madam Thomsens gamle og virkelig trofaste Kunder til at skumme af Raseri og Forargelse. De for ud af Butikken og slog Døren i efter sig med en saadan Larm, at Mo'r Karen hver Gang gav et lille Skrig fra sig inde i Bagstuen, hvor hun havde faaet det strengeste Paabud om at forblive.

Men Manuel smilede højt! Og otte Dage efter blev Varer og Inventarium solgt ved offentlig Auktion i Stadt Gammelkøbings Auktionslokale. Butiksgulvet blev malet, Væggene tapetserede, de gamle Møbler oppe fra Loftet og ovre fra Haneskuret blev pakket ud, gnedet af, stillet op. Og nu havde Familien Thomsen tvende Saloner.

Men til Trods for at Manuel nu ligesom følte sig hævet op i et højere Samfundslag, aflod han dog ingenlunde fra sin Yndlingsgerning. Regelmæssig to Gange om Ugen kunde man se ham tidlig om Morgenens sysle med Kost og Vandkande uden for Huset paa Fortovet og paa sin halve Portion Gade. Og Dørlaase og Vinduer fik deres lørdagslige Brændevinsoverhaling; og Møblerne deres Petroleum.

- Det sidder en i Fingrene, Mo'r Karen! sagde den lille Mand - Og saa bør man desuden holde sig i Øvelsen, til man kommer ud paa Gaarden.

Og Mo'r Karen tav og nikkede, som hun tav og nikkede til alt, hvad Sønnen sagde og gjorde. Hun havde faaet en 153 næsten mystisk Respekt for ham fra den Time at regne, da han havde fundet for godt at meddele hende, at Gud Herren havde ladet ham vinde over tolv Tusinde Kroner i Lotteriet. Hun var nu fuldt og fast overtydet om, at han stod i Pagt med højere Magter. Og den Omstændighed, at Pengene var kommet akkurat *tre* (Gud Fader, Gud Søn og Gud den Helligaand) Dage efter, at Knors og Mortensen var bleven bragt ud paa Gaarden, og »Aabenbaringen« altsaa havde bestaaet sin Prøve, *det* havde fyldt hende med en urokkelig Tro paa, at ene Manuel nu og for Fremtiden burde raade og styre.

Og dog følte hun sig stundom som paa de vildene Vover. At Drengen saa pludselig opsagde alle sine Pladser; at han jog Kunderne ud af Butikken; og at han lod Traad og Garn og Bændler og Knapper og Disk og »hele Molevitten« køre op paa Hotellet og sælge, det forekom jo hende som det rene, skære Galmandsværk! ... Men hun knyede ikke. Hun sad bare og sank sammen og spekulerede i sin Stol ... Og saa *var* han jo bleven saa overskrævs mild og venlig i Omgang! Vil lille Mo'r Karen ikke ha' *det*? Og vil lille Mo'r Karen ikke ha' *det*? Og lille Mo'r Karen skal virkelig ha' flere Husholdningspenge! Og lille Mo'r Karen skal virkelig ha' en ny Kjole, og et nyt Sjal, og en ny Kappe! ... Men, men, men ... *Godt* var 'et da, at Manuel ikke var røget til og ha'de købt Gaarden straks! Se der ha'de dog gamle Mølle-Mortensen, det Skabilken! vist sig som en fuldgod Ven, da han ha'de forklaret, at Cornelius derude vilde være lindere at komme op ved hen ad Foraaret end nu, da han ha'de haft den svære Høst at strangulere i Hullerne. Og Prokuratoren, Drengen ha'de talt med, ha'de raadet til det samme ... Ok ja, saa ha'de hun da Vinteren at lægge sine Tanker til Rette i, ha'de hun ... Ok, ja, *okja!* Men, men, men ...

VII

Det var Mortensaften den tiende November.

Thomsen havde for en otte Dages Tid siden været ude hos en Gaardmand i Græsted for at »se paa« en Springtyr. Og samtidig havde han aflagt Besøg hos Morbroder Jakob og inviteret ham og Wulfdine ind at

spise Mortensgaas.

154

Manuel og Degnen sad ude i Eksbutikken, der havde faaet Navn af Dagligstue nu. Kvinderne syslede med Borddækningen i Bagværelset. Og Gaasen brasede i en Gryde paa Komfuret i Køkkenet. Æbler og Svedsker var der i dens Mave; og den fyldte hele Huset med den lifligste Duft.

Klokken var kun fem; men der skulde allerede spises til Aften. Gæsterne havde lang Vej hjem.

Morbroder Jakob var ikke meget talende. Han havde nu op mod de femogtyve Aar slidt paa sin Stemme i Kirken og Skolen; derfor var han helst sparsommelig med den uden for Tjenestetiden. Han lignede ikke sin Søster. Ja, det skulde da være de milde, blaagraa Øjne. Ellers var han lang og benet med en mat, bleggul Ansigtssfarve. De stærkt graasprængte Nakkehaar laa i et sirligt Sving op over den skaldede Isse. Og saa havde han Hakkeknivsskæg. Det vil sige: der gik fra det ene Øre til det andet en smal Strimmel stride Haar ned langs Kinderne og ind under Hagen. Og saa smal og næsten knivskarp syntes denne Skægprydelse, at havde nogen taget ham i Ørene og vrikket hans Hovede frem og tilbage over et Køkkenbord, skulde man formode, at man kunde have brugt ham til at hakke Grønkaal med.

De talte om den store Thomsenske Begivenhed.

- Ja, sagde Manuel - og saa var det, at en brang Dyrene ud paa Gaarden; og tre Dage efter var Gud der med sin Naade!

- Aaja, saamænd ja, nikkede Degnen - Og nu vil du købe Gaarden?

- En har jo ikke tænkt paa andet, Morbror, siden en blev jaget fra den!

- Aanej, saamænd, nej. Det er jo ogsaa skønt nok.

- Du skal sikken Gaard, det skal blive! sagde Thomsen med lysende Øjne - akkurat som i Bedstefaders Tid!

- Aaja, den kan jo trænge til det.

- Haven skal lægges om, og Søen skal renses op, og nye Vinduer og Døre!

- Der skal ellers Penge til, Manuel.

- *Dem* har man! lo Thummelumsen og slog sig paa Lommen, Saa blev han pludselig alvorlig og tilføjede - Gud 155 Herren har jo i rigeligt Maal udgydt sin Velsignelse over en, Morbror Jakob!

- Men Landbruget? spurgte Degnen, der jo havde været Dus med Vorherre i femogtyve Aar, baade hellig og Søgn, og derfor tog ham med forholdsvis Ro - Hva' gør du ved Landbruget?

- Man ta'er sig en Avlska'l, en *flink* Avlska'! Og Mortensen besørger Møllen. Og Mo'r og en sæl sørger for Huset og Haven. Det skal nok gaa!

- Aaja, saamænd, ja. Men Karen er jo gammel! bemærkede Degnen, og hans Øjne drejede sig langsomt hen mod Søstersønnen.

- »Karen« er en Knop! sagde Manuel overstadigt.

- Jo, aajo ....

- Og en kunde jo maaske ogsaa falde paa a' gifte sig, Morbror, nu en har faaet Smør til Brødet!

- Ja-a ... (Den gamles Øjne blev opmærksomme.)

- Om Gud Herren vilde lade en træffe en dertil passende Quinde.

- Den sande Quinde er vanskelig at komme over, Manuel.

- Med Guds Hjælp, Morbror. Han har standen en bi til Dato!

- Aaja, saamænd, ja ... Har du *kanske* allerede set dig en ud?

- Hæ ...! Thomsen rødmede.

- En af denne Bys Døtre *kanske*?

- *Nej!* sagde Manuel afgjort - en Byflane ta'er man aldrig.

Degnen sukkede lettet.

- Aanej, saamænd, nej! Quinden trives bedst paa de brede Marker! nikkede han. Han havde allerede for længst opdaget Wulfdines Kærlighed. Og nu, Søstersønnen havde »rettet sig«, skulde den gamle intet have imod, at Sagen blev til Alvor.

Ogsaa Manuel var begyndt at tænke paa Kusinen. Ikke saaledes, at der spirede nogen Art af Elskov til hende i hans Hjerter; nej, men han havde ude i Skolelærerboligen i Græsted set hende pusle stille og lydig omkring og holde Stuerne 156 i Orden, passe Smaakræet, lave Maden og vogte med agtpaagivende Øjne paa Faderens mindste Vink. Kort sagt: han havde fundet hende at være en »Quinde« efter sit Hoved. Og saa havde jo ogsaa Morbror Jakob lagt sig lidt til Bedste. Og Wulfdine var eneste Barn ... Men som sagt, Vej til lille Thumsens Hjerter havde hun endnu ikke funden.

- Der gives mangfoldige triste Ægteskabsforbindelser, Farbror Jakob! sagde han efter en Pause.

- Aaja, saamænd, ja.

- Jo-o; man har set en Del!

- Manden skal være Quindens Hoved.

- Naturlig ja! Men man skulde jo dog ogsaa gerne bære Kærlighed til hverandre.

- Kærligheden kommer med det engere Samliv, Manuel!

- Ikke altid, Farbror ...

- Aanej, saamænd, nej; ikke altid! nikkede Degnen og kløede sig filosofisk i venstre Side af Hakkekniven.

- Ude i Køkkenet var Gaasen taget op af Gryden og laa nu spruttende og dampende paa Fadet. Den var fortræffelig stegt: sprød, lysebrun og glinsende.

Og det var Wulfdine, der havde staaet for Styret. Madam Thomsen vilde prøve hende; for Madam Thomsen havde jo ogsaa sine Tanker. Og naar man kunde stege en Gaas, saa den blev »ensfarvet«, og det tilmed i en *Gryde*, saa var der ikke Tale om, at man kluddererede i de lavere Maddele!

- Sæt saa Gaasen ind, lille Dine, og byd til Bords. Dine bar Fadet ind og stillede det paa den hvide Dug midt under Hængelampen.

- Og byd saa til Bords, gentog Mo'r Karen ude fra Køkkenet - Nu kommer jeg med Kartofflerne.

Wulfdine fniste stille og vred sig som en Orm. Saa tog hun et Par smaa Skridt hen mod Døren til »Dagligstuen«. Men der blev hun staaende glørd i Hovedet og knækkede.

- Du er da et sært Pjok! skændte Madammen - Byd nu Værsgod!

- Hi! sagde det et Sted inde i Pigebarnet, og hun gik to Gange i Jorden - Vil ikke du heller, Faster? Jeg ka' ikke saa godt faae mig til 'et ...

157

- Store Skabilken! sagde Mo'r Karen og dunkede hende eftertrykkeligt i Ryggen - Tror du, Manuel æder dig? ... Derpaa aabnede hun selv Døren - Maden er her! sagde hun.

Og man gik til Bords.

Degnen sad i Sofaen, og de andre ved hver sin Side af Bordet.

Manuel skar Dyret for; og alle stirrede de med' glade Øjne paa de fede Skiver, der faldt for hans Kniv.

- Svedsker, Farbror? spurgte Thomsen, han skovlede den dampende Indmad ud af Gaasen med en stor Spiseske.

- Aaja, saamænd, ja, sagde Farbror - Og Ævler! Værten lempede en fem-seks Skefulde over paa hans Tallerken.

- Og du, Mo'r?

- Tak, tak; jeg ka' da ellers godt hjælpe mig sæl, lille Manuel ...

Wulfdine sad og fløj med en Vinge mellem sin Kniv og sin Gaffel. Hun kunde ikke for aldrig det finde Ledene. Hendes Tallerken vuggede som i Søgang under hendes Bestræbelser.

- La' Dine faa et Stykke Bryst, Manuel, sagde Madam Thomsen - hun sidder og regerer der med en tør Vinge.

Alles Øjne vendte sig mod Pigebarnet. Og i samme Nu for Tallerken, Vinge, Sauce og Kartoffler fra Bordet og ned i hendes Skød.

- Men *Dine* dog! sagde Degnen - hva' *skader* dig! Dine gik i Jorden.

- I ka' la' være saadan alle sammen aa se paa mig! hulkede hun - Det er li'som jeg faar Krampe i Fingrene ...

- Saa, saa, lille Wulfdine, trøstede Emanuel hende - saa, saa!

Og han pillede Vingen op og lagde et Stykke skært Gaas over paa hendes Tallerken.

- La' hende nu skøtte sig sæl! sagde han. De spiste nu en Stund i Tavshed. Saa sagde Madam Thomsen pludselig:

- Det er Dine, der har stegt Gaasen, Manuel!

- Ja, aaja, nikkede Degnen - skrap er hun i Køkken og Kælder! Jeg er hendes egen personlige Far, men ...

158

- *Hun* narrer ingen! supplerede Mo'r Karen. De to unge sad og stirrede ned i deres Madvarer.

- Der er jo Tid nok til at tale om *det*, Mo'r Karen og Farbror Jakob, sagde saa Manuel.

- Vel er der det, vel er der det ...

- Du véd jo, hvodden det staar sig med hende, Manuel.

- Det véd man, Mo'r, ja ...

- Ja, hun løber sgunde fra dig, Søstersøn! sagde Degnen.

- Næ, hun bli'r *nok!* sagde Karen - Hun har jo lidt a' 'et, siden hun var Barn! Manuel virrede utaalmodig med Hovedet.

- Skal vi saa spise? spurgte han pludselig; Knive og Gafler var sunket ned paa Tallerkenerne under denne Forhandling -- Skal man skære dig et Stykke, Farbror?

- Aaja, saamænd, ja! sagde Farbroderen - Jeg si'er ikke nej.

Og saa spiste de. -

Uden at tage mindste Hensyn til Emnets Centrum havde de diskuteret dette, om man tør sige, Hjerteanliggende. Det bekymrede dem lidet, at Wulfdine sad midt iblandt dem. De behandlede Sagen, som havde det drejet sig om en Ko eller en umælende Dragkiste. Og Heltinden selv sad tilsyneladende døv og blind og lod sig veje, maale og drøfte. Ikke en Tanke i hende gjorde Oprør ved saaledes at blive udbudt og takseret, ikke en Blodsdraabe foragedes. Kun allerinderst inde i sit lille, ydmyge Hjerte skælvede hun i Angest og Bæven for, at Fætter Manuel, hendes Øjnes Sol og hendes Længsles Palmetræ, skulde vrage hende og finde hende for let. Thi saa vilde der jo ikke være for hende den bitterste Glæde og Plaser mere her i denne Verden!

Og paa den anden Side: Hvis han nu var villig og vilde ha' hende ...

- Aa-aar! Wulfdine var en Besvimelse nær, og det sortnede for hendes Øjne.

Efter Maaltidet fulgte der en Kop Farvelkaffe. Farbroderen og Manuel sad i Sofaen og dampede paa hver

159

sin Cigar. Og Damerne kilede løs paa deres Strikketøjer henne i Halvmørket ved Vinduerne.

Der blev ikke talt meget. Thi Gaasen laa tungt. Og enhver havde jo ogsaa sine egne Tanker at sysle med.

Af og til kastede Thomsen et stjaalent Blik hen mod Kusinen. Og traf det sig saa, at deres Øjne mødtes, gik Wulfdine sporenstregs tre Alen i Jorden.

Klokken slog syv.

- Let dig saa, Dine! sagde Degnen.

Dine for op som Troid af Æske.

Og saa bød man Farvel og Tak for i Dag.

- Ja, man ser snart ud til Jer, sagde Manuel, da han havde hjulpet Gæsterne paa Vognen henne i Købmandsgaarden.

- Aaja, saamænd, ja, nikkede Degnen tilbage - Du er velkommen, Søstersøn! ... Naa! tjø! tjø! tjø! Saa ka' vi, Lotte!

Og saa rullede de af.

VIII

»Klumpen«s lille Moder var syg.

En Formiddag for omtrent fjorten Dage siden var Madam Levertin, Symadammen, som boede i Stuen neden under Fru Frandsens Lejlighed, kommen styrtende hen paa Skolen ganske hvid i Ansigtet og havde sagt, at Fredrik maatte komme hjem, for Fruen havde faaet Blodspyt og »laa hen«.

Tilfældigvis var Madammen netop buldret ind i den Klasse, hvor Fredrik (ifølge Tyngdens Love) beklædte Fukspladsen. Og næppe havde Drengen hørt hendes stakaandede Melding, før han rejste sig fra Bænken, lod Bøger og Madkasse være, hvad de var, og sagde, højrød i Hovedet af tilbagetrængt Graad:

- Nu gaar jeg, Hr. Lauersen.

Og Hr. Lauersen lod ham gaa uden at kny. Havde han gjort den mindste Mine til at ville fremkomme med en indsigelse, 160 var Fredrik vist ogsaa i samme Nu skredet hen over hans Lig.

Ude i Gangen snappede Klumpen sin Hue ned fra Knagerækken, kastede Madam Levertin til Side og for af Sted.

Hovedet holdt han foroverbøjet som et Dyr i Angreb, da han ilede ned gennem Gaden; og Stenbroen gungrede under hans Fodtrin. Han stønnede ved Vægten af sit Kød, og han var døv og blind for, hvad der foregik omkring ham; tænkte kun paa det eneste ene: Jeg maa hjem og hjælpe Mo'r; jeg maa hjem og hjælpe Mo'r! Og alt, hvad af levende, der kom ham i Vejen, mejede han bort med sine Arme ...

Hjemme i det lille Soveværelse laa Enkefru Frandsen bleg og bevidstløs i Sengen. Midt paa det hvidskurede, renlige Gulv var en stor Blodpøl. Og Distriktslæge Bister stod henne ved Vinduet og puslede med et Glas og en liden Flaske.

Klumpen *masede* ind i Stuen. Hans Øjne stod stive i deres Huler, og hans Bryst peb som en Bælg.

- Mo'r? sagde han - Mo'r, lille Mo'r? Eskimoen vendte sig.

- Hyss, Dreng!

- Mor, Mor, Mor ... klynkede Fredrik sagtere. Bister holdt Glasset i den ene Haand; og med den anden greb han Drengen haardt i Skulderen.

- Sæt dig paa den Stol der, og hold din Mund! Sa'e jeg ikke til den fordømte Kælling, at hun skulde lade dig blive paa Skolen! ... Sæt dig! Og du rører dig ikke!

Klumpen stirrede idiotisk paa Lægen - Men han lystrede.

Doktoren gik hen til Sengen og bøjede sig over den syge.

- Ta' noget Vand i Vandfadet der! Og en Svamp! Drengen adlød.

- Kom her hen med det! Men *tramp* ikke saadan! Ta' Skoene af!

Klumpen skød lempeligt Fjeterskoene af og listede hen ved Siden af Lægen.

- Mo'r ... klynkede han igen - lille Mo'r ....

- Stille! eller du bli'er smidt ud af Stuen! Drengen bed Tænderne sammen. Men Taarerne løb ned ad hans Kinder, og Vandfadet rystede i hans Haand.

Det lille, blege Ansigt paa Pudden foran ham rørte sig 161 ikke. Øjnene var fast lukkede, og der sad Blodstænk paa Hagen og omkring Munden.

- Mo'r dog ... Mo'r dog ...

- Hyss! nu vaagner hun straks! ... Sæt Fadet hen ! Doktoren havde badet den syges Ansigt og vadsket Blodet bort. Hendes Øjenlaag begyndte at skælve; og hun trak Vejret dybt. Fingrene famlede søgende omkring. Og paa een Gang stirrede hun med vidtaabne Øjne ud for sig og vilde rejse sig.

- Næ, rolig! sagde Lægen hurtig - De maa ikke røre Dem!

- Jeg har nok ... været syg ...

- Ja; men nu er det overstaaet. De maa bare ligge stille!

Hun lukkede igen Øjnene.

- Jeg er saa træt ...

- Ja, lig bare stille! ... Bliv, hvor du er I (Det var henvendt til Fredrik, der hurtig havde sat Vandfadet fra sig for at skynde sig tilbage til Sengen) - Din Mo'r skal ha' Ro. Sæt dig hen!

Klumpen satte sig. Men Musklerne om hans Mund dirrede, og kun med yderste Møje tvang han Graaden tilbage.

- Ikke noget Flæberi! sagde Distriktslægen i en mildere Tone - Er du en tapper Dreng, skal jeg snart gøre din Mo'r rask.

Madam Levertin havde længe staaet ubevægelig som en Støtte inden for Døren. Hun nærede en grænseløs Respekt for Eskimo Bister. Hun vidste, at hun havde overtraadt hans Ordre ved at hente Klumpen hjem. Og hun ventede tænderklaprende et Lynnedslag.

Og Doktoren havde luret paa hende, lige siden hun traadte ind, medens han lod, som hun var Luft. Men pludselig snurrede han sig om mod hende og sagde:

- Hva' staar hun der og glor efter op ad Væggen! Det gav ligefrem et Svup i Madammen, saadan tog Rædselen hende.

- Vadsk det Blod op! kommanderede Eskimoen. Og to Minutter efter laa Levertin paa sine Knæ med en Balje Vand foran sig og gned paa Livet løs.

162

Lægen gik hen til Sengen.

- Kom her, Dreng! Klumpen stod der.

- Kan du se, hvordan din Mo'r ligger?

- Ja ... i-ja ...

- La' vær og tvin! ... Saadan skal hun bli'e liggende, forstaar du! Hun maa ikke røre en Finger, førend jeg gi'er hende Lov! Forstaar du? Er du med?

- Ja ...

- Og i samme Sekund, hun slaar Øjnene op, saa si'er du det til hende! Forstaar du?

- Ja ...

- Jeg kan vel stole paa dig? Du holder vel af din Mo'r?

- Ja, *det gør han!* bedyrede Madam Levertin.

- Pas hun sig sæl! (Madammen dukkede under som en Krikand) ... Og vil din Mo'r ha' noget at drikke, saa hold Glasset her ned til hendes Mund. Hovedet maa ikke løftes fra Pudens. Husk det!

-Ja...

- Ska' Fruen ikke klædes a' og lægges ordentlig til Sengs? spurgte Levertinen forarget. Om hun saa skulde have været levende flaaet og dernæst ristet, kunde hun ikke have dyet sig.

Doktoren sprang hen imod hende.

- Er De gal! sagde han (han talte hele Tiden hæst og hviskende; men det gjorde ham kun endnu mere rædselsindgydende) - Er De en Morder? Vil De paa Galejerne! Hørte De ikke, at jeg sa'e, at Konen maatte ikke flyttes saa meget som en Negl! Hva'?

- Jo ... jo ... stammede Madammen og vred i sin Vaande Karkluden, saa at den blev krum og tør som Grenen af en hundredaarig Eg - jo ... men ...

- Hold Mund! Hvorfor har De ikke syet Knevren sammen paa Dem sæl! Det havde gavnet Samfundet mere end at sidde der og rimpe Skørter og Kjoler til Fruentimmer, der er *lige* saa forrykte!

- Men, Hr. Doktor ...

- Herut med Dem! Naa!

163

Og Levertinen næsten krøb ud af Værelset med Klud og Balje.

Distriktslægen hentede en Stol og satte hen foran Sengen.

- Sæt dig der! sagde han. Klumpen satte sig.

- Og du flytter dig ikke! Jeg kommer igen om en halv Timestid. Forstaar du?

-Ja...

Bister tog Overtøjet paa og gik mod Døren. (Han havde Gamacher og Muffediser af Klapmydseskind). Pludselig vendte han om igen og gik hen og strøg fede Fredrik over Haaret.

- Du er en flink Dreng! Din Mo'r skal nok blive rask!

- Tak ... sagde Klumpen, og Taarerne begyndte at pible.

Saa gik Bister. Men et Sekund efter stak han Hovedet ind ad Døren.

- Dreng ...

- Ja ...

- Hvad hedder du, Dreng?

- Fredrik ...

- Naa! ... Hvis hun, Kneverline, derude (han pegede foragteligt med bagoverbøjet Tommelfinger hen mod Døren til Køkkenet), hvis hun mæler et Ord, saa slaa hende ned! Jeg ta'er det paa mig! Farvel!

I fjorten samfulde Dage havde nu Klumpen siddet ved sin lille Moders Seng. Ingen menneskelig Magt vilde have formaaet ham til at forlade Sygeværelset om blot for en Time. Han forsømte Skolen, og han forsømte sine Kammerater. Og var der kommet ridende, sølvbroderet Stafet fra selve hans kongelige Højhed Kronprinsen, at Klumpen skulde komme til Chokolade paa Charlottenlund . . . Klumpen havde sikkerligen blæst baade Stafet, kongelig Højhed og Chokolade et Stykke.

Støt sad han paa sin Stol og stirrede ufravendt paa den syges blege Ansigt. Han madede hende, og gav hende at drikke. Og den Dag Doktor Bister havde givet Tilladelse til, at Kjolen blev taget af hende, havde han egenhændig hjulpet 164 ham og Sygeplejersken (Levertinen var det under Dødsstraf forbudt at betræde Trappen iil første Sal) med Omklædningen. Fredrik havde bidt Tænderne sammen, og Taarerne havde presset sig frem i hans Øjne, da Moderen sad der med Overkroppen blottet, for at Doktoren kunde undersøge hendes Bryst og Ryg, denne stakkels, vanføre Ryg, hvor »Regimentskassen«, nu hun var nøgen, sprang frem som Brystbenet paa en mager og elendig lille Fugl. Han vogtede paa Lægens Øjne og paa Sygeplejerskens;

og havde han læst det mindste Spottens Glimt deri, havde han styrtet sig over disse Mennesker og kvalt dem. Men Eskimoen tog saa varsomt og lethændt paa hende, og Sygeplejersken bistod ham saa omhyggeligt, at Klumpen var ved at kaste sig i deres Arme og græde højlydt af frygtssom Taknemmelighed.

I det hele fik han det Indtryk, fede Fredrik, medens han sad her og vogtede over sin Skat, at Menneskene udi den ganske By var saa gode og saa fulde af Trang til at glæde og opmuntre. Der gik ikke en Dag til Ende, uden at listende Fodtrin lød paa Trappen. Og naar Sygeplejersken saa gik ud for at se, hvem det var og for at formene dem Adgang til Sygeværelset, kom hun gerne tilbage og meldte, at nu var der kommet Blomster fra Fru Lassen, og en lille Kage fra Fru Heilbunth, og et Par Duer fra Fru Oppermann. Og snart havde det været Overlærer Clausen, der havde »tittet op« for at spørge, hvordan det gik; og snart Bagermester Windberg, og snart Tømmerhandler Ktihle. Selv Borgmesterinden havde ladet høre til Fru Frandsens Befindende. Og den døve Frøken Rejersen, »Borgmesterens egen Søster«, havde været der med sit Valdhorn og »en lille Flaske Ribssaft«.

- Fru Frandsen laa og smilede i Sengen bleg og stakaandet. Eskimoen havde forbudt hende at tale mere end højst nødvendig. Og derfor nøjedes hun med at smile og se glad ud.

- Jeg ligger saamænd her og har det som en Prinsesse, Doktor! sagde hun - Alle Mennesker er saa opmærksomme imod mig.

- Ja-a, brummede Doktoren - det er de altid, naar man er uskadelig]

Klumpen sad paa sin Stol. Hans forskellige Rullepølser 165 var svundet ind i disse fjorten Dage. Og han saa' forholdsvis mager og medtaget ud.

Fru Frandsen tog hans Haand og kælede for den.

- Hr. Distriktslæge ... begyndte hun.

- Hold Bøtte! sagde Bister - Har jeg ikke forbudt Dem at tale!

- Jo De har; men ...

- Vil De maaske ha' et nyt Anfald? Var det første ikke godt nok?

- Ih, Gudbevares jo! sagde Fruen forfærdet.

- Vil De saa stoppe Kneverhullet!

- Jamen, jeg *maa* si'e noet til Dem om Fredrik ...

- Hum!

- Synes Distriktslægen ikke, han ser daarlig ud? Bister tog et Skøn.

- Han ligner en Kapun! sagde han saa.

- Jamen synes De ikke, han skal bevæge sig lidt? Gaa en lille Tur?

- Vel skal han gaa! Sidder han her og driver hele Dagen?

- .. mæn gør han saa, ja. Han *vil* jo ikke gaa Tur!

- Herud med sig, Dreng! busede Eskimoen løs (Nu hviskede han ikke længere) - Plager Fanden ham? ... Tre Gange rundt om Byen!

- Mo'r ka' ikke .... ligge alene! mumlede Klumpen med Graad i Stemmen.

- Han gør 'et ikke, Doktor! ... Gaa nu Tur, lille Fredrik?

- Hører du ikke, at din Mo'r er ved at skrike sig et Brok til! sagde Bister - Af Sted med dig! Og han trak Drengen op af Stolen og puffede ham hen mod Døren.

Men der blev Fredrik staaende.

- Gaa nu, lille Fridy; naar en be'er dig saa pænt om 'et!

- Naa! Forsvinder du! sagde Bister - Eller skal jeg varme en Ildtang?

Klumpen kastede et overfortvivlet Blik hen mod Sengen. Saa aabnede han Døren ganske langsomt og

ganske lidt og gned sig ud igennem Sprækken.

166

Men han gik ikke længere end ud i Køkkenet.

Der stod han og lyttede og ventede, indtil Doktoren havde forladt Huset, og Moderen var falden i Søvn.

Saa listede han sig paa ny tilbage til sin Vagtpost.

Og naar den syge saa vaagnede, fortalte han hende en Mængde Ting, han havde oplevet paa Turen, og bragte hende en Bunke Hilsener fra venlige Mennesker, der havde standset ham og spurgt til hendes Befindende.

IX

Byen var i Oprør. Der var hændet en virkelig Begivenhed. Og det var denne:

Gamle Redaktør Heilbunth havde været paa en »Forretningsrejse« (»Gaaseøjnene er af »Livsens Ondskab«) i-Hovedstaden og skulde vende tilbage med det sidste Tog. Og Klokkeren blev 135 og Toget kom og holdt og fór videre. Og der var ingen Redaktør! Hjemme i Lejligheden sad Fru Heilbunth og ventede med Te og Smørrebrød til et Kvarter over tolv. Men saa blev hun fornærmet og gik i Seng. Stadig ingen Redaktør. Den forladede Hustru søgte at sove. Men hver Gang Bornholmeren ude i Entreen slog sine skarpe Timeslag, vaagnede hun og tittede over i Nabosengen. Tom for Ægteherre! Og Klokkeren slog 2-3-4 og 5 ... Endelig godt henimod 6 hørte hun sin Leander sætte Nøglen i Gadedøren. Og lidt efter traadte han ind i Sovekammeret.

Fruen rejste sig 5 al sin Vælde.

- Men Gud, Heilbunth, hvor *har* jeg været angest!

- Hu-um! sagde Heilbunth og satte sig paa en Stol. Han var ualmindelig farvet i Ansigtet, og han pustedes stærkt.

- Men hvor *har* du dog været henne, Heilbunth?

- I København, Mo'r! Det véd Du jo godt!

- Jamen er du da ikke kommen hjem med Toget?

- Jo-o, hø, hø! naturligvis! sagde Redaktøren med en undertrykt Fnisen - Tror du, jeg er *gaaet*?

- Jamen det er jo *Morgen*, Heilbunth! Klokkeren er *seks*! Og det sidste Tog kommer jo Klokkeren halv *tolv*!

- Ja ... hy, hy *hol* hy, hy, ho? hohohohu, *hi*! Redaktøren fløjtede.

167

- Hvor har du saa været da siden?

- Hyo-hyo-huit! Det faar du sgu tidsnok at vide, lille Trine!

- Men Heilbunth dog! Er du drukken! Redaktøren var pludselig begyndt at le himmelhøjt henne paa Stolen, der knagede under hans Køds Bevægelser.

- Drukken? sagde han - ikke Spor, min Liggehøne!

- Hvad sidder du da og ler af? Fruen trak op til Torden.

- Hø, hø! klukkede Heilbunth - Det er en forbandet Historie! Faar Venstre-Petersen fat i *den*, nærer jeg mig ikke et helt Aar! ... Jeg er ble'en udrangeret, Trinemor!

- Hva' er du ble'en?

- *Udrangeret*, si'er jeg.

- Udrangeret ... ?

- Ja, hyolyt! jeg er ble'en sat hen paa et Sidespor. Fruen stirrede vildt.

- Du er drukken, Heilbunth! sagde hun med Overbevisning.

- Sgu er jeg ikke nikke nej, Trine! Ikke mere drukken end bag paa min Bogtrykkerhaand!

- Og saadan du *taler!*

- Tja, ... hy-y, hohohohu, huit! Men det er nu alligevel en forbandet Historie, Trinerinemor! For ser du, Assistent Jørgensen, han lovede jo at holde Mund. Men han gør Fanden, gør han! Det vilde jeg sgu heller ikke i hans Sted! .. . Hø, hø! Du kan ikke forestille dig, Mo'r, hvor det Menneske kan grine! Jeg troede Gu'hjælperne, at Manden ha'de faaet Krampe, da han saa' mig staa der og slaa Vinduet ned lige under en Gaslygte . . . Paa den øde Plads, paa den øde Plads ...

- Gaa i Seng, Heilbunth! sagde Fruen strengt - Du sidder jo der og vrøvler!

- Ja! sagde Redaktøren lydig og begyndte at klæde sig af - Det er sandt, Mo'r, jeg skal hilse dig mange Gange fra Svendsens!

- Naa, der har du dog været! Fruen havde demonstrativt lagt sig i Soveposition med Dynen oppe under Hagen.

- Været? Ja, Gu' har jeg naturligvis været der! Vi fik 168 en overordentlig rask L'hombre, Kaptajn Andesteg var der ...

- Nannestad! rettede Fruen.

- ... det er en overordentlig flink Mand! Og saa fulgte de mig allesammen til Toget ...

- Det har vist ogsaa været højst nødvendigt, Heilbunth!

- Hva' si'er du, gamle Svedskeblomme? Jeg synes, du ligger saa underlig og mukker? ... Og saa skulde jeg køre paa første Klasse, sa'e de ... det var Andesteg, den Himmelhund, hø, hø! Men ser du, ha'de der været andre Mennesker i Kupeen, saa var det jo aldrig sket, forstaaer du! Men jeg faldt jo i Søvn lige med det samme; og saa mærkede jeg det jo ikke. Det kan du jo nok forstaa? Og saa er det, de gaar hen og udrangerer mig! Hø, hø, hø! det er den tapreste Historie, *jeg* har hørt! Men jeg vilde nu alligevel gi' hundrede Kroner til, at det var med en anden! Og saa vaagnede jeg først Klokken halv seks. Og der laa jeg! Haa, haa, haa! jeg begreb Gu'hjælperne ikke et Kvidder! *Ikke* et Kvidder! Jeg troede jo først, at du ha'de lagt mig ind paa Chaiselonguen .... (Han var gaaet om ved Fruens Seng og stod og saa' kælent ned paa hende.) Hva' Trinemor? ind paa Chaiselonguen .... at min lille Mutter ha'de lagt mig ind paa Chaiselonguen, fordi man ha'de været til en lille høj L'hombre? saa ha'de Lammet lagt mig ind paa Chaiselonguen ... *Dikkelikkelig!*

Fruen for over Ende.

- *Heilbunth!*

Redaktøren havde pludselig gjort et Udfald mod sin Halvdel og forsøgt at dikke hende ind bag Nattrøjen.

- *Heilbunth!*

- Jo! sagde Forbryderen og stod ret.

- Gaa om og læg dig!

- Jo; men ...

- *Gaa om og læg dig!* I din egen Seng!

- Jo! ... Men er det ikke Onsdag i Aften, lille Trine, er det ikke min Tur ... ?

- Gaa om og læg dig! si'er jeg!

- Jo, jo!

- Og ikke mere af den Tønde!

- Nej! .... Men et lille Godnatkys, hva' Trinemor? et lille Godnatkys!

- *Heilbunth!*

- Jo! nu *gaar* jeg! nu *gaar* jeg!

Trinemor lagde sig majestætisk tilbage i Sengen med Ryggen mod Fjenden, idet hun omhyggeligt garderede sig med Dynen helt op under Øjnene ...

Og fem Minutter efter knagede Nabolejet under Vægten af 315 Pund noget skuffet Redaktørkød.

Naturligvis holdt Assistent Jørgensen ikke Mund.

Næppe gryede Dagen i Øst, og der begyndte at blive Liv paa Jærnbane-, Telegraf- og Postkontorerne, før han for fra Rum til Rurn og fortalte Nattens Begivenhed. Han halede endogsaa adskillige Funktionærer ud paa Terrænet for at vise dem Gerningsstedet.

Og Historien fløj fra Etage til Etage, ind og ud ad Døre og op og ned ad Trapper. Om det saa var Billetkassereren, saa maatte han af med den en tre-fire Gange ud igennem Hullet.

Og da den først var naaet uden for Jærnbanebygningen, spredtes den paa mindre end en halv Time over den ganske Stad!

Barbér Spitzkuck forlod Kniv og Skum og satte som en Vind over Gaden til Isenkræmmer Tillge.

- Har Di denn dock hørt, Tillge, at denn Redaktør Heilbunth har den ganze Nacht i Taaget sofvat!

- Det var den stiveste! sagde Tillge

- Di hatte ham forglemt i Kupeen, und wenn di kommer i Morges, saa stikker han ud af Fenstervinduet Hofvede !

- Det var den stiveste! sagde Tillge - Og der ha'de han været hele Natten?

- Ja! ja! Ock hatte han ikke vaaknet, hatte di faret met ham wieder weiter nach Korsøren oder villeicht maaske nach Skagen!

- Det var den stiveste! sagde Tillge.

- Nicht war, ja? ... Aber 'morgen, 'morgen, Genbo!

170

Der sitter hos maj en indsmurt Agrar och venter paa Knifven!

Og væk var Hr. Spitzkuck. Den Nankins Barberjakke stod vandret ud i Luften efter ham, da han for retur.

Uden for Grønthandleren i Bredbrostræde stod Blomkaalsmarie i Samtale med Snedker-Stine.

- Jo, sagde Marie (hun stod med Armene krydset over Waldine, der hængte med Bagkroppen langs ned ad hende.) Jo, sagde hun - Redaktørens Annine var sæl et Rend herhenne i Morres efter Purretop, aa hun ha'de staaet bag Døren og hørt dem snakke om det ved Kaffen! Fruen var lynende edderspændt!

- Ha'de han lagt i Vagungen hele Natten?

- Ja! *fladfuld!*

I den evige Himmels Navn! aa saadan en vil regne sig til de *fine!* sagde Snedker-Stine og korsede sig.

- Di fine er di værste! nikkede Blomkaalen med Aplomb - Det er alt det dyre Møj, di tyller dem med!

- Ha'de no'en set ham?

- *Set* ham! Di maatte *slæve* ham hjem fire Mand høj!

- Sa'e Annine det?

- Næi! ... Men hvodden Fa'en sku' han ellers være kornmen hjem?

- Næi ...

- Med *det* Fedt han bær!

- Ja *ædde* ka' di sgu!

- Aa saa prutter Fruen sgu alligevel for en Tøøre, naar hun kommer her!

- Ja, *nærige* æ di sgu!

- Men naar ma' ve' 'et, Stine, sætter ma' 'tyrligvis Prisen efter det!

- Det er soret, Marie, hi, hi! ... Er han med i Byraadet?

- Gu' er han med i Byraadet!

- Saa smider di ham vel ud nu efter den Bladulje?

- Smidder *ud*, Stine! Di drikker den Unde mønstreme alle syv sammen, gør di, deroppe! Stine korsede sig igen.

171

- Ja jeg si'er ri'nok, Marie, sagde hun saa - *hvor* er Retfærdigheden, si'er jeg?

- I *Helvede!* sagde Blomkaalen.

Bagermester Windberg og Borgmester Rejersen mødtes paa Torvet.

Borgmesteren standsede, og Windberg hilste dybt og smigret. (Han var ellers i Rigets Acht, Windberg, paa Grund af sine Jomfruers hyppige Upasselighed.)

Borgmesteren saa' bekymret og tankevægtig ud.

- Ja, jeg behøver vel næppe at spørge, om De har hørt det, min gode Windberg? sagde han. Ogsaa Bagermesterens Blik var mørkt.

- En kedelig Affære for Partiet, Hr. Borgmester.

- En *meget* kedelig Affære, ja!

- Det er den Slags, der gi'er Oppositionen Vind i Sejlene.

- Oppositionen, ja ... Ja vist saa, ja! Paa en Gang spillede der et lille, blankt Smil frem i Borgmesterens Øjne.

- Men morsom er Historien jo ogsaa, sagde han - set fra *den* Side.

Straks fik Windbergs Butterdejgsaasyn det samme skælmske Udtryk.

- Jaha, Far! sagde han - jeg gad sgu nok ha' set »Tøren«', da han vaagnede op.

- Ja, det har vist sandelig været mange Penge værd! ... Véd De noget om, Windberg, hvordan han slap hjem!

- Man si'er, at et Par Kontrollører bar ham. Borgmesterens Ansigt blev paa ny dystert.

- Tjø, tjø! ja det er dog virkelig trist med denne ellers saa elskværdige Mand!

Ogsaa Windberg fyldtes øjeblikkelig af Smerte.

- Og en Mand i hans *Alder!* sagde han fast med Taarer.

- Ja, ja, ja! ... Har De set ham i Dag?

- Nej.

- Han er vist noget flad, hi hi!

- Hæ, hæ, ja! Han har nok tabt et halvhundrede Pund!

- Aanej, hi, hi! der skal dog vist *mere* til!

- Hæ, hæ, ja! det skal der vel!

172

- Ja, ha'de han skullet *gaa* hjem fra Hovedstaden!

- Hæ, ja! saa var der vist ikke kommet uden Bukserne tilbage gennem Nonneporten!

- Hi, hi, hi! ... *Naa*, det er jo godt, man kan le! Farvel, Hr. Windberg! Det har glædet mig at hilse paa Dem.

- Farvel, Hr. Borgmester! Farvel! ... Mig en Ære!

- Ved Hotellets table d'hore gik Bølgerne højt! thi midt under Latteren og Vittighederne over det redaktørlige Uheld lød det pludselig fra Tolder Knagsted, der hidtil havde siddet ganske tavs og passet sin Mad og hørt paa de andre:

- Ja, der har vi et nyt Bevis paa vort Jærnbanevæsens sædvanlige Smøleri!

Der blev Dødsens Stilhed i Salen; og alle dtirrede hen mod Esau.

- De mener, Hr. Toldkontrollør? spurgte saa en yngre Baneassistent spidst.

- Jeg mener, I har sovet \ Tjenesten, som I altid plejer! sagde Knagsted.

- Sovet?

-Ja!

- Vilde Hr. Toldkontrolløren ikke nok forklare sig lidt nærmere?

- H-næi!

Et Par af Gæsterne spruttede ud i Latter. Og den lille Assistent blev rød i Kammen.

- Hr. Knagsted er altid saa spøgefuld!

- Kontrolløren har sgu Ret! sagde en svær Handelsrejsende med Diamantnaal - Jærnbanen er til for Publikums Skyld, on'te omvendt!

- Vi kan ikke gøre for, at Folk er drukne! sagde Assistenten med stram Mund.

- Drukne! Fy! Fy! Føj! lød det rundt fra Bordet. Knagsted smilede bag sin Lød.

- Og saa kørte Redaktøren tilmed paa første Klasse! sagde han.

En ildrød og gnistrende hidsig Kreaturkommissionær snurrede som en Top om imod ham.

173

- Vil Di dermed si'e, Højstærede, a' Di mener, a' en første Klasses Passager er mere værd end en tredje Klasses?

- Ja, det ved Gud i Himmelen jeg mener! nikkede Tolderen rolig.

Kommissionæren sprudede som en Esse.

- Prutt! prutt! sagde han og slog i Bordet - og *jeg* mener, a' vi er alle li'e!

Esau saa' ham stift i Øjnene.

- Det mener De jo slet ikke, min gode ... Dyrehandler!

- Æderne gør jeg saa!

- Regner De da ikke en Blodhest for mere værd end en Droskekrikke?

- Det er no'et etwas helt andet!

- Ja-a, det er no'et helt andet, Hr. Kontrollør! var der nogle Stemmer, der raabte.

- Gu' er det ej! mente en.

- Nej vel saa! sagde den svære Handelsrejsende med Diamantnaalen - Der er sgu li'saafuldt Forskel paa Mennesker og Mennesker!

- Toldkontrolløren er en Storborger! raabte Baneassistenten, der var henrykt over, at man havde skiftet Emne.

- Storborger! gentog Diamantnaalen - De, Jærnbanezwibel! Vent De bare, til De faar højere Gage!

- *Gage!* brølede pludselig Kommissionæren - Jæ har æderne mine mindst otte Tusind om Aaret! Men jeg stemmer alligevel paa ham, Philipsen!

- Er det ham, der myrdede Meyer? spurgte en lille spinkel Person, der rejste i Klatpapir.

Hele Bordet brast i Latter. Men Kommissionæren vendte sig sprutrød om mod den vittige.

- Og jeg stikker ikke op for ti Probenreutersnuder! sagde han.

Alle for i Vejret.

- Hva' si'er han!

- *Probenreutersnuder?*

- Er det os! skreg man.

- Gu' er det Jer, ja! En anden en har vel betalt for at sidde her ved Bordet li'saavel som I! *Vil I no'et?* - Og han rejste sig i al sin Vælde.

174

Commisvoyageurene stimlede sammen om ham. Og der blev en kraftig Raaben og Skrigen.

Værten kom farende ind fra Køkkenet.

- Ærede Herrer! Ærede Herrer! Mit Renommé! Mit Renommé!

- *Væk!* sagde saa pludselig Manden med Diamantnaalen og svømmede sig Plads med Armene - *Væk, Deherrer!* Lad *mig* føle med Studetrækkeren!

Og han stillede sig Ansigt til Ansigt med Kommissionæren.

- Du er morderlig stærk! sagde han i en blid og ligesom kærtegnende Tone - Du er altfor stærk til at være inde! Du kan ikke faa dit Vejr! Kom, skal vi gaa lidt udenfor, lille Pranger? Hva? mukker du? ... Svup! Sju! Halløj! Værs'artig!

- Min Herre! Min Herre! skreg Værten i Rædsel.

Diamantnaalen havde grebet Kommissionæren om Livet og slaaet hans Ben op over den ene Arm og bar ham saaledes ud af Lokalet fulgt af samtlige Gæster.

Kun »Livsens Ondskab« blev siddende tilbage ved Bordet. Han spiste roligt sin Dessert. Det var »Fruget af Aaret«.

X

Der herskede i det lille Thomsenske Hus ved Nonneporten den yndigste Harmoni. Emanuel var bleven Elskværdigheden og Omgængeligheden selv nu, siden Gud havde bønhørt ham. Aldrig et ondt Ord kom der mere af hans Mund. Han spøjte Dagen lang med den gode Mo'r Karen, og han stræbte at være hende til Gavn og Glæde i alle Maader.

Han havde tillagt sig en Fagon at behandle hende paa, der var en Blanding af en grand seigneurs milde Nedlædighed og en kærlig Søns lidt harcellerende courtoisie.

Naar hun om Morgenens bragte ham hans Kaffe, stak han sin lille Trutnæse ned over Koppen og indsugede Dampen med alle Tegn paa Velbehag.

- Fruens Java henrykker en! sagde han og sendte hende et forelsket Øjekast - Fruen laver den bedste Kaffe i Verden!

175

- Aar du, Manuel! smilede Madam Thomsen og daskede ud efter ham med den ene Haand - du snakker!

Men indvendig var hun tindrende fornøjet over Sønnens Galanteri.

Hun sad stadig henne i den store Lænestol ved Vinduet og syede rapt med sine travle Fingre. Men nu syede hun »for Huset«. Det var jo nemlig blevet til Alvor med Manuel og Wulfdine. Thomsen havde været ude paa Besøg i Græsted et Par Gange; og da han kom hjem derfra sidste Gang, var det afgjort.

Det var en Tirsdag. Og om Søndagen kom Morbror Jakob kørende med »Dine« i Sognefogedens Enspænder.

Thomsen havde som vordende Brudgom opført sig med stor og klædelig Alvor. Men hver Gang han havde talt med sin Fæstemø eller bare set paa hende, var hun knækket over i Livet og havde skjult Ansigtet i sine Hænder. Og vilde han manifestere sin Attraa og røre ved hende, fniste hun krampagtigt og gik flere Fod i Jorden.

- Men-æ-jæ, det *retter* sig vel! mente Morbror Jakob.

Og Manuel selv syntes godt om Damens Adfærd. Han følte sin egen Mandighed ligesom kraftigere accentueret ved Siden af denne mimoseagtige Blufærdighed.

Det sagde han til de gamle. Og alle Parter var tilfredse.

Man snakkede lidt frem og tilbage om Sagerne, og det bestemtes, at Brylluppet skulde staa til Sommer en Maanedes Tid efter, at Gaarden var købt, og man var kommen lidt i Orden.

Og nu sad som sagt Madam Thomsen og syede Udstyr.

Det vil sige, Gudbevares! Wulfdine bragte naturligvis med baade det ene og det andet! Men det var jo altid rart at have lidt rigeligt. Og hverken Manuel eller Mo'r Karen havde i lange Tider faaet fornyet deres Garderobe, saadan hvad »Kroptøjet« angik.

Og der var nu ikke længere Tale om, at »Drengen« i den Henseende kneb paa Skillingen. Fint og godt skulde det være, Lærredet, baade til Skjorterne og Særkene.

176

Medens Moderen arbejdede med Sytøjet, sad Thomsen henne foran Stuens andet Vindue og skar en Ramme ud. Han sad med Ryggen mod »Fruen« for at faa Lyset fra den rigtige Side.

- Skulde man mon ikke ta' sig et Par Manchetskjorter med det samme? spurgte han pludselig og drejede Hovedet om mod Mo'r Karen.

- Men Gu' dow, Manuel, Manchetskjorter? sagde Madammen forskrækket - Du kan jo købe dig et Par Kraver!

- Man finder det bondeagtigt!

- Din Fa'r brugte da altid Kraver.

- Tiden gaar fremad, Mo'r Karen!

- Ja-a, det gør den vel ....

- Og Manchetskjorter sidder bedre saadan for Brystet.

- Saa ta' du Manchetskjorter, lille Manuel. Men jeg kan ikke sy dem. Du faar saa vist gaa til en Kviperingshandler.

- Man skal tænke over det, nikkede Manuel og begyndte igen at snitte.

Ilden henne i Kakkellovnen buldrede, Potpourrikrukken duftede, og de smaapassiarede og havde det hyggeligt.

- Det er nok svært snavs med ham, Konsulen, derovre, Manuel.

- Saa-aa! Ja, han har jo været en Skrælling i mange Aar.

- Ja-a ... - - Han, Toldkontrolløren, er nok helt miniseret med at komme der, si'er Engeline.

- Ja, vi Mennesker er jo no'en ubestandige Væsener, Mo'r Karen. Det er godt, at vi to holder sammen!

- Ja, Gu' ske Lov for *det!* sagde Madam Thomsen inderligt - Jeg takker tit Vorherre, at det er ble'en mellem vos, som det er!

Emanuel drejede Hovedet og nikkede paa skraa over Skulderen.

- Ja, man har jo været en noget uartig Person, sagde han - Men véd Mo'r Karen, hvem, der skal sidde i Rammen her?

Han smilede polisk.

- Nej, hvor skulde jeg dow vide det, lille Manuel! Det skal vel saa Wulfdine da?

177

Thomsen le højt.

- Nej, nej! sagde han - Der er dow en lille Frue, der kommer først!

- Aar du med din »Frue«!

- .... Og hun skal ha' sin fine, sorte Kjole paa og sin nye Hue! Og saa skal hun fotograferes i Kabinet og sidde her!

- *Den* er altfor fin til mig, Manuel!

- Nej, nej! Det bedste er ikke for godt til den bedste! ... Mon der ikke skulde en lille Skefuld i Ovn?

Madam Thomsen rejste sig øjeblikkelig og parerede Ordre.

Paa Vejen tilbage til sin Plads, stjal hun sig til at stryge Manuel ned over Ryggen.

- Du er en god Søn! sagde hun. Thomsen nikkede om mod hende.

- Man har en god Mo'r, sagde han - *Det* er Sagen!

- Hæ, hæ .... smilede Madammen og fik Taarer i Øjnene af Rørelse. Saa satte hun sig stille hen i sin Stol. En Stund syslede enhver i Tavshed med sit, og der blev lunere og lunere i Stuen.

Saa hævede Madam Thomsen langsomt Hovedet fra Sytøjet.

- Manuel ...

-Jo...

Der steg en svag Rødme op i den lille Kones Kinder.

- Jeg vilde gerne ha' spurgt dig om no'et, Manuel ...

- Naa? Og hvad er saa det da?

Thomsen arbejdede paa et særligt vanskeligt Sted af Rammen.

- Snak frisk! sagde han.

- Jamen du maa ikke ta' det fornærmeligt op, Manuel ...

- Nej, nej! Den Tid er forbi!

- Jo ser du, jeg vilde ... Har du ... Du har ikke paa længe snakket om, at du har haft no'en .... at du har set .... at du har haft no'et Besøg af din Fa'r ...

- Det har man heller ikke.

178

- Jeg synes, det er underligt. Manuel, der var jo dow saa meget, han kunde fly dig Besked om.

- Di døde blander sig ikke i Smaating! sagde Thomsen afgjort.

- Næi, men ...

- Og nu har han jo hjulpet en til Gaarden!

- Ja-a ... Men se nu dette her, at du har ta'et Wulfdine ...?

- Ha'de han ikke syntes om det i sin Himmel, ha'de han vel sagt fra!

- Jo-o ... Men han har jo heller ikke snakket om, *naar* du skulde ta' Gaarden ...

- Den ta'er en, naar en *vil!* sagde Manuel lidt afvisende - Og saa skal Mo'r Karen ikke sidde der og bekymre sig. En skal nok gribe til, naar Aanden byder det.

Madam Thomsen tav lidt.

- Men Mortensen mener da osse, at du gør bedst i at vente til Juni, sagde hun saa.

- En venter, saa længe en har *Lyst!* sagde Manuel med et Stænk af sin gamle Hidsighed - og fik man Lysten i Morgen, saa brød man sig kun lidt om Mortensens Talemaader! Pun'tum! Og saa taler vi ikke mere om *det!*

Mo'r Karen sukkede og rystede paa Hovedet.

Der kørte hun altid fast med Manuel! Paa *det* Punkt var han ikke til at rokke. Saa mild og fredsommelig han end var bleven: Spørgsmaalet om Gaarden kunde hun aldrig faa ham til at drøfte til Bunds. Og *fik* han Ideen om at købe den i Morgen, som han sagde, saa *købte* han den, om saa tusind Mennesker raadede fra! ... Aa, Herregu' ja!

Emanuel drejede Hovedet lidt.

- Man synes, Fruen sukker? sagde han.

- Aa ja, saamænd ... Thomsen rejste sig.

- Du er et utaknemmeligt Skarn, lille Karen Thomsen!

- Men Gu' dow, Manuel ...!

- Jo, du er! Har Vorherre nu ikke været med vos paa alle Maader!

- Jo, jo ...

- Og du skammer dig ikke ved at stønne?

179

Den lille Kone foldede ligesom anraabende sine Hænder.

- Men hvem skal ta' sig a' *Driften* derude, Manuel? sagde hun, det var denne Tanke, der evig og altid pinte hende - Hvem skal ta' sig a' Gaardens *Drift*? Du har aldrig brudt dig om Jor'en, har du ikke. Det er jo bare Haven og Husene, du ...

Manuel skar hendes Tale over ved pludselig at række Haanden frem.

- *Farvel!* sagde han rolig - Nu gaar man sig en Tur.

- *Gaar* du, midt som vi ...

- Ja, man trænger til at røre sig.

- Jamen ...

- *Farvel!* - gentog han ganske uden Vrede, men med en betydelig Værdighed - Om en Timestid, naar min Fru Moder paa ny har generhvervet sin Fornuft, vil hun atter gense sin Søn!

Og han afleverede et skævt lille Buk og gik.

Saadanne Smaascener kunde finde Sted. Men naar »Drengen« præcis en Time efter kom tilbage, klappede han smilende og elskværdig Mo'r Karen paa Skulderen og bragte hende gerne en Kage, en Appelsin eller et Kræmmerhus Chokoladepastiller som Forsoningsgave.

Og hun spiste det.

XI

- Nu *faar* vi Sne! sagde Fru Kæmmer Lassen; hun havde været hende hos »Siameser« Heilbunth med *sin* Pakke Strømper og Smaabukser til Juleforeningen - Nu *faar* vi Sne, Fru Fredriksen! Men hvad *er* ogsaa en Jul uden Sne, spør' jeg Dem?

- Næi, sagde Fru Fredriksen (Damerne havde mødt hinanden paa Hjørnet af Bredbostræde og Søndergade) - det er skam sandt, Fru Lassen .... For dem der *har* Jul da! tilføjede hun.

Fru Fredriksen var som sædvanlig udstyret med sit Emblem: Posen.

180

- Skal De i Praksis, Stakkel?

- Ja-a, sukkede »Madammen« - de Mennesker la'er mig aldrig i Ro! Jeg kommer lige ude fra Grøndalsvejen: en Dreng. Og nu holder der Vogn efter mig nede hos Købmand Lunds: tre Mil ud paa Landet!

- *Stakkel!* gentog Fru Lassen - At Folk dog ikke kan *vente!*

Madammen smilede:

- Naa-aa, naar det kommer paa, saa ....

- Næi, naturligvis ...! Og naar kommer De saa hjem, tror De?

- Engang i Nat vel; hvis det er langvarigt.

- Arme Kone! Juleaften!

- Ja, det er ogsaa den eneste Aften, jeg kunde ha' Lyst til at melde mig fra Bestillingen! .... Naamen, nu er man jo, hvad man *er!*

- De og Deres Datter skulde vel ha' været hen til Deres Søster?

- Ja; og til Ungerne; til Juletræ! Nu gaar jo Karoline alene; det var jo Synd, at hun skulde sidde der og vente paa det uvisse.

- Ja- naturlig!... Hvor har Deres Søster købt sin Gaas?

- Jeg véd skam ikke. Hos Krøyers vist ... Men nu maa jeg af Sted! ... Farvel, Fru Lassen; og glædelig Jul!

- Glædelig Jul, Fru Fredriksen! Glædelig Jul! ... *Det er et velsignet Snevejr!*

- Ja-a! Fru Fredriksen var allerede en halv Snes Skridt borte

Det var Juleaftens Dag Klokken tre om Eftermiddagen. Og Kæmnerinden havde som sagt været hende hos sin Veninde Fru Heilbunth med sin Gave til det store Juletræ, som fjerde Juledag skulde tændes i »Stad Gammelkøbing« s Teatersal til Gavn og Glæde for Asyllets og Friskolens Børn.

Fru Heilbunth var »Formand«; og det strømmede ind med Gaver. Byens Fruer og Frøkener blev saa milde og gode i Hu, naar Julen nærmede sig. De syede og strikkede; klippede Julepynt og bagte Kager; og fik, hvor underligt det end lyder, næsten ikke Tid til at dyrke de smaa pikante Teskumlerier og Kaffenedsablinger, som ellers udgjorde deres Hoved- 181 og Yndlingstidkort. De holdt sig hver inden sine Mure. Mundene var lukkede, og Fingrene gik.

I de sidste godt og vel fjorten Dage havde der hersket en ligefrem rystende Travlhed i Hjemmene. Og der havde staaet en Duft af Bagværk over Byen! Og Torvet og de tilstødende Gader havde været een stor Granskov, hvori Børnene gik rundt med store Øjne og forventningsfuldt bankende Hjerter. Men det havde regnet og blæst; og der var blandet adskillig Malurt i Glæden. - - Saa i Gaar var det begyndt at sne. Og i Dag til Morgen havde Blæsten lagt sig; og Sneen dryssede nu i store, stille Dun ned over Gader og Huse. Det frøs et Par Grader. Snedækket holdt sig. Det tegnede til at blive den yndigste Julefest!

Fru Kæmner Lassen puslede af Sted i sine Galocher. Hun var i Skindslag og Pelshue. Det friske Vejr havde rødmet hendes fyrretyveaarige Kinder. Og hun gik ganske langsomt for at nyde Snestemningen. Byen tog sig saa henrivende ud under alt det hvide!

Og alligevel kunde hun ikke lade være med at sukke i sit Hjerte.

Der var nemlig ingen Tid paa Aaret, hvor Fru Lassen følte Savnet af ikke at være Moder saa smerteligt som om Julen.

- For véd De hvad, Fru Heilbunth, havde hun sagt, da hun afleverede sin Godgørenhedspakke - det kan jo være *godt* nok at skabe Glæde for *andre*; og det *bør* man jo! Men man savner nu *alligevel* paa saadan en Højtid at være omringet af sit *eget* Kød og Blod! ... Der sidder Lassen og jeg i vorres hyggelige Stue; og vi faar *Gaasesteg*, og vi gi'er hinanden Smaating ... men man *savner!* *Jeg gør* det da! Lassen er jo et Mandfolk og har sin *Tobak* og sin *Toddy*; men en Kvinde, Fru Heilbunth, en Hustru, der ikke er Moder. ..! Jeg begriber hellerikke, hvorfor der ingen smaa er kommen! Vi er dog sunde Mennesker! Og hjemme hos Lassens var de *syv*; og vi var *elleve!* ... Om Sommeren, Gud! saa er der jo saa meget, der kan aflede Tanken; men om Finteren, og særlig om Julen, naar alle Hjemmene genlyder af *skyldfri* Munterhed .... Véd De hvad, Fru Heilbunth, *Dem* vil jeg tilstaa det: I Fjor Juleaften *græd* jeg paa min Forhøjning i Mørkningen, mens Lassen var gaaet et *Ærinde* 182 i Byen! Og *det* er dog ved Gud *ikke* Guds Mening med at lade sin Søn fødes! - -

Der lød sølvfin Klokkeklang nede i Gaden.

Fru Lassen gjorde adræt omkring:

- Den første Kane!

Det var Dikkedik-Proprietær Heimann med sine Skimler. De dansede som Raabukke foran Kanen. Paa Hovederne havde de Topper; paa Ryggene Svejfer; og et stort fileret Kanenet bølgede omkring dem.

Selv stod Proprietæren hærdebred, lys og smuk bag paa Kanen iført Bjørneskindspels, Hue og Støvler. Den lange Kanepisk flød efter ham som en Snog i den hvide Sne. Og naar han svang den, lød det som Kanonslag.

Fru Lassen stod fortabt i Beskuelsen; fortabt og forarget.

Thi »Dikkedikken« var Gammelkøbings »store Dyr«.

Kanen svingede ind paa Torvet. Og et vældigt Knald af Pisken bragte Gaslygterne til at klirre.

Bag Ruder og Døre saas store, nyfigne Øjne. Og Fru Kæmnerinden stod støt plantet i sine Galoscher, skønt hun begyndte at fryse om Fødderne. Hun havde ganske forglemt sin »Modersyge«.

I en stor Bue for Kanen forbi Bundtmager Hatteras' og Materialist Ribensies Vinduer og holdt uden for Boghandelen.

- *Nu* be'er jeg Dem! tænkte Fru Lassen og stivnede.

Atter rungede et Piskeknald hen over Torvet. Denne Gang gav det Ekko i de hvide Søstres Kirke histoppe paa Bakken.

Nok et Knald!

Døren til Bogladen blev hurtig aabnet, og Fru Oppermann kom smilende ned ad Trappen. Ogsaa hun var skindklædt og bar paa Hovedet en bredskygget Filthat besat med Myriader af vajende Strudsfer.

- Goddag, Heimann! nikkede hun fornøjet - Det maa man sige, De er præcis!

Proprietæren var sprunget af Kanen og stod nu og holdt Tæppet til Side (et Isbjørneskind med baade Hoved og Labber), for at Fruen kunde stige ind.

I Vinduerne paa første Sal laa alle »Novellerne« for at se til. Hver Butiksdør paa Torvet stod paa Klem; og mod hver Rude var der plantet et Ansigt.

183

- Stille! tordnede Proprietæren, da Skimlerne begyndte at danse. Og straks stod de urørlige.

Kavaleren stoppede omhyggelig Isbjørnen ned omkring Damen, og svang sig derpaa op paa Kuskesædet. Et raslende Knald. Hestene sprang frem. Klokkerne ringlede. Svejferne bølgede; og Køretøjet for af Sted.

Oppe i Vinduerne nikkede »Novellerne« og kyssede paa Fingrene; og Fru Oppermann vinkede Farvel med sin Muffe.

Men for Fru Lassens Øjne var det for længst blevet sort.

- Paa en *Helligaftens* Dag! mumlede hun - Noget saa skamløst! *Midt* paa Torvet!

Og hun tænkte et Øjeblik stærkt paa at vende tilbage til Fru Heilbunth og underkaste Begivenheden en Drøftelse.

Men saa var der i det samme en Stemme ved Siden af hende, der sagde:

- Et stolt Par, lille Frue, hva'? Fruen gjorde omkring:

- Men Gud, er det *Dem*, Hr. Toldkontrollør?

- Til Tjeneste, jo.

- Ja, hva' *si'er* De!

- Sier? til hvad?

- Til de to? Fru Lassen pegede i Retning af Kanen, der for længst var forsvunden.

- De var vist glade ved at komme ud at køre.

- *Sammen!* sagde Fru Lassen.

- »*Sammen*«, ja! De klæ'r jo hinanden saa nydeligt!

- Jamen han er jo *gift*, Menneske! Og *hun* har *Børn!*

- *Dem* om det.

Kæmnerinden sank en Indignationsbolle:

- Vi er vist *meget* uenige paa det Punkt, Hr. Kontrollør !

Esau Totter rørte sig.

- Rimeligvis, sagde han. Og saa indtraadte der en Pause.

- De skal ud at rejse? spurgte Fru Lassen saa med tilkæmpet Fatning.

Knagsted havde Kuffert i Haanden og Rejsetæppe over Armen.

- Ja ... Men skal vi ikke hellere gaa, Frue? Det er saa koldt at staa stille .... Skal Fruen hjemad?

184

-Ja.

- Saa kan vi jo slaa Følge et Stykke Vej. Og de fulgtes sammen op ad Søndergade. Sneen dalede ren og stille ned over dem.

- Det var rart, vi fik Sne, begyndte Esau.

- Ja.

- Det bliver et dejligt Julevejr.

Ja.

- Det var ikke saa smukt i Fjor.

- Nej.

- Men forhaabentlig bliver det ligesaa yndigt til næste Aar.

Kæmnersken skævede om til sin Ledsager. Hun saa' kun Alvor bag Haarene. Saa fik det urkvindelige i hende Overtaget; og hun spurgte:

- Hvor rejser Kontrolløren hen?

- Til Jylland.

- Til Jylland, saa-aa?

- Ja. Til Ebeltoft.

- Saa-aa! Har De Familie der?

- Ja.

- Det har man ikke vidst.

- Nej; det er noget, jeg ikke plejer at omtale.

- Men Gud dog, hvorfor?

- Aa, det er noget illegitimt, skal jeg sige Dem. Totterne bevægede sig synligt.

- Noget ... ? sagde Fruen usikker.

- Tjæ. Jeg har et Par Tvillinger derovre.

- *Tvill...?*

Knagsted smilede undskyldende:

- Tja. Uægte! ... Men det er et Par brillante Unger! ... Jeg tror sgu, at alle Børn burde være uægte. Man lægger ligesom mere *Energi il*

- *HT. Knagsted ...!* Kæmnerinden standsede brat.

- Aa, ja undskyld! nu ser jeg det! sagde Tolderen med et høfligt Skrabud - Nu er vi jo ved Deres Hus I ... Naa Farvel, Frue! Hils Manden ... Og glædelig Jul!

Fru Lassens bekendte Bolle hindrede hende i at svare,

185

Hun stod stiv som en Hellebard foran sin Gadedør og stirrede sædelig lammet efter Livsens onde Esau, der støt og rolig vandrede videre ud ad Jærnbanen til.

XII

Sneen vedblev at dale. Skumringen faldt paa; og Gaslygterne blev tændt.

Alle Gader og alle Tage var hvide. Paa Refleksionsspejlene lagde der sig Puder af Snedun; og paa Pumperne i Gaardene, og paa Kanten af de aabentstaaende Portfløje. Og sad der paa en eller anden Mur et fremspringende Spiger eller Søm, blev ogsaa det hvidt ....

En lille sneklædt By, og især da en Juleaften, naar Gassen er tændt og Lysene glimter bag Ruderne, er noget nær det sødeste og hyggeligste, et Menneske kan se for sine Øjne!

Saaledes tænkte da i det mindste Overlærer Clausen, der var ude paa sin sædvanlige Aftenvandring, førend han begav sig til Borgmesterens, hvor han skulde nyde Julenadveren i Selskab med den lille Rosenven, Frøken Olivia Rejersen, »Borgmesterens egen Søster«.

Han kom just gaaende fra Smedestræde og stod nu paa Torvet.

Stort og hvidt laa det foran ham; meget større end til daglig. Gaslygterne stod i en Krans bag Fortovene, og rundt i Husene var Lys og Lamper tændte. Men længst borte, nede i Torvets Baggrund, hævede de hvide Søstres Kirke sig højt over alle Tage med et dæmpet røddigt Skær bag de spidsbuede Vinduer.

Overlæreren støttede sig til sin Stok ganske fortabt i Beskuelsen.

Fra den mørke Himmel faldt Snefnuggene tæt og stille og var at se igennem som et Slør, der slettede alle Konturer ud og gjorde alle Kanter og Hjørner runde og bløde ....

Saa, paa een Gang, var det, som Luften omkring ham fyldtes af Toner, fjerne og sært højtidelige. Han

rettede sig og lyttede: Hvad kunde det være? Lyden kom og svandt nede fra Baggrunden af Torvet stødvis som i store, rullende Bølger: Det maatte komme fra Kirken! Han gik hurtig ned 186 langs Fortovet til Foden af Kirkebakken. Og her klang Musikken stærkere. Det var, som om selve Kirken sang; som om Tonerne bruste frem af de døde Sten og hang dirrende i Luften over hans Hovede ....

Og saa, pludselig, blev alting igen stille.

- Det var kønt! tænkte han og nikkede hen for sig.

Og endnu en Stund blev han staaende for at lytte, om ikke Sangen skulde begynde paa ny. Men han hørte kun den stille, puslende Lyd af den faldende Sne.

Saa vendte han om og skraaede langsomt over Torvet hen ad Kirkesmuget til.

Paa Hjørnet standsede han:

- Skulde han? Eller skulde han ikke?

Kirken ligesom drog ham til sig. Han følte sig ret i Stemning til at gaa derind og sidde under de hvide, oplyste Hvælvinger og lytte til Sangen og Orgelets Toner ....

- Nej! mumlede han saa ganske højt og slog Stokken mod Stenbroen. - *Nej!* . . . Ha'de det været Kapellan Schwartz, der talte ... Men Pastor Engelhardt ... *Nej!* -

Overlæreren havde for en Uges Tid siden været i Selskab sammen med Pastor Engelhardt, og denne havde da, paa ublufærdig Præstevise, i alle Gæsternes Paahør skammet ham ud, fordi han var Medlem af Dolkenes Forening: »denne vor kære, lille Stads stinkende Kræftbyld, der maatte være ethvert sædeligt Menneske som et Forargelsens Tegn og et Vederstyggelighedens Gomorrha!«

Pastor Engelhardt var femogtredive Aar. Og Overlærer Clausen syvogtreds.

Nede i Kirkesmuget var der ingen Lygter. Men Gaden var saa smal og Husene saa lave, at den hvide Sne og Skæret fra de smaa Ruder gav tilstrækkeligt Lys.

Han var en god Del sentimental, den kære Overlærer Clausen, og disse Aftenvandringer rundt i den gamle Bys Gader og Stræder var ham en sand Himmerigsmundfuld. Særlig da en Juleaften og i Snevejr!

Han listede af Sted i sine Galochestøvler, lyttende og spejdende. Og hørte han Tale og Latter bag de nedrullede Gardiner eller bag Vinduernes hvide Forhæng, gjorde han en 187 lille Standsning for et Øjeblik at glæde sig med de glade Mennesker derinde. Men hørte han Graad og Klage og haarde Ord, blev han bedrøvet. Gerne var han gaaet ind for at mægle og trøste; men han turde ikke. Dels fordi han følte en uovervindelig Sky for ukaldet at blande sig i andres Sager, og dels, og vistnok fornemmeligst, fordi han frygtede for at blive Vidne til Scener og Forhold, der vilde stille ham den nøgterne og ubarmhjertige Virkelighed for Øje. Han vidste, at der fandtes meget stygt og elendigt i Livet; men han holdt ikke af at staa Ansigt til Ansigt med det. Det kunde kaldes en Svagthed hos ham maaske, men det kunde jo ogsaa kaldes Finhed og Kultur. Og saaledes holdt han nu selv mest af at benævne det.

Naamen i Aften var der vist næppe nogen Grund til at nære Frygt i den Henseende. I Aften, hvor der kun herskede Fryd og Glæde bag alle Mure! -

Han var næsten naaet Smuget til Ende. Overalt havde han kun hørt Lyden af Børnelatter og skæmtende Tale. Og et Par Steder havde han endogsaa set et tændt Juletræ staa og skinne med sine smaa, gule Lyspunkter bag Vinduernes tynde Forhæng!

Men saa, pludselig - det var, da han passerede det allersidste Hus i Gaden - blev en Dør larmende revet op. Der lød Tummel og Skrigen inde i Forstuen, og Stampen af Fødder, og Stønnen som i Kamp. Og i næste Øjeblik tumlede en Kvinde ud over Dørtrinnet, faldt næsegrus til Jorden og blev liggende med Ansigtet ned i Sneen.

- Herut med dig, din forbandede Kælling! skreg en hæs og forbitret Mandsstemme. Og Døren blev drønende smældet i.

Overlærer Clausen stod stiv af Forfærdelse. Nu var han netop kommen i saa blid og blød en Julestemning ... Og saa ...! Men han maatte vel hjælpe ... Han kunde jo ikke blive staaende der uvirksom ... han maatte vel gaa hen og se, om Konen ikke var kommen til Skade.

Kvinden laa stadig udstrakt i Sneen kun et Par Alen fra Overlærerens Fødder, ubevægelig, uden Livstegn.

Han nærmede sig tøvende:

- De er da ikke kommen noget til?

188

Intet Svar.

Han bøjede sig forsigtig ned over den liggende og greb varsomt fat i hendes Arm.

- Skal jeg ikke hjælpe Dem? spurgte han. - Hvad er der dog i Vejen?

Nu drejede Konen langsomt sit Ansigt op imod ham; et rødt, forvrænget Ansigt, skident og oppustet af Drik.

Overlæreren gyste, men betvang sig.

- Har De slaaet Dem? spurgte han deltagende.

Konen hævede sig lidt op paa den ene Albue og stirrede paa ham med et Par sløve, blodunderløbne Øjne. Og idet hun ræbede ham højlydt lige ind i Ansigtet, mumlede hun forbitret med tyk og grødet Stemme:

- Hva' rager det dig, dit lange Kallun! La' du mig bare ligge!

Overlæreren fór et Skridt tilbage og flygtede i samme Nu, greben af den usigeligste Rædsel. Han ligefrem løb et langt Stykke ind gennem den tilstødende Gade.

- Det var intet Menneske! Det var intet Menneske! skreg det i ham. - Du almægtige Gud, du almægtige Gud, hvor er saadan noget dog muligt!

Der kom et Tog brusende ind paa Stationen. Alle Vagonernes Gangbrætter og Tage var hvide af Sne. Og Konduktørerne baskede med Armene, prustede og stampede for at faa Sneen af Skæg og Klæder.

- <3ammelkøbing! Ti Minutters Ophold! Kupédørene sloges op. Og Passagererne myldrede ud.

- Godaften! Godaften! - Naa du kom dog! Det var dejligt! - Sikken et Julevejr! - Aa, vi var saa bange, at I skulde sne inde! - Her er Frants, han er ogsaa med! - Goddag, lille Frants! Og Velkommen! Nu bli'er rigtignok Fætter Julius fornøjet! - I har vel ikke tændt Træet? - Nej, nej, hvor kan du tro! - Halløj, her er jeg. - Glædelig Jul! Glædelig Fest! Nu skal vi rigtignok ha' det rart!

Overlærer Clausen stod paa Perronen midt i al Larmen og Trængselen. Han lod sig gladeligen puffe og støde. Det var ham en Fryd nu at føle sig mellem rigtige levende Mennesker. 189 Derfor var han gaaet herhen. Hændelsen i Kirkesmuget havde ikke ladet ham i Ro i de tomme Gader.

- Godaften, Hr. Clausen! Venter De nogen?

- Godaften, Godaften, Erik! Nej, jeg er bare hernede at se paa Juleglæden!

Det var en af Clausens gamle Disciple. Han var ivrig og nervøs.

- Naa, farvel, farvel! sagde han. - Jeg maa skynde mig hjem. De tror ikke, jeg kommer!

- Det bli'r da morsomt! smilede Overlæreren. Og væk var Erik.

Et Par forlovede gik forbi Arm i Arm. De saa' ikke, de hørte ikke, de talte ikke. Men deres Ansigter straaledede klare og frydefulde som Maanen i dens allerfornøjeligste Kvarter...

- De har vel ikke set min Søn, Hr. Clausen? Det var Klassekollektrice Fru Brandstrup, der spurgte. Og det var netop hendes Søn, der før havde hilst paa Overlæreren, og som skulde hjem og overraske.

- Deres Søn, Fru Brandstrup ... venter De ham?

- Ak Gud nej; han skrev jo, at han ikke kunde komme. Men jeg gik herved alligevel; for det kunde jo dog være.

Der stod en Kamp i den rare Clausens Hjerte. Men han sagde:

- Nej, jeg har skam ikke set ham. Og Fru Brandstrup gik bedrøvet bort. Overlæreren smilte stille:

- Men hvor vil hun ikke skribe af Glæde, naar hun nu fandt Drengen siddende hjemme i Stuen.

Perronen var tom. Kupédørene sloges i. Signalfløjten lød: Færd-i-ig! Lokomotivet hvinede og fer videre,

bort fra Byen, ud over de hvide Julemarker ...

Udenfor Stationsbygningen kiggede Overlæreren til den oplyste Urskive.

- Halvotte! ... Men Gudbevares, saa skulde han jo være hos Borgmesterens!

Og han stødte Staven i Sneen og skridtede ud, saa rask hans gamle Pædagogben kunde bære ham.

190

Oppe i den forholdsvis brede Søndergade straaledede Lys ud fra alle Beboelseslejligheder. Og der lød Raab af Barnestemmer og Latter og munter Tale. Og inde hos Redaktør Heilbunths spillede Fruen paa Klaveret:

Glade Jul, dejlige Jul ...

Overlæreren var paa ny kommen i Stemning. Blide og fredelige Følelser bølgede i hans Sjæl. Begivenheden i Kirkesmuget laa allerede som bag et udjævnende og dækkende Slør ...

Han havde jo sine Stuer med Bjælkeloft, sine Blomster og sine Piber.

Og da han paa Trappegangen op til Borgmesterens mødte den lille Frøken Olivia, truttede han hende fornøjet sit *Glædelig Fest!* ind i Valdhornet.

Og hun smilede og nikkede og duvede og baskede Sne af sig og skreg:

- *Tak i lige Maade, Hr. Clausen!*

Og saa gik de ind og spiste Risengrød og Gaasesteg og spillede »Halvtolv« om »Smaating« til Kl. elleve.

XIII

Det var begyndt at blæse op. Og Sneen blandedes med tunge Regndraaber, der slog haardt ind mod Ruderne.

- Aa Herregud! tænkte Jordemoder Fredriksen, der rullede hjem fra sin Barselsfærd (en Pige) - den Juleglæde var kun kort!

Og hun bad Kusken køre lidt hurtigere til. Thi Kulden bed hende gennem Kaaben, og Regnen stak hendes Ansigt.

- Jeg tror, Vorherre ha'er mig! tænkte hun - han putter mig altid ud i det værste Svinevejr!

Og saa krøb hun til Bunds i Agestolen, borede Hænderne godt ind i Muffen, lukkede Øjnene og lod staa til

....

Inde i det lille thummelumsenske Hus mærkede man derimod intet til Vejret. Man hørte nok Blæsten og Regndryppet, men det gjorde intet større Indtryk.

191

Morbroder Jakob og Wulfdine var kommen kørende fra Græsted om Eftermiddagen. Og det var Bestemmelsen, at de skulde blive hos Thomsens Natten over. Og saa skulde Mo'r Karen og Emanuel køre med ud til Degneboligen den næste Dag. -

Og nu havde man fortæret sin Grød og sin Gaas. Gardinerne var rullet ned. Lampen tændt. Det blussede i Ovnen, og Potpourrikrukken duftede!

- Blæse vær' med Blæsevejr! sagde Manuel og lo godt dertil. - Nu gaar I allesammen ud i Butiksstuen. Og saa kalder man paa Jer, naar I skal komme. Man har en lille Overraskelse!

- Mig osse? spurgte Mo'r Karen.

- Fruen osse ja. Alle tre! Og de forsvandt lydige ...

- Hva' mon han nu skal ta' sig for? spurgte Degnen, da Manuel havde drejet Døren i Laas bag dem.

- Aa, det er vel no'en Tossestreger! mente Madam Thomsen. Men hun smilede fornøjet.

- Han er bleven svært i Humør nu, Søster Karen.

- Ja, Gusketak ja, at han har rettet sig! ... Sæt dig ned, Wulfdine, værsgod!

Wulfdine satte sig med lyttende Øren. Man hørte Manuel rumstere. Snart benede han op ad Loftstrappen og ned igen. Døre lukkedes op og i. Og snart var han ude i Gaarden, og snart i Køkkenet og snart i Stuen.

Et Vindstød slyngede en Stribe Regn ind mod Ruden.

- Naa-aa! sagde Degnen.

- Ja, det er rart, I bli'er her i Nat.

- Aa ja saamænd ....

Pause. Degnen saa' hen til sin Søster.

- Si'er du det saa til Manuel, Søster? Madam Thomsen rødmede let.

- Ja-a ... hvis det ikke var hedder, a' du sa'e det, Jakob ...

- Aa jo, ja ... nu faar vi jo se, hvordan det falder sig.

Wulfdine sad som i varm Aske. Intet Øjeblik var hun rolig: Hva' *mon* dow, Manuel lavede! ... Det gav et Skvulp i hende. Thomsen slog en Kno mod Døren.

192

- Er I overventende? spurgte han. - Nu maa I snart komme !

Og lidt efter blev Døren slaaet op, og han stod smilende paa Tærskelen.

- Værsgod! ... Nu er Pa'-sa-ken fri! Derpaa slog han med den lange Arm ind mod Stuen og sagde: Hva'?

Og festligt var der: Paa Mahognibordet foran Sofaen stod i en Urtepotte et lidet Juletræ skinnende af Lys og fuldt af Hjerter og Kurve, rødmussede Æbler og forgyldte Valnødder. Og under Træet paa den hvide Dug laa mystiske Pakker.

Det var hele Arrangementet. Men det var nydeligt.

- Næ-e, sagde Wulfdine, og hendes smaa, klare Øjne var ved at sprænge deres Indfatning.

- Ja-a, nikkede Degnen - der er no'et for dig at se paa, Dine!

Og Mo'r Karen klappede sin Søn paa Armen og sagde næsten under Taarer:

- Det er længe, længe siden, Manuel!

Men den lille Thummelumsen selv stod smilende fra Øre til Øre, og man kunde se hans smaa tykke Fingre, som han havde boret ned i Bukselommerne, bevæge sig i nervøs Henrykkelse.

- Saa synger vi! sagde han ivrig - Nummer 148! ... Her er din Salmebog, Mo'r! Og saa sang de:

Dejlig er den Himmel blaa, Lyst det er at se derpaa . . .

Morbroder Jakob kunde jo Salmen udenad naturligtvis, saa Madam Thomsen blev ene om *sin* Bog.

Men Manuel og Wulfdine sang sammen af *hans*. Og de stod tæt ved hinanden og bøjede Ansigterne frem over Bogen. Og hun liftede sig et Par Gange til at røre ved Kærestens Frakkeærme og var da ved at forgaa af Lyksalighed.

Saa blev Træet plyndret og Gaverne uddelt. Thomsen krabbede sidelæns omkring.

- Det er til dig, Morbror! . . . Det er til dig, Mo'r Karen!

193

- Aa ja saamænd, Søstersøn, det ...

- Tak, Manuel! Tak, tak, min Dreng!

Degnen fik et Cigarfederal og et Bundt Cigarer. Og Madam Thomsen fik et dejligt varmt Sjal og Tøj til seks Forklæder.

Men Wulfdine fik ingenting. Hun stod genert og sønderknust hende i en Krog. Det trak i hendes Mundvige. Og hendes lille Hjerter kunde ikke fatte Sagerens Sammenhæng.

- Men *Dine*, Manuel? spurgte saa Madam Thomsen. - Du glemmer da ikke *Dine*? Manuel smilede underfundigt.

- Dine har jo *mig!* sagde han.

Men saa bøjede han sig pludselig ned og halede frem under Bordet den nydeligste Haandkuffert.

- Den er til dig! sagde han og rakte Wulfdine Kufferten.

- Man har sæl lavet den!

Wulfdine knækkede sammen og vred sig som en Orm.

- Ta' den dow! sagde Madam Thomsen næsten vredt.

- Ta' den dow, Pi'e!

Og Wulfdine tog Kufferten og gik i Jorden; men hun fik dog Tid til at hviske: Mange Tak, Manuel! førend hun helt forsvandt.

Thomsen tindrede af Hemmelighedsfuldhed.

- Du skulde lukke den op! sagde han; han *kunde* ikke dy sig.

Wulfdine gav sig til at fingerere med Spænderne. Men det var hende umuligt at blive Herre over dem.

- Nu skal jeg! sagde Mo'r Karen og for til. Manuel voksede helt op paa Tæerne i Forventning om Virkningen.

- Un-nææ! sagde Madammen, da hun havde faaet Kufferten aabnet. - *Det vil jeg ri'nok si'e!* Hun halede en Pelskrave frem.

- Og en *Muffe!* sagde hun og holdt den op i den anden Haand. - Hva' Dine?

Men *dette* var for meget for Wulfdine. Hun ligefrem *drattede* ned paa en Stol, og med Ansigtet skjult i Hænderne gentog hun hulkende:

194

- Han er al'for go' ve' mig! Han er al'for go' ve' mig....

Man var faldet noget til Ro. Mandfolkene sad i hver sit Sofahjørne og røg. Og Kvinderne med deres Strikketøj havde som sædvanlig anbragt sig i respektfuld Afstand hende ved Vinduerne.

Kufferten havde Wulfdine stillet paa Gulvet tæt ved Siden af sin Stol. Og af og til lurede hun sig til at aabne den paa Klem og stryge med et Par Fingre hen ad Skindkraven og stikke Haanden i Muffen. Hun gyste af Fryd og Stolthed: Der var Silke i 'en!

Snakken drejede sig, som naturligt var, om »Gaarden«. Og det var Mandfolkene, der talte.

- Saa skal du vel til at avertere efter en Forka'l, Søstersøn, nu efter Nytaar?

Thomsen klippede lidt nervøst med Øjnene.

- Ja-a, det skal man vel ...

- Vil du ha' mer' end een Ka'l?

- Naa-aa, man tænker, at en Dreng ka' gøre det ...

- Aa ja saamænd, ja ... Og Mortensen beholder du vel paa Møllen?

- Han kender jo Sagerne, ja.

- Han er no'et gammel.

- Naa-aa, naar man ser ham paa Fingrene . . . Har Morbror hørt, hvordan det gik vor Redaktør her for no'en Tid siden.

Degnen skævede om fra sin Plads: Hvorfor skulde de mon nu ikke bli'e ved at snakke om Gaarden! Det interesserede ham dog som Svigerfader.

- Hæ, ja, sagde han - han sov nok et Gran over sig.

- Ja, det er forskrækkeligt med Menneskene, sagde Manuel indigneret - at di ikke ka' leve ordentligt!

- Aa ja saamænd, ja; der er jo flere a' dem, der holder a' Væden, mer end som godt er.

- Ja se nu til Cornelius derude! indskød Madam Thomsen.

- Cornelius er et *Svin*, Mo'r Karen! Han rankserer ikke med ordentlige Folk!

- Næi ...

195

- I vil vel holde Pi'e til Kørne og det groveste? spurgte Morbroderen ihærdig; han vilde nu til Bunds i Sagerne.

- Ska' vi si'e: den Tid, den Sorg! sagde Manuel studst og rejste sig.

- Aa ja saamænd, ja ... Degnen kløede sig betænkelig i Hakkekniven og sendte sin Søster et frittende Blik. Hun rystede paa Hovedet og gjorde en lille afværgende Bevægelse med Haanden. Og Wulfdine forsvandt over sit Strikketøj ....

Sagen var jo oprigtig talt den, at Emanuel Thomsen fandt sig saa udmærket til Rette nu ved at gaa rundt her i Byen og gi' Matadoren. »Gaarden« var ham jo vis nok. Han kunde jo købe den, hvad Dag han vilde. Og han *vilde* købe den, naturligvis! det var jo for den, han havde slidt og stridt. Men ... men, den havde nu alligevel staaet i en ligesom større Glans for ham, dengang han *ikke* kunde faa den! ... Vel vilde han *købe* den; begribeligvis vilde han *saa*! Det var jo det eneste Sted i Verden, hvor han brød sig om at leve! Og det blev et stolt Øjeblik, den Stund han drog derind ! Men der var jo et helt halvt Aar til endnu ... Di kunde ha' lad't ham faa den *straks*, som *han* vilde! Men dengang raadede di allesammen fra, baade gamle Mortensen derude og Prokuratoren og Mo'r Karen ... Og nu vilde han ikke, før han *vilde*! Pengene var *hans*! Di andre kunde holde deres Næser hos sig sæl! *Han* skulde nok klare Sagerne! Pun'tum! ....

- Det er en rar Cigar, Morbror Jakob, hva? spurgte Manuel, idet han igen indtog sin Plads i Sofaen og lagde sit trinde Ansigt i smilende Folder.

- Aa ja, Cigaren er god nok ....

- Skal vi ikke ha' en lille Kop Kaffe, Mo'r Karen?

- Jo, sagde Madam Thomsen og lagde øjeblikkelig Strikketøjet fra sig - vil I ?

- Vel vil vi saa! Ikke Morbror? Til Cigaren?

- Jo-o, nikkede Degnen - Kaffe siges der jo aldrig Nej til ....

Da Kaffen var drukket, sad man og snakkede en halv 196 Timestid om Vejr og Vind. »Gaarden« var der ingen, der berørte mere.

Saa gabede man et Par Gange. Og endelig trak Manuel sit Ur op af Lommen og sagde:

- Nu er det nok ellers Sengetid ...

- Ja, aa ja, det er det vel ... Thomsen rejste sig:

- Ja se, Dyner har vi jo nok a', men det skorter paa Senge. Se, man ha'de jo tænkt sig, at en sæl og Morbror Jakob laa paa hver sin Sofa hernede og saa overlod vi Damerne Salunerne ovenpaa, hva?

- Aa ja saamænd, ja ...

Madam Thomsen blev urolig paa Stolen og skottede hen til Broderen.

- Ja-a, begyndte hun - se, Bro'er Jakob mener jo ... han synes jo, at ....

Emanuel stirrede forundret fra den ene til den anden.

- Vil I ikke *ligge* her? spurgte han fornærmet - Vil I måske paa *Hotel!*

- Næj, næj, vel vil vi ligge her! vel vil vi saa! sagde Degnen - Men ... (Han var lidt i Forlegenhed med at faa det frem, da Manuel forholdt sig saa absolut uforstaaende) ... men da her er saa smaat med Plads og saadan, fortsatte han - saa ... Ungdom er jo Ungdom! ... saa hvis du og Wulfdine har Lyst til at komme sammen i Guds Navn, saa ... I ska jo sammen alligevel ... og det er jo Juleaften ... og hvorfor skal I vente, hvis ...

Emanuel var lidt efter lidt bleven purpurrød i Ansigtet. Mælet var forgaaet ham, og han klippede vanvittigt med Øjenlaagene.

Degnen skævede hen til ham.

- Ja, hvis du heller mener, du *vil* vente, Manuel, saa ....

- Næj, næj! sagde Thomsen hastigt og stakaandet - Men-æ ... men-æ ...

Han kiggede sky om mod Wulfdine, der for længst var knækket over og gaaet til Bunds i den store Lænestol.

Madam Thomsen lagde stille sin Haand paa Sønnens Arm.

- Gaa I Mandfolk nu lidt ind i Butiksstuen, sagde hun 197 og skubbede ham blidt hen mod Døren - saa ska' jeg nok ....

Og Mandfolkene gik.

Et Kvarters Tid efter kom hun ned fra Loftet med Favnen fuld af Dyner, som hun redte op med paa Sofaen til Broderen.

Da hun var færdig, gik hun hen og aabnede Døren.

- Saa er her i Stand, Bro'er Jakob, sagde hun.

- Tak, Søster Karen ... Ja, jeg er osse tidig!

- Go'nat ... Og sov vel! sagde Thomsen med bortvendt Aasyn.

- Go'nat, Manuel ....

- Go'nat, Søstersøn! ... Og glædelig Fest!

En Vogn rumlede ind gennem Nonneporten. Det var Jordemoder Fredriksen, der endelig naaede hjem.

XIV

Konsul Mørch laa nu til Stadighed i Sengen. Efteraarets Slud og Vinterens Kulde havde taget hans sidste Kræfter. Og saa havde der tilmed slaaet sig en Brystkatarr til hans øvrige Svagheder; og han laa og hostede og hev efter Vejret; og Lægen sagde, at det var snart paa det sidste.

Men blidere af Sind var Konsulen ingenlunde bleven. Han skældte og smældte mellem Hosteanfaldene, saa at Sygeplejersken Frøken Lauritsen, som Doktoren havde tvunget ham til at antage, rystede af Angest. Og hun vilde sikkerlig være løbet sin Vej, om hun havde turdet for Foreningen, der havde udsendt hende. Selv Tjenestepigen, den lange Engeline, som ellers igennem Aarene havde erhvervet sig et vist Tag paa at behandle sin gamle, knarvorne Husbond, ogsaa hun stod stundom ganske forsagt og hjælpeløs.

Det værste var jo, at Konsulen ikke længere kunde taale at ryge!

At Lægen strengeligen navde forbudt ham det, fik være, hvad det var; det brød gamle Mørch sig fejl om. Men værre 198 var det, at hver Gang han havde faaet tændt sin Pibe og taget et Par Drag, fik han næsten Krampe af Hoste .... Og naar han saa var kommen til Mæle igen, rasede han og tordnede og fordømte, saa at de to arme enlige Kvindfolk ofte maatte græde af Fortvivlelse. -

Byen brød sig ikke videre om Konsul Mørch. Den lod ham ligge. Han var for længst gaaet ud af Sagaen. Og saa var der jo ogsaa det, at Manden aldrig havde været populær. Tværtimod: gnaven og uomgængelig og pengegridsk indtil Gnieragtighed havde han altid stillet sig i Opposition til alt og alle. Mændene havde aldrig søgt ham, uden at de havde været nødtvungne dertil; og Kvinderne afskyede og næsten hadede ham paa Kønnets Vegne, fordi han havde været en Bøddel mod sin Kone. Man var ikke langt fra at unde ham hans Sygdom og Lidelser. I ethvert Fald betragtede man dem som en retfærdig Himmels Straf. -

Og nu laa som sagt Konsul Mørch der i sin ensomme Seng og havde nok ikke mange Fjerdingvej igen til Dødens dunkle Porte.

Saa var det, at han en Dag ved Middagstid pludselig paa sit lallende Maal sagde til Sygeplejersken:

- Theg vil tsale med Tsolder Knagsted!

- Hva' behager, Hr. Konsul?

- *Theg vil tsale med Tsolder Knagsted, tsier theg!*

- Jo, jo, nu skal jeg ....

Og Frøken Lauritsen styrtede ud i Køkkenet til Engeline: Der var nogen, Konsulen absolut vilde tale med! Engeline kom ind:

- Hva' ønsker Konsulen?

- Theg vil tsale med Knagsted!

- Tror Konsulen nu ogsaa, Di kan taale det ...

- Thet bli'er vel min Tsag!

--- Skal jeg løbe ud og hente ham?

- Tha natsurlig! ... Og tsig, han skal komme s Vaks!

- Jamen ....

- *Han skal komme s'raks, tsier theg! Og skrub tsaa a'!* Og Engeline maatte forlade sin Køkkengerning og ud i Staden for at søge Tolderen ....

199

Hun fandt ham ved table d'hote paa Stadt Gammelkøbing. Han rejste sig øjeblikkelig og fulgte hende.

Og hele Søndergade kom i Oprør ved at se »Livsens Ondskab« vandre Side om Side med Konsulens Tjenestepige!

I det store, tomme Sygeværelse var der halvmørkt. Gardinet var rullet ned for det Fag Vinduer, der var nærmest Sengen. Ved det andet Fag sad Frøken Lauritsen og hækede.

Der blussede en stærk Ild i Ovnen. Og Frøkenen nikkede over sit Arbejde. Hun maatte stjæle sig til at blunde engang imellem i Dagens Løb; thi Nætterne var de værste; og hun fik næsten ikke Søvn i Øjnene.

Udenfor paa Gaden kørte af og til en Vogn forbi, og saa klirrede Ruderne; men ellers var der fredeligt og stille ....

Pludselig hug Konsulen sin flade Haand haardt ned i Dynen. Det var en Slags Tvangsbevægelse han led af; en Art Krampe i Armene. *Selv* formaaede han ikke længere at bevæge dem.

Sygeplejersken spillede forvirret Øjnene op:

- Ønsker Konsulen noget?

- Theg thligger skidt!

Frøkenen gik hen og rettede ved hans Puder:

- Er det nu bedre?

- Thnej! ... Kald paa Engethline!

- Jamen Konsulen har jo selv sendt Engeline i Byen.

- Hum ....

Frøkenen gik tilbage paa sin Plads.

Et Øjeblik efter lød et nyt Slag i Dynen:

- Gi' mig Vand! Mørch søgte at dække over, at han ikke selv var Herre over disse Bevægelser ved at lade, som om det var en Maade at kalde paa.

Frøkenen tog et Vandglas og holdt ned mod hans Læber.

- *Tsodavand!* sagde han indædt og stødte med Munden til Glasset - Thi ka' tha begribe, at thet tskal være *Tsodavand!* Hva' er Thi ellers Tsygeplejerske for!

Taalmodig tappede Frøkenen noget Sodavand af en Sifon og gav ham.

Saa satte hun sig hen.

200

Men næppe havde hun taget fat paa sit Hækletøj, saa lød det:

- Varm Tsæppet! Theg fryser om mine Føthther!

Og paa ny maatte hun op. Hun varmede paa Kakkellovnen et uldent Tæppe, som hun derpaa omhyggeligt og varsomt svøbte om den syges Fødder ....

Saa ringede Dørklokken. Det var Engeline, der ikke mente at kunne føre Toldkontrolløren op ad Køkkentrappen.

Frøken Lauritsen gik ud og aabnede.

- Er det daarligt med Konsulen? spurgte Esau hastigt.

- Det er som sædvanlig.

- Kan jeg gaa ind?

- Værsgød ....

Konsulen løftede Hovedet en Tomme fra Pudlen.

- Frøken Tslauritsen s'al gaa! sagde han.

- Jamen, Hr. Konsul ...

- *Frøken Tslauritsen s'al gaa, tsi'er theg!*

- Gaa blot, kære Frøken, hviskede Knagsted - Jeg skal nok kalde paa Dem, hvis det bli'er nødvendigt. Og Frøkenen gik. Esau nærmede sig Sengen med fremstrakt Højre:

- Goddag, gamle Ven! Naa, hvordan gaar det?

- Go'tha, Tsolder ...

- Vil du ikke give mig Haanden, Mørch?

- Ka' ikke; ka' ikke thløfte den mere!

De to Venner havde ikke set hinanden siden hin Dag, de havde siddet sammen paa Thummelumsens Rugeplads ude paa Kirkegaarden. Mørch havde forbudt Engeline at lukke Knagsted ind. Og da Tolderen var gaaet et Par Gange forgæves, var han ophørt med Besøgene.

Nu efter fem samfulde Maaneders Forløb havde Konsulen sendt Bud efter ham. Og de betragtede derfor hinanden med ransagende Blikke. -

Mørch tog først Ordet.

- Thu er s'adig Ka'!! lallede han med et misundeligt Udtryk i sine sløve Øjne - Ther er ingenting, ther bither paa thig!

- Næi, jeg har det meget godt, sagde Tolderen - Og du, Mørch, hvordan staar det sig med dig?
201

- Skidt! theg s'al tsnart thø!

- Naa-aa; jeg synes du ser ganske kvik ud.

- Thsludder!

Esau tog en Stol og satte sig hen ved Sengen.

- Her er godt varmt inde, sagde han saa og knappede Overfrakken op.

- Tha, theg tigger tho althid og fryser?

- Hvad mener Doktoren, Mørch?

- Ingenting! Thi forstaar ingenting! Han tsylther mig bare med al tsit Skidt!

Knagsted vilde gerne have spurgt, hvorfor Vennen havde sendt Bud efter ham. Men han syntes ikke, at han saadan kunde plumpe ud med Spørgsmaalet. Det gav sig vel.

- Det er en net Pige, hende, Sygeplejersken, sagde han saa - Hvor har du fundet hende?

- Thet er Thokteren, ther har prakket mig hende paa! Hva' s'al theg med hende!

- Naa-aa ....

Mørch, der hidtil havde ligget lige paa Nakken og stirret op mod Loftet, drejede nu Hovedet en Smule, saa' stift paa Kontrolløren og sagde:

- Theg har gjort mit Thestamenthe ....

- Naa, smilede Esau - har du det! Har du betænkt mig?

Konsulen overhørte hans Spøg. Han var optaget af sine egne Tanker:

- Thokteren tsa'e, at hvis ther var no'et, theg vilde ha' ordnet, tsaas skulde theg gøre thet.

- Ja, det kan jo aldrig skade. Du kan jo gøre det om igen, naar du bli'er rask.

- Theg bli'er althrig rask, Tsolder, althrig rask ...

- Lad nu være med at ligge og bilde dig saadan no'et ind, Mørch! Vel bli'er du rask! Der er Folk, som har været meget sygere end du, og som nu spadserer stolt rundt paa deres to Ben!

Konsulen laa og bevægede Hovedet rokkende frem og tilbage. Pludselig sagde han:

- Theg er bange, Knagsted ... thu véd, theg er bange ....
202

Esau lagde sin laadne Pote ned paa Vennens røde, opsvulmede Haand:

- Herregud, Mørch, hvad vil du ligge og tænke paa det for!

Med en uhyre Kraftanstrengelse fik den syge drejet sit Ansigt helt om mod Tolderen.

- Naar man er thød, Knagsted, spurgte han saa, og hans Øjne spiledes op af Angest - hva' bli'er ther tsaas a' en?

- Det er der ingen, der véd ...

- Hva' tsror *thu*?

Esau flyttede sig urolig paa Stolen.

- Det kommer her ikke an paa, hvad *jeg* tror, Mørch ; men hvad *du* tror, sagde han.

Konsulen lukkede Øjnene og drog Vejret tungt.

- Theg har vist været .... et tslet Menneske, mumlede han.

- Vist har du ej, gamle Ven! man er, som man er!
- Thet tsa'e thu da sæl, dengang theg ha'de tsmidt Gamle-Stine ud ...
- Ja, ja; men da var du jo syg!
- Thet var *hun* osse, tsa'e thu ...
- Ja, jo; men det var mig, der var ond den Dag! Konsulen glippede med Øjnene.
- Er Døren tlukket? spurgte han.
- Hva'?
- Er Døren tlukket therhenne?
- Ja-a.
- Gaa hen og tluk then a'; ther er no'et, theg vil tsie thig.

Knagsted gik hen og drejede Nøglen om:

- Saa; nu er der ingen, der kan komme ind!

- Theg har gjort mit Thestamenthe, Knagsted, begyndte Konsulen saa med sin hvislende Stemme - theg har gjort mit Thestamenthe .. . thet var therfor theg sendte Bud efter thig ... for thu s'al vide thet ... thi andre bryther theg mig ikke om ... Theg har trio althid været sparsommelig .., og theg har tjent Penge ... mange Penge ... Men nu har theg gjort Thestamenthe ... og alle mine Penge ... har theg thelt ud tsil de fattige ... alle tsammen ... Gamle-Stine faar osse 203 no'en ... og Asylet ... Og Thjomfrustiftelsen ... og Tsvendehjemmet ... alle tsammen faar thi no'et ... alle tsammen ...

Atter klappede Knagsted hans svulne Haand:

- Ja, ja, ja, Mørch, det er rigtig pænt af dig! ... Men du har vist ikke godt af at tale saa meget!

- Og tsil Udstyrslegat ... vedblev den syge - og tsil rentefrit Laan for fattige Husmænd ... og tsil et nyt Orgel ... alle mine Penge ... alle tsammen ... Tsrør thu tsa' ikke, Knagsted ... at theg nok kan thø i Fred? ... tsrør thu tsa' ikke thet?

- Jo, jo, jo, Mørch, jo jeg tror det fuldt og fast! Du har handlet rigtig smukt og godt, har du!

- Tha ... for hva' skulde theg osse bru'e Pengene tsil ... naar theg først var thød ...

- Nej, vel saa; det er alt sammen rigtigt! Konsulen laa en Stund uden at tale. Saa stirrede han paa ny op i Loftet og sukkede dybt:

- Bare ther var no'et, ther hed Tskærsild, sagde han saa - thet vilde være godt for mange Mennesker ...

- Jamen der er jo noget, der hedder Skærsild, Mørch ; Katolikkerne tror jo paa det.

- Katholikkerne tha, hø! ... men thet kommer tho ikke vos anthre no'et ved!

- Aa, nej saamænd ...

- ... og tsyndet har vi tho alle.

- Det kan du jo gerne kalde det, Mørch ; men jeg tror nu, at et Menneske *maa* handle, som det handler.

- Thsludder, Knagsted! baathe thu og theg kunde ha' været meget bethre, hvis vi ha'the villet! Esau rystede paa Hovedet.

- Nej, sagde han overbevist - vi bevæger ikke en Lillefinger, uden at det har været bestemt fra Evighed af!

- Thet er no'et godt Thsludder thet! Knagsted bøjede resigneret Hovedet:

- Naa; som du vil ...

Der buldrede to Vogne forbi hinanden nede paa Gaden. Huset rystede; og Konsulens Ansigt fortrak sig i Smerte.

- Vi! du ikke ha' strøt noget Bark dernede, Mørch, til at ta' af for Larmen?

- Thnej, theg vil ikke! sagde Mørch arrigt - Garver Musmann har althid været tsaa storsnuthet!

- Jamen du kunde jo faa det fra Garver Johansen.

- Thnej; han snøth mig engang meth et Par Heste! ... Thnaar theg ikke vil ha' Bark, tsaa kan theg vel bli'e fri!

- Ja, naturligvis, naturligvis kan du det, gamle Ven! Pause. Esau kiggede ned paa Vennen, der laa med lukkede Øjne og slappe, hængende Mundvige.

- Er du ikke træt, Mørch? Skal jeg ikke gaa nu, at du kan se at komme til at sove lidt!

- Tho ... mumlede Mørch - men ther var mer, theg skulde thale med thig om ....

- Jeg skal nok komme igen i Morgen; hvis du vil ha' det?

- Tha ... Tolderen rejste sig.

- Farvel saa, Mørch .... sagde han og klappede ham paa Haanden.

- Farvel, Knagsted .... Thu er tsaa ikke mere vreth, fordi theg gifthede mig med Alviltha ....

- Nej, nej, tænk bare ikke paa det! ... Skal jeg sige til Frøkenen, at hun skal komme herind?

- Tha ....

Esau stod allerede henne ved Døren, da han hørte ligesom en stille, hikkende Latter henne fra Sengen:

- Tsolder ... kom lidt herhen, Tsolder! Tolderen gik tilbage over Gulvet:

- Hva' vil du?

Konsulens Mund havde fortrukket sig til et skævt, onskabsfuldt Smil; og hans Øjne havde antaget deres gamle, lurende Udtryk:

- Thi anthre vil bli'e godt arrige, Tsolder ... hvislede han.

- Hvilke andre? spurgte Knagsted; og han havde en Fornemmelse af, at Konsulen laa i Feber og talte i Vildelse.

- Thi anthre, gentog den syge - thi anthre, hæ, hæj 205 ... thi, ther tskulde arve mig! ... tsmine Familie ... tsmine Broerbørn! ... thi vil bli'e godt arrige, hæ, hæ! naar thi hører, at theg har gjort Thestamenthe! .. Men thi har tho althrig besøgt mig ... thi Thrabanther! - - Er thu her, Tsolder? spurgte han pludselig og stirrede vildt og angstfuldt ud i Luften - er thu her? er thu her? thu maa ikke

- Nej, nej! sagde Esau - jeg er her jo ogsaa!

- Theg kan ikke tse thig! theg kan ikke tse thig .... Konsulen talte hastigt og stødvis; og det var, som trak der sig en Hinde over hans Øjne.

- Thu ts'al tho osse arve, Tsolder, sagde han klynkende - thet var thet, theg vilde tsi'e thig ... thu ts'al tho osse arve ... tsaa bli'er thu her nok ... *Hvorfor gaar du din Vej!* raabte han saa pludselig med fuldstændig klar Stemme - Jeg synker! jeg synker! *Hold fast paa mig! Baaden vælter ....*

- Frøken! Sygeplejerske! Kom herind! Hurtigt! raabte Knagsted og greb fat i Konsulen, hvis lamme Arme paa een Gang løftede sig krampagtigt i Vejret, medens hans Legeme krummede sig opad næsten i en Bue - Frøken, skynd Dem! Skynd Dem! skreg Knagsted igen.

Men Døren var jo aflaaet. Og inden Esau havde faaet den aabnet, og Frøkenen var kommen hen til Sengen, var Døden vandret bort med Konsul Mørch.

Byen havde været overvældende rig paa Begivenheder i det sidste Halvaar. Næppe var man bleven færdig med at gennemarbejde det ene Emne, førend et nyt frembød sig. Først var der den Thomsenske Lotterigevinst, Handelsophævelse og projekterede Gaardkøb. Saa fulgte Redaktør Heilbunths »Udrangering«. Derpaa Knagsteds illegitime Tvillinger, som Fru Lassen havde levet højt paa lige til Hellig-Trekonger, med Dikkedik-Proprietærens og Fru Oppermanns Julefart som piéce de resistance. Og nu endelig til Slut: Konsul Mørchs Testamente!

Fru Lassen stønnede.

206

- *Har De kendt Mage!* sagde hun - *der ligger den gamle, dødssyge Mand paa sit Leje og spekulerer ud!* Gudbevares, *fattige er fattige*, og at man betænker *dem* af sin Overflod, er smukt og rimeligt! Men Knagsted, Fru Heilbunth! *Knagsteal nu be'er jeg Dem! Tresinds-tyve-tusinde*, si'er Lassen! Den *Djævel*, som ikke har bestilt andet end at *martre* ham i levende Live! Naar man har retmæssige Arvinger! De nydeligste Mennesker, forsikrer jeg Dem! Hans *kødelige* Bro'erbørn! Nej, Ret *skal* være Ret! *To* af dem var henne at tale med Lassen; de *græd*; *efter* Begravelsen. De havde naturligvis *tænkt* sig .... hvem *kunde* tænke anderledes? Denne Formue! Men saadan var Mørch, sa'e jeg til dem; ingen vidste, *hvor* man ha'de ham! *Men*, sa'e jeg saa, Gud i sin Himmel vil nok ta' *Revanche!* *Trøst* Dem, sa'e jeg, der er dog endnu Retfærdighed til i Verdensrummet!

Og som Fru Lassen talte, talte alle. Paa Gaderne, i Butikkerne, paa Kontorerne, i Dagligstuerne! Indignationen var stor og almindelig. Man følte det, som var man selv personlig bleven snydt for Arv! Og de, der havde ældre, velhavende Slægtninge, fordoblede deres Ømhed over for disse. Tante Jane og Onkel Siegfried blev overvældet med Breve og Indbydelser. Og havde man Børn, blev de sendt did med de yndigste, smaa Kurve fulde af Kager og Frugt. Eller hvis de kære paarørende boede paa fjernere Steder, blev Børnene fotograferede og Portrætterne skikket af Sted med Paaskrift: Til den søde Tante Jane fra hendes lille Callemand! eller: Til den rare Onkel Siegfried fra hans egen Elsemor!

Kortsagt, det var, som havde Konsul Mørchs Testamente vakt den slumrende Slægtsfølelse og ligesom knyttet de spredte Familiehjerter engere til hverandre.

Naamen i Aften var der Aftenunderholdning med Bal i Borgerklubben. Det var Byens største og fineste officielle Festlighed. Den afholdtes hvert Aar i Februar Maaned. Og der var Damer, som allerede i Begyndelsen af November overvejede deres Kostumer ....

I »Stadt Gammelkøbing«s Teatersal var den store Gaskrone 207 tændt, og paa Siderne af de seks forgyldte Pillespejle straaede Kandelabrene. Hoved ved Hoved i tætte Rækker sad Publikum; Herrerne i Kjole og hvidt, og Fruerne og Frøknerne i de vildeste Toiletter.

Dér herskede en næsten andagtsfuld Stilhed i Rummet. Man vovede næppe at drage Aande, saa spændt var man. Nogle unge Piger sad endogsaa med Hænderne presset ind mod Hjertet og med røde Feberpletter paa Kinderne. Og rundt i Krogene stod Bestyrelsen og nød sin Triumf!

Man havde jo nemlig omsider formaaet den berømte Forfatter og Deklamator Henri de Madsen, (en kær Elev af en *endnu* berømt Forfatter og Deklamator, der havde »dannet Skole«) til at gæste Klubben. Og hvad mere var: han var kommen! man havde ham inden for Hotellets fire Vægge! ... I Landauer var han af den kjoleklædte og hvidhandskede Klubformand bleven afhentet fra Banegaarden; og for Øjeblikket laa han paa en Chaiselongue inde i »Kunstnerværelset« og fik en Morfinindsprøjtning. -

I Salen begyndte man at blive urolige.

- Jeg synes, det er over Tiden? hviskede Borgmesterinde Rejersen til Bestyrelsesmedlem, Herredsfoged, Justitsraad Schmalberg.

- Ja, hviskede Justitsraaden tilbage - Fru Borgmesterinde, hviskede han - Lægen er hos ham!

- Lægen er hos ham! Lægen er hos ham! lød det som i Sus af Gaasevinger ud over Forsamlingen.

- Ja, han er jo saa svag! sagde Fru Lassen til Fru Heilbunth - Man siger, at han lever udelukkende af Champagne og Kaviar!

Der gik en Gysen igennem de unge Piger. Aldrig havde de hørt noget saa interessant!

- Og saa gaar han med Silkeundertøj! forklarede en.

- Og kniplingsmanchetter! sagde en anden.

- Guldarmaand! hviskede en tredie.

- Og Diamantring i Næsen! mumlede Tolder Knagsted, der ogsaa var mødt op - og Ametyster paa Tæerne!

Døren nede i Baggrunden af Salen blev sagte aabnet. Men den skreg paa sine Hængsler, og det ganske Publikum drejede Hovedet.

208

- Nu be'er jeg Dem, Fru Heilbunth : Familien *Thomsen!* Og virkelig var det Manuel med Moder og Wulfdine. De

listede stille ind og satte sig beskedent paa en af de bageste

Rækker.

- Men Hr. Justitsraad! spurgte Borgmesterinden forfærdet - Disse Mennesker?

Justitsraaden løftede beklagende paa Skuldrene.

- Han meldte sig ind og betalte sit Kontingent. Vi *kunde* ikke andet! Og desuden skrev Overlærer Clausen og Toldkontrollør Knagsted god for ham ... Men nu begynder det!

Tæppet for den diminutive Scene hævede sig. Alle Ansigter drejedes lynsnart paa Plads. Og der gik et Støn af Forventning gennem Salen.

Det var Teatrets Salondekoration. Den med Fløjdørene. Nede i Forgrunden stod et firbenet Mahognibord med en Karaffel (mørkeblaa) Vand og et Glas (højrrødt). Ved den venstre Side af Bordet en Chaiselongue, ved den højre en amerikansk Gyngestol.

- Aa! sagde en ung Pige og greb sin Naboerske haardt i Armen - der *er* han!

Fløjdøren var lydløst bleven sneget op paa Klem, og ad den derved frembragte Revne vred Henri de Madsen sig ind.

Bly og beskeden listede han sig paa Taaspidserne ned til Lamperækken, og legende genert med sin venstre Øreflip bukkede han.

En bragende Klapsalve hilste ham. Byen kvitterede for Berømmelsen.

Men Digteren stod nu tilsyneladende ganske uberørt, lænede sig med Ryggen mod Mahognibordet og stirrede med et uudgrundeligt Blik frem over Publikum. Det ene Ben havde han kastet over det andet, saaledes, at man s'aa de rosetprydende Lakske og de røde Silkestrømper. I højre Haand holdt han et Par lysegrønne Glacehandsker og i venstre en æggeblomme!arvet Tommestok, af dem til at aabne og slaa sammen, saaledes som Tømmerne og Murerne bruger dem. Hans rødblonde Haar laa ham glat ned i Panden. Hans Ansigt var langt og lidende. Og hans Øjnes Iris havde Absintens Lød.

- Mine Damer og Herrer ... begyndte han med en sært 209 skrattende Stemme, medens han raslede med sine Armbaand bag Manchetterne - Mine Damer og Herrer ... Men førend han havde fuldendt Sætningen, gav han sig pludselig koket til med Tommestokken at udmaale Bordpladens Omkreds. Derpaa lo han forceret, stillede sig op paa ny, nappede sig et Par Gange i Øreflippen, lagde Hovedet paa Siden og sagde saa:

- Mine Damer og Herrer! Jeg skal have den Ære at sige for Dem mit rimfri Digt: *Fugleedderkoppen!*

Hvorpaa han lagde sine lysegrønne Handsker oven paa det højrrøde Vandglas og anbragte begge Dele paa Halsen af den mørkeblaa Karaffel, (han *kunde* ikke deklamere, hvis ikke disse tre Farver var bragt sammen i denne Orden), rømmede sig, maalte et Par af sine længste Fingre med Tommestokken og tog fat:

Der siges

i Urskovens Dyb

- hvor Sol ej lyser,

hvor Vind ej færdes -

bag de dunkle Blade,

siges der

at leve

et Dyr
grumt som Skæbnen,
grummere selv
end Hyænen,
naar den lister sig
frem
gennem Kirkegaardens natvaade Græs
og løfter
Poterne
langsomt,
en for en ...
Ak, men man gør Dyret Uret!

Publikum sad aandeløst af Betagelse. Aldrig havde man overværet noget tilsvarende! Intet Under, at Henri de Madsens Ry for vide over Land! Han deklamerede ikke alene med Munden, men med Øjnene, med Ørene, med Haand, med Arme, Ben og Tommestok! Intet Sekund var hans Person rolig. Snart sad han paa Kanten af Bordet, snart midt 210 inde paa Pladen. Snart laa han henslængt paa Chaiselonguen; og snart vuggede han sig orkanagtigt i Gyngestolen. Og to Gange løb han paa alle fire ud gennem Fløjddørene og ind igen! ... Og stadig lød Versene klare og sonore fra hans Læber. Hans skrattende Stemme blev dyb og fuldtonende. Man levede med. Man *saa'* Urskovens dunkle Dybder. *Saa'* Fugleedderkoppen liste sig over sit Bytte; gribe det med sine leddede Arme, holde det fast, suge det ud, spyttede det fra sig .... Og Betagelsen steg til Ekstase, da Digteren endelig, frem fra Bordet, ind under hvilket han *nu* var krøbet, udslyngede disse sidste Linier:

og saaledes,
- Fugleedderkoppen lig
i sin skøre Traad
i den dunkle Urskov -
hænger min Sjæl
ensom,
ene,
alene
i det svimlende Rum
mellem de sejlene Kloder
- hvor Sol ej lyser, hvor Vind ej færdes - og griber med sine Arme,
- tom,
indholdsløs,
hungrende -
griber og fortærer
Menneskenes Teorier
og Menneskenes Tanker,
og vrager dem og slynger dem fra sig:

forgæves, forgæves!

og skriger,

som Millioner før jeg

og efter mig,

og beder

tryglende

om Lys,

om Klarhed,

om Tydning,

Løsning,

Forklaring

- o, du Verdens Styrer! -

paa Altets store, tunge Præmie-Rebus!

211

.... da han havde endt, saaledes, sit Digt, med et Skrig, et Nødraab, henstrakt, som en død, under Bordet; da laa ogsaa *Gammelkøbing* for Henri de Madsens Fødder.

Salen var luftet ud.

Man havde indtaget en styrkende Souper nede i Dolkenes Lokaler. Og nu skulde der danses ...

Langs Væggene sad Fruerne strunke og stive i deres Pynt og Hustruvælde. Toiletterne blev underkastet sagkyndig Kritik. Og havde man kunnet ransage hinandens Undertøj, i Sandhed man havde vel gjort det.

Borgmesterinde Rejersen skred frem langs Rækkerne. Hun var iført staalgraa Silkekjole og Plumage. Og huldsaligt nedladende nikkede og smilede hun til alle Sider.

- *Den* fik hun til sit Sølvbryllup! hviskede Fru Materialist Ribensie til Fru Bundtmager Hatteras (hun mente Kjolen) - Den er *fem* Aar gammel. Det ser man osse paa Snittet!

Og Fru Hatteras hviskede tilbage:

- Ja og *Gud*, hvor hun krør sig! ... Vi lever dog *virkelig* under en fri Forfatning!

Musikken, der havde remplaceret Digteren oppe paa Scenen, begyndte at stemme Violinerne. Ungdommen saa' forventningsfuld ud. Herrerne stod opstillet til højre og Damerne til venstre. Men man kastede fyrige Blikke tværs over Gulvet.

Dikkedik-Proprietær Heimann kom blond, smilende og hærdebred frem nede fra Døren ind til Restaurationslokalerne. Han havde Fru Boghandler Oppermann under Armen.

- Engager! mine Herrer! raabte han og klappede i sine behandskede Hænder - Engager! Engager!

Og straks styrtede Mændene til højre sig over Kvinderne til venstre. Det blev en stor Forvirring af sort og hvidt.

- En March, Hr. Callesen, s'il vous plait! raabte Proprietæren op til Musikken.

Og Hr. Callesen intonerede Bryllupsmarchen af »En Skærsommernatsdrøm«.

212

- Aa! sukke Wulfdine, der sad helt nede ved Døren i en Krog - sikken Musik, Manuel!

- Vil man danse? spurgte Thomsen galant. Han var i hvide Handsker og Diplomatfrakke.

- *Næj!* ikke for aldri' det! sagde Wulfdine og hug en Haand i Mo'r Karen.

Med Dikkedikken og Fru Oppermann i Spidsen marcherede de dansende nu Salen rundt tavse og

højtidelige. Dette var jo som en Slags Præsentation.

Proprietæren slog op med Haanden.

- En Polka! .... Fire Par ud!

- *Di har skam en nye'lig Mand!* sagde Frøken Olivia til Fru Heimann, der bleg og lille sad oppe i Nærheden af Musikken og fulgte Dansen med store Øjne.

Fruen for sammen:

-Ja...

- *Jo, det ve' Gud Di har! .... Di danser 'ende sæl?*

- *Nej ...*

- *Hva' si'er Di? Valdhornet blev anbragt.*

- *Nej ...*

- *Naa det gør Di'nde?;*

Lidt efter rejste Fru Heimann sig stille og søgte en anden Plads.

Enkefru Frandsen, »Klumpen« s lille, vanføre Moder, sad ved Siden af Fru Bagermesterinde Windberg, en mægtig Dame, hvis sorte Atlaskes Kjole syntes over Brystet at holde i Ave et Atlanterhav af Kød.

De talte om Henri de Madsens Deklamation.

- Ja, man forstod det jo ikke, sagde Fru Frandsen - Men dejligt var 'et at høre paa.

- Ja, at et Menneske *kan!* sagde Fru Windberg. Hun tænkte nu nærmest paa Digterens gymnastiske Øvelser.

- Ja, ha' det i sit Ho'de! sagde Fru Frandsen - Men di si'er da osse, at han er gaaen i Seng.

- Ja, det maa jo ta' svært .... Nu snakker Grevinden igen med Fru Heilbunth!

213

- Saa-aa, gør hun det? ... Ja, det *gør* hun saamænd osse! .... Det er en smuk Dame, Grevinden.

- Ja. Di handler hos os!

- *Næ, gør di det!*

Den grevelige Familie von Rosenkalk (Fader, Moder, Søn og Datter) gjorde altid Gammelkøbing den Ære at deltage i Februarballet. Forældrene var behagelige og jævne Folk; men Afkommet holdt paa Værdigheden. Sønnen, Grev Julius, lang opløben og toogtyveaarig, daskede rundt og saa' paa Borgerdøtrene med et livstræt Udtryk i Øjnene. Han fattede ikke, at »de gamle« *gad!* Og Datteren, Komtesse Agathe, ligeledes lang og opløben (men syvogtyveaarig og af den Grund noget bitter) kunde næppe tale af Affektation. Hun havde opholdt sig et Aarstid i et schweizisk »Ængstity« og havde derfor til Dels glemt den danske Tunge. Tolder Knagsted nævnede hende altid med det noget teknisk klingende Tilnavn: Skruen uden Ende!

For Øjeblikket stod hun som tavst og indigneret Vidne til, at hendes Papa fornøjet smilende svingede rundt midt paa Gulvet med Fru Postmesterinden.

Grev Julius kom forbi.

- Skal vi træde i de fædrene Fodspor, Agathe? snøvlede han frem gennem Næsen og pegede med en mat Haandbevægelse ud mod den fædrene Skandale.

- Non, mon chér Sjyliy! sagde Komtessen værdigt - il faut done pour le moins, que *nous deux* tenerions le comme-il-faut!

Musikken spillede op til Lanciers, og man ordnede sig i Kvadriller!

Proprietær Heimann engagerede atter Boghandlerinden. Det begyndte at vække pinlig Opmærksomhed. Fruerne langs Væggene sad som paa ristede Kastanier.

Fru Kæmner Lassen og Fru Redaktør Heilbunth havde slaaet sig ned paa hver sin Side af Fru Heimann, der snart ikke vidste det Sted, hvor hun skulde forputte sig for Snak.

- At De ikke *forbyder* ham det! sagde Kæmnerinden 214 dirrende af Indignation - At De *finder* Dem i det! ... Var det *Lassen!*

- Jeg danser jo ikke selv, sagde Fru Heimann ... for mit Ben. (Hun lignede en arm, lille Mus mellem to Katte) Og *Heimann* holder saa meget af det!

Fru Lassen sad lidt og ladede. Saa skød det ud af hende med et Smæld:

- Det er umoralsk! sagde hun - i allerhøjeste Grad! ... Hvad si'er *De*, Fru Heilbunth?

- Ja, jeg maa jo rigtignok holde med .... Fru Heimann lagde sin lille behandskede Haand blødt paa Redaktricens Arm.

- De maa ikke blive vrede mine Damer, sagde hun - naar jeg beder Dem om at maatte sidde lidt alene? Jeg er saa træt ... jeg er ikke vant til at være sammen med saa mange Mennesker.

- *Naa!* sagde Fru Lassen.

- Gudbevares! sagde Fru Heilbunth.

- Naar man vil *raadel*

- Og *hjælpe!*

Og saa sejlede de af ...

Men Fru Heimann havde Ret. Hun var virkelig uvant med at færdes i Selskabslivet. Kun engang imellem *maatte* hun jo vise sig sammen med sin Mand, »for hvad vilde Folk *ellers* sige!«

Emanuel Thomsen stod og betragtede Dansen med et mørkt Udtryk i sine smaa Øjne. Denne Aftens Fest, hvortil han saa længe havde glædet sig, var blevet ham en bitter Skuffelse. Han havde fuldt og fast troet, at han skulde have spillet en ikke liden Rolle; skulde være bleven accepteret af »de fine«, ja maaske endogsaa have erholdt en venlig Indbydelse til Borgmesterens. - Og saa var der ikke en Kat, der tog Notice af ham! Tværtimod, man undgik ham, pegede Fingre ad ham og vendte Ryggen til, naar han kom forbi. Et Par Gange havde han forsøgt paa med Magt at gøre sig gældende og havde afleveret et skævt, lille Buk for en af sin Moders gamle Kunder for at byde op til Dans. Men Damen havde med Rædsel i alle Miner erklæret, at 215 hun var saa ganske overvældende træt, at hun for Øjeblikket ikke *kunde* danse. Og to Minutter efter havde han set hende hoppe gladeligen af Sted med en Rangsperson. Og Manuel, der var mødt frem til Ballet med Sjælen fuld af Velvilje mod sine Medmennesker, forhærdede sit Hjerte og knyttede Næverne i sine Bukselommer!

Ogsaa Mo'r Karen følte sig ilde til Mode. Hun saa' saa sød ud i sin pæne sorte Kjole og med den fikse lille Blondehue paa de hvide Haar. Men ingen talte til hende, og det var næppe nok, at Damerne evnede at besvare hendes ærbødige Hilsener.

Kun for Wulfdine stod alt i en straalende Eventyrglans! Skælvende og bølgende af Angest og Befippelse havde hun modtaget Manuels Ordre til at følge med ham og Moderen til det berømte Februarbal. Og man kunde have købt hendes Smule Liv for en gammel dansk Firskilling, da hun vandrede herhen ... Men da hun havde været her en Timestid og lidt efter lidt opdaget, at ingen hverken ristede eller aad hende, og at hun kunde sidde ganske stille i en Krog og høre paa Musikken og se paa Glansen og Herligheden, da havde hendes Angest og Forsagthed vendt sig til Salighed. Og hun sad nu stiv af Begejstring og Betagelse og nappede hvert Øjeblik Madam Thomsen i Ærmet og sagde: Næ, se, se dow, Faster Karen! hvor det er nye'li't!

Men Faster Karen havde kun Øje for sin Søn. Hendes Moderhjerter anede, at dette var ham en bitter Prøvelse .... Og saa saa' han endda saa statelig ud i sin lange Frakke og sine hvide »glaserte« Handsker! ....

Grev Rosenkalk kom forbi glad, hjertensgod og smilende.

- Godaften, Hr. Thomsen! sagde han og rakte Haanden frem - Er det ikke Hr. Thomsen?

Manuel blev dryppende rød paa Ansigt og Hænder.

- Jo ... jo ... jo vel, Deres Excellence, stammede han - man ... man ... man-man har den Ære! Og han bukkede fem Gange.

- Jeg hører, at vi snart bliver Naboer igen? sagde Greven.

- Ja ... jo ... ja, med Deres Excellences Tilladelse!

- Det fornøjer mig! det fornøjer mig! ha, ha! Jeg husker

216

jo, hvor statelig Møllegaarden saa' ud i Deres Faders og Bedstefaders Tid. (Emanuel formaaede af Henrykkelse ikke at frembringe en Lyd). ... Lad mig se, De atter bringer den paa Fode, min kære Thomsen. Jeg skal nok holde et lille Øje med Dem, ha, ha, ha! Vore Jorder støder jo sammen.

Og Grev Rosenkalk slog kordialt sin vordende Nabo paa Skulderen, nikkede smilende og gik videre.

Thummelumsen saa' efter ham med et Blik, som naar en bly liden Graaand ser efter en brusende Svane.

Derpaa styrtede han hen til Wulfdine og Mo'r Karen.

- Saa' I, sagde han - saa' I (hans hele Ejdammeransigt skælvede af Bevægelse) ... saa' I, at man og Greven konverserede med hverandre?

Og hvert Fnug af Mismod og Menneskehad var fejlet ud af hans Hjerter ....

Klokken var tolv. Musikken trak Vejret. Og der blev budt Forfriskninger om. Plid-Hansen stod selv, friseret og i Kjole, henne i Døren til Restaurationen og dirigerede de fire Opvartere.

Det var Is og Sherry. Man tog for sig af Retterne. Og Snakken steg til Himlen.

Dikkedikken kom galant med en Tallerken Is og et Glas Sherry hen til sin Kone.

- Naa, Louise, sagde han højrøstet - morer du dig, min Pige?

- Jeg er lidt træt, Adolph ... af de mange Mennesker.

- Vil du hjem?

- Ja ... hvis du *vilde* ...

- Naturligvis, naar du er træt! Men spis nu dette her først! ... Skaal, gamle! han nappede et Glas fra en Opvarter. - Skaal! Saa siger jeg til om Vognen. Om en lille halv Time!

Og væk var han.

Men Fru Heimann sukkede. Hun vidste, at i de første fire Timer blev der ikke noget af Hjemfarten.

Borgmesterinden havde faaet fat i Overlærer Clausen og 217 Tolder Esau og stod nu og læste dem Teksten, fordi de havde indført Familien Thomsen.

- Man maa vælge med *Smag!* sagde hun. - Hvor er ellers Grænsen, mine Herrer!

Overlæreren vred sine Asparges og stammede.

Tolderen saa' skummel ud.

Saa dukkede den lille Olivia Rosen-Rejersen op ved Siden af dem og plantede Valdhornet:

- *Hva' er 'et, I snakker om?*

- *Jeg si'er til Deherrer, at jeg kan ikke begribe, hvad Thomsens skal her!* truttede Borgmesterinden.

- *Hyss!* sagde Knagsted haardt og kiggede omkring efter de tre sølle Graaænder - ikke saa *højt!*

Men Olivia skreg mod Sky (hun kunde nu ikke glemme Kirkegaarden):

- *Ja det har du ved Gud Ret i, Ferdinandine! Hva' ska' de tarvel'i'e Personager her!*

- Thomsens er meget hæderlige Folk, sagde Overlæreren mildt - *meget hæderlige!*

- Og de er da i det mindste ved deres Sansers fulde Brug! lød det tørt fra Tolderen.

- *Hva' si'er Di!*

Ondskabens Totter bevægede sig.

- Jeg nynner! sagde han.

- Hva' gør Di?

- Jeg nynner!

- Nynner Di?

- Ja!

- Hva' nynner Di?

Knagsted bøjede sig ned over Valdhornet og blæste:

- Jeg nynner: *Hvi vil du plukke Roser, hvor andres Roser gror ? ... lille Bogfinke!*

- Næ men Hr. Toldkontrollør dog! kom det indigneret fra Borgmesterinden. Og Overlæreren sagde:

- Ja, Knagsted, du maa dog virkelig ...

Men Knagsted havde gjort kort omkring og var gaaet ....

218

I Kongelunden skal Brylluppet staa med Dans og klingende Spil. . .

lød det oppe fra Scenen, og Rækkerne ordnede sig paa ny.

Der var nu kommet større Glans i Øjnene og højere Farve paa Kinderne. Kavalernes skærmende Arme laa fastere om Damernes myge Taljer. Hjerterne bankede, og Læberne lo. Man begyndte at blive Mennesker. Standsforskellen smæltede. Og de kritikløse Engagements Time var inde.

Grev Rosenkalk valsede af Sted med Novellemoderen Fru Oppermann, og vittig maatte Hans Højvelbaarenhed være, thi Damen lo, saa at alle Siddefruerne langs Væggene blegnede derved ... Hendes Naade Grevinden lod sig dreje af en Postfuldmægtig, og Bundtmager Hatteras havde slaaet sin laadne højre om Fru Borgmesterindens Sølvbryllupsliv.

Hele Salen var eet snurrende Virvar, een larmende og leende Summen!

- Hurtigere! Hurtigere! raabte Proprietær Heimann, han sejlede af med Fru Bagermester Windberg, hvis svulmende Atlanterhav truede med at sprænge alle Skranker. - Hurtigere! hurtigere! skreg han. Og Fru Callesen sprang mesterkyndigt over i en fejende Wienervals. Lysekronen vuggede i Lufttrækket fra de hvirvlende Skørter. Kandelabrenes Prismer klirrede. Gulvet gyngede. Og Salondekorationens Lærredsfløjde oppe paa Teatret slog op og i ....

Kl. 4½ tog de sidste Gæster hjem.

- Det trak sgu lidt længe ud, Louise! sagde Dikkedikken, da han sad i den lukkede Vogn ved Siden af sin Kone. - Er du træt?

- Ja ... lidt, sagde Louise, hun var som et Lig i Ansigtet af Udmattelse.

- Aa, hva' Fanden! du kan jo ta' Revanche i Morgen!

- Ja-a ...

Og saa talte de ikke mere sammen.

Grev Rosenkalk med Hustru faldt øjeblikkelig i Søvn i deres Pelsværk paa Forsædet, saa snart de var naaet ud over Byens toppede Stenbro. De havde moret sig fortræffeligt og sov de retfærdiges Søvn.

219

Men paa Bagsædet sad Stamherre Julius og »Skruen uden Ende« magre, sammenknækkede, livslede og fulde af den dybeste Medlidenhed med deres ordinære Forældre.

- Mon dieu done, Sjyliy! sagde Comtessen pludselig og greb sin Broder i Armen - il me semble, que notre père ... notre père ... snorker?

- Ja, gabede Sjyliy - det har *han* nu Raad til!

»De Siamesiske« talte paa Hjemvejen om Familien Heimann.

- Og *nu* be'er jeg Dem, Fru Heilbunth! hvordan er det, hun ta'er det?

- Næ-e ... sagde Fru Heilbunth.

- Ja, *jeg* er ved Gud *ikke* nogen Beundrer af Fru Oppermann, *det* véd De; men jeg *si'er* rigtignok, at i *dette* Tilfælde har Fru Heimann *selv* den *største* Skyld!

- Ja-e ...

- Jo, *det* maa De indrømme mig! for skal man *fængsle* en Mand, saa maa man ved Gud i Himmelen da *gøre* rio'et!

Overlærer Clausen og Kontrollør Ondskab stod uden for den førstes antike Gadedør.

De havde paa Hjemvandringen kun talt om neutrale Ting. Saa tog Clausen pludselig Mod til sig, det *maatte* jo siges!

- Hør, Knagsted! begyndte han famlende - tillad mig ... du maa ikke blive vred, at jeg *gør* dig opmærksom paa det ... men-æ ... men du skader dig selv meget ved ...

- Ved hvad? spurgte Knagsted. - Ud mæ'et! Overlæreren blev endnu mere forvirret.

- ... ved-æ ... ved din ... din-æ ... din ofte lidt-æ ... lidt ubeherskede Optræden.

- Hum ...

- Jo, kære Ven! for Eksempel nu her med Frøken Rejersen ... Hvad *skulde* det til?

- Næ-æ, saamænd ...

- Nej? Vel? Ikke sandt?

- Naturligvis! ... Jeg skulde hellere ha' danset med hende!

- *Danset* ... P

220

- Ja, budt hende op og snurret hende rundt, saa hun havde mistet Vejr og Hørerør og Tænder og Forhaar ... og det hele!

- Men kæreste Knagsted...!

- Ja, yndigste *Claussn!* Saadanne gamle Bulmeurter faar mig nemlig'altid til at nyse, skal jeg sige dig! ... Men det begriber dit søde, lille Bæbælamme hjerte naturligvis ikke! ... Skal du ikke op i Seng?

Clausen saa' bedrøvet ud.

- Du *gør* dig værre end du *er!* sagde han mildt.

- Desto større bli'er jo Glæden, naar jeg en Gang aabenbarer mig! ... Godnat!

- Ja men, Knagsted ...

- Godnat!

- ... der var ... jeg vilde gerne ...

- *Godnat!* ... Og hils Merskummer Nummer niogtyve!

Nede hos Familien Thomsen havde man lavet sig en lille Kop Kaffe og sad nu omkring Bordet i den bageste Salon og nød den.

Emanuel havde tændt sig en Cigar og laa magelig henstrakt paa skraa i Hjørnet af Sofaen. Kvinderne residerede paa Stole.

- Var 'et saa ikke godt, at du kom med, Dine? sagde Madam Thomsen.

- I-joo! sagde Wulfdine med skinnende Øjne. - Og der bli'er ri'nok no'et at fortælle Fa'er! Saa *fine* di var! Og Musikken!

Mo'r Karen havde et Par Gange skævet over mod Manuel, der havde forholdt sig tavs og utilgængelig

paa Hjemvejen og ogsaa nu ved Kaffen. Han laa og stirrede med et dybt Blik hen for sig og sendte kolossale Røgskyer op mod Loftet.

- Er du ked a' det, Manuel?

- Ked a' det? Hva' skulde man vel være ked a' det for?

- Naa-aa, jeg véd ikke, men ...

- Nej, man er ingenlunde ked a' det, Mo'r Karen, ingenlunde! Men man har faaet en Tanke ... Og han sank atter hen i Drømmerier,

221

Lidt efter lød det fra Madam Thomsen:

- Ja, vi skulde vel til Ro, Manuel!

- Ja, ja vel! sagde Thomsen med en tyssende Haandbevægelse - Damerne kan godt gaa! Man følger senere!

Og Damerne gik.

Mo'r Karen tøvende og opfyldt af bange Anelser. Hun holdt ikke af, at Drengen fik Tanker. Man kunde aldrig vide, *hvad* han kunde spekulere ud! Ganske vist nærede hun den højeste Respekt og Beundring for hans Ho'de og hans Forstand ; men ... men ... men ...

Wulfdine derimod var glad og tryk. Stadig opfyldt af Aftenens glimrende Billeder. Og siden Juleaften endnu mere »elleskudt« og »bjærgtagen« af sin elskede Manuel. Der fandtes ikke et Menneske paa Jorden saa dejligt som han! -

Og saa skulde hun oven i Købet denne Gang blive her i Byen hos ham i *tre* Dage og ... og (hun rødmede og knækkede og svimlede) hi, hi! ... og i tre Nætter!

222

SLUTNING

I

Vintenen var forbi. Ude over de grønne Marker sang Lærkerne dirrende af Glæde. Foraarsolen lyste. Der var Grøde i Luften. Faarene fik Lam og Hundene holdt Møde i Lidenskabernes Selskab . . .

Jordemoder Fredriksen kom kørende forbi Møllegaarden. Hun havde været i Praksis (en Dreng); og den lykkelige Fader var selv Kusk.

- Nu begynder den snart at præsentere sig igen! sagde hun og pegede ind mod Gaarden.

Den lykkelige Fader (6 Pige- og 5 Drengbørn + den nyfødte) nikkede tungt.

- Aaja, sagde han - hun kommer sig jo ... Men hvor længe hulder han sig der, Thomsen!

- Han har jo Penge, Jens Sørensen!

- Det si'er di jo, ja ... Men han hulder sig ikke! Det er en ren Fusentaskfamilie! Bodde hans Far aa hans Farfar var det det bare Komediantspilleri med .... Aa saa ha'de di endda ingen Børn aa klæde aa stoppe Æde i!

Madam Fredriksen, der klart forstod Grunden til den lykkelige Faders Pessimisme, sagde:

- Ja, se Børnene kommer jo ikke af sig *sæl*, Jens Sørensen !

- Næi vel saa; men hva' Satan ska' ma' bedrive i di lange Vinteraftner, naar ma'nne har Raad til aa tænde Lys ....!

Fru Fredriksen vendte sig og mønstrede opmærksomt Gaarden:

223

Der herskede stor Travlhed trindt omkring den. Oppe paa Ladelængens Tag laa to Tækkemænd og lappede og stoppede. Stuelængen var allerede i Stand og skinnede festligt med sine hvide Mure og sine lysblaamalede Døre og Vinduer. Paa Gaardspladsen kravlede et Par Smaapiger rundt og lugede Græsset væk mellem Stenene. Og en Mursvend stod fløjtende og læskede Kalk nede for Enden af Staldlængen.

Vognen rullede nu forbi Møllen. Hjulet buldrede rundt, og Vandet gled plaskende henover det og bruste bort i Bækken, der forsvandt under Stenkisten bag de høje Elme.

Og ude i Haven gik Manuel og Menneske-Mortensen med et Par Husmandskoner og grov og rev og plantede!

- Aa, hold lidt! sagde Fru Fredriksen. Den lykkelige Fader gryntede uvilligt og tog et Tag i Tømmerne.

- Goddag, Thomsen!

- Men hvad ser man! sagde Thomsen glad overrasket og krabbede hen til Havediget - Det er jo san-de-li-gen Fru Fredriksen!

- Ja hende sæl lyslevende! lo Madammen - Hvordan staar det til, Hr. Proprietær? Manuel smilede blegt:

- Man har jo travlt, Fru Fredriksen, med at muge efter Svinene!

- Jamen nu begynder det da rigtignok ogsaa at kendes!

- Aa ja, det gør det vel ....

Thomsen saa' mager og træt ud. Hans runde Kinder var indfaldne; og hans Skuldre hang stærkere end nogen Sinde før.

- Goddag, Jens Sørensen, hilste han venligt. Men den lykkelige Fader brummede bare hult.

- Sikken Mængde Mennesker, Di har i Arbejde. Det er ligesom paa en hel Herregaard! sagde Fru Fredriksen.

- Ja, man maa jo se at bli'e færdig ....

- Di ser lidt anstrengt ud, Thomsen.

- Aa ja, man har jo *sit* .... Jens Sørensen gryntede utaalmodigt.

- Ja, nu *skal* vi straks! sagde Madammen - Og Deres Mo'r og Kone, Thomsen?

224

- Jo Tak ... Di sysler jo fornemmeligen inden Døre. Madammen saa' skælmsk ud:

- Og hvornaar kommer der Vogn efter mig, hva'? Thomsen rødmede.

- Saadan no'et spøjer man ikke med! sagde han.

- Hi, hi! ... Naa Farvel, Thomsen! Og hils!

- Hvordan ser Huset ud derinde? spurgte Manuel hastigt ligesom-forlegen.

- Jo-o, det holder sig jo endnu fra Deres Tid, men ....

- Man skulde ikke ha' solgt det, Fru Fredriksen!

- Vil Di nu ha' *to* Ejendomme?

- Tjø, tjø! sagde den lykkelige Fader og drev Hestene et Rap; *nu* vilde han ikke holde længere og høre paa det Præk.

- Hils! Hils! raabte Madammen og vinkede - Og se ind, naar Di kommer til Byen!

- Tak ... sagde Thomsen og blev staaende og saa' langeligt efter Vognen, indtil den var forsvunden inde mellem Klosterbankerne ....

Den »Tanke«, Emanuel Thomsen havde faaet hin Aften paa Februarballet, havde paa ny skaffet Byen et epokegørende Samtaleemne; medens den samtidig havde lokket adskillige dybe Suk fra Mo'r Karens Hjerter.

Tanken var nemlig intet mindre end den, at han *straks*, paa staaende Fod, trods alle Raad og Formaninger, vilde købe Møllegaarden tilbage!

Og Grunden var ene den, at Grev Rosenkalk havde kaldt Thomsen for *Nabo* .... Nu kunde Byen ha' det saa godt!

Mo'r Karen havde foldet sine Hænder:

- Herregud, lille Manuel, ku' du dow nu ikke li'saagodt vente til Juni, saadan som ....

- Nej!

- Jamen, hvorfor vil du da akkurat precis købe *nu*, Manuel, da ....

- Fordi man *vil!* ... Pun'tum! - - Og Gaarden blev købt.

I Marts Maaned var Handelen gaaet i Orden. Og nu var man i Maj ...

225

Manuel havde skinnet som et St. Hansblus, den Dag han holdt sit Indtog. Wulfdine og Morbroder Jakob var tilsagt til at give Møde. Og som en sejersdrukken Mand havde Thomsen vist dem rundt gestikulerende med sin lange Arm, pludrende og leende og snakkende, saa at det gav Genlyd i de øde Stuer. Der var bleven trakteret med Portvin og Kaffe; og Manuel havde holdt en Tale, som letteligen sagde Sparto til hvilken som helst af Overlærer Clausens!

Men saa kom jo »Dagen derpaa« ...

- Æ-ærke, haark, haark, haark! Hruu! sagde Menneske-Mortensen, de gik rundt og saa' kritisk paa Sagerne - Bak, bak! sagde han og suttede løs paa Snadden - Ja nu er Gaar'en jo *vor*, Manevel; men-æ ... Ptøj! Gi' Fa'en ha'de min Hoste! ... men-æ, vi hade vist ilirenveller faat den billiere, om vi ha'de ventet til Juni, saa vi ku' ha' sat Svinet Kniven paa Halsen, som det hedder!

Og *han* kunde ha' faat Tid til at rampenere den y-der-li-ge-re! sagde Manuel.

- Vel saa, det *ha'de* han; men-æ ...

- Han var jo allerede begyndt at brække Gullerne op og *brænde!*

- Ja, hva' Satan sku' han *gøre!* Ungerne fros jo Gu'hjælpeme, saa di var *grønne* ve' det, di sølle Avekatte, saa ...

- Hva' vilde han osse med seks Børn! sagde Thomsen indigneret.

- *Syv!* rettede Mortensen - der var sgu syv!

- Ja, hva' *vilde* han med alle di Børn!

- Næi saagu'; det ka vaarre ri'ti nok! Men no'et *sku'* han jo ta' sig te'! .... Er det sandt, di si'er, a' vi ga' ham fire Tusind Kroner for a' rejse *straks?* spurgte Mortensen pludselig; han havde længe luret paa at komme frem med dette Spørgsmaal.

- Han vilde jo ikke for mindre, sagde Manuel undvigende og saa' til Siden.

- Jamen hva' Satan *sku'* vi med Gaar'en nu? brusede det ud af den gamle. (Siden Thomsen var bleven hans Husbond, sagde han ikke længere »du", men »vi« til ham.) -

226

Hvorfor ku' vi'ne bedikke vos til Juni, som Bestemmelsen var? Vi ha'de bekommen hinde for det halle!

- Hum ....

- Aa Renterne ska' vi vel saa ossensaa svare saa, aa Skatterne, aa Avgivterne? Thomsen vred sig:

- En *vilde* nu ha' Gaarden! Og Pengene er vel ens egne!

- Bak, bak! det æ di, ja ... ptøj! ja; men-æ ...

- Og en ha'de ventet, a' du skulde bistaa en, Mortensen, og ikke gaa her og gøre en ked a' det. Man ka' ha' det trist nok a' bære i Forvejen ....

Mortensen »bakkede« voldsomt, og hans smaa Fugleøjne plirede:

- Jæ vil ikke volde vos no'en Meen, sagde han - Manevel véd godt, a' jæ altid har vaaren vos en fuldtro Ven .... bak, bak! ptøj!

- Di gaar her og snakker, mumlede Thomsen - di gaar her og, snakker en Ørene fulde; og en har trist Lune nok over sin Karakter uden det ....

Mortensen fik næsten Taarer i Øjnene:

- Bak, bak! dampede han ivrig og lignede en Aand, der viser sig bag Taage - Manevel sku' sgu lære dem aa ry'e!

- Ryge ...?

- Ja, ry'e Tobak! Wulfdine aa di andre! Det er saadan et rart Kæftfordriv! Manuel smilede:

- Naa-aa, Wulfdine snakker nu ikke mere, end hun skal, saa .... Næ nu skal en sige Mortensen, *hvorfor* man fik Tanke om a' købe straks, sagde han saa pludselig fortrolig.

- Naa? (Menneske-Mortensen voksede op paa sit stive Ben af Forventning.)

- Jo-o, se, man ha'de jo ikke tænkt paa a' reli'sere Handelen førend i Juni ...

- Næi, næi!

- ... men saa var 'et jo, a' Greven ...

- *Greven?* Hva' for en Greve?

227

- Greven herovre paa Lindenholm; min *Nabo!* sagde Thomsen og knejsede.

- Har vi *snakket* med *ham* ?

- Vel har man *det!* Ved Ballet herinde i Byen. En *snakkede* ikke med andre! ... Og han raadede en til a' købe *straks*, ser du. Vi konverserede med hverandre; og han skulde nok hjælpe en, sa'e han. Man kunde bare stole paa *ham!* Han ha'de været ens Fars og Bedstefars bedste Ven. En kunde *frit* komme til ham, hva' Dag en vilde; li'e ind i hans *Stue* .... *Stue* .... Forstaar Mortensen *saa*, a' en købte!

- Jo! sagde den gamle med ekstasiske Øjne - Jojo!

- ... Og a' en ikke brød sig om a' gi' Cornelius lidt mer, end ....

- *Di* Par Skilling! Fa'en med dem! Naar vi har en saadan Mand i Ryggen, som skrevet staar! ... Men hvordan Satan bar vi vos ad aa faa *fat* i ham, Manevel?

- *Fat?* sagde Thomsen og skød den skæve Skulder i Vejret - *Fat ? Han* kom *sæl* per-son-li-gen til en sæll!

- Æ-ærke, haark, haark, haark! Hruu! Ptøj! ... Vi er satensuseme en Napolium, Manevel Thomsen!

Og Arbejdet paa Gaardens Restaurering blev paabegyndt. Rask skulde det gaa, saa der blev ikke sparet. Murere, Snedkere og Malere blev engageret en masse; og Manuel selv dirigerede.

Da Stuelængen var færdig, flyttede Moder og Søn derud med Møbler og Skilderier og Køkkensager og det hele. Til Punkt og Prikke blev alt anbragt paa de selv samme Steder, hvor det havde staaet for femten Aar siden. Nye Gardiner blev ophængt, Urtepotter anbragt i Vindueskarmene, og smaa fikse Tæpper spredt rundt over Gulvene!

Og saa en skønne Aften, da Lampen var tændt, og Vandkedlen nynnede hende i Kakkellovnen, satte Manuel sig i Sofahjørnet med sin Pibe og ventede paa, at den gamle, hyggelige Hjemmestemning skulde indfinde sig.

Han dampede saa energisk, at Madam Thomsen et Par Gange maatte nyse og hoste i sin Stol. Men lige meget hjalp det.

- Man véd ikke, hvordan man skal udtrykke sig, Mo'r Karen, sagde lille Thomsen saa pludselig - men man føler li-ge-som et Savn i sit Bryst!

- Men Gu', Manuel, hva' ka' det dow være?

- En véd det ikke . . . men en føler det!

Madammen saa' bekymret op fra sit Strikketøj. Ej heller hun var rigtig vel tilpas herude. Al den Postyr og Hurlumhej med Flytningen og Haandværksfolkene havde trættet hende. Hun længtes efter de smaa Stuer inde i Byen, og efter Stenbroen, og efter Fruerne, der gik forbi hendes Vinduer og nikkede. Her tumlede hun rundt hele den udslagne Dag og saa' aldrig et Menneske! ... Men hun tav med sin Længsel. Hun vilde ikke gøre Drengen humørsyg. *Han* var jo, Gud bedre det! heller ikke selv videre lyserød i Kuløren ....

- Du skulde la' Wulfdine komme, Manuel ...

- Ja-a ...

- Det kunde kanske friskne dig op.

- Jo-o ... Men en ha'de jo tænkt sig, Mo'r Karen, at en sæl og du skulde leve lidt a' di gamle Dage saadan sammen i Enrum.

- Di gamle Dage! sagde Karen og rystede paa Hovedet - *det* var dengang! ... Men Wulfdine kunde jo osse være mig til lidt Nytte, Manuel.

- Bestemmelsen var jo, sagde Thomsen undvigende - at man først skulde flytte tilsammen, naar man var kommen ganske i sin Orden med det hele.

- Jo-o; men det ble' I vel nok enige om ... Og nu hun er med Smaa, saa .... Manuel skar en Grimace:

- En ska' tænke over det! sagde han. - - Og Resultatet af denne nye Tænkning blev, at de unge holdt Bryllup midt i April. Og nu gik Wulfdine med sin lille Tjopmave rundt paa Møllegaarden og var Manuels Kone for Gud og Mennesker.

Saa snart man paa nogen Maade kunde »komme i Jorden«, blev der taget fat paa Havearbejdet. Og det optog for en Tid Thummelumsens hele Interesse (Markerne lod han 229 »Avlskarlen« regere med). Alt i Haven skulde sættes i den gamle Stand. Gangene blev stukket af, Plænerne og Grupperne gravede, Naturbænkene udbedrede, og »Funden« lagt op paa sin Træstamme ....

Men hvad der især havde bragt Barometret til at stige hos den lille Mand var, at Grev Rosenkalk en Dag kom kørende forbi med Kusk og Tjener og gjorde Holdt ved Havediget:

- Hallo, Nabo!

Thomsen krabbede alt hvad Knapper og Seler kunde holde tværs over et nyplantet Rosenbed.

Greven rakte hjerteligt en Haand frem mod ham.

- Goddag, Goddag, Thomsen!

Manuel rødmede og skjulte sine Hænder paa Ryggen:

- Man er no'et jordslaaet, Deres Excellence ... sagde han.

- Aa hvad, en Landmand, ha, ha, ha! sagde Excellencen; men trak dog Haanden tilbage - Naa, det glæder mig at se, vedblev han - at Møllegaarden er ved at blive Menneske igen!

- Ja-a en gør jo, hva' en formaar ....

- Skælm den, som gør mere, ha, ha, ha! ... Naa, Farvel, Nabo! ... Ja, De kender jo Vejen til Lindenholm! ... ! Guds Navn, Marius!

Og de røde dansede af med Kusk, Tjener og Excellence, medens Manuel stod paa Havediget og bukkede inderligt mod Jordens Centrum.

I de tre paafølgende Dage lyste nu lille Thomsens Ejdammeransigt som en Engels for Guds Trone. Og Wulfdine og Mo'r Karen gik rundt i glade og forjættelsesrige Tanker.

Men den fjerde Dags Eftermiddag iførte Manuel sig Diplomatfrakken, de graa Bukser og den stive Hat og tog Handskerne og Stokken i Haanden.

Mo'r Karen og Wulfdine stod i Gadedøren og nikkede og smilede. Og Thomsen slog ud mod dem med en kongelig Haandbevægelse, da han rank og mandig som en Kammerjunker skred om Hjørnet af Ladelængen ....

Men da han en Timestid senere sky og sammensunken kom krabbende hjem over Gaardspladsen, lignede han mest 230 et Menneske, der har skrevet falske Veksler og er bleven grebet paa fersk Gerning. -

Grev Rosenkalk havde ganske vist modtaget ham; ja endogsaa budt ham en Cigar. Men just som Manuel skulde til at anbringe sig og Diplomatfrakke i en af de store, højryggede Stole inde i Kontoret, havde Greven sagt:

- Ja, De maa sgu undskylde mig, bedste Thomsen, ha, ha, ha! jeg har saa Fandens lidt Tid .... Men er der noget, De ønsker, kære Ven, saa gaa bare ned til Forvalteren. Jeg *har* sagt ham Besked .... Han bor derovre i Sidefløjen ... Kan De se der! den første Dør til højre! ... Farvel! Det glæder mig, at ha' set Dem hos mig! Ha, ha, ha!

Og nu stod Emanuel Thomsen, som sagt, paa sin generhvervede Fæ-dren-de-gaards Havedige og stirrede længselsfuldt efter en Vogn, der kørte ad Gammelkøbing til.

II

Det var en Søndagaften i Slutningen af Juli. Nede paa Spadserestien langs Baghaverne promenerede Gammelkøbings Ægtemænd og Fruer under de grønne, bredkronede Linde. - - De promenerede der i Aar, som de promenerede der i Fjor; og som de vel vil promenerer der i Al-evighed ...

Ude over Fjorden hang Solen paa den blaa-hvide Himmel. Hist og her skinnede et Sejl frem, og en Aare hævede sig glimtende op over det blanke Vand. Smaafluglene sang deres Aftenkvad, og de hvide Søstres Kirke højt over Byens Tage lyste, som bygget af Sne og Marmor .... Kortsagt: se Side 67 og følgende!

Overlærer Clausen havde forladt Promenaden for at gaa sin Aftentur. Han vilde ud gennem Nonneporten og ud ad Landevejen. Da han kom forbi det lille Thomsenske Hus paa Søndergaden, standsede han. Nu var der Hørkramhandel. Og i Butiksvinduet, hvor der forud hang fine Blonder og skære Kniplinger, laa nu stinkende Oste, Sild og Klipfisk. Dørlassen var irret og upudset, Ruderne matte og skidne, og Facadens 231 pyntelige Maling var paa mange Steder stødt af og plettet af Regn og Gadeskarn ...

- Tja, hvad er det nu det hedder, gamle Overclausen?

- Men er det *dig*, Knagsted?

- Ja, det er saamænd ... Hvad er det nu det hedder?

- Hvilket?

- Dette hersens latinske Sprichwort, som I vigter Jer med, naar I staar og ser paa Kolding Slotsruin, eller paa en Fuldblodshest, der joller af med en Latrinvogn?

- *Sic transit gloria mundi?* citerede Overlæreren med Patos.

Ja, det er rigtig! nikkede Esau og slog ud mod den degraderede Vaaning - *Sic transit gloria thummelumsis!* ... Hvordan mon han for Resten lever ude paa sin Herregaard?

- Jeg véd det skam ikke. Men han er vel i den syvende Himmel, nu han har faaet sit Ønske opfyldt.

- Han er vist Fanden, er han, kender jeg de menneskelige Vilkaar ret! ... Gaar du Tur?

-Ja...

- Har du noget imod, at jeg slaar Følge?

- Nej, bevares, kære Ven! Og saa stampede de af.

Uden for Nonneporten laa de brede Marker og strakte sig i al deres friske Grønhed. Aftenvinden fik Rugaksene til at nikke. Og i Vejpplerne pludrede Stærerne.

- Det er dog en dejlig Sommer, vi har i Aar! sagde Overlæreren og saa' sig forelsket omkring.

- Yndig! sagde Tolderen - Men det snakkede vi vist for Resten allerede om i Fjor!

- Aar, du med *dit!*

- Ha! ... Skal jeg sige dig noget, Clausen?

- Hum?

Esau kiggede op paa Vennen, og hans Totter bevægede sig.

- Jeg elsker dig! sagde han.

- Hum!

- Ja, det er sgu *sandt*, lille Clausen! .... Du virker *forædlende* paa min Natur!

232

- Gør du *Nar*?

- ... naar man er sammen med dig, skal jeg sige dig, saa er det ligesom ... ja hvad skal jeg kalde det? ... ligesom at gaa med et Barn i Haanden over en Kirkegaard ... Nej, hold nu Mund! ... Gravene kalder det for »Blomsterbed« ; det klapper i Hænderne over de »nydelige« Monumenter; og »dybt, dybt« nede i Jorden ligger Tante Esther »og sover saa sødt saa sødt, sier Mo'r,« »og naar hun vaagner, saa er hun oppe i Himlen og er bleven til en Engel ligesom Tante Rikke og Onkel Fredrik« ... Nej, lad nu mig, Clausen, lad nu mig! ... Og ser du, der er noget saa rart og trygt ved at gaa med saadan et Barn. Et voksent Mandfolk véd jo godt, at det er noget Vrøvl, og Præk, alt det, Ungen gaar og pludrer af sig; men alligevel, smaa Clausen, *alligevel*... Ja, jeg er jo ikke rigtig skaaret for Tungebaandet! .... et voksent Mandfolk, som kan se og høre og lugte og føle og smage, hvordan det hele virkelig er: at Gravene er »kalkede«, at Monumenterne er Humbug, og at Tante Esther og Tante Rikke og Onkel Fredrik Fanden ikke er Engle! ... han kan alligevel godt lide engang imellem at faa sig saadan en Spadseretur ... han bliver ligesom »bedre« af det, han ... Hva'? Hæ? ... »Thsludder« ? som salig Mørch sa'e!

Overlæreren var standset og havde staaet og set paa Tolderen med glade, inderlige Øjne. Men nu saa' han dybt skuffet ud og sagde næsten under Taarer:

- Hvorfor *skulde* du nu ende saadan, Knagsted! Det var jo dog saa kønt, det du sa'e ....

- Tjæe, det var sku nydeligt! Fanden maa vide, hvor jeg fik det fra! ... Skal vi saa gaa igen! Og de gik.

- Nu flytter jeg til København, sagde Knagsted pludselig.

- *Flytter du til København!*

- Ja. Jeg har jo arvet, véd du. Og fra første Oktober har jeg opsagt mit Tolderi og flytter til København ... Der skal være saadan nogle mageløse kloge og begavede Mennesker 233 derinde! Dem vil jeg ind og se paa ... og lære noget af! Vil du med?

- *Flytter du virkelig?*

- Ja. Vil du med?

- Næ-æ . . .

- Du kan jo lige saa godt bo der inde! Og jeg vil komme til at savne dig!

- Ja-a ... næ-i, jeg holder mest af de smaa Byer. Her er saa hyggeligt stille og fredeligt her i Gammelkøbing ...

- Ja, det synes jeg osse.

- Og alligevel ...

- ... alligevel flytter jeg, ja.

- Men hvad vil du *bestille*, Knagsted?

- Ok Gud, kære Ven, alle de geniale Hankatte, som gaar rundt derinde ...! Der bli'er saamænd nok at ta' fat paa!

Overlæreren gik lidt uden at tale. Saa spurgte han:

- Hvor meget er det egentlig, du har arvet? Tolderen kneb et Øje sammen.

- Fem Millioner tre Mark og fire! sagde han - Er du misundelig, gamle?

- Misundelig ...! Nej, men jeg kan ikke forstaa, at Mørch ...

- Nej, hæ! ... Man har spillet sine Kort fint, har man!

- ... Du som altid gik der og ...

- Ja-a, netop! Jeg har intimideret ham, tror jeg, det hedder. Truet ham! Jeg sa'e, at lod han mig ikke arve, gravede jeg ham op igen og lagde ham paa Is ... Du véd, at han var altid saa bange for at komme til at fryse.

Overlæreren vrinskede.

- Er der da ikke Spor af Alvor i dig, Knagsted!

- /ikke for fem Øre, nej! ... Men nu skal vi vist vende!

De var naaet op paa Bakken, hvor Landevejen skraanede mod Vest ned til Byen, og mod Øst løb videre fort ud i den vide Verden.

- Der ligger Thummelumsenhejm nede! sagde Esau og 234 pegede - Se, hvor den skinner med sine nypolerede Skorstene !

- Hør, Knagsted ... (Clausen stoppede op i Marchen igen) ... skal vi gaa derned?

- Gaa derned ... ?

- Ja, og besøge Thomsen? Det kan vi godt. Det var da os, der fik ham meldt ind i Klubben!

- Naa-aa, *det* er han vist ikke saa forfærdelig henrykt over!

- Næmen . . . Skal vi ikke gaa derned?

- Jo-o, kan det more dig, saa . . .

- Og jeg tror ogsaa, at Thomsen vil blive glad. Saa kommer der jo nogen, han kan præsentere hele Herligheden for!

- Ja, lad os saa bare gaa!

Og de stødte Stavene i Jorden og drejede ned ad Sidevejen.

- Knagsted ... begyndte Overlæreren famlende, da de var kommen et Stykke frem.

-Jo.

Clausen lagde sine Asparges blødt paa Tolderens Arm.

- Du maa ikke blive vred . . .

- Esaus Totter smilede.

- Jeg véd, hvad du vil sige, lille Clausen! Overlæreren rødmede.

- ... Du vil bede mig om at opføre mig ordentlig . . . Hva'?

Pædagogen blev endnu rødere.

- Ja ... jo .. nej, stammede han - ja, jeg vilde bare sige, at ...

Knagsted greb med begge sine laadne Hænder fat i Vennens Frakkeopslag og rystede ham.

- Gud Fader bevares, hvor jeg elsker dig, Mand! sagde han - Gud Fader bevares i sin høje, broderede Himmel, hvor jeg elsker dig!

Clausen frigjorde sig.

- Jamen, Knagsted, du maa dog *indrømme* . . .

- Ja-a-a, jeg *indrømmer*!

- ... at *hvis* vi Mennesker ikke . . .

235

- *Hvis*, hvis *Visvas*, ja! Hvis min Tante var et Grantræ, saa bar hun Kogler! ... Og kom saa, gamle Barnerumpe! Jeg skal opføre mig som en Altergænger!

III

I Møllegaardens Havestue sad Manuel, Mo'r Karen og Wulfdine. Og i en Kurv henne ved Kakkelovnen laa »Knors« og stirrede filosofisk ud for sig med sit ene tiloversblevne Øje.

Man talte ikke, man syslede hver med *sine* dystre Tanker. Kvinderne, der var anbragt med deres Strikketøjer henne ved Vinduet ud til Vejen, kastede af og til sky Sideblikke hen til Husets Herre, som laa tilbagelænet i Hjørnet af den store, gamle Sofa og røg paa sin Pibe.

Han saa' træt og bleg ud, den lille Thummelumsen, træt og bleg og forpint. Thi han fattede ikke længer Ledemotivet i Gud den Almægtiges Verdensorden . . .

Nu ha'de man i femten lange Aar slidt og stridt og kæmpet for at komme tilbage til sin fæ-dren-de Ejendom. Og Gud ha'de sæl personlig været med og givet en sin Lykke til at naa Maalet ... Men saa: Pun'tum! - -

En underlig tung Ligegyldighed og Lede havde fæstet Bo i Manuels Hjerte lige siden den Dag, Gaarden for Alvor var bleven hans. Han kunde ikke gøre for det. Han kunde ikke faa denne Fornemmelse væk; den sad der, naar han faldt i Søvn om Aftenen, og den sad der, naar han vaagnede op om Morgen. Rastløs var han gaaet rundt i Stuerne, i Staldene, i Laden og i Haven. Fra Dag til Dag havde han ventet paa, at Glæden over atter at leve og færdes paa de gamle Steder skulde fylde hans Sjæl. Men der *kom* ingen Glæde; tværtimod, han blev tristere og tristere, Arbejdet med at sætte alt i Stand og med at ordne og pudse havde for en Stund adspredt og interesseret ham. Men nu, da Gaard og Have præsenterede sig som de *skulde*, nu gik han ganske stiv og sløv rundt og gloede fremmed paa det hele.

- En forstaar det ikke, Mo'r Karen! sagde han og saa' ud af Øjnene som en syg lille Kylling - en forstaar det 236 sandeligen ikke, men en er ble'en li'som a' *Træ* i ens indvendige Dele!

Og han satte sig stille hen i Sofahjørnet med sin Pibe og stirrede indtrængende frem for sig, som vilde han gennem Tobaksrøgens Taager og Ringe raade selve Skæbnens dunkle Runer . . .

Og saa var der jo ogsaa *det*, at den kostede ham saa mange *Penge*, hele denne Kalfatren om af Gaard og Have ... Og Begreb om Driften havde han ikke; Forkarlen kunde snyde ham saa tykt, han vilde ... Søge Raad og Hjælp hos Nabobønderne, *ikke* for aldrig det! ... Og Greven, hans *egentlige* Omgang, havde vist ham Døren . . . Det stod optegnet i Guds Raad, at man skulde gaa til Grunde. Det nyttede ikke at kæmpe imod. *Nu* saa' han det klart: *Han skulde aldrig ha' købt Møllegaarden tilbage!*

- Man passer sine Sager, Mo'r Karen, sagde han - siden man nu en Gang er her. Men det morer en ikke.

Blid og sagtmodig og fredsommelig var han bleven, og der udgik aldrig et ondt Ord af hans Mund.

Men Mo'r Karen sukkede dybt og længe. Og det var ikke langt fra, at hun ønskede, at Manuel vilde fare op og skælde og løbe sidelæns og svinge med den lange Arm ligesom fordem inde i Byen, at man dog kunde se, at der var Liv i ham, for dette var jo næsten som at ha' et halvvejs Lig i Huset . . .

Og Wulfdine krøb sammen i Krogene, lille, forskræmt og frugtsommelig og fattede ikke en Tøddel. For hende var Livet jo kun Solskin, naar Manuel smilte, og lutter Graavejr og Slud og Regn, naar han var tavs og sor-rig-fuld . . .

Og Søndagene var de værste, saa hvilede alt Arbejde, og Gaarden laa øde og stille hen, saa man

ordentlig fer sammen, blot en Krage skreg i Haven eller en Rotte sprang raslende hen over Loftet ....

Begge Kvinder havde klaget deres Nød for Morbroder Jakob. Og den gamle Degn havde revet sig betænkelig i Hakkekniven:

- Ja-a ....

Hvorpaa han fortrøstningsfuldt havde tilføjet:

- Men-æ-jæ, det *retter* sig vel!

237

Der lød Skridt ude paa Vejen.

- Der kommer no'en, Manuel ....

Madam Thomsen løftede Hovedet fra Strikketøjet:

- Det er s'mænd Overlæreren og Toldforvalteren! sagde hun ligesom lettet. - Mon di sku' komme her ind?

- *Her* ind? sagde Manuel. - Nej; til vos kommer ingen!

Wulfdine lyttede anspændt.

- Der er di alli'evel! sagde hun.

- Ja, di er ude i Gaar'en! sagde Madam Thomsen. Manuel rejste sig og stillede Piben bort.

- En vil gaa di Herre i Møde!

I over halvanden Time blev Overlæreren og Tolderen paa Møllegaarden. Thomsen viste dem rundt inde og ude, og Gæsterne lovpriste i høje Toner alt, hvad de saa'.

Men den lille Vært selv rystede tungt paa sit kuglerunde Hovede.

- Hvad nytter det altsammen, sagde han - naar Glæden ikke vil spire!

Og idet hans Øjne flakkede rundt i den tristeste Hjælpeløshed tilføjede han langsomt og dybsindigt:

- *En burde vist aldri' ha' sine Ønsker opfyldte her i denne Verden, Hr. Toldkontrollør ....*

Clausen og Esau sjokkede hjemad. Solen var gaaet ned, og Taagerne gled lette og bølgende frem over Fjorden.

- Naa, lille Overven, sagde Knagsted - hvem fik saa *Ret*?

Pædagogen slog afværgende ud med Haanden og svarede ikke.

Lidt efter nappede Tolderen ham i Frakkeærmet:

- Jeg er vis paa, at du nu gaar og »raader Bod« paa det hele, hva'?

Overlæreren standsede.

- Ja du maa gerne gøre Nar, Kontrollør, sagde han, og hans gamle Kinder blev røde. - Men jeg gaar virkelig og ønsker ....

- Naa!

238

- ... at det maa blive en *Dreng*, den lille Wulfdine faar derude, for saa kunde maaske Emanuel Thomsen komme til at se lidt lysere paa Tilværelsen, naar han fik en Stamherre at arbejde for ... Hva'? Tror du ikke?

- Jo-o, maaske . . . nikkede Esau. - *Men saa bli'er det sgu nok en Pige!*

- Uff! Knagsted!

- Tjæ; hva' skal man *si'e!*

Og saa stødte de paa ny Stavene i Vejens Grus.

Skumringen blev dybere og dybere. Stjernerne glimtede frem; og hist og her ude over de dunkle Marker tændtes et enligt Lys bag en Rude. Natten sank stor og stille ned over Jorden .... Og i det fjerne gæde den traditionelle Hund.

BILLEDFORTEGNELSE

- 220 Bangsbo med Johan Knudsen i »Store Entré« 16
- 221 Bangsbo fra Havesiden 16
- 222 Bangsbo's Fontæne 17
- 223 Johan Knudsen rider ud fra Bangsbo 17
- 224 Gustav Wied og Johan Knudsen skal paa Køretur 32
- 225 Alice Wied i Bangsbo's Hoveddør 32
- 226 Manuskriptet til »Livsens Ondskab«s Titelblad ... 33
- 227 Gustav Wied's Skrivebord 64
- 228 Gustav Wied's Visitkort som »Pustervig« 64
- 229 Gustav Wied i sit Arbejdsværelse 65
- 230 K. Møhl-Hansens Maleri af Forældrene 80
- 231 Gustav Wied's Skrivetøj 80
- 232 Kastelet med Børnene Søster og Peter 81
- 233 Alice og Gustav Wied paa Rejse 81
- 234 Juletræet tændes i Kastelet 1901 96
- 235 Gustav Wied i sit Soveværelse 1901 96
- 236 Spisestuen i Kastelet 97
- 237 Gustav Wied 1901 112
- 238 Gustav Wied paa Vej til Solbad 113
- 239 Solbad i Haven 113
- 240 Gustav Wied som Bogbinder 128
- 241 Marie Permin Møller i Kastelet 129
- 242 Agnes Henningsen i Kastellers Gæsteseng 129
- 243 Interiør fra Kastelet 144
- 244 Kastellers Mindelund..... 144
- 245-46 »Faderen« og »Moderen« i Kastellers Have 1901 145
- 247 Broderen Carl Wied i Lendemarke 160
- 248 Børnene bader i Roskilde Fjord 161
- 249 Profeten gaar til Mokka 161
- 250 Poul Levin, Betty og Peter Nansen i Kastelet 1901 176
- 251 Gustav Wied og Børn paa Børnehjælpsdag 176
- 252 Familiefest paa Kastelet 177
- 240
- 253 John Wied og Moderen 177
- 254 Fotograf Kr. Hude i sit Arkiv 208
- 255 Gustav Wied som Gæst hos Kr. Hude 209
- 256 Jens Petersen i Kastelet 1901 224
- 257 Johs. Holbek's Tegning af Forfatteren som Mefisto 224
- 258 Gustav Wied's Metamorfose som Præst..... 225
- 259 Gustav Wied's Visitkort 225